အရှင်ဝရတောဓော

အရှင်မြတ် စီရင်တော်မူအပ်သော

တိကမာတိကာ အရကောက်

နှင့်

အခိပ္ပာယ်, ဂဏ္ဌိ အချိုး အမျိုးမျိုး

မန္တလေးမြို့ မစိုးရိမ် ပါဠိတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်

ဆဋ္ဌသံဂါယနာ သံဃနာယက ဝန်ဆောင်သံဃအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ

"အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ" "အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု"

ကျေးဇူးရှင် မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး

ကြီးကြပ်သုတ်သင် ပြင်ဆင်တော်မူသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊

ကမ္ဘာအေးစာပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၅၅ | ကောဇာ ၁၃၇၃ | ခရစ် ၂၀၁၁

အဍှင်ဝရုတောဇော

အရှင်မြတ် စီရင်တော်မူအပ်သော

တိကမာတိကာအရကောက်

နှင့်

အဓိပ္ပါယ်, ဂဏ္ဌိ အချိုး အမျိုးမျိုး

မန္တလေးမြို့၊ မစိုးရိမ် ပါဠိတက္ကသိုလ်ကျောင်းတိုက်
ဆဋ္ဌသံဂါယနာ သံဃနာယက ဝန်ဆောင်သံဃအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ
“ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ” “ အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု ”
ကျေးဇူးရှင် မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး
ကြီးကြပ်သုတ်သင် ပြင်ဆင်တော်မူသည်။

ပြည်ထောင်စု သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာန
ကမ္ဘာအေးစာပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ-၂၅၃၂ ကောဇာ-၁၃၅၀ ၁၉၈၈

သာသနာတော်ထွန်းကားပြန့်ပွားရေးဦးစီးဌာန
အမှတ် ၂၉.၁၃၄.
ရက်စွဲ ၂၇.၂.၁၅

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ကမ္ဘာအေးစာပုံနှိပ်တိုက်တွင်
ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးဝင်းနိုင်
မှတ်ပုံတင်အမှတ် (၀၃၈၄၃/၀၂၄၀၅)က
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

တိက မာတိကာ အရကောက်

ကျမ်းဦးနိဒါန်း

နမော ဗုဒ္ဓါယ၊ သိဒ္ဓံ—

၁။ တာဝတိံသေ ယဒါ ဗုဒ္ဓေါ၊ သိလာယံ ပဏ္ဍုကမ္ဗလေ။
ပါရိဆတ္တကမူလမှိ၊ ဝိဟာသိ ပုရိသုတ္တမော။ ။

၂။ ဒသသု လောကဓာတူသု၊ သန္နိပတိတွာန ဒေဝတာ။
ပယိရုပါသန္တိ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဝသန္တံ နဂမုဒ္ဓနိ။ ။

၃။ န ကောစိ ဒေဝေါ ဝဏ္ဏေန၊ သမ္ဗုဒ္ဓံ အတိရောစတိ။
သဗ္ဗေ ဒေဝေ အတိက္ကမ္မ၊ သမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝ ဝိရောစတိ[၁]။ ။

၄။ ဂမ္ဘီရံ နိပုဏံ ဓမ္မံ၊ မဓုရံ သော ပကာသယိ။
သဟဿက္ခဿ ဥယျာနေ၊ ဝသံ ဝသံ နရာသဘော[၂]။ ။

ဗုဒ္ဓနှင့် အဘိဓမ္မာ နိဒါန်း ရူပအစိန္တေယျ ရူပါရူပဝိလာသဂ္ဂ အဝေဒိယ အတုလိယ စသည် မွမ်းထုံ ဂုဏ်တော်အနန္တ ဉာဏ်တော်အပ္ပမေ အသင်္ချေဘုန်း ရေမဆုံးသဖြင့် ဖွေ့နှုန်းစံတူ ပမာယူလည်း သဒိသူကပ် မနှိုင်း အပ်သော သျှရပ္ပဇည်ော် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်သည် သတ္တမဝါတော်ချိန်၌ တာဝတိံသာသို့ ကြွပြီးလျှင် သန္တုသိတမည်သော မယ်တော်မိနတ်သားကို အမှူးထား၍ လောကဓာတ်ပေါင်း တိုက်တသောင်းမှ ခညောင်းဆည်းကပ်လှာသည့် နတ်ဗြဟ္မာ တို့အား ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဝိဘင်္ဂ အစရှိသော အဘိဓမ္မဒေသနာကို ဟောကြားတော်မူခဲ့ ကြောင်း ယမက ပါဠိဟာရိယ ဒေဝေါရောဟန သင်္ကဿနဂိုရ် မှတ်တမ်း စသည်တို့ ယနေ့တိုင် ထင်ရှားသက်သေ တည်လျက် ရှိကြပေသေးသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် လက်ထက်တော်အခါက ဆိုပါမူ ထိုသည့် အဖြစ်အပျက် သည် လူ့ပြည်နှင့် နတ်နန်း ရွှေလမ်း ငွေလမ်း ပေါက်ရာ ခေတ်ဖြစ်ရကား ဗုဒ္ဓဝင် နှင့် ကမ္ဘာ့ရာဇဝင်၌ မှတ်တမ်းတင်ဘို့ပင် မလိုလောက်အောင် အောက်မေ့တ-သ၍ မပြီး ချီးကျူးသံ မစဲမပြတ်နိုင်သော ကမ္ဘာ့အံ့ဘွယ်ကြီးတရပ်ပင် ဖြစ်ခဲ့ရပေလိမ့် မည်။ ထို့ကြောင့်လည်း အဘိဓမ္မဒေသနာ ဟောကြားခြင်း၌ သုတ္တန္တဒေသနာ များမှာကဲ့သို့ "ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ဒေဝေသု ဝိဟရတိ တာဝတိံသေသု ပါရိ-

---

၁-အင်္ဂုရပေဟာဝတ္ထု ၁၅၉။
၂-ခေမာပကရဏ အဋ္ဌကထာ ၁ (ပဏာမ)။

သဘ္ဘကမ္မလေ ပဏ္ဍုကမ္ဗလသိလာယံ” စသည်ဖြင့် နောက်ခံ နိဒါန်း မပါရှိခဲ့ရခြင်း ဖြစ်မှေ့လိမ့်မည်။

ဝိနည်းနှင့်သုတ္တန်၏ ထောက်ခံချက် သို့ဖြစ်၍လည်း ခေတ်ကာလသည် သုတ္တန်နှင့်အရာဝတ္ထုတို့ကို ဝါးမျိုလေ့ရှိသည့်အတိုင်း တခါရောအခါက အကယ်စင်စစ် ဖြစ်ထွန်းပေါ် ပေါက်ခဲ့သော ကမ္ဘာ့ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ကြီးများကို ဝါးမျိုခဲ့သည့်နည်းတူ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တကယ့်ဖြစ်ရပ်မှန်များကိုလည်း ဝါးမျိုပစ်လိုက် လေတော့သည်။လုံးဝ မဝါးမျိုနိုင်သည့်တိုင်အောင် မှေးမှိန်စေခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ ဝါးမျိုလေ့ရှိသော ခေတ်ကာလကို ကပ်မှီကာ “အဘိဓမ္မဒေသနာကို ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ဟောကြားခဲ့သည်မဟုတ်” ဟူသော ဝိတဏ္ဍာဝါဒီတို့လည်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကြဘူးလေသည်။

သို့ရာတွင် “ရူပံ ဇီရတိ မစ္စာနံ၊ နာမဂေါတ္တံ န ဇီရတိ”[၁] ။ “သရီရံ ခဏဝိဒ္ဓံသိ၊ ကပ္ပဋ္ဌာယိနော ဂုဏာ”[၂]။ (ကမ္ဘာကြေသော်လည်း ဥဒါန်းမကျေ)ဟူ၏သို့ ခေတ်ကာလသည် ဗုဒ္ဓ၏ အနေကဂုဏ်တို့ကို ကုန်စင်အောင်သော်ငြား လုံးဝ ပျောက်ကွယ်အောင်သော်ငြား မဝါးမျိုနိုင်ခဲ့ပေ။ ထိုသည့်နည်းတူ ဝိတဏ္ဍာဝါဒီတို့လည်း အဘိဓမ္မဒေသနာ၏ ဘုရားဟော မဟုတ်ကြောင်း တောင့်တင်းခိုင်လုံသော အာဂုံယုတ္တိ မည်သည့်သာဓကတခုကိုမျှ ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိကြပေ။ စင်စစ် ထုတ်စရာလည်းမရှိ။ လိုလည်းမလိုအပ်။

ယင်းဝိတဏ္ဍာဝါဒီတို့သည် ရာဇဝင်သာမကနှင့် အဋ္ဌကထာစကား ဝတ္ထုသက်သေများကို ငြင်းကွယ်လိုက ငြင်းကွယ်နိုင်ကြစေကာမူ “သုတ္တန္တေ ဩကာသံ ကာရာပေတွာ ဝိနယံ ဝါ အဘိဓမ္မံ ဝါ ပုစ္ဆတိ”[၃]စသော ဝိနယပိဋကလာ (အဘိဓမ္မာ ဘုရားဟောဖြစ်ကြောင်းပြ) သာမုက္ကံသိက ဒေသနာကိုငြင်း ဤနိဒါန်းအစဥ် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော အကုရပေတ-ဝတ္ထုပါဠိတော်နှင့် “ဣမာဝုသော သာရိပုတ္တ ဒွေဘိက္ခူ အဘိဓမ္မကထံ ကထေန္တိ၊ တေ အညမညံ ပဥှံ ပုစ္ဆန္တိ”[၄] စသော သုတ္တန္တပိဋကလာ သာမုက္ကံသိကဒေသနာကိုငြင်း ငြင်းကွယ် ခုခံရန် တတ်နိုင်ကြမည်ကား မဟုတ်ပေ။

လူသုံးကျ တကယ့်အဘိဓမ္မာ ထိုထက်ပို၍ အဘိဓမ္မဒေသနာဘုရားဟောမဟုတ်ဟု ငြင်းကွယ်ရန် သို့မဟုတ် သာဝကဘာသိတ (ရဟန်းတော် တပါးပါး၏ ဟောပြောတီထွင်ချက်)ဟုဆိုရန် ခက်ခဲသော အချက်

၁-သံ ၁၊ ၄၀ (န ဇီရတိသုတ်။)
၂-မဟာရာဇနီတိ။
၃-ဝိ ၂၊ ၄၆၀။
၄-မ ၁၊ ၂၇၅(မဟာဂေါသိင်္ဂသုတ်။)

တခုလည်း ရှိပေသေးသည်။ ယင်းကား အခြားမဟုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၏ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်နှင့်သာ ထိုက်တန်သော သိမ်မွေ့နက်နဲခြင်းပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။ သို့ရာတွင် ဤသာဓကကား ကိုယ်ဘိုင် တကယ်ထိမိပေါက်ရောက်အောင် လေ့လာ လိုက်စားသူများအတွက်သာ ရရှိနိုင်သော သက်သေဖြစ်ပေသည်။ (စကြာ ရတနာကို ကောက်ရိုးလှည်းမှာ ဆွဲသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို ခေတ်သစ် သိပ္ပံ အမြင်များဖြင့် ရောထွေးရှက်ဖုံး၍ လူသုံးကျ အဘိဓမ္မာမဟုတ်သယောင် ဘုရား ဟောမဟုတ်ဟန် ကြံဆောင်ရေးသား ဟောပြောသူများ ဤအချက်ကို ပို၍ လိုက်နာ ကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ တည်ဆောက်ပုံမှာ သုတ္တန်မှာကဲ့သို့ အသိုင်းအဝိုင်း ကျင့်နည်းကြံနည်း ရှုမှတ်နည်းများ မပါရှိပဲ သဘောတရားသက်သက်ကိုသာ နည်းမျိုးစုံ စက်လှည့် ဝေဖန်ထားခြင်းမျှသာ ဖြစ်၍ ရုတ်တရက်သော် အရိုးဆုံးသော သင်္ချာတွက်နည်းလောက်ပင် ခက်ခဲ နက်နဲသည်ဟု မထင်မိပဲ ရှိတတ်လေသည်။ စင်စစ် အဝါးဝစွာ လေ့လာ လိုက် စား၍ သန္တာန်ဌာက ဩပနေယျိကဆိုက်အောင် လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်ပါမူ မည်မျှ ခက်ခဲနက်နဲသည်ကိုလည်း သိရှိလာပါလိမ့်မည်။ ဘဝငြိမ်းအေးသာယာမှုအတွက် လည်း သည့်ထက် လူသုံးကျ လူကျိုးပြု အဘိဓမ္မာဟူ၍ မရှိနိုင် ဟူသော အသိ ဉာဏ်လည်း အလိုအလျောက် ကိန်းဝပ်လာပါလိမ့်မည်။)

ရုပ်တရား၏ အမြန်နှုန်း ဤနေရာ၌ အဘိဓမ္မာ၏သဘောကို အမြွက်မျှ ဆက်၍ ဆိုရသော် အဘိဓမ္မာ၏သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်အရာသာ ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာ သဘောကျနိုင်ပေရာသည်။ မှန်လှ၏။ လောက၌ ဂဏန်းသင်္ချာဖြင့် တိုင်းတာတွက်ဆ၍ မရနိုင်သော အရာလေးခု ရှိလေသည်။ ယင်းကား စက္ကဝါဠအနန္တ, အာကာသအနန္တ, **သတ္တဝါ**အနန္တနှင့် ဗုဒ္ဓဉာဏ်တော် အနန္တတို့ပင် ဖြစ်၏။ အသင်္ချေယျ လေးပါးဟုလည်း ဆိုအပ်ကုန်သည်[၁]။ ယင်း ကောင်းကင် စက္ကဝါဠအနန္တ၌ ရှိသော **သတ္တဝါ**အနန္တ၏ ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သဘာဝ အားလုံးကို ခြုံမိ ငုံမိအောင် ညွှန်ပြနိုင်စွမ်းသော ဉာဏ်သည် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်သာလျှင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သဘာဝသည် စင်စစ် နက်နဲသိမ်မွေ့လွန်းလှပေသည်။ လူသာမန် တို့၏အမြင်၌အစဉ်အမြဲ အခဲအဆိုင် တည်ရှိနေသယောင် ထင်ရသော်လည်း မီးလျှံ နှင့် ရေအယဉ်ကဲ့သို့ ကြောင်းကျိုးအဆက်ဆက် ဖြစ်ပျက်မှုသဘောကိုဆောင်ကာ အစဉ်ပြောင်းလဲလျက်သာ နေကြပေသည်။ ကျမ်းဂန်တို့၌ ရုပ်နာမ်တို့၏ အမြန် နှုန်းကို ဥပမာအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ပြဆိုလျက် ရှိကြပေသည်။ ထိုတွင် ရုပ်သဘော များ၏ ဖြစ်ပျက်မှု အမြန်နှုန်းကို ဤသို့ တွေ့ရှိရပေသည်။

၁-ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ ၃၀၅(၆၄-ဂါထာ။)

အလောင်းတော် ဇဝနဟံသာမင်းသည် အလွန်မြန်သော အဟုန်ရှိ၏၊ လက်ဖြောင့် တော်တည့်သော လေးသည်ကျော် လေးဦးတို့သည် ကျောချင်းအပ်၍ အသီးအသီးအရပ် ၄-မျက်နှာသို့ ရှေးရှုရပ်တည်ကာ ပစ်အပ်သော မြားလေးစင်းကို မြေ၌ မကျမီပင် ဖမ်းယူနိုင်စွမ်းရှိပေသည်။ထိုထက် လနှင့် နေသည် ပို၍မြန်၏။ ထိုထက် နတ်ပြဟ္မာတို့သည် ပို၍မြန်၏။ ထိုထက် ရုပ်သက်သည် ပို၍ မြန်၏ဟု ဟောတော်မူခဲ့၏[၁]။

တဖန် ယင်းလနေတို့ထက် လျင်မြန်သောနတ်သားနှစ်ယောက်တို့ အနောက်မှ အရှေ့ အရှေ့မှအနောက်သို့ အထက်အောက်ရင်ဆိုင် ပြေးလာကြရာတွင် အထက် မျဉ်းကြောင်းမှ ပြေးသော နတ်သား၏ ခြေ၌ရှင်း အောက်မှပြေး သော နတ်သား၏ ခေါင်း၌ရှင်း တပ်ထားသော သင်မုန်းသွား ၂-ခုတို့၏ ပေါင်းဆုံမိသော အခိုက်သည် လွန်စွာတိုတောင်းလှ၏။ ထိုထက် ရုပ်၏ဖြစ်ပျက်မှု အမြန်နှုန်းသည် ပို၍တိုတောင်းလှ၏ဟုဆို၏[၂]။ သို့ကြောင့် "လဟုသော ဝတ္တတေ ခဏော" ဟု မိန့်ဆိုတော်မူခဲ့လေသည်[၃]။

နာမ်တရား၏ အမြန်နှုန်း

ဖြစ်ပျက်မှုအရှိန် နှုန်းနှေးသည်ဟု ဆိုအပ်သော ရုပ်တရားများပင် ယင်းသို့ လျင်မြန်နေသေးလျှင် အထည် ကိုယ်ပုံသဏ္ဌာန်မရှိသော နာမ်တရား၏ လျင်မြန်ပုံမှာ ပြောဘွယ်ရာပင် မရှိတော့ချေ။ ထို့ကြောင့်လည်း "ဘိက္ခုတို့ စိတ်ကဲ့သို့ လျင်မြန်သော အခြားတရားတပါးကို ငါဘုရား မြင်တော်မမူ၊ ဥပမာပြ၍လည်း မလွယ်ကူချေ" ဟု မိန့်တော်မူခဲ့လေသည်[၄]။မလွယ်ကူဟု ဆိုခြင်းအားဖြင့် ဥပမာရှာလျှင်ရနိုင်သည်ဟူသောအဓိပ္ပါယ် ရှိသည့်အတိုင်း မိလိန္ဒမင်းကြီးသည် အရှင်နာဂသိန်အား "လက်ဖျစ်တတ္တောက် အတွင်း၌ ဖြစ်ပျက်သော နာမ်တရားသည် ရုပ်ကဲ့သို့ အဖိုင်အခဲ အစုအပုံ ဖြစ်ခဲ့ သော် မည်မျှလောက် များပြားရာပါသနည်း" ဟု မေးလျှောက်ရာ ရှစ်ထောင် ငါးဆယ်ကိုး (၈၀၅၉)တင်း တစိတ် နှစ်ပြည်သောစပါးအစုအပုံထက်ပင် များစွာ ပိုမိုနိုင်ကြောင်း မိန့်တော်မူခဲ့ဘူးလေသည်[၅]။ အဋ္ဌကထာဆရာကမူ စိတ်သည် လက်ဖျစ်တတ္တောက်အတွင်း၌ပင် ကုဋေတသိန်းမကဖြစ်သည်ဟု ဖွင့်ဆိုရေးသားခဲ့ပေ သည်[၆]။

စင်စစ် အဘိဓမ္မာကို လေ့လာဘူးသူတိုင်းပင် နာမ်တရား၏အဟုန်သည် ရုပ်တရားထက် တဆယ့်ခြောက်ဆပို၍ မြန်သည်ကိုရင်း လူ နွားခွေး စသော စကား

၁-သံ ၁-၊ ၄၅၆ (ဓနုဂ္ဂဟသုတ်။)   ၂-မူလဋီကာ-၆၂။
၃-မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ-၃၂။   ၄-အံ-၁၂၉။
၅-မိလိန္ဒပဉှာ-၁၀၉။ (အံ-၁၂၉၊အဖွင့်နှင့်စပ်၍ရှု။)
၆-သံဋ္ဌ-၂၉၂၊ (အဿုတဝါသုတ်အဖွင့်။)

တလုံးကို ကြားရရာ၌ ဝီထိအားဖြင့် လေးဝီထိ စိတ်အခိုက်အတန့်ပေါင်းအားဖြင့် နှစ်ရာ့လေး (၂၀၄) ကြာမြင့်သော်လည်း ဆက်တိုက်ပြောနေသော စကားလုံးများ၌ တဆက်ထည်းကဲ့သို့ အသိစိတ်များ ကျရောက်ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကိုရင်း တံတယောက်သည် ထိုင်ခုံ၌ ထိုင်၍ အသင်းအနံ့ အရသာနှင့် ပြည့်စုံသော အစာကိုစားလျက် သီချင်းသံကိုနားထောင်ရင်း (ရုပ်ရှင် အကြောင်းအရာတစုံ တခုကို) ပိတ်ကူးသည်ဟု ဆိုလျှင် ထိုသူ၏ မျက်စိ နား နှာ လျှာ ကိုယ်စိတ် များသည်သဘောတရားအားဖြင့် ခြားနား၍ ခဏအားဖြင့် များစွာ ကြံ့ကြာ စေကာမူ အလုံးလုံးကို တပြိုင်နက်တည်း တဆက်တည်း တွေ့ထိသိမြင်ရ သကဲ့သို့ ထင်နေရသည်ကိုရင်း တဖန် ထိုစိတ်သည် မိုင်ပေါင်းများစွာ ဝေးကွာ ရာ အရပ်သို့ တခဏချင်းဖြင့် သွားနိုင် ပြန်နိုင်သည်ကိုရင်း သဘောကျပြီးဖြစ်ကြ သည့်အတိုင်း စိတ်၏ အဟုန်မှာ မည်မျှလျင်မြန်သည်ဟု ဥပမာပြောပြရန်ပင် မလွယ်ကူကြောင်း မိန့်တော်မူသည်ကို လက်ခံနိုင်ကြပေလိမ့်မည်။

ယင်းသို့လျှင် စက္ကဝါ အနန္တရှိ သတ္တဝါ အနန္တ၏ သို့စင် လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲနေသော စိတ်အယဉ်ကို အမျိုးအစား ခွဲခြားကာ သဗ္ဗညုတဉာဏ် တည်းဟူသော ချိန်ခွင်ဖြင့် ချိန်တွယ်၍ "အကုသိုလ်စိတ်ကား အပိုအလိုမရှိ တဆယ့်နှစ်"ဟု တထစ်ချ ဆုံးဖြတ်တော်မူနိုင်ခဲ့သည်မှာ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ စွမ်းအားသာလျှင် မဟုတ်တုံလော။

ပို၍ အံ့ဘွယ်ကောင်းသည်မှာ စိတ်တခု (ဝါ)သိမှုတခု ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်း ထိုဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်တခုတည်း၌ စုပေါင်းပါဝင်နေသော သဘောများကိုပါ "ဤကား တွေ့ထိမှု (ဖဿ)၏ သဘော ဤကား ခံစားမှု (ဝေဒနာ)၏ သဘောဖြစ်သည်" စသည်ဖြင့်လည်း အသေးစိတ် ခွဲခြား ဝေဘန်၍ ပြတော်မူခဲ့ပေသည်။ ဤကား သမုဒ္ဒရာရေကို လက်ခုပ်ဖြင့် ယူ၍ သောက် ကြည့်သောအခါ "ဤကား ဂင်္ဂါမြစ်မှလာသော ရေ၏ အရသာ ဤကား ယမုနာ မှအရသာ"ဟု ခွဲခြားပြောဆိုရန် ခက်ခဲသည်ထက်ရင်း[၁] အမည်ဝတ္ထုမျိုးစုံပါဝင် သော ဟင်းလျာကိုစား၍ "ဤကား ကြက်သွန်၏အရသာ ဤကား ကရဝေး ချင်း ဇီယာ၏အရသာ" ဟု ခွဲခြားပြောဆိုရန် ခက်ခဲသည်ထက်ရင်း အဆပေါင်း များစွာ ခက်ခဲလှပေတော့သည်။

ဓမ္မသင်္ဂဏီ၏ ပုံသဏ္ဍာန်အချုပ် အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်းတွင် ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းသည်ကား ယင်း ရုပ် နာမ်အားလုံး၏ အမည် နာမနှင့် သဘာဝများကို အသေးစိတ် ခွဲခြားပြဆိုသော အခြေခံ အဘိဓမ္မာ ရှေးဦးသင် ကျမ်းစာပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။ ယင်းဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းသည်လည်း—

၁-မိလိန္ဒပဉှာ-၈၄။

စိတ္တံ ရူပဥ္စ နိဗ္ဗာနံ၊ အတ္ထာဒ္ဒါရံ မနောရမံ။
ယံ လောကနာထော ဘာဇေန္တော၊ ဒေသေသိ ဓမ္မသင်္ဂဏိ[၁]။

ဟူသည်နှင့်အညီ နာမ်ပိုင်းအဘိဓမ္မာ ရုပ်ပိုင်းအဘိဓမ္မာ ၎င်းရုပ်နာမ် ၂ပါးကို မူလကြောင်းရင်း, စုပေါင်းမှု ဖြစ်ပေါ်ရာ ဒွါရ, တည်ရာဘုံဌာနစသည်ဖြင့် မကျဉ်းမကျယ်ချ၍ ပြသောအပိုင်းနှင့် သရုပ်အရကို ထုတ်ပြသောအပိုင်းဟု အပိုင်းကြီး လေးပိုင်း ပါရှိလေသည်။

ထိုတွင် နာမ်ပိုင်းအဘိဓမ္မာ၌လည်း မာတိကာ (ခေါင်းစဉ်အကျဉ်းချုပ်)နှင့် ပဒဘာဇနီ(အကျယ်ဝေဘန်မှု)ဟူ၍ ၂ပိုင်းရှိရာ ဤမာတိကာ အရကောက်သည် ခေါင်းစဉ်အကျဉ်းချုပ် သာသာမျှသာ ဖြစ်ပေသေးသည်။ ယင်းမာတိကာ၌ကား အပြစ်ရှိမှု ခံစားမှု အကျိုးပေးမှု စသော သဘောအားဖြင့်၎င်း ဘုံပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ၎င်း ရုပ်နာမ်ဓမ္မများကို ၃-စုတလှည့် ၂-စုတလှည့် အမျိုးမျိုး ခွဲစိတ်ပြသောကျမ်း ဖြစ်၏။ ၎င်းနောက် ပါဠိတော်၌ ကောဋ္ဌာသဝါရ သုညတဝါရ စသည်တို့ဖြင့် အစိတ်အစိတ် ခွဲခြမ်း၍၎င်း စုပေါင်း၍၎င်း နည်းမျိုးစုံဖြင့် အမြေခံလုံလောက်အောင် ညွှန်ပြတော်မူခဲ့ပေသည်။

အရကောက်ကျမ်းများကား ယင်းပါဠိတော်ရှိ သဘောအားလုံးကို အရေးကြီးရာ ခြုံမိ ငုံမိအောင် မြန်မာစကားပြေဖြင့် ညဝါဆိုစာအဖြစ် မကျဉ်းမကျယ် စီစဉ်ထားချက်များဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ကျယ်ဝန်းသော အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကြီးများကို အချိန်တိုတိုဖြင့် လိုရင်း အချုပ်သိသာအောင် မြန်မာအဘိဓမ္မာခေါ် အရကောက်ကျမ်းများကို တီထွင်စီစဉ်နိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို လေ့လာရာ၌ မြန်မာပြည်သည် သူမတူ ထင်ရှားခဲ့ရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

မာတိကာ အရကောက်များ ယင်းအရကောက်ကျမ်းများမှာ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၉၀၀-ကျော် (ရတနာပူရ အင်းဝနေပြည်တော် သာလွန်မင်းတရားကြီး လက်ထက်တော်အခါ) အရှင်မုနိန္ဒဃောသ (တောင်ဖီလာ) ဆရာတော်ဘုရားကြီးများ ခေတ်ကမှ စတင်တီထွင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သမိုင်းကပြဆိုလေသည်။ ၎င်းနောက် တခေတ်ပြီးတခေတ် ထွက်ပေါ်လာသောအရကောက်များ စာရင်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေသည်။

၁။ တောင်ဖီလာမူ
၂။ နန်းကျောင်းမူ
၃။ တောင်ဘီလူးမူ
၄။ ထန်းတပင်မူ

၁-အဋ္ဌသာလိနီ-၄၅၃(နိဂုံး။)

၅။ ဗားကရာမူ
၆။ ညောင်ကန်မူ
၇။ သံအင်းမူ

စသည်ဖြင့် ဆရာအဆူဆူတို့၏ မူအမျိုးမျိုးတို့ ထွက်ပေါ်ခဲ့ကြ၏။ ထိုတွင် မာတိကာအရကောက်မှာ ဗားကရာမူ, ခါတုကထာအရကောက်မှာ သံအင်းမူ, ယမိုက်နှင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်မှာ ထန်းတပင်မူတို့ကိုသာ ယခုအခါ၌ အသုံးပြု လျက်ရှိကြပေသည်။

ဤမာတိကာ အရကောက်ကား ဗားကရာမူဟု ဆိုရသော်လည်း စင်စစ် ပဌမဗားကရာဆရာတော် ရေးသားချက်ကား မဟုတ်ပေ။ ၎င်း၏တပည့် ကမ်းနီ (ကနီ)မြို့ကျေး မရိုးတုံရွာဇာတိ (ထိုစဉ်က ၄-ဝါမျှသာ ရှိသေးသော) အရှင် ဝရတေဇော(၁၁၄၉-ခုနှစ်)ရေးသားသော အရကောက်သာ ဖြစ်ပေသည်။ဓာတု ကထာ အရကောက်လည်း သံအင်းမူ ဆိုရစေကာမူ မူလသံအင်း သာသနာပိုင် ရေးသောကျမ်းစာမဟုတ်။ ၎င်း၏တပည့် အရှင်ဇမ္ဗုဒီပဓဇ(၁၂၀၅-ခုနှစ်) ရေး သော ကျမ်းစာဖြစ်သည်။ ၎င်း ၂-ကျမ်းဂဏ္ဌိကိုမူ ပဌမ မောင်းထောင် သာသနာ ပိုင် ဆရာတော်ရေးသောမူနှင့် ခင်ကြီးပျော်ရေးသော မူအားဖြင့် ၂-မူရှိကြောင်း ပိဋကသမိုင်းနှင့် အဋ္ဌသာလိနီဂဏ္ဌိတို့အရ သိရှိရပေသည်။

ဤကျမ်းစာ၏ ကောင်းခြင်းဂုဏ် အဆိုပါကျမ်းများကို (လတ်တလောလိုအပ်သော) နောက် ဆက်တွဲ ကျက်မှတ် ကြည့်ရှုဘွယ်များနှင့်သာ တကွ ပြည် ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့က စာအုပ်၏ ကောင်းခြင်းအင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံစေလျက် သာသနာတော် ကြီးပွါးရေးကို ရှေးရှု ကာ ရိုက်နှိပ်ဖြန့်ချိလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းသို့ ရိုက်နှိပ်ဖြန့်ချိရာ၌ အဘိဓမ္မာစာသင်သားတို့အတွက် အဖိုးနှုန်း သက်သာ၍ ကြာရှည်ခိုင်ခံ့မည့် ကောင်းသောစက္ကူ သေသပ်သော ချုပ်လုပ်မှုတို့ နှင့် ပြည့်စုံစေသည်သာမက စာမူသန့်စင်မှု အထားအသို အဖြတ်အတောက် သိပ် သည်းမှု စသော ဂုဏ်တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံစေရန် ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဋီကာများကို အချိန်ယူ၍ ပြင်ဆင်စေသည့်နည်းတူ ဤကျမ်းစာကိုလည်း ပြင်ဆင်မှု(ပဋိဝိသော- ဓန ဩသာန သောဓန) ပြုလုပ်ပေးတော်မူရန် ဆဋ္ဌသံဂါယနာ ဝန်ဆောင်သံဃ အဖွဲ့အကျိုးဆောင်ဆရာတော် ဦးဝိသုဒ္ဓါဘိဝံသ=အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတအား လျှောက် ထားရာ ယင်းဆရာတော်ကမှ တဆင့် အဖွဲ့၏ ဥက္ကဋ္ဌ, အဘိဓမ္မပါရဂူ ဖြစ်တော်မူ

၁-ထိုထိုမူတို့၌ ပြားရိုးသုံးဟု ရှိသော်လည်း ဗားကရာဆရာတော်မေးတန်းခေါ် ရှုံတင် စာတမ်း၌ မရိုးတုံဟု ရှိသည်။

သော အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု ကျေးဇူးရှင် မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးအား လုံးဝတာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ပေးတော်မူရန် လျှောက်ပန် လွှဲအပ်ခဲ့လေသည်။

ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးကလည်း ယခင် ယမိုက် နှင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက် ကျမ်းကြီးများကို တာဝန်ယူ ပြင်ဆင်ခဲ့သည့်နည်းတူ အောက်ဖော်ပြရာပါ တပည့်ကြီးများ ပါဝင်သော ပဋိဝိသောဓက, သြသာနသောဓက အဖွဲ့ကို ဖွဲ့၍ ယင်း အဖွဲ့ဝင်တို့နှင့်အတူ ကိုယ်တော်တိုင် ဦးစီးကြပ်မှုကာ ပြင်ဆင်တော်မူခဲ့လေသည်။

၁။ ပဋ္ဌာန်းဆရာတော် ဦးဝိသုဒ္ဓ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ မစိုးရိမ်၊ မန္တလေး။

၂။ ဦးကောသလ္လ၊ ဓမ္မာစရိယ၊ မစိုးရိမ်၊ မန္တလေး။

၃။ ဦးဥတ္တမာနန္ဒာစရိယ၊ ဓမ္မာစရိယ၊ မစိုးရိမ်၊ မန္တလေး။

ဗုဒ္ဓါဒိစ္စေ အနုပ္ပန္နေ၊ ဗုဒ္ဓစန္ဒေ အနုဂ္ဂတေ။
တေသံ သဘာဝဓမ္မာနံ၊ နာမမတ္တံ န နာယတိ။ (ပရိဝါပါဠိ။)

လေးကျွန်းလင်းခိုက်၊ တကျွန်းမိုက်လည်း၊ လေးတိုက်လုံးလျှံ့၊ ထွန်းလင်းစည့်သား၊ နေ၏အရောင်၊မိုးလယ်ခေါင်၌၊ သန်ကောင်ညဥ့်ခါ၊ လှည့်လည်ကာဖြင့်၊ စန္ဒာရောင်ဝန်း၊ မပြောင်ထွန်းသော်၊ လေးကျွန်းလုံးမိုက်၊ အမှောင်တိုက်တည့်၊ သိထိုက်အပ်စွာ၊ အရာရာကို၊ ဘာတခုမျှ၊ မသိရခဲ့၊ ကပ္ပအာဒိ၊ လင်းမရှိ၍၊ မျက်စိအာရုံ၊ ကြောင်းတိုက်ဆုံလည်း၊ အာရုံကြီးစိုး၊ ပစ္စည်းမျိုးတို့၊ ကြောင်းကျိုးမစပ်၊ ဒွါရရပ်၌၊ မဘပ်အလုပ်၊ ပစ္စယုပ်လည်း၊ ဥပ္ပါဒ်မထင့်၊ စက်ဝိညာဉ်တို့၊မြင်မှုမသာ၊ မြင်စေကာလည်း၊ မြဘ်စွာသခင်၊ နေလုလင်သာ၊ သဗ္ဗညုဉာဏ်၊ တောင်ယုဂန်မှ၊ ဓမ္မကွန်အပေါင်း၊ လေးထောင်ဆောင်းသည့်၊ ရှစ်သောင်းရောင်ခြည်၊ မကွန့်လည်သော်၊ ဤကားပညတ်၊ ပရမတ်ဟု၊ နာမ်ဓာတ်နှင့်ရုပ်၊ ဖြစ်ပျက်ချုပ်၍၊ သမုပ္ပါဒ်စက်၊ ကြောင်းကျိုးဆက်လည်း၊ သက်သက်မမြင်၊ မည်ကိုပင်မျှ၊ နားတွင်မကြား၊ ဆုံလည်နွားသို့၊ ချား=သံသရာ၊ ခန်=ခန္ဓာတို့၊ ဖန်ခါလှည့်လည်၊ ဝဋ္ဋနွယ်ရှည်လိမ့်၊ ရောင်ခြည်ခုသော်၊ ထွန်းလင်းပေါ်၍၊ ရှစ်ဖော်မဂ္ဂင်၊ လမ်းရိုးတွင်ပြီ၊ လျှင်စွာထွက်လမ်း တက်လှမ်းသော်။

ဗုဒ္ဓနေ့ ၁၃၂၆-ခုနှစ်
(၂၅-၄-၆၄)

တိက မာတိကာ အရကောက်

မာတိကာ

အမှတ်စဉ် အကြောင်းအရာ မျက်နှာအမှတ်

၁-တိက မာတိကာ ပါဠိတော်

၁-တိကမာတိကာ ၁

ပဏ္ဏာမပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္ဘ

၁-ပဏ္ဏာမပုဗ္ဗကဂန္ထာရမ္ဘ ၃

မာတိကာနိဒါန်း

၁-မာတိကာနိဒါန်း ၅

၂-တိကမာတိကာ အရကောက်

၁-ကုသလတိက် ၁၀
၂-ဝေဒနာတိက် ၁၄
၃-ဝိပါကတိက် ၁၈
၄-ဥပါဒိန္နတိက် ၂၂
၅-သံကိလိဋ္ဌတိက် ၂၇
၆-ဝိတက္ကတိက် ၂၉
၇-ပီတိတိက် ၃၃
၈-ဒဿနတိက် ၃၅
၉-ဒဿနဟေတုတိက် ၃၈
၁၀-အာစယဂါမိတိက် ၃၉
၁၁-သေက္ခတိက် ၄၀
၁၂-ပရိတ္တတိက် ၄၂
၁၃-ပရိတ္တာရမ္မဏတိက် ၄၃

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာအမှတ်
၁၄-ဟီနတိက်	....	၄၅
၁၅-မိစ္ဆတ္တတိက်	....	၄၅
၁၆-မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်	....	၄၇
၁၇-ဥပ္ပန္နတိက်	....	၅၂
၁၈-အတီတတိက်	....	၅၄
၁၉-အတီတာရမ္မဏတိက်	....	၅၄
၂၀-အဇ္ဈတ္တတိက်	....	၅၇
၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်	....	၅၇
၂၂-သနိဒဿနတိက်	....	၆၀

၃-တိက မာတိကာ တုတ်လှမ်းချိုးများ

၁-တိကမာတိကာ တုတ်လှမ်းချိုးများ ၆၃

၄ တိကမာတိကာ အရကောက် အဓိပ္ပါယ်

၁-ကုသလတိက	....	၆၄
၂-ဝေဒနာတိက်	....	၆၈
၃-ဝိပါကတိက်	....	၆၉
၄-ဥပါဒိန္နတိက်	....	၇၀
၅-သံကိလိဋ္ဌတိက်	....	၇၁
၆-ဝိတက္ကတိက်	....	၇၂
၇-ပီတိတိက်	....	၇၂
၈-ဒဿနတိက်	....	၇၃
၉-ဒဿနဟေတုတိက်	....	၇၄
၁၁-သေက္ခတိက်	....	၇၄
၁၃-ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်	....	၇၅
၁၅-မိစ္ဆတ္တတိက်	....	၇၆
၁၆-မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်	....	၇၆
၁၇-ဥပ္ပန္နတိက်	....	၈၀
၁၉-အတီတာရမ္မဏတိက်	....	၈၃
၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်	....	၈၃

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	မျက်နှာအမှတ်

၅-မာတိကာဂဏ္ဍိနှင့် သာဓကအနက်

တိကမာတိကာဂဏ္ဍိ ....

မာတိကာခေါ်ခြင်းအကြောင်း ၈၆
၁-ကုသလတိက် ၈၈
၂-ဝေဒနာတိက် ၉၁
၃-ဝိပါကတိက် ၉၄
၄-ဥပါဒိန္နတိက် ၉၅
၅-သံကိလိဋ္ဌတိက် ၉၈
၆-ဝိတက္ကတိက် ၁၀၂
၇-ပီတိတိက် ၁၀၂
၈-ဒဿနတိက် ၁၀၄
၉-ဒဿနဟေတုတိက် ၁၀၅
၁၁-သေက္ခတိက် ၁၀၅
၁၃-ပရိတ္တာရမ္မဏတိက် ၁၀၅
၁၅-မိစ္ဆတ္တတိက် ၁၀၆
၁၆-မဂ္ဂါရမ္မဏတိက် ၁၀၈
၁၇-ဥပ္ပန္နတိက် ၁၁၅
၁၉-အတီတာရမ္မဏတိက် ၁၁၆
၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ၁၁၆
၂၂-သနိဒဿနတိက် ၁၁၇

၆- မာတိကာ နိဒါနဝဏ္ဏနာ

၁-မာတိကာ နိဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၁၈
၁၈-ဘုံပုဂ္ဂိုလ်ရ သံပေါက် ၁၃၆
၁၉-သတ္တာဝါသ ဘုံကိုးဝ သံပေါက် ၁၃၇
၂၀ ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ သံပေါက် ၁၃၇
၂၁-ဘုံအပိုင်းအခြား သံပေါက် ၁၃၉
၂၂-မြင်းမိုရ်စကြာဝဠာ အပိုင်းအခြား သံပေါက် ၁၄၂
၂၃-နတ်သက်လင်္ကာ ၁၄၄
၂၄-နတ်သက်လေးဆတက်ပုံ သံပေါက် ၁၄၅
၂၅-ရေသက်လင်္ကာ ၁၄၅
၂၆-၅၂၈-သွယ်မေတ္တာလင်္ကာ ၁၄၆

မာတိကာပြီး၏။

ဘာသာရပ်တိုင်း အတန်းတိုင်းအတွက် သင်ကြားရေးစနစ်

ဘာသာရပ်တိုင်း အတန်းတိုင်းအတွက် သင်ကြားရေးစနစ်မှာ အခြားမဟုတ်၊ အင်းဝခေတ်၌ ထင်ရှားခဲ့သော ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ "သု၊ စိ၊ ပု၊ ဘာ၊ ဝိ၊ လိ၊ သိ၊ ဓာ" ဟူသော သင်ကြားနည်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက် ရှစ်ချက်သည် အင်းဝခေတ်ဟု ဆိုရစေကာမူ ယနေ့ခေတ် ကမ္ဘာ့တက္ကသိုလ် အသီးသီး၏ ပညာသင်နည်းများကို လွှမ်းခြုံမိလျက် ရှိနေပါသည်။ ရှေးသည် နှစ်ပေါင်းမည်မျှကြာစေကာမူ အမြဲတမ်း အဖိုးတန်နေသကဲ့သို့ ထိုအင်းဝခေတ် စာသင်နည်းစနစ်သည်လည်း အမြဲတမ်းခေတ်မီလျက် ရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုပရိယတ္တိစာပေ ပညာသင်ကြားနည်း စနစ်သစ်၌ ထိုအချက် ရှစ်ချက်ကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ပြီး အသုံးပြုသွားကြမည် ဖြစ်ပါသည်။

သု- ဟူသည် သုဏေယျ၊ ကြားနာရာ၏၊ နားထောင်ရာ၏။
စိ- ဟူသည် စိန္တေယျ၊ ကြံစည်ရာ၏၊ စဉ်းစားရာ၏။
ပု- ဟူသည် ပုစ္ဆေယျ၊ မေးမြန်းရာ၏။
ဘာ- ဟူသည် ဘာသေယျ၊ ပြောဆိုရာ၏၊ ဆွေးနွေးရာ၏။
ဝိ-ဟူသည် ဝိစာရေယျ၊ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရာ၏။
လိ- ဟူသည် လိခေယျ၊ ရေးသားရာ၏။
သိ- ဟူသည် သိက္ခေယျ၊ သင်ရာ၏၊ ကျင့်ရာ၏။
ဓာ- ဟူသည် ဓာရေယျ၊ ကျက်မှတ်ဆောင်ထားရာ၏။

ယခုအခါတွင် သုဏေယျ၊ ကြားနာရာ၏။ ဓာရေယျ၊ ကျက်မှတ်ဆောင်ထားရာ၏ ဟူသော အချက်နှစ်ချက်ကိုသာ အလေးအနက်ထား၍ သင်ကြားပေးလျက်ရှိနေပါသည်။ ကျန်အချက်ခြောက်ရပ် လစ်ဟင်းလျက် ရှိနေပါသည်။

စိန္တေယျ၊ ကြံစည်ရာ၏ဟူသော အချက်အရ စာသင်သားများအား ကြံစည်တတ်သောအလေ့၊ စဉ်းစားတတ်သောအလေ့ ဖြစ်ထွန်းလာအောင် သင်ကြားပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်၊ ပြဿနာတရပ်ကိုပေးပြီး အဖြေရှာခိုင်းရမည် ဖြစ်ပါသည်။ သင်ယူသောစာကို ကြံစည်စဉ်းစားစေပါက ပို၍ သဘောပေါက်နားလည်ပြီး မှတ်မိမည် ဖြစ်ပါသည်။ တွေးခေါ် မြော်မြင်မှု ဒဿနိကဗေဒပညာ ဆိုသည်မှာ ဤကဲ့သို့ စဉ်းစားခြင်းအလေ့အထမှ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ စာသင်သားများအား စာကြံသည့် အလေ့အထ ဖြစ်ထွန်းလာအောင် စီစဉ်သင်ပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ပုစ္ဆေယျ၊ မေးမြန်းရာ၏ဟူသော အချက်အရ မိမိမသိသော အချက်များကို မေးမြန်းတတ်အောင် အားပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ၌မူ စာသင်သားက ချာဘုန်းကြီးကို ဖြစ်စေ၊ ဆရာတော်ကိုဖြစ်စေ စာမမေးရဲကြပါ။ မေးရဲ၍ မေးမြန်းပါကလည်း မကြိုက်ကြပါ။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် လက်ရှိ စာသင်နည်းစနစ်တွင် မေးမြန်းသည့် အလေ့အထမရှိပဲ ကွယ်ပျောက်နေပါသည်။

မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်က တပည့်သားရဟန်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရားအား မေးရဲ ပြောရဲသည့်အနေအထား၌ ရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ စာသင်သားများအား သူတို့ သိလိုရေးကို မေးတတ်အောင် မေးရဲအောင် စာချပုဂ္ဂိုလ်များက အားပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသေယျ၊ ပြောဆိုရာ၏ ဆိုရာ၌ မိမိလေ့လာ တတ်သိပြီးသော စာပေ အချက်အလက်များကို တခြားသူများအား ပြောပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပြန်လည် ပြောပြသဖြင့်မိမိ၌ မမေ့မပျောက် အမှတ်မြဲခြင်းအကျိုးရှိပါသည်။ထို့ကြောင့် စာလိုက်စဉ်အခါ၌မှာပင် တဦးစီ ထပြီးပြောပြခိုင်းရပါမည်။ဤသို့ ပြောပြစေ ခြင်းဖြင့် ထိုစာသင်သားများအနေဖြင့် မှန်မှန်ကန်ကန်နားလည်မလည် ပေါ် လွင် လာပါသည်၊ နားမလည်လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ နားအလည် မှားနေ လျှင်သော်လည်းကောင်း ဆရာက ပြုပြင်ပေးခွင့်ရပါသည်။

ဝိစာရေယျ၊ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ရာ၏ ဟူသောအချက်မှာ ထပ်တလဲလဲ ချင့်ချိန်တတ်အောင် ရည်ညွှန်းပါသည်။ ယုတ္တိချိန်ဆဝေဖန် သုံးသပ်တတ်သော အလေ့အထကောင်းကို မွေးမြူစေရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်း အကျိုး ဆက်စပ်၍လည်းကောင်း၊သာဓကအမျိုးမျိုး ထုတ်၍လည်းကောင်းအမှားအမှန် ချင့်ချိန်သုံးသပ်တတ်အောင် ဆရာက နည်းပေးလမ်းပြ ပြုပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

လိခေယျ၊ ရေးသားရာ၏ ဆိုရာတွင် စာသင်သားများအား စာများများ ရေးစေရပါမည်၊ မှတ်စုထုတ်၍ ရေးမှတ်တတ်သော အကျင့်မှစ၍ နေ့စဉ် အပတ်စဉ် အလုပ်ပေး၍ သင်ခန်းစာများကို ရေးသား တင်ပြစေရပါမည်၊ အတန်းအလိုက် လိုအပ်သလို စာတမ်းတိုများ(တန်းပေပါများ)အရေးခိုင်းရပါ မည်။ မဟာဓမ္မာစရိယတန်းအတွက်မူ ကျမ်းပြုစေပြီးမှ ဘွဲ့ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။

သိက္ခေယျ၊ သင်ရာ ကျင့်ရာ၏ဆိုရာတွင် ပညာကို အမြတ်တနိုး သင်ယူပြီး သင်ယူတတ်သိသော ပညာကို လက်တွေ့အသုံးချရန် ညွှန်ကြားခြင်းပင်ဖြစ် ပါသည်။ လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းသည် ခေတ်သဘောအရ သဘောတရားကို လက်တွေ့နှင့် ပေါင်းစပ်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ပရိယတ္တိစာပေများမှာမူ မြတ်စွာဘုရား၏ အဆုံးအမတော်များဖြစ်၍ တကယ်သာ လက်တွေ့အသုံးချ ကျင့်သုံးကြပါက ကမ္ဘာကြီးက လိုအပ်နေသော အတော်ဆုံးလူ အကောင်း ဆုံးလူများ မုချဖြစ်လာပါမည်၊ သို့ဖြစ်၍ ဆရာများက လက်တွေ့ကျင့်သုံး တတ်အောင် နည်းပေးလမ်းပြ ပြုသွားကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဓာရေယျ၊ ဆောင်ရာ၏ဆိုရာ၌ အာဂုံကျက်မှတ်ထားသင့်သော စာများကို အာဂုံရနေအောင် ကျက်မှတ်စေရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဓာရေယျ-အဓိပ္ပါယ်သည် ထိုမျှသာမက ဝန်ထုပ်ကို ချီဆောင်ထားသကဲ့သို့ တတ်သိထားသော ပညာကို မိမိစိတ်၌ မမေ့မပျောက်ရအောင် အမြဲဆောင်ထားရမည်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာက ဤသို့ ဓာရေယျကိစ္စ ပြီးအောင် သင်ပြပေးတတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော် သံဃမဟာနာယကအဖွဲ့ ပရိယတ္တိပညာရေးစီမံကိန်းမှ ကောက်နုတ်ချက်။

မာတိကာပါဠိတော်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁-တိကမာတိကာ

၁။ ကုသလာ ဓမ္မာ။ အကုသလာ ဓမ္မာ။ အဗျာကတာ ဓမ္မာ။

၂။ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ။
ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ။
အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ။

၃။ ဝိပါကာ ဓမ္မာ။ ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ။ နေဝဝိပါက န ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ။

၄။ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ[၁] ဓမ္မာ။ အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယာ ဓမ္မာ။
အနုပါဒိန္နအနုပါဒါနိယာ[၂] ဓမ္မာ။

၅။ သံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကာ ဓမ္မာ။
အသံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကာ ဓမ္မာ။
အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေသိကာ[၃] ဓမ္မာ။

၆။ သဝိတက္ကသဝိစာရာ ဓမ္မာ။ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ ဓမ္မာ။
အဝိတက္ကအဝိစာရာ[၄] ဓမ္မာ။

၇။ ပီတိသဟဂတာ ဓမ္မာ။ သုခသဟဂတာ ဓမ္မာ။
ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဓမ္မာ။

၈။ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ။ ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ။
နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ။

၉။ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဓမ္မာ။
ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဓမ္မာ။
နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဓမ္မာ။

၁-ဥပါဒိဏ္ဏုပါဒါနိယာ (သီ) ၂-အနုပါဒိန္နာနုပါဒါနိယာ (သျာ)
၃-အသံကိလိဋ္ဌာသံကိလေသိကာ (သျာ) ၄-အဝိတက္ကာဝိစာရာ (သျာ)

၁၀။ အာစယဂါမိနော ဓမ္မာ။ အပစယဂါမိနော ဓမ္မာ။
နေဝါစယဂါမိ နာပစယဂါမိနော[1] ဓမ္မာ။

၁၁။ သေက္ခာ ဓမ္မာ။ အသေက္ခာ ဓမ္မာ။ နေဝသေက္ခနာသေက္ခာ[2] ဓမ္မာ။

၁၂။ ပရိတ္တာ ဓမ္မာ။ မဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ။ အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ။

၁၃။ ပရိတ္တာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။
အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။

၁၄။ ဟီနာ ဓမ္မာ။ မဇ္ဈိမာ ဓမ္မာ။ ပဏီတာ ဓမ္မာ။

၁၅။ မိစ္ဆတ္တနိယတာ ဓမ္မာ။ သမ္မတ္တနိယတာ ဓမ္မာ။ အနိယတာ ဓမ္မာ။

၁၆။ မဂ္ဂါရမ္မဏာ ဓမ္မာ။ မဂ္ဂဟေတုကာ ဓမ္မာ။ မဂ္ဂါဓိပတိနော ဓမ္မာ။

၁၇။ ဥပ္ပန္နာ ဓမ္မာ။ အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ။ ဥပ္ပါဒိနော ဓမ္မာ။

၁၈။ အတီတာ ဓမ္မာ။ အနာဂတာ ဓမ္မာ။ ပစ္စုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ။

၁၉။ အတီတာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။ အနာဂတာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။
ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။

၂၀။ အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာ။ ဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာ။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာ။

၂၁။ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာ ဓမ္မာ။ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ ဓမ္မာ။
အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ ဓမ္မာ။

၂၂။ သနိဒဿနသပ္ပဋိဃာ ဓမ္မာ။ အနိဒဿနသပ္ပဋိဃာ ဓမ္မာ။
အနိဒဿနအပ္ပဋိဃာ[3] ဓမ္မာ။

တိကမာတိကာ နိဋ္ဌိတာ။

၁-နေဝါစယဂါမိနော နာပစယဂါမိနော (သျာ)
၂-နေဝ သေက္ခာ နာသေက္ခာ (သီ၊ သျာ)
၃-အနိဒဿနာပ္ပဋိဃာ (သျာ)

ပဏာမပုဗ္ဗကဂန္ထာရမ္ဘ

၁။ အနန္တကရုဏာဉာဏံ၊ သမ္ဗုဒ္ဓံ တေန ပူဇိတံ။
နတွာ ဓမ္မဉ္စဩရသံ၊ သံဃံ သဒ္ဓမ္မသမ္ဘူတံ။

၂။ သာဂမေနေဝ သုခေန၊ ဝါဒညံ မဒ္ဒနာဒိနာ။
ဂုဏေန ဗုဒ္ဓသာသနေ၊ နာမေန အဘိပတ္ထဋ္ဌံ။

၃။ သဗ္ဗနယေသွတိသူရံ၊ မာနသက္ကာရဘာဇနံ။
သဗ္ဗဓိရေဟိ ပသတ္ထံ၊ နတွာ ဂရုံ စ သာဒရံ။

၄။ စက္ကဝါဠာဘိကာမေန၊ ဇိနိန္ဒာဘိဓဇော ဣတိ။
လဒ္ဓနာမေန ဘိက္ခုနာ၊ သက္ကစ္စံ အဘိယာစိတော။

၅။ နိဿာယ တဿူပဒေသံ၊ သမ္ဗုဒ္ဓစက္ကဝါဠိယာ။
ကရိဿံ သာဓုနန္ဒိတံ၊ မာတိကာ နဝနိဿယံ။

၁။ အဟံ၊ ငါသည်။ အနန္တကရုဏာဉာဏံ၊ အဆုံးမရှိသော သတ္တဝါ အဆုံးမရှိသောတရားလျှင် အာရုံရှိသော မဟာကရုဏာ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှိတော်မူသော။ သမ္ဗုဒ္ဓဉ္စ၊ မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း။ တေန သမ္ဗုဒ္ဓေန၊ ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ ပူဇိတံ၊ သမ္မာပဋိပတ္တိ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဓမ္မဒေသနာ အစရှိသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်အပ်တော်မူသော။ ဓမ္မဉ္စ၊ မဂ်လေးတန် ဖိုလ်လေးတန် နိဗ္ဗာန် ပရိယတ္တိဟု ဆိုအပ်သော ဆယ်ပါးသော တရားတော်မြတ်ကိုလည်းကောင်း။ အဿ သမ္ဗုဒ္ဓဿ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။ ဩရသံ၊ သားတော်ရင်နှစ်ဖြစ်တော်မူထသော။ သဒ္ဓမ္မသမ္ဘူတံ၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားဖြင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်တော်မူပြီးထသော။ ဝါ၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားကြောင့် ကောင်းစွာ ဖြစ်တော်မူပြီးထသော။ ဝါ၊ သူတော်ကောင်းတို့၏တရားသို့ ကောင်းစွာ ရောက်တော်မူပြီးထသော။ ဝါ၊ ကောင်းစွာရောက်အပ်ပြီးသော သူတော်ကောင်းတို့၏ တရားရှိတော်မူထသော။ သံဃဉ္စ၊ မဂ္ဂဋ္ဌာန်လေးယောက် ဖလဋ္ဌာန်လေးယောက်ဟု ဆိုအပ်သော ရှစ်ယောက်သောပရမတ္ထသံဃာတော်ကိုလည်းကောင်း။ နတွာ နမာမိ၊ ရှိခိုးပါ၏။ နတွာ၊ ရှိခိုးပြီး၍—

၂။ ဗုဒ္ဓသာသနေ၊ ဘုရားသခင်၏ သာသနာတော်၌။ ဝါဒညံ၊ ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာမှတပါး "သာမဏေတို့သည် ရွာဝင် ဆွမ်းစားသွားခါ တဖက် လက်ကန်တော့ ဒုကုဋ္ဌ်တင်ရင်ဖွဲ့၍ သွားအပ်၏" ဟု အယူရှိကုန်သော ဒုကုဋ္ဌ်တင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ဝါဒကို။ သာဂမေနေဝ၊ သာမဏေတို့သည် ရွာဝင်ဆွမ်းစားသွားခါ

နှစ်ဖက်ရှိ သုပ္ပဋိစ္ဆန္နသိက္ခာပုဒ်ကို ရှိသေကောင်းမွန်စွာ ဖြည့်ကျင့်အပ်ကြောင်း အစရှိသည်ဖြင့် ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာကျမ်းဂန် မြဲမြံစွာ လာရှိသော ပါဠိ ပါဠိ အာဂမဖြင့်သာလျှင်။ သုခေန၊ လွယ်သဖြင့်။ မဒ္ဒနာဒိနာ၊ နှိပ်နင်း ဖျက်ဆီးတော် မူနိုင်ခြင်း အစရှိသော။ ဂုဏေန၊ ဂုဏ်အပေါင်းကြောင့်။ နာမေန၊ **ဗားကရာ ဆရာတော်**ဟူသော အမည်ဖြင့်။ အဘိပတ္ထဋ္ဌံ၊ ဇမ္ဗူအနှံ့ ပြန့်သော ကျော်စော ခြင်းလည်း ရှိတော်မူထသော—

၃။ သဗ္ဗနယေသု၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော နည်းတို့၌။ အတိသူရံ၊ အပိတ်အပင် မရှိသဖြင့် အလွန်ရဲရင့်သော ဉာဏ်စွမ်းလည်း ရှိတော်မူထသော။ မာနသက္ကာရ-ဘာဇနံ၊ မြတ်နိုးခြင်း အရိုအသေပြုခြင်း၏ တည်ရာလည်း ဖြစ်တော်မူထသော။ သဗ္ဗဓိရေဟိ၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော ပညာရှိတို့သည်။ ပသတ္ထံ၊ ချီးမွမ်းအပ်တော် မူထသော။ မေ၊ ငါ၏။ ဂရုံ၊ ဆရာဖြစ်သော **တိပိဋကာလင်္ကာရ သိရီဓဇ-မဟာဓမ္မရာဇဂုရု** တံဆိပ်နာမံတော်ရှိသော ဆရာတော်ဘုရားကြီးကိုလည်း။ သာဒရံ၊ ရိုသေခြင်းနှင့်တကွ။ နတွာ နမာမိ၊ ရှိခိုးပါ၏။ နတွာ၊ ရှိခိုးပြီး၍—

၄။ စက္ကဝဠာဘိကာမေန၊ သာသနာတော်၏ စည်ပင်ပြန့်ပွါးခြင်းကို အလွန် အလိုရှိထသော။ ဇနိန္ဒာဘိဓဇော ဣတိ၊ **ဇနိန္ဒာဘိဓဇ** ဟူ၍။ လဒ္ဓနာမေန၊ ရအပ်သော အမည်ရှိထသော။ ဘိက္ခုနာ၊ ပဌမ ရဟန်းသည်။ သက္ကစ္စံ၊ ရိုသေစွာ။ အဘိယာစိတော၊ ရှေ့ရှုတောင်းပန်အပ်သည်ဖြစ်၍—

၅။ တဿ ဂရုနော၊ ထို **တိပိဋကာလင်္ကာရ သိရီဓဇ မဟာဓမ္မ ရာဇဂုရု** တံဆိပ်နာမံတော်ရှိသော ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏။ ဥပဒေသံ၊ ဥပဒေသကို။ နိဿာယ နိဿယံ ကတွာ၊ အမှီတံကဲ သဟဲပြု၍။ သမ္ဗုဒ္ဓစက္ကဝဍ္ဍိယာ၊ ဘုရားသခင် သာသနာတော်၏ စည်ပင်ပြန့်ပွါးစေခြင်းငှါ။ သာဓုနန္ဒိတံ၊ သူတော်ကောင်း အပေါင်းတို့သည် နှစ်သက်အပ်သော။ မာတိကာ မာတိကာယ၊ မာတိကာ၏၊ နဝနိဿယံ၊ အသစ်ဖြစ်သော အမှီကို။ ကရိဿံ၊ ရေးစီရင်ပေအံ့။

ပဏ္ဏာမ ပုဗ္ဗက ဂန္ထာရမ္ဘ ပြီး၏။

တိကမာတိကာအရကောက်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မာတိကာနိဒါန်း

မာတရံ ပမုခံ ကတွာ၊ တဿာ ပညာယ တေဇသာ။
အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂံ၊ ဒေဝါနံ သမ္ပဝတ္တယိ။

ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်နှင့်အညီ ဤကမ္ဘာမှ ပြန်၍ ရေသည်ရှိသော် ကမ္ဘာ တသိန်း အလွန်ရှိသော လေးသင်္ချေထက်၌ "သုမေဓာရသေ့"ဖြစ်၍ —

ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား ခြေတော်ရင်း၌ ကိုယ်တော်အထီးတည်း နိဗ္ဗာန်ဆုကို ယူတော်မူသည်ရှိသော် ရအပ်သော အားအစွမ်းကို မြင်တော်မူသော ယောကျ်ားမြတ်ဖြစ်လျက် တယောက်အထီးတည်း ကူးသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ဝေနေယျသတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို သံသရာတည်းဟူသော ရေအလျဉ်မှ ထုတ်၍ —

နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ကြည်းကုန်းထက်သို့ တင်အံ့ဟု ကြံတော်မူသဖြင့် ကာမောဃ, ဘဝေါဃ, ဒိဋ္ဌောဃ, အဝိဇ္ဇောဃ တည်းဟူသော ဩဃ လေးပါး၌ နစ်မွန်းမျောပါးကုန်သော ဝေနေယျသတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို သနားကြင်နာတော်မူလှသည်ဖြစ်၍ —

လက်တော်သို့ ရောက်ပြီးသော နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို စွန့်သဖြင့် 'သုမေဓာရှင်ရသေ့' အဖြစ်မှ ပည်ပေဿန္တရာမင်း အဖြစ်တိုင်အောင် မရေတွက်နိုင်သော ဘဝတို့၌ —

၁။ ရွှေ, ငွေ, ဆင်, မြင်း အစရှိသော အပဝတ္ထုကို လှူခြင်းတည်းဟူသော **ဒါနပါရမီ။**

၂။ ခြေ, လက်, နား, နှာခေါင်း အစရှိသည်ကို လှူခြင်း တည်းဟူသော **ဒါနဥပပါရမီ**။

၃။ ကိုယ်အသက်ကို လှူခြင်း တည်းဟူသော **ဒါနပရမတ္ထပါရမီ** အစရှိသော ပါရမီသုံးဆယ်တို့ကိုရင်း။

၁။ အလွန်ပြုနိုင်ခဲစွာသော ပဒေသရာဇ်, ဧကရာဇ်, စကြာမင်းတို့၏ စည်းစိမ် ဥစ္စာ ရတနာကို စွန့်ခြင်း တည်းဟူသော **ဓနပရိစ္စာဂ**။

၂။ သား သမီးကို စွန့်ခြင်း တည်းဟူသော **ပုတ္တပရိစ္စာဂ**။

၃။ မယားကို စွန့်ခြင်း တည်းဟူသော **ဘရိယပရိစ္စာဂ**။

၄။ ခြေ, လက်, နား, နှာခေါင်း အစရှိသော အင်္ဂါကြီးငယ်ကို စွန့်ခြင်း တည်းဟူသော **အင်္ဂပရိစ္စာဂ**။

၅။ ကိုယ်အသက်ကို စွန့်ခြင်း တည်းဟူသော **ဇီဝိတပရိစ္စာဂ** ဤစွန့်ခြင်း ကြီး ငါးပါးတို့ကိုရင်း ဖြည့်စွန့်တော်မူပြီး၍—

တုသိတာနတ်ပြည်၌ **သေတကေတု** အမည်ရှိသော နတ်သားဖြစ်၍ နတ်တကာ ကိုထက် အသက်ရှည်ခြင်း, အဆင်းလှခြင်း အစရှိသော အကြောင်းတို့ဖြင့် လွန်မြတ်လျက် တုသိတာနတ်တို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အနှစ်လေးထောင်၊ ယာမာနတ်တို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အနှစ်ရှစ်ထောင်၊ တာဝတိံသာနတ်တို့၏ အရေအတွက် အားဖြင့် အနှစ်တသောင်းခြောက်ထောင်၊ စာတုမဟာရာဇ်နတ်တို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့် အနှစ် သုံးသောင်း နှစ်ထောင်၊ လူတို့၏ အရေအတွက် အားဖြင့် ငါးဆယ့်ခုနစ်ကုဋေ အနှစ်ခြောက်သန်း ကာလပတ်လုံး နတ်တို့၏ စည်းစိမ်ကို ခံစားတော်မူပြီး၍—

နတ်တို့၏ စည်းစိမ်ကို ခံစားတော်မူပြီးသော အဆုံး၌ "အလောင်းမင်း ဘုရားဖြစ်အံ့သောအခါ တန်ပါပြီ၊ လောကသုံးပါး၌ လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးငှါ လူ့ပြည်သို့ ဆင်း၍ ဘုရားဖြစ်တော်မူပါ"ဟု တသောင်းသော စကြဝဠာတိုက်မှ လာ၍ နတ်, ဗြဟ္မာ အပေါင်းတို့သည် တောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍—

ကာလ, ဒီပ, ဒေသ, ကုလ, မာတုအာယုပရိစ္ဆေဒ တည်းဟူသော ကြည့်ခြင်းကြီး ငါးပါးတို့ကို ကြည့်တော်မူပြီး၍၊ ဝါဆိုလပြည့်နေ့ အာသာဠ္ဍီနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်လျက် မဟာသမ္မတမင်းမှစ၍ အသမ္ဘိန္နခတ္တိယမင်းမျိုး၌ ကပိလဝတ်ပြည်ကြီးရှင် သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး၏ မင်္ဂလာမဟာဒေဝီ **မယ်တော်မာယာဝမ်း၌** ပဋိသန္ဓေနေပြီး၍ ဆယ်လစေ့သဖြင့် ကဆုန်လပြည့်နေ့ ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့်

ယှဉ်လျက် ဖွားတော်မူ၍ တဆယ့်ခြောက်နှစ် မြောက်သောအခါ မင်းဆက်တကာ မစံဘူးသော **ရမ္မ, သုဘ, သုရမ္မ** တည်းဟူသော ရွှေနန်း သုံးဆောင်၌ ယသောဓရာ အမှူးရှိသော ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော မင်းသမီးအပေါင်း လေးသောင်းခြံရံလျက် နတ်၏စည်းစိမ်နှင့်တူသော မင်း၏စည်းစိမ်ကို ခံစားစဉ် **သူအို, သူနာ, သူသေ, ရဟန်း** တည်းဟူသော နိမိတ်ကြီးလေးပါးထင်သဖြင့် ထိုစည်းစိမ်ကိုစွန့်၍ ရဟန်းပြုတော်မူလျက် ခြောက်နှစ်ပတ်လုံး **ဒုက္ကရစရိယာ** ကျင့်တော်မူပြီးမှ—

အဇပါလညောင်ပင် ရင်း၌ **သုဇာတာ** အမည်ရှိသော သူဌေးသမီးသည် လှူအပ်သော နို့ဃနာဆွမ်းကိုခံလျက် နေရဥ္စရာမြစ်နား၌ ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍ ညချမ်းသောအခါ နတ်တို့သည် စီရင်အပ်သော လမ်းဖြင့် မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့ ကြွတော်မူ၍—

တောင်အရပ်က ဝင်အံ့ဟု ရပ်တော်မူသည်ရှိသော် မြေကြီး စောင်းထောင်ရှိသောကြောင့် မဝင်မူ၍ အနောက်အရပ်က ဝင်အံ့ဟု ရပ်တော်မူသည်ရှိသော် မြေကြီးစောင်းထောင် ရှိသောကြောင့် မဝင်မူ၍ မြောက်အရပ်က ဝင်အံ့ဟု ရပ်တော်မူသည်ရှိသော် မြေကြီးစောင်းထောင် ရှိသောကြောင့် မဝင်မူ၍ အရှေ့မြောက်ထောင့် အရပ်က ရပ်လျက် **တနည်းလည်း**–အရှေ့အရပ်က ရပ်လျက် **သောတ္ထိယ မောင်ချမ်းသာ**သည်[၁] လှူအပ်သော မြက်ရှစ်ဆုပ်ကို ကြဲဖြန့်သောအခါ ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့်ပြီးသော အပရာဇိတပလ္လင်ပေါက်၍ ထိုပလ္လင်

၁။ (သုဒ္ဓိယ ငစင်သည်။) ရှေးမူ။
ဆဋ္ဌမူ အဋ္ဌကထာတို့၌ "သုဒ္ဓိယ" ဟူသော 'မူတင်'ပါဌ်မတွေ့ရ။
"သောတ္ထိယ" "သောတ္တိယ"ဟူ၍သာ တွေ့ရ၏။
"မေဓာဘိဝံသ သိရီ သဒ္ဓမ္မဓဇ မဟာဓမ္မ ရာဇာဓိရာဇဂုရု" တံဆိပ်နာမံ ခံတော်မူသော ပြည် ဆရာတော်အုရှားရေး အဋ္ဌသာလိနီ နိဿယ ပဌမဘာဂ၌လည်း "သောတ္ထိယေန"မောင်ချမ်းသာသည်-ဟု အနက်ပြန်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရ၏။
ထို့ကြောင့် (သောတ္ထိယ မောင်ချမ်းသာသည်)ဟု ပြင်ဆင်ထည့်လိုက်သည်။
သောတ္ထိယော နာမ တိဏဟာရကော တိဏံ အာဒါယ။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ (၃၃၇) အပဒါနအဋ္ဌကထာ (ပ-၈၄) ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ပ-၈၂)
သောတ္တိယေန နာမ တိဏဟာရကေန ဒိန္နာ။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ (၃၄၇)
သောတ္တိယေန ဒိန္နံ အဋ္ဌတိဏမုဋ္ဌိံ ဂဟေတွာ။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ (၇၇)
သောတ္တိယေန ဒိန္နံ တိဏံ ဂဟေတွာ။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (ပ-၅၄)
အဋ္ဌသာလိနီ, ဓမ္မပဒ အလို("သောတ္တိယ" မြက်ထမ်းပုဏ္ဏား)ဟု သိနိုင်သည်။
ဇာတကအဋ္ဌကထာ-ပဌမဘာဂ(၈၂)၌ မူ၊ သုဒ္ဓိယော နာမ (က)ဟု မူတင် ပါဌ်မဟုတ်ပဲ မျဉ်းအောက်ခြေ၌"မူချ"ပါဌ်အဖြစ်တွေ့ရ၏။

ထက်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေနေတော်မူစဉ် နေမဝင်မီ **ဒေဝပုတ္တမာရ်**ကို အောင်တော်မူလျက် ပုရိမယာမ်၌ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်**၊ **မဇ္ဈိမယာမ်၌ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်**၊ ပစ္ဆိမယာမ်၌ **အာသဝက္ခယဉာဏ်**ကို ရတော်မူ၍ လောကသုံးပါး၌ အတုမရှိသော သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွါးကိုသာ ဆောင်တော်မူလျက် ဘုရားဖြစ်တော်မူ၍ ခုနစ်ဝါမြောက်သောကာလ သာဝတ္ထိပြည်၏အနီး **ကဏ္ဍ** အမည်ရှိသော ဥယျာဉ်စောင့်သည် စိုက်အပ်သော သရက်ပင်၏အရင်း၌ တိတ္ထိတို့ကို နှိပ်နင်းခြင်းငှါ ရေ မီး အစုံအစုံ အစရှိသော တန်ခိုးပြာဋိဟာတို့ကို ပြတော်မူပြီးသော အဆုံး၌ သုံးဘဝါးသာ နင်းသဖြင့် တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ကြွတော်မူ၍ ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏အရင်း၌ ခင်းထားအပ်သော **ပဏ္ဍုကမ္ဗလာ** ကျောက်ဖျာထက်၌ နေမင်းကဲ့သို့ တင့်တယ်စွာ နေတော်မူလျက် မယ်တော်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော **သန္တုသိတနတ်သား**ကို အကြီးအမှူးပြု၍ တသောင်းသော စကြဝဠာတိုက်မှ တညီတညွတ်တည်း စည်းဝေးလာကုန်သော နတ်,ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့အား အစွမ်းသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် လူ, နတ်, နိဗ္ဗာန် သုံးတန်ချမ်းသာ ပေးတတ်စွာသော အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်မြတ်ကို ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး ဟောတော်မူ၏။

ထိုဝါတွင်း သုံးလပတ်လုံး ဟောတော်မူအပ်သော အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်မြတ်သည်လည်း ဝိတ္ထာရနယ, သခ်ေပနယ, နာတိဝိတ္ထာရ နာတိသခ်ေပနယ အားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိ၏။

ထိုသုံးပါး တို့တွင် —

တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ နတ်အပေါင်းတို့အား ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်သည် အလွန်ကျယ်လွန်းသောကြောင့် **ဝိတ္ထာရနယ** မည်၏။

စန္ဒကူးတော၌ နေတော်မူသောအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာအား ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်သည် အလွန်ကျဉ်းလွန်းသောကြောင့် **သခ်ေပနယ** မည်၏။

အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် လင်းနို့သားဖြစ်ဘူးသော ငါးရာသော ရဟန်းတို့အား ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်သည် မကျဉ်း မကျယ်လွန်းသောကြောင့် **နာတိဝိတ္ထာရ နာတိသခ်ေပနယ** မည်၏။

ပါရမီဆုံးဆယ်, စွန့်ခြင်းကြီး ငါးပါး, စရိယသုံးပါး တည်းဟူသော **အဘိဂမနိဒါန်း, ဒေသနာနိဒါန်း** ၂-ပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏။

ဒူရေနိဒါန်း, အဝိဒူရေနိဒါန်း, သန္တိကေနိဒါန်း တည်းဟူသော နိဒါန်း ၃-ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏။

ထိုနိဒါန်း ၃-ပါး နှင့် ပြည့်စုံသော အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်သည် **ပကရဏ-ပရိစ္ဆေဒ** အားဖြင့် —

ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း,
ဝိဘင်းကျမ်း,
ဓာတုကထာကျမ်း,
ပုဂ္ဂလပညတ်ကျမ်း,
ကထာဝတ္ထုကျမ်း,
ယမိုက်ကျမ်း,
ပဋ္ဌာန်းကျမ်း

ဟူ၍ ၇-ပါး အပြားရှိ၏။

ထို ၇-ပါးတို့တွင် **ဓမ္မသင်္ဂဏီ** ကျမ်းကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ထို ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌လည်း **ကဏ္ဍ**-အားဖြင့်—

စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ,
ရူပကဏ္ဍ,
နိက္ခေပကဏ္ဍ,
အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ

ဟူ၍ ၄-ပါး အပြားရှိ၏။

ထို ၄-ပါး တို့တွင် **စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ** ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

ထိုစိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၌လည်း **မာတိကာ, ပဒဘာဇနီ** အားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။

ထို နှစ်ပါးတို့တွင် **မာတိကာ** ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

ထိုမာတိကာ၌လည်း[၁] **တိကမာတိကာ, ဒုကမာတိကာ** အားဖြင့် **၂-ပါး**အပြားရှိ၏။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် **တိကမာတိကာ**ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

၁-ဝဝတ္ထာနီ၌ အချို့သော ဆရာတို့ကား "ထိုမာတိကာသည်လည်း အဘိဓမ္မမာတိကာ, သုတ္တန္တမာတိကာ အားဖြင့် နှစ်ပါး အပြားရှိကုန်၏" ဟု ဆိုရိုးပြုကြကုန်၏။ ထိုဆိုရိုးသည် "မာတရံ ပမုခံ ကတွာ" စသော စကားပျိုးသော အဋ္ဌကထာ (ဠ-၁) နှင့်ရင်း "သာပိ တိကမာတိကာ ဒုကမာတိကာတိ ဒုဝိဓာ" ဟူသော အဋ္ဌကထာ (ဠ-၇၉) နှင့်ရင်း မညီ၊ ဆရာမြတ်တို့လည်း ဆိုရိုး မပြုကြကုန်။

၂-တိကမာတိကာ အရကောက်

၁-ကုသလတိက်

ထို တိကမာတိကာ၌လည်း ကုသလတိက်, ဝေဒနာတိက် အစရှိသောအားဖြင့် ၂၂-ပါး အပြားရှိ၏။

ထို ၂၂-ပါး တို့တွင် ကုသလတိက်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

ထို ကုသလတိက်၌လည်း ပဌမပဒ ဒုတိယပဒ တတိယပဒ အားဖြင့် ၃-ပါး အပြားရှိ၏။

ထို ၃-ပါးတို့တွင် ပဌမပဒကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏။

ဟောဟန်ကား —

ကုသလာ ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင် ဒုတိယပဒကို ဟောတော်မူ၏။

ဟောဟန်ကား —

အကုသလာ ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင် တတိယပဒကို ဟောတော်မူ၏။

ဟောဟန်ကား —

အဗျာကတာ ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

ကုသလာ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ၊ အပြစ်မရှိခြင်း ကောင်းသော အကျိုးကို ပေးခြင်းလက္ခဏာ ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝသဘာဝါ၊ သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝလည်း မဟုတ်ကုန်သော သဘောတရားတို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ရှိကုန်၏။

အကုသလာ[1] သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာ၊ အပြစ် နှင့် တကွဖြစ်ခြင်း မကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်းလက္ခဏာ ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝသဘာဝါ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အဗျာကတာ[2] ကုသလာကုသလဘာဝေန အကထိတာ အညဘာဝေန ကထိတာ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အဖြစ်အားဖြင့်ကား မဟောကြားအပ်ကုန်

၁-ဤ အကုသလာ၌ အသဒ္ဒါကား ဝိရုဒ္ဓအနက်ကို ဟော၏၊ ကုသိုလ်ကား ပဟာယက အကုသိုလ်ကား ပဟာတဗ္ဗ၊ ဤသို ပဟာယက ပဟာတဗ္ဗ အဖြစ်ဖြင့် ဆန့်ကျင်သည် ဟူလို။

၂-ဤအဗျာကတာ၌ အ-သဒ္ဒါကား အညအနက်ကိုဟော၏၊ ကုသိုလ်,အကုသိုလ်တို့မှ တပါး ဖြစ်သည် ဟူလို။

တပါးသော အဖြစ်အားဖြင့်သာ ဟောကြားအပ်ကုန်သော။ **ဓမ္မာ နိက္ခေတ္တန္တိနိဒ္ဒေသ**ဝ-
သဘာဝါ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ကုသလာ ဓမ္မာ ဟူသော ပဋ္ဌမပုဒ်၏ အရကား—ကုသိုလ်စိတ် ကောဝ်သ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် အဋ္ဌတိံသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှကြွင်းသော စေတသိက် ဆတ္တိံသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ ကုသိုလ်စိတ် ကောဝ်သသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

ကုသိုလ်စိတ် ကောဝ်သသည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသသည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

ကုသိုလ်စိတ် ကောဝ်သသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသသည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

လောကီကုသိုလ်စိတ် သတ္တရသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။ မဂ်စိတ်လေးခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာ-ကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး[၁]။ သကဒါဂါမိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး။ အနာဂါမိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ခုသည်[၂] သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏။ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

၁။ ၈-ပါး၊ ၇-ပါး အရမှာ ဈာင်္ဂငါးပါးနှင့်ယှဉ်သော မဂ်ပဌမဈာန်ကို ရည်၍ ၈-ပါး၊ ဝိတက် တည်းဟူသော သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်နှင့် မယှဉ်သော မဂ်ဒုတိယဈာန် စသည်ကိုရည်၍ ၇-ပါး ဆိုသည်။

၂။ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ခုအရမှာ မဂ် ပဌမဈာန်စိတ်၌ ယှဉ်သော စေတသိက်တို့တွင် မဂ္ဂသစ္စာထိုက်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၈-ခုကိုကြဉ်၊ မဂ်စိတ် ၄-ခုတို့သည် အာရမ္မဏ-ဝိဇာနန အားဖြင့် တူကြ၍ တခုတည်းပြု၍ထည့် ၂၉-ခုဖြစ်၏။

အကုသလာ ဓမ္မာ ဟူသောဒုတိယပုဒ်၏ အရကား—အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ခုသ၊ စေတသိက် ၂၇ ခုသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ၂၇ ခုသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှကြွင်းသော စေတသိက် ၂၅ ခုသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ခုသသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ခုသသည် မနာယတနမည်၏၊ စေတသိက် ၂၇ ခုသသည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ခုသသည် မနောဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ စေတသိက် ၂၇ ခုသသည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၂ ပါး ဟူသော်ကား—

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ခုသ၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ၂၆ ခုသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

အဗျာကတာ ဓမ္မာ ဟူသော တတိယပုဒ်၏ အရကား— ဝိပါက်စိတ် ၃၆ ခုသ၊ ကြိယာစိတ် ၂၀ ခုသ၊ စေတသိက် ၃၈ ခုသ၊ ရုပ် ၂၈ ခုသ၊ နိဗ္ဗာန်ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ် ၂၈ ခုသသည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏၊ စေတသိက် ၃၈ ခုသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ၃၆ ခုသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဝိပါက်စိတ်

ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာ ဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏ ¹၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ် အဌဝီသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတနမည်၏၊ သောတ-ပသာဒသည် သောတာယတနမည်၏၊ ဃာနပသာဒသည် ဃာနာယတန မည်၏၊ ဇိဝှါပသာဒသည် ဇိဝှါယတနမည်၏၊ ကာယပသာဒသည် ကာယာယတန မည်၏၊ ရူပါရုံသည် ရူပါယတနမည်၏၊ သဒ္ဒါရုံသည် သဒ္ဒါယတနမည်၏၊ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာယတနမည်၏၊ ရသာရုံသည် ရသာယတနမည်၏၊ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟု ဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနမည်၏၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသသည် မနာယတနမည်၏၊ စေတသိက် အဌတိံသ၊ အာပေါ, ဣတ္ထိန္ဒြေ, ပုရိသိန္ဒြေ, ဟဒယရုပ်, ဇီဝိတရုပ်, အာဟာရရုပ်, ပရိစ္ဆေဒရုပ်, ကာယဝိညတ်, ဝစီဝိညတ်, ရူပဿ လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဥပစယ, သန္တတိ, ဇရတာ, အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုခုမရုပ် သောဠသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး ဟူသော်ကား –

ရုပ် အဌဝီသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်မည်၏၊ သောတပသာဒသည် သောတဓာတ်မည်၏၊ ဃာနပသာဒသည် ဃာနဓာတ်မည်၏၊ ဇိဝှါပသာဒသည် ဇိဝှါဓာတ်မည်၏၊ ကာယပသာဒသည် ကာယဓာတ်မည်၏၊ ရူပါရုံသည် ရူပဓာတ်မည်၏၊ သဒ္ဒါရုံသည် သဒ္ဒဓာတ်မည်၏၊ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓဓာတ်မည်၏၊ ရသာရုံသည် ရသဓာတ်မည်၏၊ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟု ဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်မည်၏၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ သောတဝိညာဉ်ဒွေသည် သောတဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ ဃာနဝိညာဉ်ဒွေသည် ဃာနဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ ဇိဝှါဝိညာဉ်ဒွေသည် ဇိဝှါဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ကာယဝိညာဉ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေသည် မနောဓာတ် မည်၏၊ ကြွင်းသော ဝိပါက်စိတ် စတုဝီသ ကြိယာစိတ် ဧကူနဝီသသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် အဌတိံသ အာပေါ, ဣတ္ထိန္ဒြေ, ပုရိသိန္ဒြေ, ဟဒယရုပ်, ဇီဝိတရုပ်, အာဟာရရုပ်, ပရိစ္ဆေဒရုပ်,

---

၁။ နိဗ္ဗာန်၏ ခန္ဓဝိမုတ်အဖြစ်ကိုကား "ဘေဒါဘာဝေန နိဗ္ဗာနံ၊ ခန္ဓသင်္ဂဟနိဿဋံ" ဟူသော အဌကထာပါဠိ (၅၂) "အတီတာဒိဘေဒဘိန္နာနဉ္စ ရာသဋ္ဌေန ခန္ဓဝေါဟာရောတိ နိဗ္ဗာနံ ဘေဒါဘာဝတော ခန္ဓသင်္ဂဟတော နိဿဋံ ဝိနိမုတ္တန္တျတ္ထော" ဟူသော ဋီကာကျော် ပါဠ်(၂၃၂)တို့ကို ထောက်၍ သိရာ၏။

ကာယဝိညတ်, ဝစီဝိညတ်, ရူပဿ လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဥပစယ, သန္တတိ ဇရတာ, အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုခုမရုပ် သော၁၆သ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် ပဥ္စတိံသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။

ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့ လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာ ဓမ္မာ ဟူ၍ ဟောတော်မူ အပ်သော ဤသဒ္ဒါအစဉ်သည် ပရမတ္ထတရားကို သုံးစုပြု၍ ဟောရာဟော ကြောင်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တိက်မည်၏။

ထိုတိက်သည် အာဒိလဒ္ဓနာမတိက်, သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိက် အားဖြင့် ၂-ပါးအ ပြားရှိ၏။

ထို ၂-ပါးတို့တွင် အစ၌ တည်သော ကုသလသဒ္ဒါဖြင့် ကုသလတိက်ဟူ၍ ရအပ်သောအမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **အာဒိလဒ္ဓနာမတိက်** မည်၏။

သပ္ပဒေသတိက်, နိပ္ပဒေသတိက်အားဖြင့်လည်း ၂-ပါးအပြားရှိ၏။

ထို ၂-ပါးတို့တွင် ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **နိပ္ပဒေသတိက်** မည်၏။

၂-ဝေဒနာတိက်

ကုသလတိက်ကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ဝေဒနာတိက်ကို ဟော တော်မူ၏။

ထိုဝေဒနာတိက်၌လည်း ပဌမပဒ ဒုတိယပဒ တတိယပဒအားဖြင့် သုံးပါး အပြားရှိ၏။

ထိုသုံးပါးတို့တွင် ပဌမပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏။

ဟောဟန်ကား—

သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင် ဒုတိယပဒကို ဟောတော်မူ၏။

ဟောဟန်ကား —

ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင် တတိယပဒကို ဟောတော်မူ၏။

ဟောဟန်ကား —

အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

သုခါယ၊ သုခဖြစ်သော။ ဝေဒနာယ၊ ဝေဒနာနှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ အညီအညွတ် ကေ္ပပ္ပါဒအစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝ-သဘာဝါ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဒုက္ခာယ၊ သော။ ဝေဒနာယ၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ နိဿတ္တ-နိဇ္ဇီဝသဘာဝါ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အဒုက္ခမသုခါယ၊ ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သော။ ဝါ၊ ဒုက္ခမှလည်းတပါး သုခမှလည်းတပါးသော။ ဝေဒနာယ၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝသဘာဝါ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ **ကုန်၏**။

သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသော ပဌမပုဒ်၏ အရကား— သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ခု၊ ဝေဒနာ, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက် ဆစတ္တာလီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၃-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၃-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

စေတသိက် ဆစတ္တာလီသတို့တွင် သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက်ပဉ္စစတ္တာလီသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား —

သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ခုသည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် ဆစတ္တာ-လီသသည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

ခါတ်အားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်သည် ကာယဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ ကြွင်းသော သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၂-ခုသည် မနောဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ စေတသိက် ဆစ်တ္တာ-လီသသည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင်ဓာတ်အားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

လောကီသုခသဟဂုတ်စိတ် ၃၁-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ပဉ္စ-စတ္တာလီသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ မဂ် သုခသဟဂုတ်စိတ် ၁၆-ခု၌ ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာ-ကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇ ပါး။ သကဒါဂါမိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး။ အနာဂါမိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။

ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၈-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၆-ခုသည် သစ္စာ ဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်၏ အရကား – ဒုက္ခ သဟဂုတ်စိတ် ၃-ခု၊ ဝေဒနာ, ပီတိ, လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မာန, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက် ကေဝီသ ရ၏။

ထို တရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၃-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၃-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

စေတသိက် ကေဝီသတို့တွင် သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ဝီသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဒုက္ခသဟဂုတ်စိတ် ၃-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား -

ဒုက္ခသဟဂုတ် စိတ် ၃-ခုသည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် ကေ-ဝီသသည် ဓမ္မာယတန မည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်သည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ဒေါသမူ ဒွေသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် ကေဝီသသည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဟူသော်ကား —

ဒုက္ခသဟဂုတ်စိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက် ကေဝီသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသော တတိယပုဒ်၏ အရကား—ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ခု၊ ဝေဒနာ, ပီတိ, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ-ကြဉ်သော စေတသိက် ဆစတ္တာလီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၃-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၇-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

စေတသိက် ဆစတ္တာလီသတို့တွင် သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ပဉ္စစတ္တာလီသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား —

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ခုသည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် ဆစတ္တာလီသသည် ဓမ္မာယတန မည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၇-ပါး ဟူသော်ကား —

စက္ခုဝိညာဉ် ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ သောတဝိညာဉ် ဒွေသည် သောတဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ဃာနဝိညာဉ်ဒွေသည် ဃာနဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ဇိဝှါဝိညာဉ်ဒွေသည် ဇိဝှါဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, သမ္ပဋိစ္ဆိုင်န်းဒွေသည် မနောဓာတ် မည်၏၊ ကြွင်းသော ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၄၄-ခုသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် ဆစတ္တာလီသသည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၇-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

လောကီ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၄၇-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ပဉ္စစတ္တာလီသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ မဂ်ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိ ဟုဆိုအပ်သော

သောတာပတ္တိမဂ် ၇-ပါး၊ သကဒါဂါမိမဂ် ၇-ပါး၊ အနာဂါမိမဂ် ၇-ပါး၊ အရဟတ္တမဂ် ၇-ပါး သည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၆-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၃-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှလွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်သတည်း။

သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ၊ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ၊ အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဤသဒ္ဒါအစဉ်သည် ပရမတ္ထတရားကို သုံးစွဲပြု၍ ဟောရာဟောကြောင်းဖြစ်ခြင်းကြောင့် တိက်မည်၏။

ထိုတိက်သည် အာဒိလဒ္ဓနာမတိက်, သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိက် အားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိ၏၊ ထို ၂-ပါးတို့တွင် ၃-ပုဒ်လုံး၌ တည်သော ဝေဒနာသဒ္ဒါဖြင့် ဝေဒနာတိက် ဟူ၍ ရအပ်သော အမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိက်**[၁] မည်၏။

သပ္ပဒေသတိက်, နိပ္ပဒေသတိက် အားဖြင့်လည်း ၂-ပါး အပြားရှိ၏။ ထို ၂-ပါး တို့တွင် သုခဝေဒနာ ၆၃-ခု[၂]၊ ဒုက္ခဝေဒနာ ၃-ခု၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ၅၅-ခု၊ ရုပ်အင်္ဂဝိသ၊ နိဗ္ဗာန် ဟုဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရား ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **သပ္ပဒေသတိက်မည်၏။**

၃-ဝိပါကတိက်

ဝေဒနာတိက်ကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ဝိပါကတိက်ကို ဟောတော်မူ၏။ (စဉ်မြဲစစ်လေ)။

ဟောဟန်ကား ---

ဝိပါကာ ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

၁-"ဒေဝဒတ္တော အလက်တော"ကဲ့သို့ အစိတ်၏အမည်ကို အပေါင်း၌ တင်စား၍ သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိက် မည်သည်။

၂-သုခဝေဒနာ ၆၃-ခု စသည်ဖြင့် ဆိုခြင်းကား "စိတ္တေန သမမုဒ္ဒိသေ" ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠ် (၁၅)။

စိတ္တေန သမံ ဘောင် ဥဒ္ဒိသေ၊ " သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ တာဝ သတ္တ ကေနူနဝုတိစိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇနတော ပစ္စေက် ကေနူနဝုတိဝိဓာ၊ ပကိဏ္ဏကေသု ဝိတက္ကော ပဉ္စပညာသစိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇနတော ပဉ္စပညာသဝိဓော" တျာဒိနာ ကထေယျာတိ ဇတ္တော-ဟူသော ဋီကာ ကျော်ပါဠ် (၁၂၁) တို့ကို ထောက်၍ သိရာ၏။

ထိုနှောင်....၏၊ ဟောဟန်ကား—

ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

ထိုနှောင်....၏၊ ဟောဟန်ကား —

နေဝဝိပါက န ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

ဝိပါကာ၊ အချင်းချင်း ထူးကုန်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝသဘာဝါ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘော ရှိကုန်သော သတ္တလည်း မဟုတ် ဇီဝလည်း မဟုတ်ကုန်သော သဘောတရားတို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

နေဝဝိပါက န ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ၊ အချင်းချင်း ထူးကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးလည်းမဟုတ် အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘော ရှိသည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ်ကုန်သော သဘောတရားတို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဝိပါကာ ဓမ္မာ ဟူသော ပဌမပုဒ်၏ အရကား—ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ[၁] ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား —

စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ တို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ဆတ္တိံသ သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား —

ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသသည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ သည် ဓမ္မာယတန မည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး ဟူသော်ကား —

စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏။ပ။ ကာယဝိညာဉ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေသည် မနောဓာတ် မည်၏၊ ကြွင်းသော

၁-"ဝိပက္ကဘာဝမာပန္နာနံ အရူပဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ"ဟူ၍ ဆိုခြင်းကြောင့် ကဋတ္တာရုပ်ကို မကောက်ရသတည်း။ (ဋ္ဌ-၈၄)။

ဝိပါက်စိတ် စတုဝီသသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက်အဋ္ဌတိံသ သသည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဟူသော်ကား —

လောကီဝိပါက်စိတ် ဗာတ္တိံသ၊ စေတသိက် ပဉ္စတိံသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။

ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်၏ အရကား — အကုသိုလ်စိတ် ဒွါဒသ၊ ကုသိုလ်စိတ် ဧကဝီသ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ ရ၏။

ထို တရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

အကုသိုလ်စိတ် ဒွါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ဧကပညာသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ မဂ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး ။ပ။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။

ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှလွတ်၏။ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

နေဝဝိပါက န ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ ဟူသော တတိယပုဒ်၏ အရကား — ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် ပဉ္စတိံသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။

ထို တရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၁၃-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဟူသော်ကား —

ရုပ် အဋ္ဌဝီသသည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏၊ စေတသိက် ပဉ္စတိံသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် တေတ္တိံသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ကြိယာစိတ် ဝီသသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး ဟူသော်ကား --

ရုပ်အဌဝိသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတန မည်၏ ။ပ။ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန မည်၏၊ ကြိယာစိတ်ဝိသသည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် ပဥ္စတိံသ၊ အာပေါ။ပ။ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် သောဠသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတန မည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၁၃-ပါး ဟူသော်ကား —

ရုပ် အဌဝိသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ် မည်၏။ပ။ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟု ဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မည်၏၊ ပဥ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် မနောဓာတ် မည်၏၊ ကြွင်းသော ကြိယာစိတ် ဧကူနဝိသသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် ပဥ္စတိံသ၊ အာပေါ။ပ။ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် သောဠသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၁၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား —

ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် ပဥ္စတိံသ၊ ရုပ် အဌဝိသသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဝိပါကာ ဓမ္မာ၊ ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ၊ နေဝဝိပါက န ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဤသဒ္ဒါ အစဉ်သည် ပရမတ္ထတရားကိုသုံးစုပြု၍ ဟောရာ ဟောကြောင်းဖြစ်ခြင်းကြောင့် တိက်မည်၏။

ထိုတိက်သည် အာဒိလဒ္ဓနာမတိက်၊ သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိက်အားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏။

ထို ၂-ပါးတို့တွင် အစဉ်တည်သော ဝိပါကသဒ္ဒါဖြင့် ဝိပါကတိက်ဟူ၍ ရအပ်သော အမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **အာဒိလဒ္ဓနာမတိက်**မည်၏။

သပ္ပဒေသတိက်၊ နိပ္ပဒေသတိက်အားဖြင့်လည်း ၂-ပါးအပြားရှိ၏၊ ထို ၂-ပါးတို့တွင် ကြွင်းသော ပရမတ္ထကရား မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **နိပ္ပဒေသတိက်** မည်၏[၁]။

၁-အဘိညာဉ်စသော ကုသိုလ်၊ အထက်မဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသည်စသော အကုသိုလ်တို့သည် အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း မရှိသောကြောင့် တိက်မုတ်ဟူ၍ဟောအံ့၊ မသင့်။

ထိုကြောင့်မဟုတ်လော—

"ဝိပစ္စနသဘာဝတော စ အနုပစ္ဆိန္နာဝိဇ္ဇာတဏှာမာနသန္တာနေ သဗျာပါရတာ၊ တေန အဘိညာဒိကုသလာနံ ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗာဒိအကုသလာနဉ္စ ဝိပါကာနုပ္ပါဒနေပိ ဝိပါကဓမ္မတာ သိဒ္ဓါ ဟောတိ" ဟူ၍ ဋီကာရှင် မိန့်သော်။(ဋီ-၃၇)။

၄-ဥပါဒိန္နတိက်

ဝိပါကတိက်ကို........၌ ဥပါဒိန္နတိက်ကို........၏၊........ကား — **ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ဂိုနေ့ာင်....၏၊ ဟောဟန်ကား — **အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယာ ဓမ္မာ** ဟူသည် တည်း။

ထိုနေ့ာင်....၏၊....ကား — **အနုပါဒိန္နအနုပါဒါနိယာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဥပါဒါန်တို့၏ အစီးအပွါးဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယာ၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဥပါဒါန်တို့၏အစီးအပွါးသာ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အနုပါဒိန္နအနုပါဒါနိယာ၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သောကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သည်လည်း မဟုတ် ဥပါဒါန်တို့၏ အစီးအပွါးလည်းမဟုတ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား — လောကီဝိပါက်စိတ် ဗာတ္တိံ သ၊ စေတသိက်ပဉ္စတိံသ၊ ကမ္မဇရုပ် ဝီသ[၁]ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၁-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၁၇-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

၁-ဥပစယ၊ သန္တတိကိုသွင်း၍ ကမ္မဇရုပ်ဝီသဖြစ်သည်။

ဝိညတ္တိဒွယံ စိတ္တဇမေဝ။ သဒ္ဒေါ စိတ္တောတုဇော။ လဟုတာဒိတ္တယံ ဥတုစိတ္တာဟာရေဟိ သမ္ဘောတိ—ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠ် (၄၂)။

ပစ္စုပ္ပန္နပစ္စယာပေက္ခတ္တာ လဟုတာဒိတ္တယံ ကမ္မဇံ န ဟောတိ။

ပဋ္ဌဝိကာရ ရူပ သဒ္ဒ အဝိနိဗ္ဘောဂရူပ အာကာသဝသေန ပန္နရသ စိတ္တဇာနိ၊ သဒ္ဒေါ လဟုတာဒိတ္တယံ အဝိနိဗ္ဘောဂါကာသရူပါနိ နဝါတိ တေရသ ဥတုဇာနိ-ဟူသော ဋီကာကျော်ပါဠ် (၂၁၀) နှင့်အညီ —

ဝိညတ် ဒွေ့ သဒ္ဒ, လဟုတာဒိတ္တယတို့သည် ကမ္မဇရုပ် သဘောမှ ကင်းသောကြောင့် ဤပဌမပုဒ်အရ၌ မဝင်သတည်း။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဟူသော်ကား —

ကမ္မဇရုပ် ဝိသသည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏၊ စေတသိက် ပဋ္ဌတိ သတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် တေတ္တိံသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ လောကီဝိပါက် စိတ်ဗာတ္တိံသသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာယတန အားဖြင့် ၁၁-ပါး ဟူသော်ကား —

ကမ္မဇရုပ် ဝိသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတနမည်၏ ။ပ။ ကာယပသာဒသည် ကာယာယတနမည်၏၊ ရူပါရုံသည် ရူပါယတနမည်၏၊ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာယတနမည်၏၊ ရသာရုံသည် ရသာယတနမည်၏၊ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟုဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနမည်၏၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ သည် မနာယတနမည်၏၊ စေတသိက် ပဋ္ဌတိံသ၊ အာပေါ, ဣတ္ထိန္ဒြေ, ပုရိသိန္ဒြေ, ဟဒယရုပ်, ဇီဝိတရုပ်, အာဟာရရုပ်, ပရိစ္ဆေဒရုပ်, ဥပစယ, သန္တတိ အားဖြင့်၊ **တနည်းကား** — ဇရတာ, အနိစ္စတာ[၁] အားဖြင့် သုခုမရုပ် ၉-ခု၊ ၁၁-ခု သည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၁၁-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၁၇-ပါး ဟူသော်ကား —

ကမ္မဇရုပ် ဝိသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်မည်၏ ။ ပ ။ ကာယပသာဒသည် ကာယဓာတ်မည်၏၊ ရူပါရုံသည် ရူပဓာတ်မည်၏၊ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓဓာတ်မည်၏၊ ရသာရုံသည် ရသဓာတ်မည်၏၊ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟုဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မည်၏၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်မည်၏ ။ ပ ။ ကာယဝိညာဉ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေသည် မနောဓာတ်မည်၏၊ ကြွင်းသော လောကီဝိပါက်စိတ် ဝိသသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် ပဋ္ဌတိံသ၊ အာပေါ ။ ပ ။ ဥပစယ, သန္တတိအားဖြင့်၊ **တနည်းကား** — ဇရတာ, အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုခုမရုပ် ၉-ခု၊ ၁၁-ခုသည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၁၇-ပါး ဖြစ်သတည်း။

၁-ဇရတာ အနိစ္စတာသည် နကုဒတာစိသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော်လည်း ကမ္မဇရုပ်၏ ဌီ, ဘင်ဖြစ်၍ မကင်းသင့်သောကြောင့် အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့သည်မှာ သွင်း၍ဖွဲ့သည်၊ ၉-ခု ၁၁-ခု ဆိုရာမှာ ခဲ့လေ။

သစ္စာအားဖြင့် ၁ ပါး ဟူသော်ကား —

လောကုတ္တရာဝိပါက်စိတ် ဗာတ္တိံသ၊ စေတသိက် ပဉ္စတိံသ၊ ကမ္မဇရုပ် ဝီသသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယ....ကား — အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် သတ္တရသ၊ ဥတုဇရုပ် ပန္နရသ၊ အာဟာရဇရုပ် စုဒ္ဒသ[၁] ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၇-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဟူသော်ကား —

တိဇရုပ်သည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏၊ စေတသိက် ဒွေပညာသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ပညာသ သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၇-ပါး ဟူသော်ကား —

တိဇရုပ်တို့တွင် ရူပါရုံသည် ရူပါယတနမည်၏၊ သဒ္ဒါရုံသည် သဒ္ဒါယတနမည်၏၊ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာယတနမည်၏၊ ရသာရုံသည် ရသာယတနမည်၏၊ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟုဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနမည်၏၊ အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသသည် မနာယတနမည်၏၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ အာပေါ, အာဟာရရုပ်,

---

၁-ဥပစယ, သန္တတိကို သွင်း၍ သတ္တရသ, ပန္နရသ, စုဒ္ဒသဆိုသည်၊ ဇရတာ, အနိစ္စတာသည် နကုတောစိသမုဋ္ဌာန် ဖြစ်သော်လည်း တိဇရုပ်၏ ဌီ,ဘင် ဖြစ်၍ မကင်းသင့်သောကြောင့် တိဇရုပ်ကို ကောက်လျှင် ပါဝင်ပြီ။

တတ္ထ ဟဒယဣန္ဒြိယရူပါနိ ကမ္မဇာနေဝ ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠိ (၄၂)။

ဟဒယိန္ဒြိယရူပါနိ နဝ ကမ္မတောယေဝ ဇာတတ္တာ ကမ္မဇာနေဝ ဟူသော ဋီကာကျော် ပါဠိ (၂၁၀)နှင့် အညီ။

ဟဒယရုပ်,ဣန္ဒြိယရုပ်တို့သည် ကမ္မဇ ကေန် ဖြစ်သောကြောင့် ဤဒုတိယပုဒ်၏ အရ၌ မဝင်သတည်း။

ပရိစ္ဆေဒရုပ်, ကာယဝိညတ်, ဝစီဝိညတ်, ရူပဿ လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဥပစယ, သန္တတိအားဖြင့်၊ **တနည်းကား—**ဇရတာ, အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် ၁၀-ခု၊ ၁၂-ခုသည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၇-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး ဟူသော်ကား—

တိဇရုပ်တို့တွင် ရူပါရုံသည် ရူပဓာတ်မည်၏။ ပ ။ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟု ဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မည်၏၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် မနောဓာတ်မည်၏၊ အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြွင်းသော ကြိယာစိတ် ကျေနဝီသသည် မနောဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ စေတသိက် ဒွေ-ပညာသ၊ အာပေါ,အာဟာရရုပ်။ပ။ ဥပစယ, သန္တတိအားဖြင့်၊ **တနည်းကား—** ဇရတာ,အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုခုမရုပ် ၁၀-ခု၊ ၁၂-ခုသည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့ လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား —

အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ လောဘ ကြဉ်သော စေတသိက် ကေပညာသ၊ တိဇရုပ်သည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ လောဘ သည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

တတိယ....ကား— လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ နိဗ္ဗာန်ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ဆတ္တိံသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာ သည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှကြွင်းသော စေတသိက် စတုတ္တိံသ သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှလွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတန အားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုသည် မနာယတနမည်၏၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ် သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု သည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏၊ မဂ်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ပ ။ သမ္မာသမာဓိ ဟုဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး။ ပ ။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ကြွင်းသော မဂ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ခု၊ ဖိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခုသည် သစ္စာ ဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ နိပ္ပဒေသတိက် မည်၏။
(ရွေးကနည်းကိုမှီး၍ ဆိုရိုးအတိုင်း ကုန်စင်အောင် ဆိုလေ)။

လက်သန်း အဋ္ဌကထာ၌ လက္ခဏရုပ် ၄-ခုကို နကုတောစိ သမုဋ္ဌာန် ယူ၍ အဋ္ဌာရသ, ပန္နရသ, တေရသ, ဒွါဒသ-ဟု ဆိုအပ်သည်။

အဋ္ဌကထာကြီး၌ စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယ, ဘာဝဒွယ, ဇီဝိတ ဤ ၈-ခုသည် ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ကေန်၊ ဟဒယဝတ္ထုကို ပါဠိမလာ၍ ချန်သည်။

ဝိညတ်ရုပ် ၂-ခုသည် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ကေန်။ ဤ ၁၀-ပါးသည် ကေသမုဋ္ဌာန်။ သဒ္ဒသည် ဒွိသမုဋ္ဌာန်။ လဟုတာဒိတ္တယသည် တိသမုဋ္ဌာန်။ မဟာဘုတ် ၄-ပါး၊ ရူပ, ဂန္ဓ, ရသ, အာဟာရ, ပရိစ္ဆေဒ ဤ ၉-ပါးကို စတုသမုဋ္ဌာန်။ ဇရတာ, အနိစ္စတာ ၂-ပါးကို နကုတောစိ သမုဋ္ဌာန်။ ဥပစယ, သန္တတိကို စတုသမုဋ္ဌာန်၌ သွင်းသောကြောင့် ဤတိက်တွင် ဝီသ,သတ္တရသ,ပန္နရသ,စုဒ္ဒသ-ဟုကောက်သည်။

ထိုသို့ လက်သန်းအဋ္ဌကထာအတိုင်း အဋ္ဌာရသ, ပန္နရသ,တေရသ,ဒွါဒသ။ အဋ္ဌကထာကြီးအတိုင်း ဝီသ, သတ္တရသ, ပန္နရသ, စုဒ္ဒသ-ဟု ကောက်ငြား သော်သည်း လက္ခဏရုပ် ၄-ခုသည် ထိုရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်, ဌီ, ဘင် ဖြစ်၍ရင်း၊ ဇရတာ,အနိစ္စတာသည် ထိုရုပ်တို့၏ ဌီ, ဘင် ဖြစ်၍ရင်း ထိုစတုသမုဋ္ဌာန်ကရုပ်ကို ကောက်လျှင် ပါဝင်ပြီ။

ထိုကြောင့် မဟာတ်လော အဋ္ဌကထာ၌ —

ဒသ အပရိနိပ္ဖန္နာနိ နာမ။ ယဒိ အပရိနိပ္ဖန္နာ အသင်္ခတာ နာမ ဘဝေယျုံ၊ တေသံယေဝ ပန ရူပါနံ ကာယဝိကာရော ကာယဝိညတ္တိ နာမ။ ဝစီဝိကာရော ဝစီဝိညတ္တိ နာမ။ ဆိဒ္ဒံ ဝိဝရံ အာကာသဓာတု နာမ၊ လဟုဘာဝေါ လဟုတာ နာမ၊ မုဒုဘာဝေါ မုဒုတာ နာမ၊ ကမ္မညဘာဝေါ ကမ္မညတာ နာမ၊ နိဗ္ဗတ္တိ ဥပစယော နာမ၊ ပဝတ္တိ သန္တတိ နာမ၊ ဇီရဏာကာရော ဇရတာ နာမ၊ ဟုတွာ အဘာဝါကာရော အနိစ္စတာ နာမာတိ၊ သဗ္ဗံ ပရိနိပ္ဖန္နံ သင်္ခတမေဝ ဟောတိ-ဟူ၍ မိန့်သော်။ (ဠ-၃၇၈)။

၅-သံကိလိဋ္ဌတိက်

ဥပါဒိန္နတိက်ကို....၌ သံကိလိဋ္ဌတိက်ကို....၏၊ ဟောဟာန်ကား **သံကိလိဋ္ဌ-သံကိလေသိကာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊....ကား --**အသံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊ .... ကား --**အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေသိကာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ရှေးဆရာမြတ်တို့ကား ရူပကဏ္ဍ ပါဠိ, အဋ္ဌကထာတို့၌ ဥပါဒိန္နနိဒ္ဒေသ စသည်၌ ဇရတာ, အနိစ္စတာ မပါ၊ အနုပါဒိန္ននိဒ္ဒေသ စသည်၌သာ ဇရတာ, အနိစ္စတာ ပါသည်ဟု နှလုံးပြုသဖြင့် ဒုတိယပုဒ်၌ ဇရတာ, အနိစ္စတာကို သွင်း၍ ကောက်တော်မူကုန်သည်။

ဤတိက်အဘွင့် မာတိကာ နိက္ခေပရာသိ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာတို့၌မလာ၊ အလုံးစုံသော မာတိကာ တိက်, ဒုက်၌ပင် ဥပါဒ်ကိုရ၍ ဌီ, ဘင်ကို မရ၊ ဌီကို ရ၍ ဥပါဒ်,ဘင် ကို မရ၊ ဘင်ကို ရ၍ ဥပါဒ်, ဌီကို မရဟု ဟောတော်မူသည့်အရာ မရှိသည်သာမဟုတ်၊ ဤကဲ့သို့ ရူပကဏ္ဍကို ထောက်၍ ကောက်ချေသော် ရူပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ၌ပင်—

ဥပါဒိန္နတ္တိ န ကမ္မသမုဋ္ဌာနာနမေဝ၊ အဝိသေသေန ပန သရီရဋ္ဌကဘောတံ ဂဟာထံ။ သရီရဋ္ဌကဥို ဥပါဒိန္နံ ဝါ ဟောတု အနုပါဒိန္နံ ဝါ၊ အာဒိန္နဂဟိတပရာမဋ္ဌ-ဝသေန သဗ္ဗံ ဥပါဒိန္နမေဝ နာမ။ (ဋ္ဌ-၃၇၄)။
စသည်ဖြင့် လာသောကြောင့် ပဌမပုဒ်အရကို သရီရဋ္ဌက အဇ္ဈတ္တ စတုသမုဋ္ဌာ-နိကရုပ် ကို ကောက်သင့်၏ဟု ဆိုဘွယ်ရှိ၏။

န ကမ္မဿ ကဋတ္တာ ပုဒ်၏ နိဒ္ဒေသ၌ ဇရတာ, အနိစ္စတာ မပါ၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း န ကမ္မဿ ကဋတ္တာ ဟူသောပုဒ်၌ ကမ္မတပါး ပစ္စည်းကြောင့် ဖြစ်သော တိဇရုပ်ကို သင်္ဂြိုဟ်သည်ဟု—

"န ကမ္မဿ ကဋတ္တာ"တိ ဧတ္ထ တာဝ ကမ္မတော အညပစ္စယသမုဋ္ဌာနံ သင်္ဂ-ဟိတံ။ (ဋ္ဌ-၃၇၂)။
ဟူ၍လာသည်၊ ဇရတာ, အနိစ္စတာကို သင်္ဂြိုဟ်ရမည်ဟု မဆို၊ ဤတိက် ဒုတိယပုဒ်၏ အရ ရုပ်ကိုလည်း—

ကတမေ ဓမ္မာ အနုပါဒိန္နုပါဒါနိယာ။ တီသု ဘူမီသု ကုသလံ အကုသလံ၊ တီသု ဘူမီသု ကြိယာဗျာကတံ၊ ယဉ္စ ရူပံ န ကမ္မဿ ကဋတ္တာ။ ဣမေ ဓမ္မာ အနုပါ-ဒိန္နုပါဒါနိယာ။ (ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ-၂၆၇)။
ဟူ၍ တိဇရုပ်ကိုသာ ဟောတော်မူသည်။ ဇရတာ, အနိစ္စတာကို ဟောတော်မမူ။

ထိုကြောင့် ရူပကဏ္ဍ ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ၊ နိက္ခေပရာသိ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ တို့နှင့်လည်း ဆန့်ကျင်ရကား ဤတိက် ဒုတိယပုဒ်အရတွင် ဇရတာ, အနိစ္စတာကို သွင်း၍ ကောက်ခြင်းသည် မသင့်။ "အကျယ်လိုမူ ရူပကဏ္ဍ နိက္ခေပရာသိ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ ပါဠိ (၂၆၇) အဋ္ဌကထာ, (၃၅) ဋီကာတို့မှ ယူလေ"။

သံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကာ၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာကိုရခြင်းငှါ ထိုက်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အသံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကာ၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ် နှိပ်စက်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာကို ရခြင်းငှါသာ ထိုက်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အသံကိလိဋ္ဌအသံကိလေသိကာ၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာ တို့သည် ပူပန်စေအပ် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်လည်း မဟုတ် ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာကို ရခြင်းငှါထိုက်သည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား— အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ဒသ၊ စေတသိက် သတ္တဝိသ ရ၏။ (အကုသလာ ဓမ္မာ နှင့် အတူ ဖွဲ့လေ မထူးပြီ)။

ဒုတိယ....ကား— လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ် အဋ္ဌဝီသသည် ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ဆတ္တိံသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ် အဋ္ဌဝီသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတန မည်၏ ။ ပ ။ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟုဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန မည်၏၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသသည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ၊ အာပေါ, ဣတ္ထိန္ဒြေ, ပုရိသိန္ဒြေ,

ဟဒယရုပ်, ဇီဝိတရုပ်, အာဟာရရုပ်, ပရိစ္ဆေဒရုပ်, ကာယဝိညတ်, ဝစီဝိညတ်, ရူပဿ လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာ, ဥပစယ, သန္တတိ, ဇရတာ, အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုခုမရုပ် သော၁၆သည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတန အားဖြင့် ၁၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ် အဋ္ဌဝီသ တို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်မည်၏။ ပ ။ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟု ဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မည်၏၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏။ ပ ။ ကာယဝိညာဉ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေသည် မနောဓာတ် မည်၏၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ကြွင်းသော လောကီဝိပါက် ဝီသ၊ ကြိယာ စိတ် ကေ့နဝီသသည် မနောဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ၊ အာပေါ ။ ပ ။ အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုခုမရုပ် သော၁၆ သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဟူသော်ကား —

လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ သည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်သတည်း။

တတိယ....ကား— လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။ (ဥပါဒိန္နတိက် တတိယပုဒ်နှင့်အတူ ဖွဲ့လေ မထူးပြီ)။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ နိပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

၆-ဝိတက္ကတိက်

သံကိလိဋ္ဌတိက်ကို........၌ ဝိတက္ကတိက်ကို........၏၊ ....ကား—**သဝိတက္က-သဝိစာရာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏၊....ကား -- **အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏၊ ... ကား-- **အဝိတက္ကအဝိစာရာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

သဝိတက္ကသဝိစာရာ၊ ဝိတက်နှင့်လည်း တကွ ဝိစာရနှင့်လည်း တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ၊ ဝိတက်ကား မရှိ ဝိစာရမျှသာ ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အဝိတက္ကအဝိစာရာ၊ ဝိတက်လည်း မရှိ ဝိစာရလည်း မရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဥ္စမ....ကား— သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ် ၅၅-ခု၊ ဝိတက်,ဝိစာရ ကြဉ်သော စေတသိက် ပညာသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတန အားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၃-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား –

စေတသိက် ပညာသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှကြွင်းသော စေတသိက် အဋ္ဌစတ္တာလီသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏။ သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ် ၅၅-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား --

သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ် ၅၅-ခုသည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် ပညာသသည် ဓမ္မာယတန မည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား

ပဥ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေသည် မနောဓာတ် မည်၏၊ ကြွင်းသော သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ် ၅၂-ခုသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက်ပညာသ သည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား --

လောကီ သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ် ၄၇-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ဧကူနပညာသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ မဂ်သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ် ၄-ခုဌ်ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၇ ပါး၊ သကဒါဂါမိမဂ် ၇-ပါး၊ အနာဂါမိမဂ် ၇-ပါး၊ အရဟတ္တမဂ် ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။

ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၀-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၅-ခုသည် သစ္စာ ဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယ....ကား— ဒုတိယဈာန်စိတ် ကောဒသ၊ ဝိတက်, ဝိစာရ ကြဉ်သော စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ် ၅၅-ခုဌ်ရှိသော ဝိတက်စေတသိက် ၅၅-ခု ရ၏။

ထို တရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ဆတ္တိံသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာ သည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက်စတုတ္တိံသ၊ ဝိတက် ၅၅-ခုသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဒုတိယဈာန်စိတ် ကောဒသသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား--

ဒုတိယဈာန်စိတ် ကောဒသသည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ ဝိတက် ၅၅-ခုသည် ဓမ္မာယတန မည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

ဒုတိယဈာန်စိတ် ကောဒသသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ ဝိတက် ၅၅-ခုသည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

လောကီ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက် တေတ္တိံသ၊ လောကီဝိတက် ၄၇-သည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ မဂ် ဒုတိယဈာန်စိတ် ၄-ခုဌ်ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၇-ပါး၊ သကဒါဂါမိမဂ် ၇-ပါး၊ အနာဂါမိမဂ် ၇-ပါး၊ အရဟတ္တမဂ် ၇-ပါးသည်ရင်း၊ မဂ်ပဥ္စမဈာန်စိတ် ၄-ခုဌ်ရှိသော ဝိတက်စေတသိက် တည်းဟူသော သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်ဟု ဆိုအပ်သော သောတာ ပတ္တိမဂ် ၁-ပါး၊ သကဒါဂါမိမဂ် ၁-ပါး၊ အနာဂါမိမဂ် ၁-ပါး၊ အရဟတ္တမဂ် ၁-ပါး သည်ရင်း မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။

ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၈-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၅-ခုသည်ငှင်း ဖိုလ်ပဋ္ဌမဈာန်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော ဝိတက်စေတသိက် ၄-ခုသည်ငှင်း သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

တတိယ....ကား— အဝိတက္ကအဝိစာရစိတ် ၅၅-ခု၊ ဝိတက်, ဝိစာရ ကြဉ်သော စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ ဒုတိယဈာန်စိတ် ကောဒသ၌ရှိသော ဝိစာရစေတသိက် ၁၁-ခု၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။

ထို တရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၁၇-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ်အဋ္ဌဝီသသည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် စတုတ္တိံသ၊ ဝိစာရစေတသိက် ၁၁-ခုသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ အဝိတက္ကအဝိစာရစိတ် ၅၅-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ်အဋ္ဌဝီသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတနမည်၏ ။ပ။ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟုဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနမည်၏၊ အဝိတက္ကအဝိစာရစိတ် ၅၅-ခုသည် မနာယတနမည်၏၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ ဝိစာရ ၁၁-ခု၊ အာပေါ။ပ။ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် သောဠသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၁၇-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ်အဋ္ဌဝီသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်မည်၏ ။ပ။ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟုဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်မည်၏၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်မည်၏။ပ။ ကာယဝိညာဉ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ ကြွင်းသော အဝိတက္ကအဝိစာရစိတ် ၄၅-ခုသည် မနောဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ ဝိစာရ ၁၁-ခု၊ အာပေါ။ပ။ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် သောဠသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၁၇-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား—

လောကီ အဝိတက္ကအဝိစာရစိတ် ၃၁-ခု၊ စေတသိက် တေတ္တိံသ၊ လောကီ ဝိစာရ ၃-ခု၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏၊ မဂ် အဝိတက္ကအဝိစာရစိတ် ၁၂-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိ ဟုဆိုအပ် သော သောတာပတ္တိမဂ် ၇-ပါး၊ သကဒါဂါမိမဂ် ၇-ပါး၊ အနာဂါမိမဂ် ၇-ပါး၊ အရဟတ္တမဂ် ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။

ကြွင်းသောမဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၈-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၅-ခုသည်၎င်း၊ လောကုတ္တရာ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၈-ခု၌ရှိသော ဝိစာရစေတသိက် ၈-ခုသည်၎င်း သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ သပ္ပဒေသတိက်, နိပ္ပဒေသတိက်အားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏၊ ထို ၂-ပါးတို့တွင် သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ် ၅၅-ခု၌ရှိသော ဝိစာရ စေတသိက် ၅၅-ခု-ဟုဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရား ရှိသည်၏အ ဖြစ်ကြောင့် **သပ္ပဒေသတိက်**မည်၏။[၁]

၇-ပီတိတိက်

ဝိတက္ကတိက်ကို....၌ ပီတိတိက်ကို....၏၊ ဟောဟန်ကား— **ပီတိသဟဂတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊ ဟောဟန်ကား— **သုခသဟဂတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊ ဟောဟန်ကား— **ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ပီတိသဟဂတာ၊ ပီတိနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ ပီတိနှင့် ဧကုပ္ပါဒ အစရှိ သော အစွမ်းဖြင့် နှီးနှောကုန်သော။ ဝါ၊ ပီတိနှင့်တကွ ဧကုပ္ပါဒ အစရှိသော အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

၁-ဤ ဝိတက္ကတိက်ကား သဘောသကန် သိမ်မွေ့နက်နဲ ခက်ခဲစွာ၏၊ အဓိပ္ပါယ်ကျအောင် ကြံဆင်ခြင်ကြပါလေ။

ဤတိက်ကုန်အောင် ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်, သစ္စာဖွဲ့တို့ကို စေ့ငုသေချာစွာ ဝါစုဂ္ဂတ နှုတ်တက်အောင် ဆောင်ရွက်လျှင် အထက်ကို ဟောအား ရှိပါတော့သည်ဖြစ်၍ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်၌ လိမ္မာခြင်းကို အလိုရှိကုန်သော သူတော် ကောင်းဖြစ်ကုန်သော စာသင် အမျိုးသားအပေါင်းတို့သည် သဒ္ဓါပုဗ္ဗင်္ဂမစိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် ကြိုးစားအားထုတ်၍ ဆောင်ရွက်ကြပါကုန်။

ဤမှ အထက်၌ကား ထူးခြားသော အရာမျှကိုသာ ဖော်ထုတ်၍ဖွဲ့သဖြင့် ရေးပေအံ့။

သုခသဟဂတာ၊ သုခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ **သုခဝေဒနာနှင့်** ကေပ္ပါဒ အစရှိသော အစွမ်းဖြင့် နှီးနှောကုန်သော။ ဝါ၊ သုခဝေဒနာနှင့် တကွ ကေပ္ပါဒ အစရှိသော အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဥပေက္ခာသဟဂတာ၊ ကုန်သော။ ဝါ၊ ကုန်သော။ ဝါ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား — ပီတိသဟဂုတ်စိတ် ၅၁-ခု၊ ပီတိ, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက် ဆစတ္တာလီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ ကား လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

လောကီ ပီတိသဟဂုတ်စိတ် ၂၇-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ပဉ္စ-ာတ္တာလီသ သည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ လောဘ သည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ မဂ် ပီတိသဟဂုတ်စိတ် ၁၂-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ,သမ္မာသင်္ကပ္ပ ။ ပ ။ သမ္မာသမာဓိ ဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး ။ ပ ။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး သည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၀-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၆-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယပုဒ်၏အရ သည် ဝေဒနာတိက် ပဌမပုဒ်၏အရနှင့် တူ၏။

တတိယပုဒ်၏အရ သည် ဝေဒနာတိက် တတိယပုဒ်၏အရနှင့် တူ၏။ (ခန္ဓာဖွဲ့ စသည်လည်း မထူးပြီ)။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏။ သပ္ပဒေသတိက်, နိပ္ပဒေသတိက် အားဖြင့် ၂-ပါးအပြားရှိ၏၊ ထို ၂-ပါး တို့တွင် သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်၊ စတုတ္ထဈာန် ကောဒသဥ္ဇရှိသော သုခဝေဒနာ ၁၂-ခု၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ၅၅-ခု၊ ဒုက္ခသဟဂုတ် စိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက် ဖာဝိသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန် ဟုဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရား ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် **သပ္ပဒေသတိက်** မည်၏။

ဂ ဒဿနတိက်

ပီတိတိက်ကို....၌ ဒဿနတိက်ကို........၏၊ ပေါဟန်ကား —**ဒဿနေန ပဟာ-တဗ္ဗာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊....ကား -- **ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊.... ကား --- **နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ၊ သောတာပတ္တိမဂ် သည် ပယ်အပ်ကုန်သော[၁]။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ၊ အထက်မဂ် သုံးခုသည် ပယ်အပ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ၊ သောတာပတ္တိမဂ် သည် ပယ်အပ် ကုန်သည်လည်း မဟုတ် အထက်မဂ် ၃-ခုသည် ပယ်အပ်ကုန်သည်လည်း မဟုတ် ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား — သောတာပတ္တိမဂ်သည် အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့် ပယ်အပ် သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ် ၁-ခု၊ မာန, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စကြဉ်သော စေတသိက် ၁၁ဝီသ။

သောတာပတ္တိမဂ်သည် တနုကရအားဖြင့် ပယ်အပ်သော အပါယဂမနီယ ဖြစ် သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဒွေ၊ ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတ သိက် ပဥ္စဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် သတ္တဝီသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာ သည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှကြွင်းသော စေတသိက် ပဉ္စဝီသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၁-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။ (အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ကား လွယ်ပြီ)။

၁-ငါတို့ ကျေးဇူးသခင် ဗားကရာ ဆရာတော်ဘုရားကား ဤကဲ့သို့ သမာသ် ယောဇနာ တော်မူ၏၊ တပါးသော ဆရာတို့ကား ဝါကျအနက် ယောဇနာကြကုန်၏။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား--

အကုသိုလ်စိတ် ၁၁-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ဆဗ္ဗီသသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယ.... ကား— သကဒါဂါမိမဂ်သည် တနုကရအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ရုန့်ရင်းသော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဒွေ။

အနာဂါမိမဂ်သည် အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ကာမရာဂနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဒွေ၊ ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက် ပဉ္စဝီသ။

အရဟတ္တမဂ်သည် အကြွင်းမရှိသော အားဖြင့် ပယ်အပ်သော ရူပရာဂ, အရူပရာဂနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ် ၁-ခု၊ ဒိဋ္ဌိ, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက် ဧကဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ပဉ္စဝီသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် တေဝီသ သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ အကုသိုလ်စိတ် ၇-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဤသို့ လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။ (အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ကား လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

အကုသိုလ်စိတ် ၇-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် စတုဝီသသည် ဒုက္ခ-သစ္စာမည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

တတိယ....ကား— ကုသိုလ် ဧကဝီသ၊ ဝိပါက် ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန်ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၁၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ် အဌဝီသသည် ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏၊ စေတသိက် အဌတိံသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ဆတ္တိံသ သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ ကုသိုလ်စိတ် ကေဝီသ၊ ဝိပါက် ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး ဟူသော်ကား —

ရုပ် အဌဝီသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတန မည်၏ ။ ပ ။ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟု ဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန မည်၏၊ ကုသိုလ် ကေဝီသ၊ ဝိပါက် ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသသည် မနာယတနမည်၏၊ စေတသိက် အဌတိံသ၊ အာပေါ ။ ပ ။ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် သောဠသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတန မည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး ဟူသော်ကား—

ရုပ် အဌဝီသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်မည်၏ ။ ပ ။ ပထဝီ, တေဇော, ဝါယော ဟု ဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မည်၏၊ စက္ခုဝိညာဉ် ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏ ။ ပ ။ ကာယဝိညာဉ် ဒွေသည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း ဒွေသည် မနောဓာတ် မည်၏၊ကုသိုလ် ကေဝီသ၊ ကြွင်းသော ဝိပါက်စိတ် စတုဝီသ၊ကြိယာစိတ် ဧကူနဝီသသည် မနောဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ စေတသိက် အဌတိံသ၊ အာပေါ ။ ပ ။ အနိစ္စတာ အားဖြင့် သုခုမရုပ် သောဠသ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား —

လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် အဌတိံသ၊ ရုပ် အဌဝီသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏၊ မဂ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ။ ပ ။ သမ္မာသမာဓိ ဟုဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ဂ-ပါး၊ ၇-ပါး။ပ။ အရဟတ္တမဂ် ဂ-ပါး၊ ၇-ပါး သည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခု

သည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင်သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ နိပ္ပဒေသတိက်မည်၏။

၉-ဒဿနဟေတုတိက်

ဒဿနတိက်ကို........၌ ဒဿနဟေတုတိက်ကို........၏၊........ကား — **ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏၊....ကား — **ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဓမ္မာ** ဟူသည် တည်း။

ထိုနောင်........၏၊....ကား— **နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ် ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ၊ အထက်မဂ် ၃-ခုသည် ပယ်အပ်သော ဟိတ် ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်အပ်သော ဟိတ် ရှိသည်လည်းမဟုတ် အထက်မဂ် ၃-ခုသည် ပယ်အပ်သော ဟိတ် ရှိသည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ........**ကား**—သောတာပတ္တိမဂ်သည် အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့် ပယ်အပ် သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ် ၁-ခု၊ မာန, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်၌ မောဟကြဉ်သော စေတသိက် ဗာဝီသ။

သောတာပတ္တိမဂ် သည် တနုကရအားဖြင့် ပယ်အပ်သော အပါယဂမနီယ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဒွေ၊ ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက် ပဉ္စဝီသ ရ၏။ (ဒဿနတိက် ပဌမပုဒ်နှင့်အတူဖွဲ့လေ မထူးပြီ)။

၁-သမ္ပယုတ်ဟိတ် တပါး မရှိသောကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ မောဟကို ကြဉ် ခုသတည်း။

ဒုတိယ........**ကား—** သကဒါဂါမိမဂ်သည် တနုကရအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ရှုန့်ရင်းသော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဒွေ။

အနာဂါမိမဂ်သည် အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့် ပယ်အပ်သော ကာမရာဂနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဒွေ၊ ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာကြည်သော စေတသိက် ပဥ္စဝီသ။

အရဟတ္တမဂ်သည် အကြွင်းမရှိသော အားဖြင့် ပယ်အပ်သော ရူပရာဂ, အရူပရာဂနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ် ၁-ခု၊ ဒိဋ္ဌိ, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာ, ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ မောဟကြည်သော[၁] စေတသိက် ဧကဝီသ ရ၏။ (ဒသနတိက် ဒုတိယပုဒ်နှင့် အတူဖွဲ့လေ မထူးပြီ)။

တတိယ........**ကား—** ကုသိုလ် ဧကဝီသ၊ ဝိပါက် ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ၊ မောဟမူဒွေ၌ မောဟ၊ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန်ရ၏။ (ဒသနတိက် တတိယပုဒ်နှင့် အတူဖွဲ့လေ)။

(မောဟမူဒွေ၌ မောဟကို သံရောဂနိဒါန၊ ဓမ္မာယတန၊ ဓမ္မဓာတ်၊ ဒုက္ခသစ္စာသို့ သွင်း၍ ဖွဲ့သည်မျှသာ ထူးသည်။)

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ နိပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

၁၀-အာစယဂါမိတိက်

ဒဿနပဟာတုတိက်ကို........၌ အာစယဂါမိတိက်ကို....၏၊ ....ကား— **အာစယဂါမိနော ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏၊....ကား-- **အပစယဂါမိနော ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏၊....ကား— **နေဝါစယဂါမိနာပစယဂါမိနော ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

အာစယဂါမိနော၊ စုတိ, ပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

၁-သမ္ပယုတ်ဟိတ် တပါးမရှိသောကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ မောဟကို ကြည်ရသတည်း။

အပစယဂါမိနော၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

နေဝါစယဂါမိနာပစယဂါမိနော၊ စုတိ ပဋိသန္ဓေသို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းလည်း မဟုတ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား—အကုသိုလ်စိတ် ဒွါဒသ၊ လောကီကုသိုလ်စိတ် သတ္တရသ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ဖွဲ့လေ လွယ်ပြီ)။

ဒုတိယ....ကား—မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ။ပ။ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ဆတ္တိံသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏၊သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် စတုတ္တိံသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ မဂ်စိတ် ၄-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။ (အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဟူသော်ကား—

မဂ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ပ။ သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး။ပ။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၈-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်သတည်း။

တတိယပုဒ်သည် အဗျာကတာ ဓမ္မာနှင့် အလုံးစုံ တူပြီ။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ နိပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

၁၁-သေက္ခတိက်

အာစယဂါမိတိက်ကို........၌ သေက္ခတိက်ကို ....၏၊ ....ကား— **သေက္ခာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနှောင်........၏၊... ကား-- **အသေက္ခာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနှောင်........၏၊....ကား- **နေဝသေက္ခနာသေက္ခာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

သေက္ခာ၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇-ယောက်တို့၏ ဥစ္စာ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အသေက္ခာ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

နေဝသေက္ခနာသေက္ခာ၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇-ယောက်တို့၏ ဥစ္စာလည်းမဟုတ် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား--အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ် ၇-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (လွယ်ပြီ ဖွဲ့လေ)။

ဒုတိယ....ကား— အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၁-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏ ။ ပ ။

ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ၁-ခု သည် မနောဝိညာဏ ဓာတ်မည်၏၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

အရဟတ္တဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏။

တတိယ....ကား—လောကီစိတ် ကောသီတိ၊ စေတသိက်ဒွေပညာသ၊ရုပ်အဋ္ဌ-ဝီသ၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာ အားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊ ဓာတ် အားဖြင့် ၁၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ လွယ်ပြီ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်မှာ ကြွင်းသော လောကီ စိတ် ၆၈-ခုဟုဆိုလေ။ သစ္စာဖွဲ့လည်း လွယ်ပြီ။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ နိပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

၁၂-ပရိတ္တတိက်

သေက္ခတိက်ကို........၌ ပရိတ္တတိက်ကို........၏၊ ဟောဟန်ကား—ပရိတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏၊ ဟောဟန်ကား— **မဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏၊ ဟောဟန်ကား-- **အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ပရိတ္တာ၊ နည်းသော အာနုဘော် ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

မဟဂ္ဂတာ၊ မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော။ ဝါ၊ မြတ်ကုန်သော ဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ရောက်အပ်ကုန်သော[၁]။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အပ္ပမာဏာ၊ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော ရာဂအစရှိသောကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား— ကာမစိတ် စတုပညာသ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ။ ပ ။ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ဖွဲ့လေ လွယ်ပြီ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်မှာ ကြွင်းသောကာမစိတ် ၄၁-ခုဟု ဆိုလေ။

ဒုတိယ....ကား— မဟဂ္ဂုတ်စိတ် သတ္တဝီသ၊ စေတသိက် ပဉ္စတိံသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ။ ပ ။ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ဖွဲ့လေ)။

တတိယ....ကား—လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ။ ပ ။ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ဖွဲ့လေ)။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ နိပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

---

[၁] ဝိနီဝရဏာဒိတာယ မဟတ္တံ ဂတာနိ၊ မဟန္တေဟိ ဝါ ဈာယီဟိ ဂတာနိ ပတ္တာနီတိ မဟဂ္ဂတာနိ။ နိကာကျော် (၁၁၆)။

၁၃-ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်

ပရိတ္တတိက်ကို........၌ ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်ကို........၏၊ ....ကား—**ပရိတ္တာရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏....ကား— **မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏....ကား— **အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ပရိတ္တာရမ္မဏာ၊ ပရိတ္တတရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော။ ဝါ၊ ပရိတ္တတရားဟူကို အာရုံပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာ၊ မဟဂ္ဂုတ်တရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော။ ဝါ၊ ပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ၊ အပ္ပမာဏတရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော။ ဝါ၊ ပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား— ပရိတ္တတရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော ဒွေပဉ္စ-ဝိညာဉ် ၁၀၊ မနောဓာတ် ၃-ခု၊ သန္တီရဏ ၃-ခု၊ မဟာဝိပါက် ၈ ခု၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ် ၁-ခု၊ စေတသိက် တေတ္တိံသ။

ပရိတ္တတရားကို အာရုံပြုခိုက် အကုသိုလ်ဒွါဒသ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၊ အဘိညာဉ် ဒွေ၊ အပ္ပမညာ ကြဉ်သော စေတသိက်ပညာသ ရ၏။

ထို တရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ပညာသတို့တွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် အဋ္ဌ-စတ္တာလီသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ပရိတ္တာရမ္မဏစိတ် ၅၆-ခုသည် ဝိညာဏ-က္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။ (အာယတန ဖွဲ့ကား လွယ်ပြီ)။

ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး ဟူသော်ကား—

စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏ ။ပ။ ကာယဝိညာဉ် ဒွေသည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေသည် မနော

ဓာတ် မည်၏၊ ကြွင်းသော ပရိတ္တာရမ္မဏစိတ် ၄၃-ခုသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက်ပညာသသည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ဂ-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား

ပရိတ္တာရမ္မဏစိတ် ၅၆-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ၈ကျနပညာသ သည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယ....ကား—မဟဂ္ဂုတ်တရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော ဝိညာဏဥ္စာယတနစိတ် ၃-ခု၊ နေဝသညာနာသညာယတနစိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက်တိံသ။

မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အာရုံပြုခိုက် အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဂ-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ဂ-ခု၊ အဘိညာဉ် ဒွေ၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် သတ္တစတ္တာလီသ ရ၏။

ထို တရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ။ပ။ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (လွယ်ပြီ၊ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏစိတ် ၃၇-ခု ဟု ဆိုလေ)။

တတိယ....ကား—အပ္ပမာဏ တရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော လောကုတ္တရာစိတ် ဂ-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ။

အပ္ပမာဏတရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ ဝိရတီ အပ္ပမညာ ကြဉ်သော စေတသိက် တေတ္တိံသ ရ၏။

ထို တရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ။ပ။ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား-

စေတသိက် ဆတ္တိံသတို့တွင် ။ပ။ ကြွင်းသော စေတသိက် စတုတ္တိံသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ အပ္ပမာဏာရမ္မဏစိတ် ၁၈-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏။ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။ (အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ကား လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

လောကီ အပ္ပမာဏာရမ္မဏစိတ် ၁၁-ခု၊စေတသိက် တေတ္တိံသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ မဂ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ။ပ။ သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော

သောတာပတ္တိမဂ် ဂ-ပါး၊ ၇-ပါး ။ပ။ အရဟတ္တမဂ် ဂ-ပါး၊ ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၈-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ သပ္ပဒေသ ။ပ။ တို့တွင် ပညတ်တရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ် ၃-ခု၊ အာကိဉ္စညာယတနစိတ် ၃ ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေမှတပါး ရူပစိတ် ၁၅ ခု၊ စေတသိက် ပဥ္စတိံသ။

ပညတ်တရားကို အာရုံပြုခိုက် အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ် ဂ-ခု၊ မဟာကြိယာ ဂ-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ ဝိရတီကြဉ်သော စေတသိက် ကေ္ခနပညာသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **သပ္ပဒေသတိက်** မည်၏[၁]။

၁၄-ဟီနတိက်

ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်ကို .... ၌ ဟီနတိက်ကို .... ၏၊ ဟောဟန်ကား—**ဟီနာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း

ထိုနောင်........ ၏....ကား—**မဇ္ဈိမာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင် .... ၏....ကား—**ပဏီတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ဟီနာ၊ ယုတ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

မဇ္ဈိမာ၊ အလတ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ အယုတ်အမြတ်တို့၏ အလယ်၌ ဖြစ်ကုန်သော[၂]။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဏီတာ၊ မြတ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ (သံကိလိဋ္ဌတိက်နှင့် တူပြီ၊ ကောက်လေ ဖွဲ့လေ)။

၁၅-မိစ္ဆတ္တတိက်

ဟီနတိက်ကို .... ၌ မိစ္ဆတ္တတိက်ကို .... ၏၊ ဟောဟန်ကား— **မိစ္ဆတ္တနိယတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

၁။ ဤပရိတ္တာရမ္မဏတိက်၏ သဘောကို နားလည်အောင် သင်္ဂြိုဟ် အာရမ္မဏသင်္ဂဟကို အလေ့အလာ ပြုလေ။

၂။ နောက်နည်းကား “ဟီနပ္ပဏီတာနံ မဇ္ဈေ ဘဝါတိ မဇ္ဈိမာ” ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီတည်း။ (ဋ္ဌ-၈၇)။

ထိုနေ့ဝင်........၏၊ ပေါဟန်ကား— **သမ္ဗုတ္တနိယတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနေ့ဝင်........၏၊ ပေါဟန်ကား— **အနိယတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

မိစ္ဆတ္တနိယတာ၊ ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ စုတိ၏အခြားမဲ့ ၌ အကျိုးပေးသည်၏ အစွမ်းဖြင့် မြဲကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

သမ္မတ္တနိယတာ၊ မဖောက်မပြန်သောသဘောရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ မိမိ၏အခြား မဲ့၌ အကျိုးပေးသည်၏ အစွမ်းဖြင့် မြဲကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အနိယတာ၊ နှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် မမြဲကုန်သော။ ဓမ္မာ၊တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား— နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိက် ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ် ၄-ခု၊ သတ္တမဇော[1]၊ မာန, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက် ၁၀ဝိသ။

မာတုဃာတက, ပိတုဃာတက, အရဟန္တဃာတက, လောဟိတုပ္ပါဒက, သံဃဘေဒက တည်းဟူသော ပဉ္စာနန္တရိယကံ ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူ ဒွေ၊ သတ္တမဇော[1]၊ ပီတိ, လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မာန, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက် ဗာဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး။ ပ။ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ် ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား —

စေတသိက် ပဉ္စဝီသတို့တွင် ။ ပ ။ ကြွင်းသော စေတသိက် တေဝီသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ အကုသိုလ်စိတ် ၆-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဤသို့ လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။(အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့လွယ်ပြီ)။

၁-ဇော ခုနစ်ချက်တို့တွင် သတ္တမဇောစေတနာသာလျှင် အနန္တရဘဝ၌ အကျိုးပေး ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသောကြောင့် ပဌမပုဒ်၌ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သတ္တမဇော၊ ဒေါသမူ သတ္တမ ဇောကိုသာ ကောက်ရမည်။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

အကုသိုလ်စိတ် ၆-ခု၊ လောဘကြဉ်သော **စေတသိက် ၈တုဝီသသည်** ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာ အားဖြင့် ၂ ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယ....ကား— မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး။ ပ ။ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (လွယ်ပြီ ဖွဲ့လေ)။

တတိယ........ကား— နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ သတ္တမဇော။

မာတုဃာတက, ပိတုဃာတက, အရဟန္တဃာတက, လောဟိတုပ္ပါဒက, သံဃဘေဒကတည်းဟူသော ပဉ္စာနန္တရိယကံ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူဒွေ သတ္တမဇောမှ တပါး။

အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ လောကီကုသိုလ် သတ္တရသ၊ ဝိပါက် ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး။ပ။ သစ္စာအားဖြင့်- ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား—

အကုသိုလ်စိတ် ဒွါဒသ၊ လောကီကုသိုလ်သတ္တရသ၊ လောကီဝိပါက် ဗာတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ဧကပညာသ၊ ရုပ်အဋ္ဌဝီသသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက်မည်၏၊ နိပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

၁၆–မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်

မိစ္ဆတ္တတိက်ကို........၌ မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်ကို........၏၊ဟောဟန်ကား— **မဂ္ဂါရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနေ့သင်........၏၊ ဟောဟန်ကား— မဂ္ဂဟေတုကာ ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

ထိုနေ့သင်........၏၊ ဟောဟန်ကား—မဂ္ဂါဓိပတိနော ဓမ္မာ ဟူသည်တည်း။

မဂ္ဂါရမ္မဏာ၊ မဂ်လျှင် အာရုံရှိကုန်သော။ ဝါ၊ မဂ်ကိုအာရုံပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

တနည်းကား—

မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ်နှင့် ယှဉ်သောဟိတ်ရှိကုန်သော။ ဝါ၊ မဂ်၌ ဖြစ်သော ဟိတ်ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏[၁]။

တနည်းကား—

မဂ္ဂဟေတုကာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဟုဆိုအပ်သော ဟိတ်ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏[၂]။

မဂ္ဂါဓိပတိနော၊ မဂ်ဟုဆိုအပ်သော အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စည်းရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

တနည်းကား—

မဂ္ဂါဓိပတိနော[၃]၊ မဂ်ဟုဆိုအပ်သော သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်း ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

၁-တနည်းကား—

မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ်နှင့်ယှဉ်သောဟိတ်ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

၂-တနည်းကား—

မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ်၌တည်သောဟိတ်ရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏ ဟု ရှေးဆရာမြတ်တို့ကား ဤအတိုင်း အနက်ယောဇနာကြ၏။

ဤမှူ၌ကား—

အဋ္ဌကထာနှင့်အညီ အနက်ယောဇနာလိုက်သည်။

၃-တတိယပုဒ် ဒုတိယယောဇနာနည်း၌ မဂ္ဂေါ အဓိပတိ ဧတေသန္တိ မဂ္ဂါဓိပတိနော။ (၄-၈၈) ။မဂ္ဂေါ အဓိပတိ မဂ္ဂါဓိပတိ။ မဂ္ဂါဓိပတိ စ မဂ္ဂါဓိပတိ စ မဂ္ဂါဓိပတိ ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိ ကမ္မဓာရည်းပြုပြီးမှ ဧကသေသ သာမညနိဒ္ဒေသပြု၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိအခါ အဓိပတိတပ်ခိုက် ဝိရိယ, ဝီမံသ မရ။ ကမ္မဓာရည်းအခါ အဓိပတိတပ်ခိုက် ဝိရိယ, ဝီမံသ ရ၏ ဟူလိုသည်။ ပဋ္ဌာန်းပါဠိကိုထောက်၍ မူလဋီကာ (၄၆) အနုဋီကာ(၄၉)။

တနည်းကား—

မဂ္ဂါဓိပတိနော၊ မဂ်လျှင် သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ **တို့သည်**။ **သံဝိဇ္ဇန္တိ**၊ ကုန်၏။

ပဌမကား— သောတာပတ္တိမဂ်ကို အာရုံပြုသော သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်၏ **မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း**၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်။

သောတာပတ္တိမဂ်, သကဒါဂါမိမဂ် ၂-ပါးကိုအာရုံပြုသော သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်၏ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ကုသိုလ် အဘိညာဉ်။

သောတာပတ္တိမဂ်, သကဒါဂါမိမဂ်, အနာဂါမိမဂ် ၃-ပါးကို အာရုံပြုသော အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်၏ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ကုသိုလ်အဘိညာဉ်။

မဂ် ၄-ပါးကို အာရုံပြုသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာ-ကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ကြိယာအဘိညာဉ်၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် တေတ္တိံသ ရ၏[၁]။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ။ ပ ။ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား-

စေတသိက် တေတ္တိံသ တို့တွင်။ပ။စေတသိက် ဧကတိံသ သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ် ၁၁-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာ အားဖြင့် ၄-ပါးဖြစ်သတည်း။ (အာယတန,ဓာတ်ဖွဲ့ လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဟူသော်ကား-

မဂ္ဂါရမ္မဏစိတ် ၁၁-ခု၊ စေတသိက် တေတ္တိံသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ပဌမယောဇနာနည်း၌—

မဂ္ဂဟေတုကာ ဓမ္မာ ဟူသော **ဒုတိယပုဒ်၏ အရကား—** မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ မဂ္ဂင် ၈-ပါး ကြဉ်သော စေတသိက် အဋ္ဌဝီသ ရ၏။

၁-အောက်အောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အထက်အထက်သော မဂ်ကို အာရုံ မပြုနိုင်သော ကြောင့် ဤသို့ ခွဲ၍ ကောက်ရသတည်း။

ဒုတိယ ယောဇနာနည်း၌—

မဂ္ဂဟေတုကာ ဓမ္မာ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်၏ အရကား— မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ စေတသိက် ဆတ္တိံသ ရ၏[၁]။

တတိယ မယောဇနာ နည်း၌—

မဂ္ဂဟေတုကာ ဓမ္မာ ဟူသော **ဒုတိယပုဒ်၏ အရကား**—မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ အမောဟ ကြဉ်သော စေတသိက် ပဉ္စတိံသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာ အားဖြင့်၄-ပါး။ပ။ သစ္စာ အားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာ အားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ဆတ္တိံသ တို့တွင်။ပ။စေတသိက် စတုတ္တိံသ သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ မဂ်စိတ် ၄-ခု သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာ အားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။ (အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဟူသော်ကား —

မဂ်စိတ် ၄-ခု ၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ပ။သမ္မာသမာဓိ ဟုဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး ။ ပ ။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး သည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ခု သည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ပဉ္စမ ယောဇနာ နည်း၌—

မဂ္ဂါဓိပတိနော ဓမ္မာ ဟူသော **တတိယပုဒ်၏ အရကား**— သောတာပတ္တိမဂ်ကို အလေးအမြတ်အားဖြင့် အာရုံပြုသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု။

သကဒါဂါမိမဂ်ကို အလေးအမြတ်အားဖြင့် အာရုံပြုသော သကဒါဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု။

၁-ရှေးဆရာမြတ်တို့ကား ဤဒုတိယယောဇနာနည်း၌ မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ အလောဘ အဒေါသကြဉ်သော စေတသိက် စတုတ္တိံသ ရ၏ဟု ကောက်တော်မူကြ၏။

ဤမူ၌ကား—

ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ ဂဏ္ဌိ တို့နှင့်အညီ အလောဘ, အဒေါသ မကြဉ်မူ၍ စေတသိက် ဆတ္တိံသ ဟု ကောက်လိုက်သည်။

အကျယ်ကိုလိုမူ ပါဠိတော် (၂၁၂) အဋ္ဌကထာ (၇၇-၃၉၂) မူလဋီကာ (၄၆) အနုဋီကာ (၄၉) မာတိကာဂဏ္ဌိ မဂ္ဂါရမ္မဏတိက် အဖွင့်တို့၌ ရှုပါ။

အနာဂါမိမဂ်ကို အလေးအမြတ်အားဖြင့် အာရုံပြုသော အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု။

အရဟတ္တမဂ်ကို အလေးအမြတ်အားဖြင့် အာရုံပြုသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဝိရတိ, အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် တေတ္တိံသ ရ၏[၁]။

ဒုတိယ ယောဇနာ နည်း၌—

မဂ္ဂါဓိပတိနော ဓမ္မာ ဟူသော **တတိယ ပုဒ်၏ အရကား—** မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ ဝီရိယတပ်ခိုက် ဝီရိယကြဉ်သော စေတသိက် ပဥ္စတိံသ၊ ဝီမံသ တပ်ခိုက် ဝီမံသ ကြဉ်သော စေတသိက် ပဥ္စတိံသ ရ၏။

တတိယ ယောဇနာ နည်း၌—

မဂ္ဂါဓိပတိနော ဓမ္မာ ဟူသော **တတိယ ပုဒ်၏ အရကား—** အဓိပတိတပ်ခိုက် ဝီရိယ, ဝီမံသ လည်း ရ၏။

ထိုတရားကိုသည် ခန္ဓာ အားဖြင့် ၄-ပါး ။ ပ ။ သစ္စာ အားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ဆတ္တိံသတို့တွင် ။ပ။ စေတသိက် စတုတ္တိံသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ မဂ္ဂါဓိပတိစိတ် ၁၂-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာ အားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။ (အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

လောကီ မဂ္ဂါဓိပတိစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် တေတ္တိံသသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။ မဂ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ။ပ။ သမ္မာသမာဓိ ဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး ။ပ။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

၁-အလေးအမြတ်ကား မိမိမဂ်ကိုသာ အာရုံပြုသောကြောင့် ဤသို့ ကောက်သတည်း။

ဤတိက်၌ တပါးသော ဆရာတို့ကား သာမညသာ ကောက်ကြကုန်၏၊ ဖြည့်ဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်တော် ထူးမြတ်လှသောကြောင့် ဥာဏ်အမြင် ထူးမြတ်လှသော ငါတို့ကျေးဇူးရှင် သခင် ဗားကရာ ဆရာတော်ဘုရားကား ရသင့်သောအတိုင်း ခွဲခြမ်း ဝေဖန်၍ ကောက်တော်မူပေသည်။ အမျိုးကောင်းသားတို့သည် မမေ့မလျော့ ဆောင်ရွက်ကြပါကုန်။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ သပ္ပဒေသ ။ ပ ။ တို့တွင် မဂ်ကို အာရုံမပြုနေ အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမှတပါး အဟိတ်စိတ် သတ္တရသ၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေမှတပါး ရူပစိတ် ၁၅-ခု၊ အရူပစိတ် ၁၂-ခု၊ ဖိုလ်စိတ် ၄-ခု၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ။

မဂ်ကို အာရုံမပြုခိုက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ စေတသိက် အဌ-တိံသ၊ ရုပ် အဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရား ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

၁၇-ဥပ္ပန္နတိက်

မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်ကို..........၌ ဥပ္ပန္နတိက်ကို..........၏၊....ကား — **ဥပ္ပန္နာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်..........၏၊ ဟောဟန်ကား **အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်..........၏၊ ဟောဟန်ကား — **ဥပ္ပါဒိနော ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ဥပ္ပန္နာ၊ ဥပါဒ်, ဌီ, ဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ခဏ သုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အနုပ္ပန္နာ[၁]၊ ဥပါဒ်, ဌီ, ဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ခဏ သုံးပါးသို့ ရောက်ပြီးလည်း မဟုတ် ရောက်ဆဲလည်း မဟုတ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဥပ္ပါဒိနော[၂]၊ ပြီးပြီးသော အကြောင်းတစိတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မချွတ် ဖြစ်လတ္တံ့ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား --ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ် အဌဝီသ ရ၏။

---

၁ ဒုတိယပုဒ်၌ "ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ဘာတိ ဥပ္ပန္နာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိတိ ဥပ္ပန္နာ၊ ဥပ္ပန္နာ စ ဥပ္ပန္နာ စ ဥပ္ပန္နာ" ဟု ကောသေသ သာမညန်ဒွေသ ကြံ၊ အနာဂတ်ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ် တိဇရုပ် ဟူလိုသည်။ အကျယ်ကိုလိုမူ အဌကထာ (၃၉၃), ဋီကာ (၄၇), အနု(၄၉) တို့မှ ယူလေ။

၂-တတိယပုဒ်၌ ဥပ္ပဇ္ဇ ပဒမာတ်၊ အဂဿကာဓမိကောသုဏိစ သုတ်ဖြင့် ဏိပစ္စည်းသက် ဟူလိုသည်။

ထို တရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ် ဖွဲ့လွယ်ပြီ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်မှာ ကြွင်းသော စိတ် ၇၆-ခု ဟုဆိုလေ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား

လောကီစိတ် ကောသိတိ၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ကေပညာသ၊ ရုပ်အဌဝီသသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယ သစ္စာ မည်၏။ မဂ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော ။ ပ ။ မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၈-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယ....ကား— အနာဂတ်ဖြစ်သော အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ ကုသိုလ် ဧကဝီသ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ စိတ္တဇရုပ် သတ္တရသ၊ ဥတုဇရုပ် ပန္နရသ၊ အာဟာရဇရုပ် စုဒ္ဒသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၇-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ဥပါဒိန္နတိက် ဒုတိယပုဒ်ကို မှီ၍ ဖွဲ့လေ မထူးလှပြီ)။

တတိယ.... ကား— အနာဂတ်ဖြစ်သော ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ၊ စေတသိက် အဌတိံသ၊ ကမ္မဇရုပ် ဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၁-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၁၇-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ဥပါဒိန္နတိက် ပဌမပုဒ်ကို မှီ၍ ဖွဲ့လေ မထူးလှပြီ)။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ သပ္ပဒေသ။ပ။ တို့တွင် နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် **သပ္ပဒေသတိက်**မည်၏။[၁]

၁။ ရှေးဆရာမြတ်တို့ကား အတိတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်, ရုပ်ကို တိက်မုတ် ထုတ်တော်မူကုန်၏၊ မသင့်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း နိဗ္ဗာန် န ဝတ္တဗ္ဗံ ဥပ္ပန္နန္တိပိ အနုပ္ပန္နန္တိပိ ဥပ္ပါဒိနောတိပိ-ဟု ပါဠိတော် (၂၇၂) ၌ တိက်မုတ် ထုတ်တော်မူသည်။

အဋ္ဌကထာ (၃၉၃) ၌လည်း အယံ ပန တိကော ဒွိန္နံ အဒ္ဓါနဝသေန ပူရေတွာ ဒဿိတော-ဟု လာသောကြောင့်တည်း။

"အကျယ်လိုမူ အနုဋီကာ (၄၉) မှ ယူလေ"။

၁၈-အတီတတိက်

ဥပ္ပန္နတိက်ကို ....၌ အတီတတိက်ကို .... ၏၊ ဟောဟန်ကား— **အတီတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏၊ ဟောဟန်ကား— **အနာဂတာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်........၏၊ ဟောဟန်ကား— **ပစ္စုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

အတီတာ၊ အတိတ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အနာဂတာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပစ္စုပ္ပန္နာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား— အတိတ်ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေ-ပညာသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ဖွဲ့လေ လွယ်ပြီ)။

ဒုတိယ....ကား — အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ် ။ ပ ။ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး။ ပ ။ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ဖွဲ့လေ လွယ်ပြီ)။

တတိယ....ကား— ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ် ။ ပ ။ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး။ ပ ။ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ဖွဲ့လေ လွယ်ပြီ)။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ သပ္ပဒေသတိက်, နိပ္ပဒေသတိက် အားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိ၏၊ထို ၂-ပါးတို့တွင် နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရား ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် **သပ္ပဒေသတိက်** မည်၏။

၁၉-အတီတာရမ္မဏတိက်

အတီတတိက်ကို...........၌ အတီတာရမ္မဏတိက်ကို .... ၏၊ ....**ကား—** **အတီတာရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနှောင် .... **၏**....**ကား**— **အနာဂတာရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနှောင် .... **၏**....**ကား**— **ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

အတီတာရမ္မဏာ၊ အတိတ်တရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော။ ဝါ၊ အတိတ်တရားကို အာရုံပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အနာဂတာရမ္မဏာ၊ ရှိကုန်သော။ ဝါ၊ ပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏာ၊ ရှိကုန်သော။ ဝါ၊ ပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား— အတိတ်တရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ် ၃-ခု၊ နေဝသညာနာသညာယတနစိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက် တိံ သ။

အတိတ်တရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ကာမဇော တခုယုတ် သုံးဆယ်၊ တဒါရုံ ကောဒသ၊ အဘိညာဉ်ဒွေး ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် သတ္တစတ္တာလီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၂-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် သတ္တစတ္တာလီသတို့တွင် ။ပ။ စေတသိက် ပဉ္စစတ္တာလီသာသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ အတီတာရမ္မဏစိတ် ၄၉-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါးဖြစ်သတည်း။ (အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

အတီတာရမ္မဏစိတ် ၄၉-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ဆစတ္တာလီသသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယ....ကား— အနာဂတ်တရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ကာမဇောတခုယုတ် သုံးဆယ်၊ တဒါရုံ ကောဒသ၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် ပညာသရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး။ပ။ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ပညာသတို့တွင် ။ပ။ စေတသိက် အဋ္ဌစတ္တာလီသသည် သင်္ခါ-

ရက္ခန္ဓာမည်၏၊ အနာဂတာရမ္မဏစိတ် ၄၃-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါးဖြစ်သတည်း။ (အာယတန, ဓာတ်ဖွဲ့ လွယ်ပြီ)။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား

အနာဂတာရမ္မဏစိတ် ၄၃-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ၅၂-ပညာ-သသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဇာကိယ ကား— ပစ္စုပ္ပန်တရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀၊ မနောဓာတ် ၃-ခု၊ ဆန္ဒ, ပီတိ, ဝီရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် ၁၀။

ပစ္စုပ္ပန်တရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ကာမဇော တခုယုတ်သုံးဆယ်၊ တဒါရုံ ကောဒသ၊ အဘိညာဉ် ဒွေ၊ အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် ပညာသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

(ပရိတ္တာရမ္မဏာ ဓမ္မာနှင့် အတူဖွဲ့လေ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏစိတ် ဆိုသည်မျှသာထူး၏။)

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက်မည်၏။ သပ္ပဒေသတိက်, နိပ္ပဒေသတိက်အားဖြင့် ၂-ပါး အပြားရှိ၏။ ထို ၂-ပါးတို့တွင် ပညတ်တရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ် ၃-ခု၊ အာကိဉ္စညာယတနစိတ် ၃-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ မုတ္တပါး ရူပစိတ် ၁၅-ခု၊ စေတသိက် ပဉ္စတိံသ။

ပညတ်တရားကိုအာရုံပြုခိုက် အကုသိုလ် ဒွါဒသ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာစိတ် ၈-ခု၊ အဘိညာဉ် ဒွေ၊ ဝိရတီကြဉ်သော စေတသိက် ဧကူနပညာသ။

အပ္ပမာဏာတရားကိုမြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက်ဆတ္တိံသ။

အပ္ပမာဏတရားကို အာရုံပြုခိုက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် တေတ္တိံသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန် ဟုဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **သပ္ပဒေသတိက်** မည်၏။

၂၀-အဇ္ဈတ္တတိက်

အတီတာရမ္မဏတိက်ကို....၌ အဇ္ဈတ္တတိက်ကို....၏....ကား— **အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏....ကား— **ဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏...ကား— **အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

အဇ္ဈတ္တာ၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဗဟိဒ္ဓါ၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန် ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား— အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၁၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၁၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်ကုန်၏။ (ဖွဲ့လေ)။

ဒုတိယ....ကား— ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး။ပ။ သစ္စာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။ (ဖွဲ့လေ)။

တတိယ....ကား— အဇ္ဈတ္တသန္တာန် ဗဟိဒ္ဓသန္တာန် ၂-ပါး၌ဖြစ်သော စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်။ပ။ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး။ပ။ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါးဖြစ်ကုန်၏။ (ဖွဲ့လေ)။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ နိပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်

အဇ္ဈတ္တတိက်ကို....၌ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို....၏....ကား— **အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊ ဟောဟန်ကား— **ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊ ဟောဟန်ကား— **အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏာ၊ အဇ္ဈတ္တတရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော။ ဝါ၊ အဇ္ဈတ္တတရားကို အာရုံပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ၊ ရှိကုန်သော။ ဝါ၊ ပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏာ၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓတရား နှစ်ပါးလျှင် အာရုံရှိကုန်သော၊ ဝါ၊ ပြုကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား—အဇ္ဈတ္တတရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ် ၃-ခု၊ နေဝသညာနာသညာယတနစိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက်တိံသ။

အဇ္ဈတ္တတရားကို အာရုံပြုခိုက် ကာမစိတ် စတုပညာသ၊ အဘိညာဉ် ဒွေ၊ ဣဿာ, အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် ဧကူနပညာသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား—

စေတသိက် ဧကူနပညာသတို့တွင် ။ ပ ။ စေတသိက် သတ္တစတ္တာလီသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏၊ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏစိတ် ၆၂-ခုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါးဖြစ်သတည်း။ (အာယတနဖွဲ့ လွယ်ပြီ)။

ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး ဟူသော်ကား—

စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်မည်၏။ပ။ ကာယဝိညာဉ်ဒွေသည် ကာယဝိညာဏဓာတ်မည်၏၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းဒွေသည် မနောဓာတ် မည်၏၊ ကြွင်းသော အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏစိတ် ၄၉-ခုသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် ဧကူနပညာသသည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဟူသော်ကား—

အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏစိတ် ၆၂-ခု၊ လောဘ ကြဉ်သော စေတသိက် အဋ္ဌစတ္တာလီသ သည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယ....ကား—ဗဟိဒ္ဓတရားကို မြဲသောအားဖြင့် အာရုံပြုသော အဘိညာဉ် ဒွေမှတပါး ရူပစိတ် ၁၅-ခု၊ အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ် ၃-ခု၊ လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ။

ဗဟိဒ္ဓတရားကို အာရုံပြုခိုက် ကာမစိတ် စတုပညာသ၊ အဘိညာဉ် ဒွေ၊ မစ္ဆရိယကြဉ်သော စေတသိက် ကေပညာသရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား —

စေတသိက် ၉ေပညာသတို့တွင် ။ ပ ။ စေတသိက် ၉ေနပညာသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏစိတ် ရှစ်ဆယ် သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်သတည်း။ (အာယတနပွဲ လွယ်ပြီ)။

ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး ဟူသော်ကား —

စက္ခုဝိညာဉ် ဒွေ သည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏။ ပ ။ ကာယဝိညာဉ် ဒွေ သည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း ဒွေ သည် မနောဓာတ်မည်၏၊ ကြွင်းသော ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏစိတ် ၆၇-ခု သည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် ၉ေပညာသ သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါးဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဟူသော်ကား —

လောကီဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏစိတ် ၇၂-ခု၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ပညာသ သည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ လောဘ သည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏၊ မဂ်စိတ် ၄-ခု၌ ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ ။ ပ ။ သမ္မာသမာဓိဟု ဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး။ ပ ။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး သည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခု သည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၃-ပါး ဖြစ်သတည်း။

တတိယ....ကား — အဇ္ဈတ္တတရား ဗဟိဒ္ဓတရားကို အာရုံပြုခိုက် ကာမစိတ် ၈တုပညာသ၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် အဋ္ဌစတ္တာလီသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး ။ ပ ။ သစ္စာအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

(ပရိတ္တာရမ္မဏာ ဓမ္မာနှင့် အတူဖွဲ့လေ။ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏစိတ် ဆိုသည်နှင့် စေတသိက် အဋ္ဌစတ္တာလီသ ဆိုသည်သာ ထူးသည်။)

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏၊ သပ္ပဒေသ ။ ပ ။ တို့တွင် အာကိဉ္စညာယတနစိတ် ၃-ခု၊ စေတသိက် တိံသ။

ထိုအာကိဉ္စညာယတနစိတ်၏ အာရုံဖြစ်သော နတ္ထိဘာဝပညတ်ကို အာရုံပြုခိုက် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခု၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ခု၊ မဟာ

ကြိယာစိတ် ၈-ခု အဘိညာဉ် ဒွေ၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာ, ဠဿာ, မစ္ဆရိယ ကြဉ်သော စေတသိက် ပဥ္စစတ္တာလီသ၊ ရုပ် အဋ္ဌဝီသ၊ နိဗ္ဗာန် ဟုဆိုအပ်သော ကြွင်းသော ပရမတ္ထတရား ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သပ္ပဒေသတိက် မည်၏[၁]။

၂၂-သနိဒဿနတိက်

အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်ကို....၌ သနိဒဿနတိက်ကို ....၏၊.... ကား—**သနိဒဿန-သပ္ပဋိဃာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊....ကား—**အနိဒဿနသပ္ပဋိဃာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

ထိုနောင်....၏၊....ကား—**အနိဒဿနအပ္ပဋိဃာ ဓမ္မာ** ဟူသည်တည်း။

သနိဒဿနသပ္ပဋိဃာ၊ မြင်ခြင်းနှင့်လည်း တကွ ထိပါးခြင်းနှင့်လည်း တကွ ဖြစ်ကုန်သော ၊ ဝါ၊ မြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်နှင့်လည်း တကွ ထိပါးတတ်သည်၏ အဖြစ်နှင့်လည်း တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ မြင်အပ်သည်နှင့်လည်း တကွ ထိပါးတတ်သည်နှင့်လည်း တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

၁။ ရှေးဆရာမြတ်တို့ကား—

"အာကိဉ္စညာယတနံ န ဝတ္တဗ္ဗံ အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏန္တိပိ ဗဟိဒ္ဓါရမ္မဏန္တိပိ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ-ရမ္မဏန္တိပိ"

ဟူသော ပါဠိတော် (၂၇၄) ကိုသာ ထောက်၍ အာကိဉ္စညာယတနစိတ္တုပ္ပါဒ် ကိုသာ တိက်မုတ် ထုတ်တော်မူကုန်၏၊ မကုန်စင်၊ တိက်မုတ်ကျန်ကြွင်းသည်။ အာကိဉ္စညာယတ-နစျာန်ကို တိက်မုတ် ဟောတော်မူလျှင် ထိုစျာန်စိတ်၏ အာရုံ နတ္ထိဘာဝပညတ်ကို အာရုံပြုခိုက် အာဝဇ္ဇန်း စသော ၃၃-ပါး သော စိတ်ကိုလည်း ဟောတော်မူခြင်းကိစ္စ ပြီးတော့သည်ဟု အာဘောဂ ရှိတော်မူသဖြင့် အာကိဉ္စညာယတနစိတ်ကိုသာ တိက်မုတ် ဟောတော်မူသည်။ ဘုရားသခင် အလိုတော်ကို သိသော ဗုဒ္ဓမတညူရှင် အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်—

"အဇ္ဈတ္တာဓမ္မာပဂမမတ္တတောဝ အာကဉ္စညာယတနာရမ္မဏဿ အဇ္ဈတ္တဘာဝမ္ပိ ဗဟိဒ္ဓ-ဘာဝမ္ပိ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓဘာဝမ္ပိ အနနုဇာနိတွာ အာကိဉ္စညာယတနံ န ဝတ္တဗ္ဗံ အဇ္ဈတ္တာ-ရမ္မဏန္တိပိ" တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ န ကေဝလံ တဒေဝ န ဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏံ၊ တဿ ပန အာဝဇ္ဇနမ္ပိ ဥပစာရစိတ္တာနိပိ တဿာရမ္မဏဿ ပစ္စဝေက္ခဏစိတ္တာနိပိ တဿေဝ အဿာဒနာဒိဝသေန ပဝတ္တာနိ အကုသလစိတ္တာနိပိ န ဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏာနေဝါတ တာနိ ပန တသ္မိံ ဝုတ္တေ ဝုတ္တာနေဝ ဟောန္တီတိ ဝိသုံ န ဝုတ္တာနိ-ဟူ၍မိန့်သော်။ (ဋ္ဌ-၄၄၇)။

အဘိညာဉ် ဒွေကို အဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက် မဆိုသော်လည်း ပုဗ္ဗေနိဝါသ, အနာဂတံသ အဘိညာဉ်သည် နတ္ထိဘာဝပညတ်ကို အာရုံပြုနိုင်ခြင်း သဘော မကင်းသောကြောင့် တိက်မုတ်၌ သွင်း၍ ကောက်သည်။ "အကျယ်ကိုလိုမူ အဋ္ဌကထာ (၄၄၇), မူလ ဋီကာ (၁၉၈) တို့မှ ယူလေ"။

အနိဒဿနသပ္ပဋိဃာ၊ မြင်ခြင်းမရှိ ထိပါးခြင်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ မြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်မရှိ ထိပါးတတ်သည်၏ အဖြစ်နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ မြင်အပ်သည်မရှိ ထိပါးတတ်သည်နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

အနိဒဿနအပ္ပဋိဃာ၊ မြင်ခြင်းလည်း မရှိ ထိပါးခြင်းလည်း မရှိကုန်သော။ ဝါ၊ မြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်လည်း မရှိ ထိပါးတတ်သည်၏ အဖြစ်လည်း မရှိကုန်သော။ ဝါ၊ မြင်အပ်သည်လည်း မရှိ ထိပါးတတ်သည်လည်း မရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

ပဌမ....ကား— ရူပါရုံ ရ၏။ ထိုရူပါရုံသည် ရူပက္ခန္ဓာ၊ ရူပါယတန၊ ရူပဓာတ်၊ ဒုက္ခသစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး သာ ဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယ....ကား— ရူပါရုံ ကြဉ်သော သြဠာရိကရုပ် ကောဒသ ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၁-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၉-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၉-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၁-ပါး ဟူသော်ကား —

သြဠာရိကရုပ် ကောဒသသည် ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၉-ပါး ဟူသော်ကား —

သြဠာရိကရုပ် ကောဒသ တို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတန မည်၏ ။ ပ ။ ကာယပသာဒသည် ကာယာယတန မည်၏၊ သဒ္ဒါရုံသည် သဒ္ဒါယတန မည်၏ ။ ပ ။ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော ဟုဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန မည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၉-ပါးဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၉-ပါး ဟူသော်ကား —

သြဠာရိကရုပ် ကောဒသတို့တွင် စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ် မည်၏ ။ ပ ။ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော ဟုဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ် မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၉-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဟူသော်ကား —

သြဠာရိကရုပ် ကောဒသ သည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၁-ပါး ဖြစ်သတည်း။

တတိယ....ကား— စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ သုခုမရုပ် သောဠသ၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။

ထိုတရားတို့သည် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး၊ အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး၊ ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး၊ သစ္စာအားဖြင့် ၄-ပါး ဖြစ်ကုန်၏။

ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဟူသော်ကား —

သုခုမရုပ် သော၌သသည် ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ တို့တွင်။ ပ။ စေတသိက်ပညာသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ မည်၏၊ စိတ်တခုယုတ်ကိုးဆယ်သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ မည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် ခန္ဓာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအားဖြင့် ၅-ပါး ဖြစ်သတည်း။

အာယတနအားဖြင့် ၂ ပါး ဟူသော်ကား —

ခိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်သည် မနာယတန မည်၏၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ အာပေါ။ ပ။ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် သော၌သ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မာယတနမည်၏၊ ဤသို့လျှင် အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး ဖြစ်သတည်း။

ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး ဟူသော်ကား —

စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် မည်၏။ ပ။ ကာယဝိညာဉ် ဒွေသည် ကာယဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, သမ္ပဋိစ္ဆိုန်း ဒွေသည် မနောဓာတ် မည်၏၊ ကြွင်းသော စိတ် ခုနစ်ဆယ့်ခြောက်ခုသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ အာပေါ။ ပ။ အနိစ္စတာအားဖြင့် သုခုမရုပ် သော၌သ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်အားဖြင့် ၈-ပါး ဖြစ်သတည်း။

သစ္စာအားဖြင့် ၄-ပါး ဟူသော်ကား —

လောကီစိတ် ကောသီတိ၊ လောဘကြဉ်သော စေတသိက် ကေပညာသ၊ သုခုမရုပ် သော၌သသည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏၊ လောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာမည်၏၊ မဂ်စိတ် ၄-ခု၌ရှိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ပ။ သမ္မာသမာဓိ ဟုဆိုအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါး။ ပ။ အရဟတ္တမဂ် ၈-ပါး၊ ၇-ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏၊ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၈-ခု၊ ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၃၇-ခုသည် သစ္စာဟူသော အရေအတွက်မှ လွတ်၏၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာအားဖြင့် ၄-ပါးဖြစ်သတည်း။

အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏။ နိပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

ထိုနှစ်ဆယ့်နှစ် တိက်တို့တွင် ဝေဒနာတိက်, ဝိတက္ကတိက်, ပီတိတိက်, ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်, မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်, ဥပ္ပန္နတိက်, အတီတတိက်, အတီတာရမ္မဏတိက်, အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ဤတိက် ကိုးတိက်သည် သပ္ပဒေသတိက်၊ ကြွင်းသော တဆယ့်သုံးတိက်သည် နိပ္ပဒေသတိက်။

တိကမာတိကာ အရကောက် ပြီး၏။

၃-တိကမာတိကာ တုတ်လှမ်းချီး

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

တိကမာတိကာချီး

တိက် အရေအတွက်

၁။ ကုသလာ, သုခါနှင့်၊ ဝိပါကာ, ဥပါဒက်၊ သံကိစ္စက်, ဝိတက်ပါ။
ပီတိငယ် ဒ, ဒါနှင့်၊ အာစယာ, သေက္ခ တွဲ၊ ဟောမြဲ မှန်စွာ။
ပရိတ္တာ, အာရမ္မဏာ, ဟီနေ၁။
မိ, မ, ဥပ္ပန်နှင့်၊ အတီတံ, အဇ္ဈာ, နိကို၊ တွေးသိ သဘော။

တနည်း-တိကမာတိကာချီး

တိက်အရေအတွက်

၂။ ကု, ဝေ, မှာ ဝိ,ဥ ဖက်လို၊ သံ, တက်နှင့် ပိ, ဒ, ဟော။
အာ, သေက်တွင် ပ နှစ်ခု၊ ဟောမူမသွေ။
ဟီ, မိ, မ, ဥပ္ပန္နေ၊ တီနှစ်ထွေ, အင်ဒွေး။
သ တတန် "ဗာဝီ တိက်"ကို၊ ခဲကြိတ်လို့ တွေး။

သပ္ပဒေသတိက်စဉ်ချီး

၁။ ဝေဒနာ ဝိတက်နှင့်၊ ပီတိစွက်ဥပ္ပန်။ အတီတာတိက်မယှင်း၊ သွင်းတော့ အမှန်။ အာ-လေးတန်၊ မှတ်ရန်ပ မလွဲ။ သပ္ပဒေ၊ တိက်ကြွင်းကိုးထွေ ဟု၊ သောတုနေ ဘဝင်စွဲအောင်၊ ခွဲစိတ် အမြဲ။

တုတ်လှမ်းဆရာတော် အရှင်စန္ဒမာလာ မဟာထေရ်ကျော် စီရင်တော်မူသောတိကမာတိကာချီး ပြီး၏။

၄-တိကမာတိကာ အရကောက် အဓိပ္ပါယ်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

၁-ကုသလတိက်

မာတရံ ပမုခံ ကတွာ၊ တဿာ ပညာယ တေဇသာ။
အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂံ၊ ဒေဝါနံ သမ္ပဝတ္တယိ။ (ဌ-၁)။

ကျမ်းရှိအလျောက် မဖောက်မပြန် လေးတန်သစ္စာ အနာဝရဏ ဒသဗလ စသောအပြား တရားအပေါင်း ကောင်းမြတ်သောဂုဏ်နေ ကြက်သရေအပေါင်း တို့၏ စုဝေးရာ တည်ရာ ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ဗောဓိ ပင်ရင်း ခုတ်ထွင်းသောမာရ် စျာန်အဘိညာဉ် မဂ္ဂင်ဖလ အနန္တဉာဏ် ရသီဆက္က ရပြီးသည့်နောက် ခုနစ်ဝါမြောက်တော်မူသောအခါ ဉာတကာအစစ် သာကီမျိုး ဖြစ်ကုန်သော သူတို့၏ မာန တည်းဟူသော မှန်ကင်းကို နှိပ်နင်းခြင်းအကျိုး ငှါ ပြာဋိဟာ တည်းဟူသော ယမကကို ကဏ္ဍမ္ဗအနီး ရေမီးအစုံ ရေဟုန် အဖြာဖြာ ဝလာဟက တိမ်တိုက်မှ ထွက်စသော နေမင်းသဖွယ် ဆန်းကြယ်သော ယမကကို ပြတော်မူခဲ့ပြီးသည့်အဆုံး နှစ်လှမ်း သုံးဘဝါး ကြွသွားပြီးခါ ဝတိံသာ ဝယ် သက္ကာလယ ပါသာဒ၏ ပဏ္ဍုကမ္ဗလ သိလာပလ္လင်ပေါ်ရှိ ပါရိစ္ဆတ္တက ရုက္ခပင်ရင်း ခင်းထား ကျောက်ဖျာ ကမ္ဗလာထက် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ နေလျက်ပြီးကာ မာတာပမုခ ဒေဝ အပေါင်း သောင်းစကြဝဠာ လာလာသမျှ ဝေနေယျတို့အား ဟောကြား တော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်မြတ်သည်—

အဘိ အတိရေကော ဓမ္မော အဘိဓမ္မော၊ အဘိဝိသိဋ္ဌာ
ဓမ္မာ ဧတ္ထာတိ အဘိဓမ္မော၊ အဘိ ဝုဍ္ဎိမန္တာ ဓမ္မာ ဧတ္ထာတိ
အဘိဓမ္မော၊ အဘိ ပူဇိတာ ဓမ္မာ ဧတ္ထာတိ အဘိဓမ္မော—

ဟူသော အဋ္ဌကထာ (၂၀) ပါဌ် လာသည်နှင့်အညီ သုတ္တန် ပါဠိတော်တို့ ထက် လွန်သောပါဠိ ထူးသော ပါဠိ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အဘိဓမ္မာ မည်၏။

ထို အဘိဓမ္မာသည်လည်း သာမညလက္ခဏာအားဖြင့် တပါးသာ၊ ဝိသေသ လက္ခဏာအားဖြင့်သော်ကား ဓမ္မသင်္ဂဏီ ။ပ။ ပဋ္ဌာန်း ဟူ၍ ခုနစ်ကျမ်း အပြား ရှိ၏၊ ထို ခုနစ်ကျမ်းတို့တွင် ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထို ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌လည်း ကဏ္ဍအားဖြင့် စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၊ ရူပကဏ္ဍ၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ၊

အဋ္ဌကထာကဏ္ဍအားဖြင့် လေးပါး အပြားရှိ၏၊ ထို လေးပါးတို့တွင် စိတ္တုပ္ပါဒ-ကဏ္ဍကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထို စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၌ တုံသည်လည်း မာတိ-ကာ, ပဒဘာဇနီအားဖြင့် နှစ်ပါး အပြားရှိ၏၊ ထို နှစ်ပါးတို့တွင် မာတိကာကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထို မာတိကာ၌ တုံသည်လည်း ကုသလတိက်, ဝေဒနာတိက် အစရှိသောအားဖြင့် နှစ်ဆယ့်နှစ်ပါး အပြားရှိ၏၊ ထို နှစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့တွင် ကုသလတိက်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ထို ကုသလတိက်၌ တုံသည်လည်း ပဌမပဒ, ဒုတိယပဒ, တတိယပဒအားဖြင့် သုံးပါး အပြားရှိ၏၊ ထို သုံးပါးတို့တွင် ပဌမပဒကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူ၏၊ ဟောဟန်ကား--
"အနက်ပေးကို ဆင်ခြင်၍ ကောက်လေ"။

ပရမတ္ထတရား လေးပါးကို ခန္ဓာဖွဲ့သည်ရှိသော် - အလွန်အားဖြင့် ငါးပါး အပြင် မရှိ။

အဘယ့်ကြောင့် ခန္ဓာမည်သနည်း၊ ပေါင်းရသောကြောင့် ခန္ဓာမည်သည်။

စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ အကျယ် ၁၂၁-ပါး၊ ဝေဒနာ, သညာ ကြဉ်သော စေတသိက် ၅၀၊ ရုပ် ၂၈-ခုတို့မှာ ပေါင်းသောကြောင့် ခန္ဓာ မည်တန်စေ။

ဝေဒနာ, သညာတို့မှာ အပြားမရှိ တပါးတည်း ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ခန္ဓာ မည်လေသနည်း။

ဤကဲ့သို့ အများ အနည်းကို ပေါင်းသောကြောင့် ခန္ဓာ မည်သည် မဟုတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်, အတိတ်, အနာဂတ်, အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ, ဒူရ, အာသန္န စသော အားဖြင့် ပေါင်းသောကြောင့် ခန္ဓာ မည်ပါသည်။

ထို ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် ဝေဒနာနှင့် သညာမှာ တပါးစီသာ ဖြစ်သောကြောင့် သုဒ္ဓခန္ဓာ ခေါ်သည်။

စိတ်တခုယုတ် ကိုးဆယ်၊ အကျယ် ၁၂၁-ပါး၊ ဝေဒနာ, သညာ ကြဉ်သော စေတသိက် ၅၀၊ ရုပ် ၂၈-ခုတို့မှာ များသောကြောင့် မိဿကခန္ဓာ ခေါ်ပါသည်။ ပေါင်း ပရမတ္ထတရား လေးပါး၌ သုဒ္ဓခန္ဓာ နှစ်ပါး၊ မိဿကခန္ဓာ သုံးပါးအားဖြင့် ငါးပါး တည်း။

တနည်း — ရုပ်ခန္ဓာ တပါး၊ နာမ်ခန္ဓာ လေးပါးအားဖြင့် ငါးပါးတည်း။

ပရမတ္ထတရား လေးပါးကို **အာယတနအားဖြင့်** ခွဲဝေသော် — အလွန် အားဖြင့် တဆယ့်နှစ်ပါး ရှိသည်။

ထိုတွင် စိတ်မှာ မနာယတန တပါးသာ၊ စေတသိက် ၅၂-ခု, သုခုမရုပ် ၁၆-ခု, နိဗ္ဗာန် ဤတရားတို့သည် ဓမ္မာယတန မည်၏၊ စက္ခု ။ ပ ။ ရသ ၄င်း၉-ပါး

ဟိုသည် တခုစီဖြစ်သောကြောင့် သုဒ္ဓါယတန မည်၏၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ, မန, ဓမ္မ ဤ သုံးပါးသည် အမျှားဖြစ်သောကြောင့် မိဿကာယတန မည်၏။

ပေါင်း သုဒ္ဓါယတန ၉-ပါး+ မိဿကာယတန ၃-ပါးအားဖြင့် အာယတန တဆယ့်နှစ်ပါး ဖြစ်သတည်း။

တနည်း — နာမ် အာယတန ၁-ပါး၊ ရုပ် အာယတန ၁၀-ပါး၊ မိဿကာယတန ၁-ပါးအားဖြင့် တဆယ့်နှစ်ပါး ဖြစ်သတည်း။

အဘယ့်ကြောင့် **အာယတန မည်သနည်း** ဟူမူ — သတ္တဝါတို့ကို သံသရာဝဋ်၌ လွှမ်းမိုးဘိစီး၍ ချဲ့တတ်သောကြောင့် **အာယတန** မည်၏။

ပရမတ္ထတရား လေးပါးကို **ဓာတ်အားဖြင့်** ခွဲဝေသော် — အလွန်အားဖြင့် တဆယ့်ရှစ်ပါး တည်း။

ထိုတွင် ရုပ်ဓာတ် သက်သက် ၁၀-ပါး၊ နာမ်ဓာတ် သက်သက် ၇-ပါး၊ မိဿကဓာတ် ၁-ပါး အားဖြင့် တဆယ့်ရှစ်ပါးတည်း။

တနည်း — သုဒ္ဓဓာတ် ၉-ပါး, မိဿကဓာတ် ၉-ပါးအားဖြင့် တဆယ့်ရှစ်ပါး ဖြစ်သတည်း။

အဘယ့်ကြောင့် **ဓာတ်မည်သနည်း**၊ သတ္တဝါတို့ကို သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ရှည်မြင့်စွာ ဆောင်ရွက်တတ်သောကြောင့် **ဓာတ်** မည်၏။

ပရမတ္ထတရား လေးပါးကို **သစ္စာအားဖြင့်** ခွဲဝေသော် — အလွန်အားဖြင့် လေးပါးတည်း။

ယိုတွင် သုဒ္ဓသစ္စာ ၂-ပါး, မိဿကသစ္စာ ၂-ပါးအားဖြင့် လေးပါးဖြစ်သတည်း။

တနည်း — နာမ် သစ္စာ ၃-ပါး, မိဿကသစ္စာ ၁-ပါးအားဖြင့် လေးပါး ဖြစ်သတည်း။

အဘယ့်ကြောင့် **သစ္စာမည်သနည်း**၊ မှန်သောကြောင့် **သစ္စာမည်၏**။

တနည်း — ထိုတရားတို့ကို အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ သိအပ်သောကြောင့်လည်း **အရိယသစ္စာ** မည်၏။

လောကုတ္တရာမဂ်၌ ယှဉ်သော မဂ္ဂင်သည် မဂ္ဂသစ္စာ၊ ဖိုလ်၌ရှိသော မဂ္ဂင်ကို သစ္စဝိမုတ် ထုတ်ရာ၏။

အဘယ့်ကြောင့် **မာတိကာ မည်သနည်း**၊ အမိနှင့် တူသောကြောင့် **မာတိကာ မည်၏**။

အဘယ်သို့ **အမိနှင့်တူသနည်း**၊ အမိသည် သားသမီးကိုကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့ ထို့အတူ မာတိကာသည်လည်း နိဒ္ဒေသကို ဖြစ်စေ၏။

တနည်း — ရေမြောင်းနှင့် တူသောကြောင့်လည်း **မာတိကာ** မည်၏။

အဘယ်သို့ တူသနည်း၊ ရေမြောင်းသည် ကန်, လယ် အစရှိသည်သို့ သက်ဝင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ မာတိကာသည်လည်း အနက်သဘောအားဖြင့် နိဒ္ဒေသသို့ သက်ဝင်တတ်၏။

တနည်း — ရေမြောင်းသည် ကန်, လယ် အစရှိသည်တို့နှင့် စပ်၍ ဖြစ်သကဲ့သို့ မာတိကာသည်လည်း နိဒ္ဒေသနှင့် စပ်၍ ဖြစ်၏။

တိက်, ဒုက် နှစ်ပါးတွင် အဘယ့်ကြောင့် တိက်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောပါသနည်း။

ဒုက်ကား ၁၀၀, တိက်ကား ၂၂-တိက်သာဖြစ်၍ နည်းသောကြောင့် ယူလွယ်စေခြင်းငှါ တိက်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူသည်။

၂၂-တိက်တို့တွင် ကုသလတိက်ကို အဘယ့်ကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဟောပါသနည်း။

အလုံးစုံသော ပရမတ္ထတရားကို သိမ်းမိသောကြောင့်ရင်း, ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, အဗျာကတတို့ အချင်းချင်း မရောမရှက်သောကြောင့်ရင်း, ကုသိုလ် ဟူသော အာဒိကလျာဏနှင့် ယှဉ်သောကြောင့်ရင်း ကုသလတိက်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောပါသည်။

ကုသလတိက်တွင်လည်း ကုသိုလ်ကို အဘယ့်ကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဟောပါသနည်း။

မြတ်သည်ဖြစ်၍ လောကုတ္တရာစီးပွါးချမ်းသာကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ကုသိုလ်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောပါသည်။

ဤပုဒ်၌ **ကုသလသဒ္ဒါ, ဓမ္မသဒ္ဒါ** တို့သည် အဘယ်အနက်ကို ဟောကုန်သ

ကု[illegible]သဒ္ဒါသည် အနာမရှိခြင်းအနက်, အပြစ်မရှိခြင်းအနက်, ကောင်းသောအကျိုးကိုပေးခြင်း ဟူသောအနက် ဤသုံးပါးသောအနက်ကို ဟော၏။

ဓမ္မ[illegible]ဒ္ဒါသည် သဘောဟူသောအနက် စ[illegible]တို့တွင် ဤ၌ နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝ အနက်ကု[illegible]ဟော၏။

ဤပုဒ်၌ သော[illegible]တ္တိမင် ပဌမစျာန်၌ မဂင် ရှစ်ပါး ရသည်ကို ရည်၍ ရှစ်ပါး ဆိုသည်၊ ဒုတိယစျာန်[illegible]ကြည့်၍ မဂ္ဂင် ခုနစ်ပါး ရသည်ကို ရည်၍ ခုနစ်ပါး ဆိုသည်။ (သကဒါ[illegible]မိမင်, အနာဂါမိမင်, အရဟတ္တမင် တို့၌ လည်း ဤနည်း)။

မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၈-ခု ဆိုသည်မှာ မဂ်စိတ်၌ စေတသိက် ၃၆-ခုတွင် မဂ္ဂင် တရားကိုယ် ၈-ပါးကိုကြည့်၍ ၂၈-ခု ဖြစ်၏။ စိတ်ဟူသည်ကား အာရမ္မဏဝိဇာနန-

အာရုံကိုသိခြင်းလက္ခဏာ တပါးသာ ဖြစ်၍ မဂ်စိတ် ၄-ခုကို တခုတည်း လုပ်၍ ထည့်သော် ၂၉-ခု ဖြစ်သတည်း။

ဖိုလ်စိတ်တျာပွါဒ် ၃၇-ခုမှာလည်း ဖိုလ်စိတ် ၄-ခု၌ စေတသိက် ၃၆-ခုရ၏၊ ၎င်း ဖိုလ်စိတ် ၄-ခုကို တခုတည်းလုပ်၍ ထည့်သော် ၃၇-ခု ဖြစ်သတည်း။

ကုသိုလ်၏ အခြားမဲ့၌ အကုသိုလ်ကို အဘယ့်ကြောင့် ဟောပါသနည်း၊ ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

အကုသိုလ်၏ အခြားမဲ့၌ အဗျာကတကို အဘယ့်ကြောင့် ဟောပါသနည်း၊ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကုသိုလ်၌တည်၍ အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ပြီးလျှင် အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုကုန်ရကား ဤသို့ ပဋိပတ္တိအစဉ်အားဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

အကုသလာ၌ အ-သဒ္ဒါသည်အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း၊ ဝိရုဒ္ဓ အနက်ကို ဟော၏။

အဗျာကတာ၌ အ-သဒ္ဒါသည် အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း၊ အညအနက်ကို ဟော၏။

ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကား အကြောင်းတရား၊ ဝိပါက်နှင့် ရုပ်တရားတို့မှာ အကျိုးတရား၊ ကြိယာနှင့် နိဗ္ဗာန်မှာ အကျိုးလည်းမဟုတ် အကြောင်းလည်း မဟုတ်၊ "ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် သစ္စာတို့မှာ ဆင်ခြင်၍ ဖွဲ့လေ"။

အဘယ့်ကြောင့် တိက် မည်သနည်း၊ ပရမတ္ထတရား လေးပါးကို သုံးစုပြု၍ ဟောသောကြောင့် တိက်မည်၏။ ထို တိက်သည်လည်း အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိက် ၂-ပါး တို့တွင် ဤတိက်သည် အစ၌ကည်သော ကုသလသဒ္ဒါကို အစွဲပြုသောကြောင့် အာဒိလဒ္ဓနာမတိက် မည်၏။

အဘယ့်ကြောင့် တိက်မုတ် ဆိုသနည်း၊ ပရမတ္ထတရားလေးပါးကို သုံးစုပြု၍ ဟောသော်လည်း မကုန်သောတရားကို တိက်မှ လွတ်သောကြောင့် တိက်မုတ် ဆိုသည်။

ထို တိက်သည်လည်း သပ္ပဒေသ, နိပ္ပဒေသ ၂-ပါး တို့တွင် ပရမတ္ထတရား အကြွင်းမရှိသောကြောင့် နိပ္ပဒေသတိက်ဟု မှတ်လေ။

၂-ဝေဒနာတိက်

ကုသလတိက်၏ အခြားမဲ့၌ ဝေဒနာတိက်ကို အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မူပါသနည်း။

ကုသလတိက်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်အပ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, အဗျာကတ တရား [illegible]၏ ဖြ[illegible]င့်သည်အား လျော်စွာ သုခသမ္ပယုတ္တ, ဒုက္ခသမ္ပယုတ္တ, အဒုက္ခမသုခ-သမ္ပယုတ္တ အပြားကို ပြလိုသောကြောင့် ဤဝေဒနာတိက်ကို ဟောတော်မူသတည်း။

ဤတိက်၌ ဝေဒနာသည် ဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သည်ဟု မဆိုကောင်း၊ ဝေဒနာရှိသည်ဟုလည်း မဆိုကောင်း၊ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သည်ဟူ၍လည်း မဆိုကောင်း၊ ပဌမပုဒ်၌ ကောက်သည်မှာ သုခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောတရားကို ဟောမည် ဆိုသောကြောင့် သုခဝေဒနာကို ကြဉ်၍ ၎င်းနှင့် တကွဖြစ်သော သုခသဟဂုတ်စိတ် ၆၃-ခု။ ပ။ ကောက်လေသည်။

ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ တို့မှာ ဒေါသမူဒွေ၌သာ ယှဉ်သောကြောင့် ၎င်း, ဝိစိကိစ္ဆာ မှာ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌သာ ယှဉ်သောကြောင့်၎င်း ထိုတရားတို့ကို ကြဉ်ရလေသည်။

ဒုတိယပုဒ်၌ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောတရား ဆိုသောကြောင့် ဒုက္ခ-သဟဂုတ်စိတ် ၃-ခု။ ပ ။ ကောက်လေသည်။

ဤပုဒ်၌ ဝေဒနာမှာ သူနှင့် တကွဖြစ်သောတရား ဆိုသောကြောင့်၎င်း, ပီတိမှာ ဒုက္ခသဟဂုတ်စိတ်၌ မယှဉ်သောကြောင့်၎င်း လောဘ ဒိဋ္ဌိ မာန မှာ လောဘမူစိတ်၌သာ ယှဉ်သောကြောင့်၎င်း, ဝိစိကိစ္ဆာမှာ ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ်၌သာ ယှဉ်သောကြောင့်၎င်း ကြဉ်ရလေသည်။

တတိယပုဒ်၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော တရားကိုသာ ဟောသောကြောင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅-ခု။ ပ။ ကောက်ရလေသည်။

ဤပုဒ်၌ ဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောတရား ဆိုသောကြောင့်၎င်း, ပီတိမှာ ဥပေက္ခာ၌ မယှဉ်သောကြောင့်၎င်း, ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ တို့မှာ ဒေါသမူဒွေ၌သာ ယှဉ်သောကြောင့်၎င်း ကြဉ်ရလေသည်။

ဤတိက်၌ ကောက်သောတရားကို ကြည့်၍ ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်, သစ္စာ တို့ကို သုဒ္ဓ, မိဿက, ရုပ်, နာမ် ရွေးလေ။

အာဒိလဒ္ဓ, သဗ္ဗလဒ္ဓ နှစ်ပါး တို့တွင် သုံးပုဒ်လုံးကို စွဲသောကြောင့် သဗ္ဗလဒ္ဓ-နာမတိက်၊ သပ္ပဒေသ, နိပ္ပဒေသ နှစ်ပါး တို့တွင် သုံးပုဒ်လုံး၌ မပါသော ဝေဒနာ သုံးရပ်နှင့် ရုပ်, နိဗ္ဗာန်ကို တိက်မှတ် ထုတ်သောကြောင့် သပ္ပဒေသတိက် မည်၏။

၃-ဝိပါကတိက်

ဝိပါကတိက် ပဌမပုဒ်၌ အချင်းချင်း တူသည်မှာ ကုသိုလ်လည်း နာမ်, အကု-သိုလ်လည်း နာမ် အကြောင်းချင်း တူသည်ကို ရည်သည်။

ထူးသည်မှာ အကျိုးချင်း ထူးသည်ကို ရည်သည်၊ ကုသိုလ်မှာ ကောင်းသော အကျိုး, အကုသိုလ်မှာ မကောင်းသော အကျိုး ဆိုလိုသည်။

တနည်း—**တူသည်မှာ** အကြောင်းအကျိုး နာမ်ချင်း တူသည်ကို ယူ။

ဤပုဒ်၌ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ဝိပါက်ကိုသာ ကောက်၍ ကမ္မဇရုပ်ကို မကောက်သနည်း။

မြတ်စွာဘုရားသည် မုချကျိုး, သာမန်ကျိုး နှစ်ပါး တို့တွင် ဤအရာ၌ မုချကျိုးကို ရည်တော်မူသည်၊ သာမန်ကျိုးကို ရည်တော်မမူသောကြောင့် ကမ္မဇရုပ်ကို မကောက်မူ၍ ဝိပါက်ကိုသာ ကောက်တော်မူလေသတည်း။

ဥပမာကား—သလေးစေ့ကိုစိုက်၍ အပင်မှ အသီးသီးသောကာလ စိုက်သော မျိုးစေ့နှင့် တူသော အသီးကိုမှီ၍ အကိုင်း အခက် အရွက်တို့သည် ထို မျိုးစေ့ တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ငြားသော်လည်း မျိုးစေ့နှင့်တူသော ဝိပါက်ကိုသာ ကောက်၍ အကိုင်း အခက် အရွက်နှင့် တူသော ကမ္မဇရုပ်ကို မကောက်လေသတည်း။ "ဤကား မူလဋီကာ (၃၇) အလို"။

တနည်း—ကမ္မဇရုပ်သည် ကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးပင် ဖြစ်သော်လည်း ဝိပါက် ဟူသော အမည်ကို မရသောကြောင့် မကောက်ရ။ "ဤကား ဋီကာကျော်(၂၄၇) အလို"။

ကုသိုလ်, အကုသိုလ် တို့၏ အကျိုးလည်း ဖြစ်စေ, ဝိပါက် ဟူသော အမည်ကို ရသည်လည်းဖြစ်စေ ဤအင်္ဂါ နှစ်ပါး ညီမှ ကောက်ရသည်။

၄-ဥပါဒိန္နတိက်

ဥပါဒိန္နတိက် ပဌမပုဒ်၏ အနက်ကို ထောက်၍ တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်အပ်သော ကံဆိုလျှင် ပဋ္ဌာနတရား ၄-ပါးတွင် ကံမည်သောတရားကို ရှာသော် အကုသိုလ်, လောကီကုသိုလ်တို့သည် တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံပြုသော ကံမည်၏၊ ထိုသို့ပင် ဆိုသော်လည်း စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို မယူရာ၊ ၎င်း၌ရှိသော စေတနာကိုသာ ယူရာသည်။ ထိုစေတနာမှသော်လည်း မနောဒွါရ၌ပါသော စေတနာမှသာ ကံ၊ ၎င်းမနောဒွါရ၌ပါသော စေတနာမှသော်လည်း အတ္တဝီထိ စေတနာမှ အကျိုးပေး၏၊ မနောသဉ္စေတနာ, အဘိညာဉ်စေတနာ, ပဉ္စဒွါရဝီထိ ဝိပါက်, ကိရိယာတို့၌ ရှိသော စေတနာသည် အကျိုးမပေး။ ထိုကံ၏အကျိုးသည် လောကီဝိပါက်, ကမ္မဇရုပ် ရ၏။ ဤပုဒ်၌ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံလည်းဖြစ်စေ, ကံ၏ အကျိုးလည်း ဖြစ်စေ အင်္ဂါ နှစ်ပါး တည်း။

ပဌမပုဒ်၌ ဝိညာဏ်ဓွေ, သဒ္ဒ, လဟုတာဒိတ္တယ တို့သည် ကမ္မဇရုပ် သဘောမှ ကင်းသောကြောင့် ကြဉ်သည်။

ဒုတိယပုဒ်၌ ဟဒယ, ဣန္ဒြိယ-ရုပ်တို့သည် ကမ္မဇကေန် ဖြစ်သောကြောင့် ပြခဲ့သည်။

ဤတိက်၌ လက္ခဏာရုပ် ၄-ခု တို့သည် နကုတောစိရုပ် ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ကောက်လေသနည်း။

ရုပ်၏ ဖြစ်စကို ဥပစယ, သန္တတိ ခေါ်သည်၊ ရုပ်၏ ဖြစ်၍ တည်ဆဲကို ဇရတာ ခေါ်သည်၊ ရုပ်၏ ချုပ်ဆဲ ဘင်ကို အနိစ္စတာ ခေါ်သည်၊ ထိုသို့ ကိစ္စဗျာပါရ မကင်းသောကြောင့် လက္ခဏာရုပ် ၄-ခုကို ၎င်းတိက်၌ သွင်း၍ ကောက်ရလေသည်။

ထိုကြောင့် လက္ခဏာရုပ် ၄-ခုတို့သည် အကြောင်း ၄-ပါး တို့ကြောင့် သက်သက် မဖြစ်သော်လည်း ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ ပရိယာယ်အားဖြင့် ဟောတော်မူ၏။

၅-သံကိလိဋ္ဌတိက်

သံကိလိဋ္ဌတိက် ပဌမပုဒ်၌ **ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်** ဟူသည်မှာ ကိလေသာ ၁၀-ပါး တည်း။

ပူပန်စေအပ် နှိပ်စက်အပ် ဟူသည်မှာ ထိုကိလေသာ ၁၀-ပါးနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော အကုသိုလ် ၁၂-ခု၊ကိလေသာ ၁၀-ပါးကြဉ်သော စေတသိက် သတ္တရသ တည်း။

ထိုတွင် ကိလေသာ ၁၀-ပါးမှာ ပူပန်တတ် ပူပန်အပ် ၂-ပါးလုံးပင် ရ၏။ လောဘကို ပူပန်တတ် ယူလျှင် ကြွင်း ၉-ပါး ပူပန်အပ် ။ ပ ။ အနောတ္တပ္ပကို ပူပန်တတ် ယူလျှင် ကြွင်း ၉-ပါး ပူပန်အပ်။ ၅-ပါးကို တတ်ယူလျှင် ၅-ပါး အပ်။ ဤသို့ ကိလေသာ ၁၀-ပါးတို့သည် တတ်လည်းရ အပ်လည်းရ၏။

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခု၊ စေတသိက် ၁၇-ခုမှာ ပူပန်အပ်သာ ရ၏၊ တတ် မရ။ ကိလေသာ ၁၀-ပါးမှာ ပူပန်တတ်သောတရား မည်၏။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခု၊ စေတသိက် ၁၇-ခုမှာ မိမိကိုယ်က မပူပန်တတ်သော်လည်း ပူပန်တတ်သော ကိလေသာတို့နှင့် တကွဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပူပန်အပ် ရလေသည်။

ပုံကား — ထင်းသည် မပူတတ်၊ ထိုသို့ မပူတတ်သော်လည်း ပူတတ်သော မီးနှင့်ယှဉ်သောကာလ မီးနှင့် တကွဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထင်းပါ ပူရလေသကဲ့သို့ မီးနှင့် ကိလေသာ၊ ထင်းနှင့် အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ခု၊ စေတသိက် ၁၇-ခု မှတ်။

ဥပမာ တနည်းမှာ — ရွာကူး၍ သူတော်ကောင်းအိမ်တွင် တည်းနေ၍ ခိုးသော သူခိုး၏ ဥပမာကို သိလေ။

သံကိလေသ, သံကိလိဋ္ဌ, သံကိလေသိက ၃-ပါးတို့၏ အထူးကား — " သံကိလေသောတိ ဒသ ကိလေသဝတ္ထူနိ ဝုစ္စန္တိ " ဟူသော ဋီကာပါဠ် (၃၉) ဖြင့် ကိလေသာ ၁၀-ပါး ရ၏။

"သံကိလေသေန သမန္နာဂတာတိ သံကိလိဋ္ဌာ" ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠ် (၇၅) ဖြင့် ကိလေသာ ၁၀-ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော အကုသိုလ် ဒွါဒသ စိတ္တုပ္ပါဒ် ရ၏။

"သံကိလေသေ အရဟတီတိ သံကိလေသိကံ" ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဠ် (၇၅) ဖြင့် ကိလေသာ၏ အာရုံဖြစ်ထိုက်သော လောကီတရား ရ၏။ ဤသည် လျှင် ၃-ပါး အထူးတည်း။

၆-ဝိတက္ကတိက်

ဝိတက္ကတိက်၌ ဝိတက်သည် ဝိတက်နှင့် တကွဖြစ်သည် မဆိုကောင်း၊ ဝိတက်၌ ဝိတက်ရှိသည် မဆိုကောင်း။ ဝိစာရသည် ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သည် မဆိုကောင်း၊ ဝိစာရ၌ ဝိစာရရှိသည် မဆိုကောင်း။ ဝိတက်သည် ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်၏၊ ဝိစာရသည် ဝိတက်နှင့် တကွဖြစ်၏။ ဝိတက်ဟူသမျှသည် သဝိစာရချည်း၊ ဝိစာရမှာ အချို့ ဝိတက်ရှိ၏၊ အချို့မရှိ ၂-ပါးတည်း။

အဘယ်၌ ရှိ၍ အဘယ်၌ မရှိသနည်း။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀-ကြဉ်သော ကာမစိတ် ၄၄-ခု၊ ပဌမဈာန် ၁၁-ခု၌ ဝိစာရဖြစ်သောအခါ ဝိတက်ရှိ၏။ ဒုတိယဈာန် ၁၁-ခု၌ ဝိစာရဖြစ်သောအခါ ဝိတက်မရှိ။

ပဌမပုဒ်က ကြဉ်သော ဝိတက် စေတသိက် ၅၅-ခုသည် အဝိတက္က သဝိစာရ ဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယပုဒ်သို့ သွင်း။

ဒုတိယပုဒ်က ဝိစာရစေတသိက် ၁၁-ခုသည် အဝိတက္က အဝိစာရ ဖြစ်သောကြောင့် တတိယပုဒ်သို့ သွင်း။

ပဌမပုဒ်က ကြဉ်သော ဝိစာရစေတသိက် ၅၅-ခုသည် သဝိတက္က အဝိစာရ ဖြစ်သောကြောင့် တိက်မုတ်ထုတ်။

ဝိတက် စေတသိက် ၅၅-ခုတွင် လောကီ၌ ယှဉ်သော ဝိတက် ၄၇-ခုသည် ဒုက္ခသစ္စာ၊ မဂ်၌ ယှဉ်သော ဝိတက် ၄-ခုသည် မဂ္ဂသစ္စာ၊ ဖိုလ်၌ရှိသော ဝိတက် ၄-ခုသည် သစ္စာဝိမုတ်။ ဝိစာရ ၁၁-ခုမှာလည်း ၎င်းနည်း ၃-ချက်ပင် ခွဲလေ။

၇-ပီတိတိက်

ပီတိတိက်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ပီတိသဟဂတပုဒ်သာ ကွဲသည်ကို မဟောသေးသော တရားနှင့်သာ တွဲ၍ ဟောသင့်လျက် ဟောစရာတရားကုန်သောကြောင့် သုခ, ဥပေက္ခာတို့နှင့် တွဲ၍ ဟောပြန်လေသလော ဟူငြားအံ့။

ဟောစရာ ကုန်သောကြောင့် မဟုတ်၊ နိပ္ပီတိက သုခ, သပ္ပီတိက သုခ ၂-ပါးကွဲသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှါ ဤတိက်ကို ဟောတော်မူသည်။

စတုတ္ထဈာန် ၁၁၊ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်၌ရှိသော သုခဝေဒနာ ၁၊ ပေါင်း ၁၂-ခုသည် နိပ္ပီတိကသုခ။ သောမနဿ ၆၂-ခုတွင် စတုတ္ထဈာန် ကြဉ်သော သောမနဿ၌ရှိသော သုခဝေဒနာ ၅၁-ခုသည် သပ္ပီတိကသုခတည်း။ "ဤကား အင္ဂကထာ (ဂ၅) နည်း"။

မူလဋီကာ (၄၁) နည်းအားဖြင့် ပီတိကား နှစ်သက်သည်၊ ဝေဒနာကား ခံစားသည်၊ ဤသို့ ပီတိ, ဝေဒနာ တရား ၂-ပါးတို့၏ သိနိုင်ခဲသည်၏ အဖြစ်ကို ပြတော်မူခြင်းငှါ ဤတိက်ကို ဟောတော်မူသည်။

အနုဋီကာ (၄၄) နည်းအားဖြင့် အတိပဏီတ သုခ, ဩဠာရိက သုခ ၂-ပါးကွဲသည်၏ အဖြစ်ကို ပြတော်မူခြင်းငှါ ဤတိက်ကို ဟောတော်မူသည်။

စတုတ္ထဈာန် ၁၁-၌ရှိသော သုခဝေဒနာသည် အတိပဏီတ သုခ။ စတုတ္ထဈာန်၊ သောမနဿကြဉ်သော သောမနဿ ၅၁-ခု၊ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်၌ ရှိသော သုခ ၁၊ ပေါင်း သုခဝေဒနာ ၅၂-ခုကို ဩဠာရိကသုခ ဆိုသည်။

ဂ-ဒဿနတိက်

အဘယ်ကြောင့် ဒဿနမည်သနည်း။

သောတာပတ္တိမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သောကြောင့် ဒဿန မည်သည်။

ဂေါတြဘူသည် နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ မြင်သည်မဟုတ်လော။

ဂေါတြဘူသည် ရှေးဦးစွာ မြင်သော်လည်း ကိလေသာတို့ကို မပယ်ရသေးသောကြောင့် မြင်သည် မဆိုရ။

ဥပမာကား—တစုံတခုအမှုကိစ္စကို ပြောဆိုလိုသောကြောင့် မင်းထံသို့သွားသောသူသည် ဆင်ပေါ်၌ မင်းကိုမြင်သော်လည်း မင်းကိုတွေ့ခဲ့၏လောဟု မေးမူ မိမိကိစ္စ မပြီးသေးသောကြောင့် မတွေ့ဟု ဆိုသကဲ့သို့တည်း။

ပယ်ပုံကား—သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု၊ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ် ၁-ခု၊ ပေါင်း ၅-ခုကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သည်။

အပါယ်သို့ လားစေတတ်သော ဝိပ္ပယုတ် ဒေါသ၊ မလားစေတတ်သော ဝိပ္ပယုတ် ဒေါသ ၂-ပါးတို့တွင် အပါယ်သို့ လားစေတတ်သော ဝိပ္ပယုတ် ဒေါသကိုလည်း ပယ်သည်။

အပါယ်သို့ မလားစေတတ်သော ဝိပ္ပယုတ် ဒေါသသည်လည်း ပဝတ္တိ အခါ အကြမ်း, အနု ၂-ပါးရှိသည်တွင် အကြမ်းကို သကဒါဂါမိမဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်သည်။

အနုသည်လည်း ကာမရာဂနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိပ္ပယုတ် ၄-ခု၊ ရူပရာဂ, အရူပရာဂနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိပ္ပယုတ် ၄-ခု အားဖြင့် ၂-ပါးတို့တွင် ကာမ-ရာဂနှင့်ယှဉ်သော ဝိပ္ပယုတ် ၄-ခုနှင့် ဒေါသကို အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် ပယ်သည်။

ရူပရာဂ, အရူပရာဂနှင့် ယှဉ်သော ဝိပ္ပယုတ် ၄-ခုနှင့် ဥဒ္ဓစ္စကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်သည်။

ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် ၄-ခုနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ပယ်သည်။

ဒေါသမူဒွေကို အောက်မဂ် ၃-ခုဖြင့် ပယ်သည်။

ဥဒ္ဓစ္စကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်သည်။

ဝိပ္ပယုတ် ၄-ခုကို မဂ် ၄-ပါးဖြင့် ပယ်သည်။

၉-ဒဿနဟေတုတိက်

ဒဿနဟေတုတိက်၌ ရှိသည် ယှဉ်သည် မည်သည် ၃-ပါးတူ၏၊ ကံ ကွဲသည်။

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်ပယ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် ၄-ခု၌ ရှိသော လောဘ, မောဟဟိတ်မှ ၁-ပါးသော စေတသိက်နှင့် ၎င်းစိတ် ၄-ခုသည် အကောက်က နေမြဲ၊ လောဘကိုယူခိုက် မောဟအကောက်က၊ မောဟကိုယူခိုက် လောဘ အကောက်က။ ဒေါသမူဒွေ၌ရှိသော မောဟကို ယူခိုက် ဒေါသ အကောက်က၊ ဒေါသကိုယူခိုက် မောဟအကောက်က။ ဝိစိကိစ္ဆာ၌ရှိသော မောဟကိုယူခိုက် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်နှင့် တကွဖြစ်သော စေတသိက်တို့သည် အကောက်က။ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ယှဉ်သော မောဟကို ယှဉ်ဘက်ဟိတ် မရှိသောကြောင့် ပဌမပုဒ်မှာ ကြဉ်၊

ဒုတိယပုဒ်^ ဥဒ္ဓစ္စ ၎င်းနည်း။

မောဟမူဒွေ၌ မောဟကို တတိယပုဒ်၌ သွင်း၍ ကောက်။

၁၀-အာစယဂါမိတိက်

အာစယဂါမိတိက် ဒုတိယပုဒ်၌ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းကို ကောက်သည့် ကာလ မဂ်စိတ် ၄-ခုနှင့် စေတသိက် ၃၆-ခုကိုသာ ကောက်သည်။

လောကီကုသိုလ်များလည်း အလှူပေးသော် သီလ ဆောက်တည်သော် ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာ စီးဖြန်းသော် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း မဟုတ်ပါလော၊ သို့ဖြစ်၍ လောကီကုသိုလ်များကိုလည်း ကောက်သင့်သည် ဟူပြောအံ့။

မကောက်သင့်။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ လောကီကုသိုလ်တို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သည်လည်း ရှိ၏၊ မရောက်သည်လည်း ရှိ၏၊ အကြောင်းဝေးသောကြောင့် မကောက်သင့်။ မဂ်မှာ အကြောင်းနီးသောကြောင့် ကောက်သင့်လေသတည်း။

၁၁-သေက္ခတိက်

သေက္ခတိက် ပဌမပုဒ်၌ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇-ယောက်တို့၏ ဥစ္စာဆိုသောကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ်သော လောကုတ္တရာစိတ် ၇-ခုတို့တွင် သောတာပတ္တိမဂ်, ဖိုလ်သည် ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်၏၊ တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ မဖြစ် ။ပ။ အရဟတ္တမဂ်သည် ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်၌သာ ဖြစ်၏၊ တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ မဖြစ်သောကြောင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇-ယောက်တို့၏ ဥစ္စာဆိုသော် ဟုတ်တန်စေ။

ဒုတိယပုဒ်၌ အသေက္ခဖြစ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်သော **အရဟတ္တဖိုလ်**စိတ် ၁-ခု၊ စေတသိက် ၃၆-ခုကိုသာ ကောက်၏။

အာဝဇ္ဇန်းဒွေ၊ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်တို့မှာ သဗ္ဗပုဂ္ဂလ သာဓာရဏ ဖြစ်သောကြောင့် လွတ်တန်စေ၊ အာဝဇ္ဇန်းဒွေ ကြဉ်သော ကြိယာ ၁၈-ခုသည် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ကဲ့သို့ပင် ရဟန္တာသန္တာန်၌သာ ဖြစ်၍ အသေက္ခ သာဓာရဏ ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းကြိယာ ၁၈-ခုကို ကောက်သင့်ပါသည် မဟုတ်လော။

မကောက်သင့်။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူ—

ခန္ဓယမိုက် ဩကာသဝါရ၌ "ယတ္ထ ရူပက္ခန္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ထ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ" ဟု ပါဠိ ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ဆဲ, ဖြစ်ဘူး, ဖြစ်လတ္တံ့ ဟု အနက် ပေးလေသည်။ ဘုံဖြစ်ဆဲ, ဘုံဖြစ်ဘူး, ဘုံဖြစ်လတ္တံ့ မရှိ၊ ဤဘုံ၌ ခန္ဓာ ရှိသည် မရှိသည်သာ လိုရင်း။ သည်ဘုံ၌ ရူပက္ခန္ဓာရှိသော် ဖြစ်ဆဲ, ဖြစ်ဘူး, ဖြစ်လတ္တံ့ ဆိုရသကဲ့သို့ ဤသေက္ခတိက်၌လည်း "သေက္ခာ ဓမ္မာ၊ အသေက္ခာ ဓမ္မာ" ဟူသော ပါဠိ ရှိသောကြောင့်သာ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇-ယောက်တို့၏ ဥစ္စာ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာ ဟု အနက် ပေးလေသည်။ သေက္ခမည်သော တရား, အသေက္ခမည်သော တရားသာ လိုရင်း ဖြစ်သောကြောင့် သေက္ခမည်ကုန်သော, အသေက္ခ မည်ကုန်သောဟု အနက် ပေးရသည်ဟု မှတ်။

၁၃-ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်

ပရိတ္တာရမ္မဏတိက် ပဌမပုဒ်၌ အပ္ပမညာသည် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံ ပြုသည်၊ ၎င်းတရားတို့သည် ကာမကို အာရုံပြုသည်၊ ထိုသို့ အာရုံ ပြုသော ကြောင့် ကြဉ်သည်။

ဝိရတီကို အဘယ့်ကြောင့် မကြဉ်သနည်း၊ ဝိရတီသည် လောကီ, လောကုတ္တရာ ဝိရတီ ဟူ၍ ၂-ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုတွင် လောကီ၌ ယှဉ်သော ဝိရတီသည် ဒုစရိုက်ကို အာရုံပြုသည်၊ ထို ဒုစရိုက်လည်း ကာမတရားပင် ဖြစ်၍ မကြဉ်သည်။ လောကုတ္တရာ ဝိရတီသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ ပြု၏။

ဒုတိယပုဒ်၌ ဝိရတီမှာ ရူပ, အရူပဘုံ၌ ပယ်စရာ ဒုစရိုက် မရှိသောကြောင့် ဝိရတီ အာရုံပြုစရာ တရား မရှိ၍ ကြဉ်ရသည်။ တနည်းမှာ—အာရုံပြားသော ကြောင့် ကြဉ်ရသည်။

တတိယပုဒ်၌လည်း ၎င်းနည်း အာရုံပြားသောကြောင့် ကြဉ်ရသည်။

၎င်းတိက်၌ ကာမ ကေန် ၂၅၊ အနေကန် ၃၁။ မဟဂ္ဂုတ် ကေန် ၆၊ အနေကန် ၃၁။ နိဗ္ဗာန် ကေန် ၈-ခု၊ အနေကန် ၁၁။ ပညတ်ကေန် ၂၁၊ အနေကန် ၃၁-တို့ကို နှလုံးသွင်း၍ ကောက်လေ။

ကာမ ကေန် ၂၅-ဟူသော်ကား-- ဒွေပဥ္စဝိညာဉ် ၁၀၊ မနောဓာတ် ၃-ခု၊ တဒါရုံ ၁၁၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်တည်း။

အနေကန် ၃၁-ဟူသော်ကား— ၎င်းကေန် ၂၅-ပါးမှ တပါး ကာမစိတ် ၂၉-ခု၊ အဘိညာဉ်ဒွေတည်း။ ၎င်းစိတ်သည် မဟဂ္ဂုတ် အနေကန်၊ ပညတ် အနေကန်လည်း မည်၏။

မဟဂ္ဂုတ် ကေန် ၆-ခု ဟူသော်ကား—ဝိညာဏဉ္စာယတန ၃-ခု၊ နေဝသညာနာသညာယတန ၃-ခုတည်း။

လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုသည် နိဗ္ဗာန် ကေန် မည်၏။

အနေကန် ၁၁-ဟူသော်ကား— မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ၈-ခု၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ အဘိညာဉ် ဒွေတည်း။

ကေန် ဆိုသည်မှာ သောတာပတ္တိမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ ပြုသကဲ့သို့ မှတ်။ အနေကန်ဆိုသည်မှာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အလုံးစုံကို အာရုံပြုသကဲ့သို့တည်း။

၁၅-မိစ္ဆတ္တတိက်

မိစ္ဆတ္တတိက် ပဌမပုဒ်၌ **နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ** ဟူသည်ကား— သတ္တဝါတို့မှာ အကြောင်းမရှိဟု ယူသော **အဟေတုကဒိဋ္ဌိ**၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို ပြုသော်

လည်း ခံစားရသည် မရှိဟု ယူသော **အကိရိယဒိဋ္ဌိ၊** သတ္တဝါတို့ သေလျှင် ပြတ်၏ဟု ယူသော **နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ** ဤ ၃-ပါးကိုသာ ယူအပ်၏။

ထို နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ ပဉ္စာနန္တရိယကံ ပြုသောသူတို့သည် မြင်းမိုရ်တောင်မျှလောက်သော ရတနာစေတီကို တည်၍ စကြဝဠာမျှလောက်သော ရတနာတံတိုင်းကို ပြုလုပ်ပြီးလျှင် ထိုအတွင်း၌ ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ကို အပြည့် စည်းဝေးစေ၍ ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့ဖြင့် တပါးမကျန် လှူဒါန်းငြားသော်လည်း စုတေသည်၏ အခြားမဲ့၌ မကောင်းကျိုးကို ပေးလေသည်သာ။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ကောက်ရလေသတည်း။

သတ္တမဇောကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် ကောက်လေသနည်း။

ဇော ၇-ကြိမ်တို့တွင် ပဌမဇောသည် **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ** ဖြစ်၍ အကြောင်းညီလျှင် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ပင် အကျိုးပေး၏။

ထိုသို့ပေးခြင်းလက္ခဏာမှာလည်း—

၁။ ဓမ္မိယလဒ္ဓဖြင့် ရသော ပစ္စည်းလည်း ဖြစ်စေ၊

၂။ စေတနာလည်း ထက်သန်စေ၊

၃။ ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ တို့တွင် တပါးပါးလည်း ဖြစ်စေ၊

၄။ နိရောဓ သမာပတ်မှ ထခိုက်လည်း ဖြစ်စေ၊

ဤအင်္ဂါ ၄ ပါး ညီသော် မျက်မှောက်တွင် အကျိုးပေး၏၊ မပေးခဲ့သော် အဟောသိကံဖြစ်၏။

အကျိုးပေးသည်ဟုဆိုသော်လည်း ရင်းကံက စင်စစ်ပေးသည်မဟုတ်၊အပရာပရိယဝေဒနီယကံကို ထောက်ပံ့ရုံသာတည်း။

ပမာဆိုသော်— ပေါက်လာသော အနာများကို များစွာသော ဆေးမြစ်တို့ဖြင့် လိမ်းကျံ၍ ပျောက်သော်လည်း နောက်ဆုံးဆေးမြစ်တွင် အကျိုးထင်သကဲ့သို့တည်း။

အဘယ့်ကြောင့် **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ** သည် မျက်မှောက်တွင်သာ အကျိုးပေးရသနည်း။

အာသေဝနပစ္စည်း ကို မရသောကြောင့် ပဝတ္တိတွင်သာ ပေးရသတည်း။

အာသေဝန ဟူသည်မှာ—ပဌမဇောသည် ပစ္စည်း၊ ဒုတိယဇောသည် ပစ္စယုပ္ပန်။ ပ။ ဆဋ္ဌဇောသည် ပစ္စည်း၊ သတ္တမဇောသည် ပစ္စယုပ္ပန်။

ဒိဋ္ဌဓမ္မ ပေးဟန်မှာလည်း **မီးခဲ, မီးစာ, အားထုတ်သောသူ, မှုတ်သောသူတို့ကဲ့သို့တည်း။**

မီးခဲနှင့် အပရာပရိယဝေဒနီယကံ၊ မီးစာနှင့် အကျိုးကို အလိုရှိသောသူ၊ ထင်း,အမှိုက်ရှာ၍ ထည့်သောသူနှင့် ယခုဘဝပြုသော စေတနာ၊ မှုတ်သောသူနှင့်

ငါသည် ဤကုသိုလ်ကြောင့် နတ်ရွာသုဂတိသို့ ရောက်လို၏ဟု ဆုတောင်းသော သူနှင့် တူ၏။

အလယ်ဇော ၅-ချက်သည် အပရာပရိယဝေဒနီယကံ ဖြစ်၍ တတိယဘဝမှ စ၍ နိဗ္ဗာန်မရသေးသမျှ ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် အခွင့်သာလျှင် အကျိုးပေး၏။

သတ္တမဇောကား ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံဖြစ်၍ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေ, ပဝတ္တိအားဖြင့် အကျိုးပေးသည်။

ထိုသတ္တမဇောသာ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးတတ်သောကြောင့် ပဌမ-ဇော, အလယ်ဇောတို့ကို ထား၍ သတ္တမဇော ကိုသာ ကောက်ရလေသည်။

ထို ပဌမဇော, အလယ်ဇော တို့ကား တတိယပုဒ်၌ ဝင်လေသည်။ထို့ ကြောင့် ပဌမပုဒ်၏ အရမှတပါးဟု စကား မ,၍ ကောက်လေသည်။

ပဋ္ဌာနဋ္ဌကထာရိယကံ သည် အကျိုးပေးသောကံ, အကျိုးမပေးသောကံ ၂-ပါး တို့တွင် အကျိုးမပေးသောကံသည် အဟောသိကံ မြောက်တော့သည်။ထိုကံသည် ပဌမပုဒ်သို့ ဝင်မည်လော မဝင်မည်လော။

စင်စစ် အကျိုး မပေးသော်လည်း ပေးသည့်ဖြစ်က စုတိ၏ အခြားမဲ့၌သာ ပေးခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် သဘောကိုထောက်သဖြင့် ဝင်သင့်ကြောင်းကို ဋီကာ (၄၅) ၌ဆို၏။

ကံ ၅-ပါးလုံး ပြုမိသော် အဘယ်ကံ အကျိုးပေးမည်နည်း။

သံဃဘေဒကကံ အကျိုးပေးရာ၏။

ထိုကံကို ပြုရာ၌—

၁။ ကုန်းတိုက်သောသူ ရဟန်းလည်း ဖြစ်စေ၊

၂။ ကွဲသောသူ သံဃာလည်း မြောက်စေ၊

၃။ ကွဲလည်း ကွဲစေ၊

ဤအင်္ဂါ ၃-ပါးညီမှ ကံထိုက်သည်။ ကုန်းတိုက်သောသူ လူ, သာမဏေ ဖြစ်အံ့၊ ကံ မမြောက်၊ ပိသုဏာဝါစာသာ ဖြစ်၏။

ရင်းကံ မရှိလျှင် လောဟိတုပ္ပါဒက၊ ရင်းကံ မရှိလျှင် အရဟန္တဃာတက၊ ရင်းကံ မရှိလျှင် မိဘ ၂-ပါးတွင် အမိသီလမရှိ, အဘသီလရှိမူ အဘအတွက်ကို၊ အဘသီလမရှိ, အမိသီလရှိမူ အမိအတွက်ကို၊ နှစ်ပါးစုံ သီလရှိသော် အမိ အတွက်ကို ခံရ၏။ဤ၌ ကျေးဇူးကြီးသည်ကို လိုက်၍ ခံရလေသည်။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၏ ဇော ၇-ကြိမ်တွင် သတ္တမဇောကိုသာ ကောက်သေးသည်၊ ကြွင်း ၆-ကြိမ် ရှိသေး၏။

ဒေါသမူသည်လည်း ပဋ္ဌာနနန္တရိယကံတွင် သံဃဘေဒကကံ၏ သတ္တမဇောကို ကောက်လျှင် ကြွင်းကံ ၄-ပါး၏ သတ္တမဇောသည် ၎င်းသံဃဘေဒကကံ၏ သတ္တမဇောသို့ ဝင်၏၊ ဤကား ၅-ပါးလုံးကို ပြုမိမှသာတည်း။

ကြွင်းသော ဇော ၆-ကြိမ် ၆-လီ ကျန်သေး၏။ ထိုဇောတို့ကို ဒုတိယပုဒ်သို့ သွင်း၍ ကောက်။

ဒုတိယပုဒ်၌ မိမိ-အရကို မဂ် ၄-ခု၊ စေတသိက် ၃၆-ခုကို ကောက်။

လောကီ ကုသိုလ်များလည်း မိမိ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေး မြဲသည် မဟုတ်ပါလော။

၎င်းတို့မှာ မြဲသည်လည်း ရှိ၏၊ မမြဲသည်လည်း ရှိ၏။ အကျိုးပင် ပေးသော်လည်း အကျိုးနှင့် အကြောင်း ဝေး၏၊ ထိုကြောင့် မကောက်ရသတည်း။

အနန္တရိယကံ ၅-ပါးတို့တွင် သံဃဘေဒကကံကို ပြုမိသော သူတို့သည် တကမ္ဘာ ခံရ၏။ ကမ္ဘာ အစ၌၎င်း, အလယ်၌၎င်း, သံဃဘေဒကကံကို ပြုအံ့၊ ကမ္ဘာပျက်သော်သာ ငရဲမှ လွတ်၏။

အကယ်၍ နက်ဖြန် ကမ္ဘာပျက်အံ့၊ ယနေ့ သံဃဘေဒကကံကို ပြု၍ သေအံ့၊ ယနေ့အတွက် ခံရ၏၊ နက်ဖြန်အတွက် လွတ်၏။ ဤသို့ လွတ်အံ့သောအကြောင်းကား မရှိ။

ကြွင်းသော ကံ ၄-ပါးတို့ကား အာနန္တရိယသာ ဖြစ်ကုန်၏၊ တကမ္ဘာ မခံရဟု မှတ်။

ထိုကြောင့် သမ္မောဟဝိနောဒနီ ဉာဏဝိဘင်း အဖွင့် (၄၀၉) ၌—

> ကပ္ပဋ္ဌိတိယတော တိ သံဃဘေဒါယေဝ စေတ္ထ ကပ္ပဋ္ဌိတိယော။ သဏ္ဌဟန္တေ ဟိ ကပ္ပေ ကပ္ပဝေမဇ္ဈေ ဝါ သံဃဘေဒံ ကတွာ ကပ္ပဝိနာသေယေဝ မုစ္စတိ။ သစေပိ ဟိ “သွေ ကပ္ပေါ ဝိနဿိဿတီ”တိ အဇ္ဇ သံဃဘေဒံ ကရောတိ၊ သွေဝ မုစ္စတိ၊ ကေဒိဝသမေဝ နိရယေ ပစ္စတိ၊ ဧဝံ ကရဏံ[၁] ပန နတ္ထိ။ သေသာနိ စတ္တာရိ ကမ္မာနိ အာနန္တရိယာနေဝ ဟောန္တိ၊ န ကပ္ပဋ္ဌိတိယာနီတိ ဧဝမေတ္ထ ကပ္ပဋ္ဌိတိယတောပိ ဝိညာတဗ္ဗော ဝိနိစ္ဆယော။

ဟူသော အဋ္ဌကထာပါဌ်ဖြင့် သိရာ၏။

၁-ဧဝံ ကာရဏံ-မ-၌ ၄-၇၈ ပိဋ္ဌေ (သီ၊သျာ)၊ ဧတ္ထ ကာရဏံ အံ-၌ ၁-၃၅၇-ပိဋ္ဌေ(သီ)။

အဟေတုက စသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့မှာ ဤ စကြဝဠာနှင့် ဖြစ်ဘော်ဖြစ်ဘက် စကြဝဠာ တသောင်းပင် ကမ္ဘာမီး လောင်သော်လည်း တပါးသော စကြဝဠာ ငရဲသို့ ပြောင်း၍ခံရ၏။

၁၆-မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်

မဂ္ဂါရမ္မဏတိက် ပဌမပုဒ်၌ သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ မဂ်ကိုသာ အာရုံ ပြုနိုင်သည်၊ အထက်မဂ် ၃-ပါးကိုကား မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်ဘူးသေးသောကြောင့် အာရုံ မပြုနိုင်။

သကဒါဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ မဂ်ကိုလည်း အာရုံပြု၏၊ အောက်မဂ်ကိုလည်း မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အာရုံပြုနိုင်၏၊ အထက်မဂ် ၂-ပါး ကိုကား မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်ဘူးသေးသောကြောင့် အာရုံမပြုနိုင်။

"အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဤနည်းကို မှီလေ"။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာ မပြုနိုင်သည် မရှိ၊ မဂ် ၄-ပါးလုံးကိုပင် ပြုနိုင်သည်ချည်း တည်း။ မဂ်ကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်ကို ရှာသော်—

ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရကုသလာနိ စေဝ ပဥ္စမဇ္ဈာနသင်္ခါတံ အဘိ-ညာကုသလဉ္စေတိ အရဟတ္တမဂ္ဂဖလဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရကိရိယာနိ စေဝ ကိရိယာဘိညာဝေါဋ္ဌ-ဗ္ဗနဉ္စေတိ သဗ္ဗထာပိ သဗ္ဗာရမ္မဏာနိ—

ဟု လက်သန်း အဋ္ဌကထာ (၂၁) ၌ လာသောကြောင့် ဤ ၁၁-ပါးသော စိတ် တို့သည် မဂ်ကို အာရုံပြုနိုင်ကုန်၏။

ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် ၄-ယောက်တွင် သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ရ ၅၀-တွင် မဂ်ကို အာရုံပြုနိုင်သော တရားကိုရှာသော် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု, ကုသိုလ်အဘိညာဉ် ပေါင်း ၆-ခု ဖြစ်သတည်း။ "၎င်း အတိုင်း အထက် အနာဂါမိထိ မှတ်လေ"။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ရ ၄၄-ခုတွင် မဂ်ကို အာရုံပြုသော တရားကို ရှာသော် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄-ခု, ကြိယာအဘိညာဉ် ၎င်းစိတ်ကို ကောက်။

ထို ၁၁-ခုသော စိတ်တို့ယွင် မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခုနှင့် ကုသိုလ် အဘိညာဉ် ဤ ၅-ခုမှာ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သာ ဆိုင်သည်။

မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခု, ကြိယာအဘိညာဉ် ဤ ၅-ခုသော စိတ် တို့သည် အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သာ ဆိုင်သည်။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမှာ သေက္ခ, အသေက္ခ ၂-ပါးပင် ဆိုင်သည်။ ထိုကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အောက်ဖိုလ် ၃-ခု အာရုံပြု၍ရင်း, အရဟတ္တဖိုလ် အာရုံပြု၍ရင်း ပါလေတော့သည်။

ဒုတိယပုဒ် ပဋ္ဌမနည်း၌ မဂ်အရမှာ မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၈-ပါးကို ယူ၊ ၎င်းနှင့် တကွဖြစ်သော မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ စေတသိက် ၂၈-ခုကို ကောက်။

အဘယ့်ကြောင့် မဂ္ဂင် ၈-ပါးကို ကြဉ်သနည်း ဟူမူ— ပါဠိတော် (၂၁၂) ၌ "မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဌပေတွာ" ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် မဂ္ဂင် ၈-ပါးတို့သည် မဂ္ဂဟေတုက မဖြစ်၊ မဂ္ဂသာ ဖြစ်၏။ထို ၈-ပါးမှ တပါးသော မဂ်စိတ်, စေတသိက် တို့သည်သာ မဂ္ဂဟေတုက ဖြစ်သောကြောင့် ကြဉ်လေသတည်း။

ဒုတိယနည်း၌ — မဂ္ဂင် ၈-ပါးတွင် မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဟိတ်သည်ကား အလောဘ, အဒေါသဟိတ်တို့သည် အင်္ဂါကမဂ်နှင့်ယှဉ်သောဟိတ် မည်ကုန်၏။ အမောဟဟိတ်ကား သမ္မာဒိဋ္ဌိ ကြဉ်သော သတ္တင်္ဂါကမဂ်နှင့် ယှဉ်သော ဟိတ် မည်၏။ ဤအရာ၌ အင်္ဂါကမဂ်ကိုရည်၍ ၎င်းနှင့်တကွဖြစ်သောတရား ဆိုသောကြောင့် အလောဘ, အဒေါသဟိတ်ကို ကြဉ်ရသည်။

တနည်း — မဂ်၌တည်သော ဟိတ် ဟူသည်ကား အလောဘ, အဒေါသ ဟိတ်တို့သည် မိမိနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အင်္ဂါကမဂ်၌ တည်သောဟိတ် မည်ကုန်၏။ အမောဟဟိတ်မူကား **ရုက္ခေ သာခါ** အစရှိသည်ကဲ့သို့ အဝယဝီ ဖြစ်သော အပေါင်း၌ အဝယဝ ဖြစ်သော အစိတ်၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် အပေါင်းဖြစ်သော အင်္ဂါကမဂ်၌ တည်သောဟိတ် မည်၏။

တတိယပုဒ် **ပဋ္ဌမနည်း၌** — အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းသည် အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော ဣဋ္ဌဖြစ်သော နိပ္ဖန္နရုပ် ၁၈-ခု၊ ဒေါသမူဒွေ့, မောဟမူဒွေ့, ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်သော စိတ် ၈၄-ခု၊ ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေတသိက် ၄၇-ခု၊ နိဗ္ဗာန် ရ၏။

ထိုတွင် လောဘမူ ၈-ခု၊ မဟာကုသိုလ် ၈-ခု၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခု၊ လောကုတ္တရာ ၈-ခု၊ ၎င်း ၂၈-ပါးသော စိတ်တို့မှာ အလေးအမြတ် ပြုအပ်, ပြုတတ် ၂-ပါး ရ၏။

ထိုမှကြွင်းသော ၅၆-ခုသော စိတ်တို့သည် ပြုအပ် တပါးသာ ရသည်။
ဒေါသမူဒွေ၊ မောဟမူဒွေ၊ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ် ၎င်း ၅-ပါးတို့မှာ ပြုတတ် ပြုအပ် ၂-ပါးလုံး မရသောကြောင့် ပစ္စနိက်ကေန်။

ပြုအပ်မှာ ပစ္စည်း၊ ပြုတတ်မှာ ပစ္စယုပ္ပန်။

၂၇-ခုသော စိတ်တို့တွင် လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုမှာ နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ် ပြု၍၊ မပြုတတ်ခိုက် မရ။

ကြွင်း ၂၀-မှာ ပြုသောအခါ ပြု၏၊ မပြုသောအခါ မပြု။ ထိုကြောင့် မပြု တတ်ခိုက် ရ၏။

ကြွင်းသော ၅၆-ခုသော စိတ်တို့မှာ မပြုတတ်နေ ရ၏။

သေင် ဟူသော ဂါထာအရကား — လောဘမူစိတ် ၈-ခုသည်ငှင်း, ဒုက္ခ-သဟဂုတ် ကာယဝိညာဥ်ကြဉ်သော တေဘူမကဝိပါက်သည်ငှင်း, တေဘူမက-ကြိယာသည်ငှင်း, ဠဌဖြစ်သော နိပ္ဖန္နရုပ် ၁၈-ခုဟု ဆိုအပ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိက ရုပ်သည်ငှင်း လောဘမူစိတ် ၈-ခု၏ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းသည် ဖြစ်၏။

တေဘူမကကုသိုလ်သည် ကာမကုသိုလ်အားငှင်း, လောဘမူစိတ် ၈-ခုအား ငှင်း အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း ဖြစ်၏။

လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးသည် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခု၊မဟာ-ကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခု၊ ဤ ၈-ခုသော စိတ်တို့အားငှင်း, နိဗ္ဗာန်သည် လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခုအားငှင်း အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း ဖြစ်၏။

ထို အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စည်းတပ်သော တရားအပေါင်းတို့တွင် သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်ရသော စိတ်ကိုရှာသော် ၅၀-ရ၏။

ထို ၅၀-တို့တွင် မိမိမဂ်ကို ကေန်အာရုံပြုသော တရားကိုရှာသော် သောတာ-ပန် ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ရှိသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခုသာ ရှိ၏။

သကဒါဂါမိရသောစိတ် ၅၀-တွင်လည်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ရှိသော မဟာ-ကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခု၊ အနာဂါမ် ရသော စိတ် ၄၇-ခုတွင်လည်း ထိုပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်၌ရှိသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခု၊ ရဟန္တာရသော စိတ် ၄၄-ခုတွင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ရှိသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခုတို့ကို ကောက်လေ။

ဒုတိယနည်း၌ သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်းတပ်သော တရားသည် မောဟမူဒွေ, ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်သော သာဓိပတိဇော ၅၂-ခု၌ရှိသော ဆန္ဒ, ဝီရိယ, ဝီမံသ၊ သာဓိပတိဇော ၅၂-ခု ဟုဆိုအပ်သော စိတ္တာဓိပတိအားဖြင့် အဓိပတိ ထရားကိုယ် ၄-ပါးတို့တွင် တပါးပါး၊ ဤတရားတို့သည် သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်းတပ်သော တရား မည်ကုန်၏။

၎င်း သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်းတပ်သော တရားအပေါင်းတို့တွင် မဂ်မည် သော တရားကိုရှာသော် မဂ္ဂင် ၈-ပါး၌ ဝီရိယ, ဝီမံသ ရ၏။

၎င်း ၂-ပါးတို့တွင် ဝီရိယတပ်ခိုက် ဝီရိယကြဉ်၍ စေတသိက် ၃၅-ခု၊ ဝီမံသတပ်ခိုက် ဝီမံသကြဉ်၍ စေတသိက် ၃၅-ခု ရ၏။

အဘယ့်ကြောင့် အဓိပတိ ၄-ပါးတို့တွင် ဝီရိယနှင့် ဝီမံသကိုသာ ကောက်သနည်းဟူမူ—

ထို ဝီရိယ, ဝီမံသ ၂-ပါးတို့၏သာလျှင် မဂ္ဂါဓိပတိဖြစ်သောကြောင့် ထို ဝီရိယ, ဝီမံသနှင့် ယှဉ်သော တရားတို့၏ ဤမဂ္ဂါဓိပတိ၌ ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သောကြောင့် ထို ၂-ပါးတို့ကိုသာလျှင် သဟဇာတာဓိပတိဟု အလိုရှိအပ်၏။

တနည်း—အဓိပတိ တပ်ခိုက် ဝီရိယ, ဝီမံသလည်း ရ၏ဟု ဆိုရာ၌ ၎င်းပင် သဟဇာတပစ္စည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ တိက်မုတ်၌ နေ့,ခိုက်တို့ကို ဆင်ခြင်၍ ယူလေ။

၁၇-ဥပ္ပန္နတိက်

ဥပ္ပန္နတိက် ပဌမပုဒ်၌ **အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်, သန္တတိပစ္စုပ္ပန်, ခဏပစ္စုပ္ပန်**အားဖြင့် ၃-ပါးတို့တွင် ဤ၌ ခဏပစ္စုပ္ပန်ကို ယူလေ။

ဒုတိယပုဒ်၌ အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ် ၈၉-ခု၊ စေတသိက် ၅၂-ခု၊ ရုပ် ၂၈-ခုကို ကောက်အပ်လျက်"ဓမ္မော စ ဝိနယော စ" ဟူသော ပါဠိ၌ ဓမ္မော စ ဟူသောပုဒ်သည် သုတ်,ဝိနည်း,အဘိဓမ္မာကိုပင် ဟောနိုင်သော် သတ္တိရှိပါလျက် နောက် ဝိနယော စ ဟူသော ပါဠိရှိသောကြောင့် ဝိနည်းကို ချန်၍ သုတ်, အဘိဓမ္မာ ၂-ပါးကိုသာ ဟောရသကဲ့သို့ တတိယပုဒ်၌ ကောက် ရန်ကို ချန်၍ ကောက်ရလေသည်။

တတိယပုဒ်၌ ပြီးပြီးသော အကြောင်းတစိတ် ဆိုသည်မှာ အကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကို ပြုအပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မြဲသောအားဖြင့် ဝိပါက် ကဋတ္တာရုပ်တို့သည် ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။

ထိုကြောင့် တစိတ်အားဖြင့် ပြီးသော အကြောင်းရှိသည် မည်ကုန်၏၊ အကြောင်းသာပြီး၍ အကျိုး မဖြစ်သေးသဖြင့် မပြီးသောကြောင့် တစိတ်အားဖြင့် ပြီးပြီးသော အကြောင်းရှိကုန်၏ ဟူလိုသည်။

၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်

အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်၌ အပ္ပမညာသည် သတ္တပဏ္ဏတ်ဟူသော ဗဟိဒ္ဓကိုသာ၊ ဈာနသည် ဗဟိဒ္ဓကို၊ မစ္ဆရိယသည် အဇ္ဈတ္တကို၊ ဝိရတီသည် အနာဂတ်နှင့် **ပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ အာရုံပြု**၏။

အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်, နိဗ္ဗာန်ကို ထား၍ အလုံးစုံသောတရားတို့သည် အကယ်၍ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်အံ့ **အဇ္ဈတ္တ** မည်ကုန်၏။ အကယ်၍ သူတပါးသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ **ဗဟိဒ္ဓ**မည် ကုန်၏။

အဇ္ဈတ္တတရားတို့သည်လည်း စက္ခု အစရှိသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း, ရူပါရုံ အစရှိသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်ရင်း ၂-ပါး အပြားရှိကုန်၏။

ဗဟိဒ္ဓ တရားတို့သည်လည်း ထိုအတူ ၂-ပါးအပြားရှိကုန်၏။

ထို ၂-ပါးတို့တွင် စက္ခာယတန အစရှိသော ၆-ပါးသော သဠာယတနတို့ သည် မိမိသန္တာန်၌မူလည်း ဖြစ်စေ, သူတပါးသန္တာန်၌မူလည်းဖြစ်စေ အတွင်း၌ ဖြစ်သောတရား မည်ကုန်၏။

ရူပါယတနစသော ဗာဟိရာယတန ၆-ပါးတို့ကား ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် မိမိသန္တာန်, သူတပါးသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော်လည်း ဗာဟိရသာမည်ကုန်၏။

အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်, နိဗ္ဗာန်တို့သည်ကား သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ မဖြစ်ကောင်း သောကြောင့် ကေန္တဗဟိဒ္ဓသာ မည်ကုန်၏။ ဤကား အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ, အဇ္ဈတ္တ-ဗာဟိရ ၂-ပါးတို့၏ အထူးတည်း။

တိကမာတိကာ အရကောက် အဓိပ္ပါယ် ပြီး၏။

မာတိကာ ဂဏ္ဍိနှင့် သာဓကအနက်

၅-မာတိကာဂဏ္ဌိ နှင့် သာခကအနက်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

တိကမာတိကာဂဏ္ဌိ

မာတိကာခေါ်ခြင်း အကြောင်း

"မာတာ ဝိယာတိ မာတိကာ"

ယာ တန္တိ၊ အကြင်ပါဠိသည်။ မာတာ ဝိယ၊ အမိနှင့်တူ၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ထိုကြောင့်၊ သာ တန္တိ၊ ထိုပါဠိသည်။ မာတိကာ၊ ၏။

အဘယ်သို့ အမိနှင့်တူသနည်း၊စုဒ်ထုတ်။

အမိသည် သားကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ မာတိကာသည်လည်း နိဒ္ဒေသကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ဤသို့ တူသတည်း၊ ပရိဟာရ်မှု။

ထိုကြောင့် ဝိမတိဝိနောဒနီ (၉) ၌—

၁။ **မာတိကာ**တိ ဥဒ္ဒေသော။ သော ဟိ နိဒ္ဒေသပဒါနံ ဇနနီဌာနေ ဌိတတ္တာ မာတာ ဝိယာတိ "မာတိကာ"တိ ဝုစ္စတိ-ဟု မိန့်သည်။

ဝိနယာလင်္ကာရ (၁-၁၈) ၌လည်း—

၂။ မာတာ ဝိယာတိ **မာတိကာ**။ ယထာ ဟိ ပုတ္တာ မာတိတော ပဘဝန္တိ၊ ဧဝံ နိဒ္ဒေသပဒါနိ ဥဒ္ဒေသတော ပဘဝန္တိ၊ တသ္မာ ဥဒ္ဒေသော မာတာ ဝိယာ*တိ "မာတိကာ"တိ ဝုစ္စတိ-ဟု မိန့်သည်။

သာခကနက်

၁။ မာတိကာတိ၊ ဟူသည်ကား။ ဥဒ္ဒေသော၊ အကျဉ်းဥဒ္ဒေသပုဒ်တည်း။ ဟိ၊ သင့်စွ။ သော၊ ထိုအကျဉ်းဥဒ္ဒေသပုဒ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ နိဒ္ဒေသပဒါနံ၊ အကျယ်နိဒ္ဒေသ ပုဒ်တို့၏။ ဇနနီဌာနေ၊ အမိအရာ၌။ ဌိတတ္တာ၊ တည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ မာတာ ဝိယ၊ အမိနှင့်တူ၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ထိုကြောင့်။ မာတိကာ၊ မာတိကာမည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

၂။ မာတာ ဝိယ၊ အမိနှင့်တူ၏။ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ မာတိကာ၊ ၏။ ဟိ၊ ထင်စွာ ပြဦးအံ့။ ပုတ္တာ၊ သားသမီးတို့သည်။ မာတိတော၊ အမိမှ။ ပဘဝန္တိ ယထာ၊ အမှန်အစ ပဋမဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ဧဝံ၊ ထိုအတူ။နိဒ္ဒေသပဒါနိ၊အကျယ် နိဒ္ဒေသပုဒ်တို့သည်။ဥဒ္ဒေသတော၊ အကျဉ်း ဥဒ္ဒေသပုဒ်မှ။ ပဘဝန္တိ၊ အမှန်အစ ပဋမဖြစ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဥဒ္ဒေသော၊ သည်။ဝါ၊ ကို။ မာတာ ဝိယ၊အမိနှင့်တူ၏။ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ မာတိကာတိ၊ ဟူ၍။ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

---

*မာတိကာ ဝိယ (န-ဗု-သ-မူ)

တနည်း - "မာတိကာ ဝိယာတိ မာတိကာ"

ယာ တန္တိ၊ သည်။ မာတိကာ ဝိယ၊ မြောင်းနှင့် တူ၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သာ တန္တိ၊ သည်။ မာတိကာ၊ ၏။

အဘယ်သို့ မြောင်းနှင့်တူသနည်း၊ စုဒ်ထုတ်။

မြောင်းသည် လယ်, ကန်, ချောင်း စသည်သို့ ဝင်တတ်သည်၊ မာတိကာသည်လည်း နိဒ္ဒေသသို့ အနက်အားဖြင့် သက်ဝင်တတ်သည်။ ဤသို့ တူသတည်း။

တနည်းကား— မြောင်းသည် လယ်,ကန်, ချောင်း စသည်နှင့် စပ်၍ဖြစ်သည်၊ မာတိကာသည်လည်း နိဒ္ဒေသနှင့် အနက်အားဖြင့် စပ်၍ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ တူသတည်း။

ဤကား ဆရာကျော်တို့ ဝါဒတော်တည်း။ ဤ နှစ်ဝိကပ်တွင် ရှေး၌ မာတုပုဒ်-က-ပစ္စည်း, ယဒနုပပန္နာ ဖြင့် သက်၊ ဣ လာ။

၃။ ပဋိဘာဂကုစ္ဆိတသညာနုကမ္ပာဒိအတ္ထေသု က-ပစ္စယော ဟု ရူပသိဒ္ဓိ အာလုတဗ္ဗဟုလေ၌ ဆို၏။

ဣက-ပစ္စည်းသော်လည်း သုတ်ကြီး လေးသုတ်တွင် တသုတ်သုတ်ဖြင့် သက်စကောင်း၏။ နောက်၌ကား သုတ်ကြီးဖြင့် အ-ပစ္စည်းသာ၊ ဥပမာတဒ္ဓိတ်ချည်း။

အထက်၌ မယ်တော်ဖြစ်ဘူးသော သန္တာသိတနတ်သား အမှူးရှိသော ဆိုရာ၌ **သာစက-ကား—**

၄။ ဒေဝူပပတ္တိ ပန ပုရိသဘာဝေနေဝ ဇာတာ။ **ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ** (၂-၁၇၂)။

မခုသာရတ္ထဒီပနီ၌ကား ဤကဲ့သို့ တပါးသော အဋ္ဌကထာ, ဋီကာတို့၌ မလာ၊ သင်္ဂါယနာလည်း မဝင်၊ ရှေးဆုတောင်းလည်း မရှိ၊ ဓမ္မတာလည်း မဝင် ဆိုဘိ၏။

၅။ **ဒေဝါနန္တိ** တဒါ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကာနံ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠဝါသီနံ မာတုဒေဝပုတ္တပ္ပမုခါနံ ဥပပတ္တိဒေဝါနံ-ဟု အဘိဓမ္မာဝတာရာဘိနဝဋီကာ (၁-၁၂၅)၌ လာသည်။

သာစကနက်

၃။ က-ပစ္စယော၊ က-ပစ္စည်းသည်။ ပဋိဘာဂကုစ္ဆိတသညာနုကမ္ပာဒိအတ္ထေသု၊ အတူ ဟူသော အနက်,စက်ဆုပ်အပ်သောအနက်, အမည်သညာ ဟူသောအနက်, အစဉ်သနားခြင်း အစရှိသော အနက်တို့၌။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။

၄။ ဒေဝူပပတ္တိ ပန၊ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ခြင်းသည်ကား။ ပုရိသဘာဝေနေဝ၊ ယောကျ်ား၏ အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင်။ ဇာတာ၊ ဖြစ်၏။

၅။ ဒေဝါနန္တိ၊ ဒေဝါနံ ဟူသည်ကား။ တဒါ၊ ထိုတာဝတိံသာ နတ်ပြည်ဝယ် အဘိဓမ္မာကို ဟောတော်မူသောအခါ၌။ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကာနံ၊ တရားတော်ကို နာကုန်သော။ ဒသသဟဿ-

၆။ သန္တုသိတဒေဝပုတ္တော-ဟု ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ လာသည်။

ဤသို့စသော အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ လာသည်ကို မမြင်ရ၍သာ ဆိုလေသည်။ ယူဘွယ် မရှိ။

ပါဠိဝိဝရ္ထာန်၌ ထိုမာတိကာသည်လည်း အဘိဓမ္မမာတိကာ, သုတ္တန္တ-မာတိကာ ဟူ၍ ၂-ပါး အပြားရှိ၏ဟု ဆိုကုန်၏။

၇။ သာပိ တိကမာတိကာ ဒုကမာတိကာတိ ဒုဝိဓာ-ဟု အဋ္ဌကထာ (၇၉) ဆိုသည်နှင့် မညီ။

တိကမာတိကာ, ဒုကမာတိကာ ၂-ပါးတွင် တိကမာတိကာကို အဘယ် ကြောင့် ရှေးဦးစွာ ဟောလေသနည်း၊ စုဒ်။

ဂ။ သုခဂ္ဂဟဏတော အပ္ပဘေဒတော စ တိကာ ဧဝ ပဌမံ ဝုတ္တာ။ **အနုဋီကာ** (၃၄)။

ယူလွယ်သောကြောင့်ရင်း, ဒုက်ကား ၁၀၀, တိက်ကား ၂၂-သာ ဖြစ်၍ နည်းသောအပြား ရှိသောကြောင့်ရင်း ဟောသည် ဟူလို၊ ပရိဟာရ်မူ။

၁–ကုသလတိက်

တိက် ၂၂-တိက်တို့တွင် ကုသလတိက်ကို ရှေးဦးစွာ အဘယ့်ကြောင့် ဟော သနည်း၊ စုဒ်။

၉။ တေသု ပန သဗ္ဗသင်္ဂဟအသင်္ကရအာဒိကလျာဏဘာဝေန ပဌမံ ကုသလတ္တိကံ ဝုတ္တံ။ ရင်းအနုဋီကာ (၃၄)။

သာမကေနက်

စက္ကဝါဠဌာဓိဝါသိနံ၊ ထက်ဝန်းကျင် တသောင်းသော စကြဝဠာတိုက်တို့၌ နေကုန်သော။ မာတုဒေဝပုတ္တပ္ပမုခါနံ၊ မယ်တော်မဟာမာယာဒေဝီ ဖြစ်ဘူးသော သန္တုသိတနတ်သား အကြီး အဦး အမှူးအကဲ ပမာနရှိကုန်သော။ ဥပပတ္တိဒေဝါနံ၊ ဥပပတ္တိနတ် ဗြဟ္မာတို့အား။

၆။ သန္တုသိတဒေဝပုတ္တော၊ သန္တုသိတ ဆည်သော နတ်သား။

၇။ သာပိ၊ ထိုမာတိကာသည်လည်း။ တိကမာတိကာ၊ တိကမာတိကာရင်း။ ဒုက-မာတိကာ၊ ဒုကမာတိကာရင်း။ ဣတိ ဣမိနာ ပဘေဒေန၊ ဤသို့သော အပြားအားဖြင့်။ ဒုဝိဓာ၊ ၂-ပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ဂ။ သုခဂ္ဂဟဏတော စ၊ ယူလွယ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ ဝါ၊ သိလွယ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်ရင်း။အပ္ပဘေဒတော စ၊ နည်းသော အပြားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ တိကာ ဧဝ၊ ထိက်တို့ကိုသာလျှင်။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

၉။ ပန၊ အထူးကို ဆိုဦးအံ့။ ဝါ၊ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့။ တေသု၊ ထို ၂၂-တိက်တို့တွင်။ သဗ္ဗ-သင်္ဂဟအသင်္ကရအာဒိကလျာဏဘာဝေန၊ အလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို သင်္ဂြိုဟ်ရာ သင်္ဂြိုဟ်ကြောင်း၏အဖြစ်, မရောယှက်သည်၏အဖြစ်,အစ၌ ကောင်းခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ ပဌမံ၊ စွာ။ ကုသလတ္တိကံ၊ ကုသလတိက်ကို။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။

အလုံးစုံသော ပရမတ္ထတရားကို သိမ်းမိသောကြောင့်၎င်း, ကုသိုလ်အကုသိုလ် အဗျာကတတို့၏ မရောမယှက် အခြားအနား ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း, ကုသိုလ် ဟူသော အာဒိကလျာဏနှင့် ယှဉ်သောကြောင့်၎င်း ဟောတော်မူသည် ဟူလို။

တနည်းကား—

၁၀။ ကိဉ္စ တဒညတ္တိကာနံ သင်္ဂဟဏတော။ ၎င်းအနုဋီကာ (၃၄)။

ကုသလတိက်ဖြင့် တပါးတိက်တို့ကို ယူလွယ်, သိမ်းဆည်းလွယ်သောကြောင့် ဟောသည် ဟူလို။

ကုသလတိက်တွင်လည်း ကုသိုလ်ကို ရှေးဦးစွာ အဘယ့်ကြောင့် ဟောသနည်း၊ စုဒ်။

၁၁။ ကုသလတ္တိကေပိ စ ပဓာန ပါသံသ ဥဘယ* ဟိတဘာဝတော ကုသလာ ဓမ္မာ ပဌမံ ဝုတ္တာ။ အနုဋီကာ (၃၄)။

သုခဝိပါကလက္ခဏာ ရှိရကား မြတ်သောကြောင့်၎င်း, ချီးမွမ်းအပ်သော ကြောင့်၎င်း, သင့်တင့်သောကြောင့်၎င်း, လောကီ လောကုတ္တရာ စီးပွါးကို ဆောင်တတ်သောကြောင့်၎င်း ဟောတော်မူသည် ဟူလို၊ ပရိဟာရ်မူ။

ယင်းအခြားမဲ့၌ အကုသိုလ်ကို အဘယ့်ကြောင့် ဟောသနည်း၊ စုဒ်။

၁၂။ တပ္ပဋိပက္ခတ္တာ တဒနန္တရံ အကုသလာ။ အနုဋီကာ (၃၄)။

ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် ဟူလို၊ ပရိဟာရ်မူ။

ယင်းအခြားမဲ့၌ အဗျာကတကို အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မူသနည်း၊ စုဒ်။

သာဓကေနက်

၁၀။ ကိဉ္စ၊ ဆိုဘွယ်ရှိသေး၏။ တဒညတ္တိကာနံ၊ ထိုကုသလတိက်မှ တပါးကုန်သော ဝေဒနာတိက် အစရှိသည်တို့၏။ သင်္ဂဟဏတော၊ ချုံးသာစွာ သိကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပဌမံ၊ စွာ။ ကုသလတ္တိကံကို။ ဒေသေတိ၊ ဟောတော်မူ၏။

၁၁။ စ၊ ဆက်၍ဆိုဦးအံ့။ ကုသလတ္တိကေပိ၊ ကုသလတိက်၌လည်း။ ပဓာန ပါသံသ-ဥဘယဟိတဘာဝတော၊ ပြဓာန်းသည် ချီးမွမ်းအပ်သည် ပစ္စုပ္ပန် အစီးအပွါး တမလွန်၌ ဖြစ်သော အစီးအပွါး လောကီ အစီးအပွါး လောကုတ္တရာ အစီးအပွါး နှစ်ပါး ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူ အပ်ကုန်၏။

၁၂။ တပ္ပဋိပက္ခတ္တာ၊ ထိုကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တဒနန္တရံ၊ ထိုကုသိုလ်၏ အခြားမဲ့၌။ အကုသလာ၊ အကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်၏။

---

* မာတိကာဂဏ္ဌိ ရှေးမူများ၌ "ဥဘယ" ပါဠိအစား "ဥ ၁ယ" ဟုရှိ၍ ၎င်းပါဠိကိုအစွဲပြုယ် ပြန်ဆိုရာ၌ "သင့်တင့်သောကြောင့်၎င်း" ဟု ပြန်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

၁၃။ တဒုဘယဝိပရီတသဘာဝါ တဒနန္တရံ အဗျာကတာ ဝုတ္တာ။ **ရင်းအနုဋီကာ** (၃၄)။

ကုသိုလ် အကုသိုလ် ၂-ပါးမှ ပြန်သော သဘောရှိသောကြောင့် ဟူလို၊ ပရိဟာရ်မူ။

တနည်းကား— ကုသိုလ်ကား အဿာဒ၊ အကုသိုလ်ကား **အာဒီနဝ**၊ အဗျာကတ၌ နိဗ္ဗာန်ကား နိဿရဏတည်း။ ဤသို့ အဿာဒ အာဒီနဝ နိဿရဏ အစဉ်အားဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ **ရင်းအနုဋီကာ** (၃၄)။

တနည်းကား— ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကုသိုလ်တို့၌ တည်၍ အကုသိုလ်တို့ကို စွန့်၍ အရဟတ္တဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုကုန်ရကား ဤသို့သော ပဋိပတ္တိ အစဉ်အားဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ **ရင်းအနုဋီကာ** (၃၄)။

ဤ ကုသလတိက်၌ သေက္ခတိက်ဝယ် ပဌမ ဒုတိယပုဒ်ကို ပယ်၍ "နေဝ-သေက္ခာ နာသေက္ခာ ဓမ္မာ" ဟု ဟောတော်မူပြန်သကဲ့သို့ "နေဝ ကုသလာ နာကုသလာ ဓမ္မာ" ဟု တတိယပုဒ်ကို အဘယ့်ကြောင့် ပဌမ ဒုတိယကို ပယ်၍ ဟောတော်မမူလေသနည်း၊ စုဒ်ထုတ်။

သေက္ခသဘော အသေက္ခသဘော ရှိသော တရားသည် တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့် မိမိသဘောဖြင့် မဟောအပ်သော မည်သည် မရှိပြီ၊ ဤကဲ့သို့ ကုသလတိက်၌ မဟုတ်ချေ၊ ဤ၌ကား ကုသိုလ် အကုသိုလ် သဘောရှိသော တရားတို့သည် အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်သည့်ကာလ မိမိတို့ သဘောဖြင့် မဟောအပ်ကုန်မြဲ၊ ထို့ကြောင့် ဤအထူးကိုပြလို၍ ဟောတော်မမူသည်၊ ပရိဟာရ်မူ။

၁၄။ ဣဓ ပန ကုသလသဘာဝါ ဧဝ ဓမ္မာ အဂ္ဂဖလုပ္ပတ္တိယာ တထာ န ဗျာကရဏီယာ ဟောန္တီတိ ဣမဿ ဝိသေသဿ ဒီပနတ္ထံ အဗျာ-ကတာတိ ဝုတ္တံ။ **အနုဋီကာ** (၃၅)။

သာစကနက်

၁၃။ တဒုဘယဝိပရီတသဘာဝါ၊ ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ် နှစ်ပါးစုံမှ ဖောက်ပြန်သော သဘောရှိကုန်သည် ဖြစ်၍။ တဒနန္တရံ၊ ထိုကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အခြားမဲ့၌။ အဗျာ-ကတာ၊ အဗျာကတ တရားတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်၏။

၁၄။ ပန၊ စင်စစ်သော်ကား။ ဣဓ၊ ဤကုသလတိက်၌။ ကုသလသဘာဝါ ဧဝ၊ ကုသိုလ် သဘော ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တရားတို့သည်။ အဂ္ဂဖလုပ္ပတ္တိယာ၊ အရဟတ္တ-ဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ ကြောင့်။ တထာ၊ ထိုကုသိုလ်သဘောဖြင့်။ ဗျာကရဏီယာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်။ န ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ ဣတိ ဣမဿ ဝိသေသဿ၊ ဤသို့သော သဘောအထူးကို။ ဒီပနတ္ထံ၊ ပြခြင်းအကျိုးငှါ။ အဗျာကတာတိ၊ အဗျာကတာ ဟူ၍။ ဘဂဝ-တာ၊ သည်။ ဝုတ္တံ၊ အပ်၏။

ကုသိုလ်ကံသည် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရသသူအား ကြိယာအရာ၌ တည်သည် ဖြစ်၍ မိမိသဘောအားဖြင့် မဟောအပ်ပြီ ဟူလိုသည်။ ခဲစွ၊ စာသင်ငယ်တို့ မသိနိုင်ရာ။

ထိုကြောင့် ဥပရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ဒက္ခိဏဝိဘင်္ဂသုတ် အဘွင့် (၂၂၇) ၌—

၁၅။ ခီဏာသဝေန ကတကမ္မံ ပန နိစ္ဆန္ဒရာဂတ္တာ ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါ န ဟောတိ၊ ကိရိယဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ-ဟု မိန့်ပြီ။

တနည်းကား—နေဝ ကုသလာ နာကုသလာ ဟူသည်နှင့် အဗျာကတာ ဟူသည်ကား သဒ္ဒါသာ ပြားသည်၊ အနက် တူပါသတည်း၊ ထိုကြောင့် မဟောလေသည်။

၁၆။ ဝစနမတ္တေ ဝေ ဝါ ဣဒံ နာနာကရဏံ "အဗျာကတာ နေဝ ကုသလာ နာကုသလာ"တိ။ ရင်းအနုဋီကာ (၃၅)။

၂-ဝေဒနာတိက်

ကုသလတိက်၏ အခြားမဲ့၌ ဝေဒနာတိက်ကို အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော်မူသနည်း။ ကုသလတိက်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်အပ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ တရားတို့၏ ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ သုခသမ္ပယုတ္တ၊ ဒုက္ခသမ္ပယုတ္တ၊ အဒုက္ခမသုခသမ္ပယုတ္တ အပြားကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ဟောတော်မူသည်။ "ဤနည်းချည်း တတိက်နှင့် တတိက်၊ တဒုက်နှင့် တဒုက် အကြား အကြားကို ယူလေ"။

၁၇။ အပိ စ အဝယဝါနံ အနေကဘေဒတာဒဿနတ္ထာ တိကန္တရဒေသနာ။ အနုဋီကာ (၄၀)။

ဝေဒနာတိက်၌ ဝေဒနာကို အဘယ့်ကြောင့် သုံးပုဒ်လုံးသို့ မသွင်းမူ၍ တိက်မှတ် ထုတ်ရသနည်း။

သာဓကေနက်

၁၅။ ပန၊ ထူးခြားသော အချက်ကား။ ခီဏာသဝေန၊ ရဟန္တာသည်။ ကတကမ္မံ၊ ပြုအပ်သောကံသည်။ နိစ္ဆန္ဒရာဂတ္တာ၊ ဆန္ဒရာဂမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကုသလံ ဝါ၊ ကုသိုလ်သည်ရင်း။ အကုသလံ ဝါ၊ အကုသိုလ်သည်ရင်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ကိရိယဋ္ဌာနေ၊ ကိရိယာ အရာ၌။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်၏။

၁၆။ ဝါ၊ တနည်းကား။ အဗျာကတာ နေဝ ကုသလာ နာကုသလာတိ ဣဒံ၊ အဗျာကတာ ဟူသော ဤစကား၊ နေဝ ကုသလာ နာကုသလာ ဟူသော ဤစကား နှစ်ရပ်သည်။ ဝစနမတ္တေ ဝေ၊ သဒ္ဒါမျှ၌လျှင်။ နာနာကရဏံ၊ ထူး၏။ ဝါ၊ ကွဲပြားခြားနား၏။

၁၇။ အပိ စ၊ တနည်းလည်း၊ တိကန္တရဒေသနာ၊ တိက်အထူးကိုဟောတော်မူခြင်းသည်။ အဝယဝါနံ၊ အစိတ် အစိတ် ဖြစ်သော တရားတို့၏။ အနေကဘေဒတာဒဿနတ္ထာ၊ များသော အပြားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း အကျိုးရှိ၏။

ဝေဒနာယ ဟူသော သဟာဒိယောဂနှင့် ယှဉ်ရာ သမ္ပယုတ္တာအရ သဟာဒိယောဂဝန္တံ ဝေဒနာ မရကောင်းသောကြောင့်တည်း။ ဝေဒနာ တပါးတည်းသာဖြစ်၍ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာတခု မရကောင်းသောကြောင့် ဟူလို။

ဒေါသ, ဣဿာ စသည်ကို ကြံရသည်ကား မိမိတို့ မှီရာစိတ် မရကောင်းသောကြောင့်တည်း။ ဤနည်းအတူ အရာခပ်သိမ်း ယူလေ။

ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ကမ္မဇရုပ် စိတ္တဇရုပ် ဝိညတ်ဒွေကိုလည်း ကောက်စရာကောင်းပါ၏၊ အဘယ့်ကြောင့် မကောက်လေသနည်း။

သံယုတ္တာသာမဟောမူ၍ ကေပ္ပါဒ, ကေနိရောဓ, ကောရမ္မဏ, ကေဝတ္ထုက-ဟုဆိုအပ်သော သမ္ပယောဂ အပြားကို ပြတတ်သော ပ-သဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်၍ သမ္ပယုတ္တာ-ဟု ဟောတော်မူပြန်သောကြောင့် မကောက်ရသည်။ ပကာရတ္ထ ဇောတက ပ-သဒ္ဒါဖြင့် ရုပ်တို့၌ သမ္ပယောဂလက္ခဏာ အပြည့်အစုံ မရကောင်းရကား ရုပ်တို့ စင်လေသည်။

၁၇။ ကေပ္ပါဒတာဒီနံ ဝသေန သမ္ပယောဂတ္ထော ဝုတ္တော-ဟု

ဤသို့ ရုပ်တို့ကို စင်စေလို၍ အဋ္ဌကထာ (၇၄) ဆရာလည်း မိန့်ပြီ။

ဤဝေဒနာတိက်ကို သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိက် ဟူရာ၌—

၁၉။ အနိဋ္ဌိတေ ပဒေ ဝဏ္ဏော၊ ဝါကျရံ နိဋ္ဌိတေ ပဒံ။
ဝါကျံ တဿမုဒါယော တ-မသောသာပေက္ခလက္ခဏံ (ဘေဒ-စိန္တာ) ၁၃—

ဟူသည်နှင့်အညီ ရွတ်၍ မပြီးမီ တလုံးတလုံးသော ဝဏ္ဏသည် အက္ခရာမည်၏၊ အက္ခရာအပေါင်းသည် ပုဒ်မည်၏၊ ပုဒ်အပေါင်းသည် ဝါကျမည်၏၊ ယင်းသို့သောကြောင့် ဤတိက်တွင် ၃-ဝါကျ၊ တဝါကျ၌ ၄-ပုဒ်၊ ဤသို့ဖြစ်ရကား ၁၂-ပုဒ် ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် သုံးပုဒ်လုံး၌ရှိသော ဝေဒနာသဒ္ဒါဖြင့်ဟုဆိုလေသနည်း။

အက္ခရသမူဟ-ပုဒ် ပဒသမူဟ-ပုဒ် အားဖြင့် ၂-ပါးတို့တွင် ပဒသမူဟ-ပုဒ်ကို ဤ၌ ရည်၍ဆိုပါသည်၊ ဖြေ။

သာဓကနက်

၁၇။ ကေပ္ပါဒတာဒီနံ၊ တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းအားဖြင့်။ သမ္ပယောဂတ္ထော၊ သမ္ပယောဂအနက်ကို။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ ၏။

၁၉။ အနိဋ္ဌိတေ၊ ရွတ်ဆို၍ မပြီးသော။ ပဒေ၊ ပုရှိသော် စသောပုဒ်၌။ ဝဏ္ဏော၊ တလုံးတလုံးသော ဝဏ္ဏသည်။ အက္ခရံ၊ အက္ခရာ မည်၏။ နိဋ္ဌိတေ၊ ရွတ်ဆို၍ ပြီးပြီးသော်။ ပဒံ၊ ပုဒ်မည်၏။ တဿမုဒါယော၊ ထိုပုဒ်အပေါင်းသည်။ ဝါကျံ၊ ဝါကျမည်၏။ တံ၊ ထိုဝါကျသည်။ အသောသာပေက္ခလက္ခဏံ၊ အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏။

ထို ၂-ပုဒ်တို့တွင် ပုရှိသော-စသော အက္ခရာအပေါင်းသည် အက္ခရသမူဟ-ပုဒ် မည်၏၊ ပုရှိသော ဂစ္ဆတိ-စသည်ဝါကျကား ပဒသမူဟ-ပုဒ် မည်၏။

ထို့ကြောင့် မဟာတ်လော **မူလဋီကာ**(၂၇) ၌—

၂၀။ အဓိပ္ပေတတ္ထပကာသနသမတ္ထော ပဒသမုဒါယော ဝါကျံ ပဒတ္ထော ပဋ္ဌတိ အဝဗုဇ္ဈိယတိ ဧတေနာတိ ဟိ ပဒံ-ဟု မိန့်ပြီ။

အနုဋီကာ(၂၇) ၌လည်း——

၂၁။ တေန "ဝါကျံ ဣဓ ပဒန္တိ ဝုတ္တ"န္တိ ဒဿေတိ-ဟု မိန့်ပြီ။

ဤ သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိက် ဆိုရာ၌ကား အဝယဝူပစာအားဖြင့်တည်း။

ငြုတ်ပိတ်ချင်း လေးညှင်း ဇာတိပ္ဖိုလ် စသော မကြိုက်မီ **အစိတ်အစိတ်** ဖြစ်သောဆေးတို့၏ မှုး၊ ပဲ၊ မတ်၊ ကျပ် စသည်ဖြင့် မျှသည်ကို ကြိတ်ပြီး သည့်ကာလ အပေါင်းအမှုန့်၌ တင်စား၍အဝယဝူပစာအားဖြင့် **သမံ စုဏ္ဏံ** ဆိုလေ သကဲ့သို့ အစိတ်အစိတ် ပဌမပဒ ဒုတိယပဒ တတိယပဒ-၌သာ ဝေဒနာသဒ္ဒါ ရှိသည်ကို ထို ၃-ပုဒ်တို့၏ အပေါင်းတိက်၌ အဝယဝူပစာအားဖြင့် တင်စား၍ ဝေဒနာတိက်ဟု ခေါ်ဝေါ် အပ်သောကြောင့် သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိက် ဆိုပါသတည်း။

ထို့ကြောင့် မဟာတ်လော **အနုဋီကာ** (၂၇) ၌—

၂၂။ သဗ္ဗပဒေဟီတိ တီဟိ ပဒေဟိ လဒ္ဓနာမော ဟောတိ။ အဝယဝ ဓမ္မေနာပိ သမုဒါယော အပဒိသိတဗ္ဗတော။ ယထာ "သမံ စုဏ္ဏ"န္တိ-ဟု မိန့်ပြီ။

သဒ္ဒါကောက်

၂၀။ အဓိပ္ပေတတ္ထပကာသနသမတ္ထော၊ လိုအပ်သော အပြားရှိသောအနက်ကို သိစေတတ်သော။ ပဒသမုဒါယော၊ ပုဒ်အပေါင်းဖြစ်သော ဝါကျ၏။ ပဒတ္ထော၊ ပဒမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တေန၊ ထိုဝေဒနာသဒ္ဒါဖြင့်။ လဒ္ဓနာမော၊ တိက်သည်။ သဗ္ဗပဒေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ လဒ္ဓ-နာမော၊ ရအပ်သော အမည်ရှိသော တိက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဟိ သစ္စံ၊ မှန်၏။ ဧတေန ပဒသမုဒါယေန၊ ဤ ပုဒ်အပေါင်းဖြစ်သော ဝါကျဖြင့်။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ ပဋ္ဌတိ အဝဗုဇ္ဈိယတိ၊ သိအပ်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ထိုသို့အနက်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော သတ္တိကြောင့်။ သော ပဒသမုဒါယော၊ သည်။ ပဒံ၊ မည်၏။

၂၁။ တေန၊ ထို အဓိပ္ပေတတ္ထပကာသနတ္ထ ဂမကဿ-အစရှိသော စကားဖြင့်။ ဝါကျံ၊ ဝါကျကို။ ဣဓ၊ ဤအရာ၌။ ပဒန္တိ၊ပုဒ်ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ၏။ဣတိ-ဣမံ အတ္ထံ၊ ဤသို့သော အနက်ကို။ဒဿေတိ၊ ပြ၏။

၂၂။ သဗ္ဗပဒေဟီတိ၊ ဟူသည်ကား။ တီဟိ၊ သုံးပါးကုန်သော။ပဒေဟိ၊ပုဒ်တို့ဖြင့်။လဒ္ဓ-နာမော၊ ရအပ်သော အမည်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ကသ္မာ၊ မူကား။ အဝယဝဓမ္မေနာပိ၊ အစိတ်သဘောဖြင့်လည်း။ သမုဒါယော၊အပေါင်း၏။ အပဒိသိတဗ္ဗတော၊ ညွှန်ပြအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ကိမိဝ၊ ကား။ သမံ စုဏ္ဏန္တိ ယထာ၊သမံ စုဏ္ဏံ ဟူသကဲ့သို့တည်း။ သမံ၊ ညီမျှသော။ စုဏ္ဏံ၊ ဖော်စပ်ပြီး ဆေးမှုန့်တည်း။

အဝယဝူပစာကား ဥပစာ ဆယ်ပါးမှရင်း, သုံးဆယ့်ခြောက်ပါးမှရင်း အလွှတ်တည်း။

၂၃။ အဝယဝေ ပဝတ္တော သော၊ ဝေါဟာရော သမူဟေ ကတော။
တံ ယထာ စေ သမံ စုဏ္ဏံ၊ သမန္တေ၊ ၂တ္ထဝယဝံ မတံ။

ဤဇာလိနီ ဂါထာကို ရှု၍ သိရာ၏။ ဂါထာနံပါတ် (၁၂)။

၃-ဝိပါကတိုက်

ဝိပါကတိုက်တွင် ပဌမပုဒ်၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ရကား ကမ္မဇ-ရုပ်လည်း ဝင်ကောင်းပါ၏တကား ဟူငြားအံ့။

မှချ အကျိုးဖြစ်သော နာမ်ဝိပါက်သာ ဝိပါကဝေါဟာရကို ရသင့်သည်၊ အကျိုးသာမန်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ကိုကား မရသင့်။ ထိုကြောင့်ရကား ကမ္မဇ-ရုပ်ကို သွင်း၍ မကောက်ရလေသည်။

အဘယ်ကဲ့သို့နည်း ဟူမူကား— သလေး စသော မျိုးကြောင့် ဖြစ်လျှင်းမူလည်း အရွက်, အညွန့်, အရိုး, ပင်စည်ဘို့သည် အကြောင်းမျိုးနှင့် မတူသောကြောင့် ဝိပါကဝေါဟာရကို မရလေကုန် ဆိုသကဲ့သို့ အကြောင်း ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့နှင့် အရူပဓမ္မ သာရမ္မဏ စသည်ဖြင့် မတူသောကြောင့် ကမ္မဇရုပ်တို့သည် ဝိပါကဝေါဟာရကို မရလေကုန်၊ မျိုးနှင့်တူသော အသီးအနှံတို့သာ ဝိပါကဝေါဟာရကို ရလေကုန်သကဲ့သို့ အကြောင်း ကုသိုလ်, အကုသိုလ်နှင့် တူသော ဝိပါက်ဆတ္တိံသ သာ ဝိပါကဝေါဟာရကို ရလေသတည်း။

ထိုကြောင့်မဟုတ်လော အဋ္ဌကထာ (၈၄) ၌—

၂၄။ အညမညဝိသိဋ္ဌာနံ ကုသလာကုသလာနံ ပါကာတိ **ဝိပါကာ**။
ဝိပက္ကဘာဝမာပန္နာနံ အရူပဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ-ဟု မိန့်ပြီ။

သာဓကနက်

၂၃။ အဝယဝေ၊ အစိတ်၌။ ပဝတ္တော၊ သော။ (ယော ဝေါဟာရော၊ အကြင်ဝေါဟာရသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။) သော ဝေါဟာရော၊ ကို။ သမူဟေ သမူဟေပိ၊ အပေါင်း၌လည်း။ ကတော၊ ပြုအပ်၏။ တံ၊ ထိုဥဒါဟရဏ်သည်။ ယထာ၊ အဘယ်နည်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့)၊ စေ၊ အကယ်၍မေးငြားအံ့။ သမံ စုဏ္ဏံ၊ သမံ စုဏ္ဏံ ဟူသည်တည်း။ သမံ၊ ညီမျှသော။ စုဏ္ဏံ၊ ဖော်စပ်ပြီးဆေးမှုန့်။ ဧတ္ထ၊ ဤဥဒါဟရဏ်၌။ သမန္တိ၊ သမံ- ဟူသောပုဒ်ကို။ အဝယဝံ၊ အစိတ်ဟူ၍။ မတံ၊ သိအပ်၏။ (စုဏ္ဏန္တိ၊ စုဏ္ဏံ-ဟူသော ပုဒ်ကို။ သမူဟံ၊ အပေါင်းဟူ၍။ မတံ၊ သိအပ်၏။)

၂၄။ ယေ ဓမ္မာ၊အကြင်တရားတို့သည်။ အညမညဝိသိဋ္ဌာနံ၊ အချင်းချင်း ထူးကုန်သော။ ကုသလာကုသလာနံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏။ ပါကာ၊ အကျိုးတို့တည်း။ ဣတိ တသ္မာ၊

မူလဋီကာ (၃၈) ၌လည်း — "ယထာ သာလိဗီဇာဒီနံ" စသည်ဖြင့် ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဥပမာကို ဆောင်ပြီ။

ဋီကာကျော် (၈၃) ၌လည်း —

၂၅။ ဝေဠု ကတွာ ကုသလာကုသလကမ္မသမုဋ္ဌာနာနမ္ပိ ကဋတ္တာရူပါနံ နတ္ထိ ဝိပါကဝေါဟာရော-ဟု မိန့်ပြီ။

ဥပါဒိန္နတိက်၌ကား အဘယ့်ကြောင့် ကောက်ရလေသနည်း ဟူငြားအံ့။

ဝိပါကသဒ္ဒါကား မုချအကျိုးသာ ဖြစ်သည်၊ ဥပါဒိန္နသဒ္ဒါကား မုချအကျိုး, သာမန်အကျိုး ၂-ပါး၌ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ကောက်ရလေသတည်း။

၄-ဥပါဒိန္နတိက်

ဥပါဒိန္နတိက် ပဌမပုဒ်၌ ကမ္မဇရုပ် ဝီသ ဟူသော်ကား— သင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုသော ကေန် ၉-ခု, အနေကန် ၉-ခု၌ ဥပစယ,သန္တတိ ၂-ခုကိုထည့်၍ ဝီသ ဖြစ်သတည်း။

ဒုတိယပုဒ်၌ တိဇရုပ် သတ္တရသ ဟူသော်ကား— သင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုသော ဝိညတ်ဒွေ, သဒ္ဒ,လဟုတာဒိတ္တယ, အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈-ခု, အာကာသဓာတ် ဤ ၁၅-ခု၌ ဥပစယ, သန္တတိ ၂-ခုကိုထည့်၍ သတ္တရသ ဖြစ်သတည်း။

တိဇရုပ် ဟူသည်ကား — စိတ္တဇ, ဥတုဇ, အာဟာရဇ ဟူလိုသည်။

ပဌမပုဒ်၌ ကမ္မဇရုပ်သို့, ဒုတိယပုဒ်၌ တိဇရုပ်သို့ ဥပစယ သန္တတိကို အဘယ့်ကြောင့် သွင်းရသနည်း။

"လက္ခဏရူပါနိ န ကုတောစိ ဇာယန္တိ" ဟု စတုဇပင် မဟုတ်ကြောင်းကို သင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုသည် မဟုတ်လော ဟူငြားအံ့။

ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူသည်ကို စွဲ၍ ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်း ၄-ပါး တို့၏ သတ္တိဗျာပါရ မငြိမ်းမီကာလ ဖြစ်ဆဲ ရုပ်တို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ရသင့်သော ပရိယာယ်နှင့် အညီ သွင်းရသည်။ သင်္ဂြိုဟ်၌ကား စင်စစ် မရသင့်သည်ကို ရည်သည် ဟူရာ၏။

သာဓကေနက်

ထိုသို့ အချင်းချင်း ထူးကုန်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုး၏အဖြစ်ကြောင့်။တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဝိပါကာ၊ မည်ကုန်၏။ ဧတံ၊ ဤဝိပါကဟူသော အမည်သည်။ ဝိပက္ကဘာဝံ၊ ဝိပါက်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သဘောသို့။ ဝါ၊ ကုသိုလ်ကံ, အကုသိုလ်ကံ ဟူသော အကြောင်း ကြောင့် ဖြစ်ခြင်း, ကျက်ခြင်း, ရင့်ခြင်း သဘောသို့။ အာပန္နာနံ၊ ရောက်ကုန်သော။ အရူပ-ဓမ္မာနံ၊ နာမ်တရားတို့၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။

၂၅။ ဝေဠု ကတွာ- ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ကုသလာကုသလကမ္မသမုဋ္ဌာနာနမ္ပိ၊ကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော်လည်း။ ကဋတ္တာရူပါနံ၊ ကဋတ္တာရုပ်တို့၏။ ဝါ၊ ကမ္မဇရုပ် တို့၏။ ဝိပါကဝေါဟာရော၊ ဝိပါက ဟူသော အမည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။

ထိုကြောင့် ဋီကာကျော် (၂၁၁) စသည်၌—

၂၆။ ပါဠေ ကုတောစိ ဇာတတ္တံ၊ ဇာတိယာ ပရိယာယတော-ဟု မိန့်ပြီ။

၂၇။ **ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယတ္တိကေ** အာရမ္မဏကရဏဝသေန တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ ဥပေတေန ကမ္မုနာ အာဒိန္နာ ဖလဘာဝေန ဂဟိတာတိ ဥပါဒိန္နာ၊ အာရမ္မဏဘာဝံ ဥပဂန္တွာ ဥပါဒါနသမ္ဗန္ဓေန ဥပါဒါနာနံ ဟိတာတိ ဥပါဒါနိယာ၊ ဥပါဒါနဿ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတာနမေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပါဒိန္နာ စ တေ ဥပါဒါနိယာ စာတိ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ၊ သာသဝကမ္မနိဗ္ဗတ္တာနံ ရူပါရူပဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ။ **အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ** (၈၄)။

အဘယ်အနက်ကြောင့် ဥပါဒိန္န မည်သနည်း စုဒ်ရှိရကား "ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယတ္တိကေ အာရမ္မဏကရဏဝသေန" စသည်ကို မိန့်။

သာမဏေနက်

၂၆။ ပါဠေ၊ ရူပကဏ္ဍပါဠိတော်၌။ ဇာတိယာ၊ ဥပစယ, သန္တတိ နှစ်မည်ရှိသော ဇာတိရုပ်၏။ ကုတောစိ၊ တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့်။ ဇာတတ္တံ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ပရိယာယတော၊ ပရိယာယ်အားဖြင့်။ ဥဒိတံ၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

၂၇။ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယတ္တိကေ၊ ၌။ အတ္တော၊ ကို။ ဝေ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ အပ်၏။ ယေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန၊ အာရုံပြုသည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည်။ ဥပေတေန၊ ကပ်အပ်သော၊ ကမ္မုနာ၊ ကံသည်။ အာဒိန္နာ ဖလဘာဝေန ဂဟိတာ၊ အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ထိုသို့ အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဥပါဒိန္နာ၊ ဥပါဒိန္န မည်ကုန်၏။ ယေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အာရမ္မဏဘာဝံ၊ အာရုံ၏အဖြစ်သို့။ ဥပဂန္တွာ၊ ရောက်ကုန်၍။ ဥပါဒါနသမ္ဗန္ဓေန၊ ဥပါဒါန်နှင့်စပ်ခြင်းကြောင့်။ ဥပါဒါနာနံ၊ ဥပါဒါန်တို့အား။ ဟိတာ၊ လျော်ကုန်၏။ တနည်း— ဥပါဒါနာနံ၊ ဥပါဒါန်တို့၏။ ဟိတာ၊ အစီးအပွါးတို့တည်း။ ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဥပါဒါနိယာ၊ ဥပါဒါနိယ မည်ကုန်၏။ ဧတံ၊ ဤ ဥပါဒါနိယ ဟူသော အမည်သည်။ ဥပါဒါနဿ၊ ဥပါဒါန်အား။ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတာနံ၊ အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့၏။ တနည်း— ဥပါဒါနဿ၊ ဥပါဒါန်တရား၏။ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတာနံ၊ အာရမ္မဏ ပစ္စည်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဥပါဒိန္နာ စ၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဥပါဒါနိယာ စ၊ ဥပါဒါန်တို့အား လျော်ကုန်သည်လည်း။ ဝါ၊ ဥပါဒါန်တို့၏ အစီးအပွါးဖြစ်ကုန်သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ၊ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယတို့ မည်ကုန်၏။ ဧတံ၊ ဤ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ ဟူသော အမည်သည်။ သာသဝကမ္မနိဗ္ဗတ္တာနံ၊ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါရူပဓမ္မာနံ၊ ရုပ်, နာမ် တရားတို့၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။

လိုရင်းကား "ဥပေတေန အာဒိန္နာတိ ဥပါဒိန္နာ" ဟူသည်တည်း။ အဓိပ္ပါယ်ကား ကပ်၍ယူအပ်သော တရားသည် ဥပါဒိန္န မည်၏ ဟူလို။

ဥပေတ ကတ္တားသည် အဘယ်နည်း၊ လောကုတ္တရာကို အာရုံပြုသော ဂေါတြဘူ, ဝေါဒါန်, ပစ္စဝေက္ခဏာဇော ဖြစ်ကောင်းအံ့လော စုဒ်ရှိရကား "တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ" ကို မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား— တဏှာ, ဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ဘိသော်။

အသို ကပ်သနည်း၊ ယှဉ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ကပ်သလော စုဒ်ရှိရကား "အာရမ္မဏကရဏဝသေန" ကို မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား— အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်၏ ဟူလို။

အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်သည်ရှိသော် အလုံးစုံသော တေဘူမက တရားတို့သည် တဏှာ, ဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကြောင့် ဥပေတ အရသည် အလုံးစုံသော တေဘူမက ဖြစ်ကောင်းအံ့လော စုဒ်ရှိရကား "ကမ္မုနာ" ကို မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား—ဥပေတ-အရ တေဘူမက ကံ ဖြစ်ဘိသော်။

အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ ဥပါဒိန္နာဟု ဆို၏၊ ဥပ-ရှေး အာ-ရှေး ရှိသော ဒါ-ဓာတ်သည် အဝခဏ္ဍန စသော အနက်တို့တွင် အဘယ်အနက်ကို ဟောသနည်း၊ တ-ပစ္စည်းသည် ဘာဝ,ကံ,ကတ္တား ၃-ပါးတို့တွင် အဘယ်အနက်၌ သက်သနည်း စုဒ်ရှိရကား "ဂဟိတာ"ကို မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား — ဒါ-ဓာတ် ဂဟဏ-အနက်၊ တ-ပစ္စည်း ကံ-အနက် ဖြစ်ဘိသော်။

ဆရာ အာရုံပြုသောအားဖြင့်။ ပ ။ ယူအပ်ကုန်၏ဟု ဆို၏၊ အဘယ်တရားကို အာရုံပြုသောအားဖြင့်။ ပ။ ယူအပ်ကုန်သနည်း စုဒ်ရှိရကား၊ ဝါ—အဘယ်တရားသည် အာဒါနကြိယာ၏ ကံဖြစ်သနည်း၊ ဝါ—ဖြင့် ယူသနည်း စုဒ်ရှိရကား "ဖလဘာဝေန "ကို မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား — ငါတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဤဝိပါက်ကဋတ္တာရုပ်တို့သည် ငါတို့၏အကျိုးတည်း၊ ဤသို့ အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သော ဝိပါက်ကဋတ္တာရုပ်တို့သည် အာဒါန ကြိယာ၏ ကံ ဖြစ်ဘိသော်။

ဆရာ ဥပါဒါနိယပုဒ်ကို ဥပါဒါနေသု ဇာတာ ဥပါဒါနိယာ စသည်ဖြင့် ပြုကောင်းအံ့လော စုဒ်ရှိရကား "ဥပါဒါနာနံ ဟိတာတိ ဥပါဒါနိယာ"ကို မိန့်။ ဟိတ-တဒ္ဓိတ်၊ ဥပါဒါန်တို့အား လျော်သောကြောင့် ဥပါဒါနိယ မည်၏။ အသို လျော်သနည်း စုဒ်ရှိရကား "ဥပါဒါနသမ္ဗန္ဓေန"ကို မိန့်။ဥပါဒါန်တို့နှင့် စပ်သဖြင့် လျော်၏။ သမ္ဗယောဂအားဖြင့် စပ်သေးသလော စုဒ်ရှိရကား "အာရမ္မဏဘာဝ

ဥပဂန္တွာ”ကို မိန့်။ အာရုံ၏အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ဝါ ရောက်သောအားဖြင့် စပ်၏ ဟူလို။

ပစနတ္တကို ဆိုပြီ၊ ဝစနီယတ္ထကား အဘယ်နည်း။ ဝါ၊ အရကား ဥပါဒိန္န ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကို ငဲ့၍ ဝါ ရှေ့ပုဒ်ကဲ့သို့ ဝိပါကက္ခန္ဓတ္တာရုပ် ဖြစ်ကောင်းအံ့လော စုဒ်ရှိရကား “ဥပါဒါနိယာ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတာနမေတံ အဓိဝစနံ” ကို မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား — ဤ ဥပါဒါနိယ ဟူသော အမည်သည် ဥပါဒါန်၏ အာရုံ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော တေဘူမကတရားတို့၏ အမည် ဖြစ်ဆိုသော်၊ တေဘူမက ဝိပါကက္ခန္ဓတ္တာရုပ်၏သာ အမည်မဟုတ် ဟူလို။

ဥပါဒိန္နအနက်ကို မငဲ့လျှင် ဥပါဒိန္န-သဒ္ဒါ ဥပါဒါနိယ-သဒ္ဒါတို့သည် ဘိန္နာဓိကရဏဖြစ်၍ ဒွန်သမာသ်ဖြစ်ကောင်းအံ့လော စုဒ်ရှိရကား “ဥပါဒိန္နာ စ တေ ဥပါဒါနိယာ စာတိ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ”ကို မိန့်။ ကမ္မဓာရည်း ဟူလို။

ဥပ္ပလသည် နီလုပ္ပလ,ရတ္တုပ္ပလ စသောအားဖြင့် အနက် အများအပြားရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သာမညဖြစ်သော ကြာဒြဗကို နီလ ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် အထူး ပြုခြင်းငှါ “နီလဉ္စ တံ ဥပ္ပလဉ္စာတိ နီလုပ္ပလံ”ကို မိန့်၏။ ဤကဲ့သို့ မှတ်အပ်၏။

ဝစနီယတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြခြင်းငှါ“သာသဝကမ္မနိဗ္ဗတ္တာနံ ရူပါရူပဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ”ကို မိန့်။

တေ၊ ဤ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယ ဟူသော အမည်သည်။ သာသဝကမ္မနိဗ္ဗတ္တာနံ၊ အာသဝ၏အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါရူပဓမ္မာနံ၊ ရုပ် နာမ် တရားတို့၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။ ကြွင်းသောပဒတို့ကို ဤနည်းဖြင့် သိအပ်၏။

၅-သံကိလိဋ္ဌတိက်

၂၀။ သံကိလေသေတီတိ သံကိလေသော၊ ဝိဗာဓတိ ဥပတာပေတိ စာတိ အတ္ထော။

သာဓကနက်

၂၀။ ယော သဘာဝေါ၊ သည်။သံကိလေသေတိ၊ နှိပ်စက်တတ်၏။ဝါ၊ ပူပန်စေတတ်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သော သဘာဝေါ၊ သည်။ သံကိလေသော၊ သံကိလေသ မည်၏။ ဝိဗာဓတိ၊ နှိပ်စက်တတ်၏။ စ၊ တနည်းကား။ ဥပတာပေတိ၊ ပူပန်စေတတ်၏။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ အတ္ထော၊ သံကိလေသေတိ ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်တည်း။ ယေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံကိလေသေန၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်‌တတ်သော သံကိလေသာနှင့်။ သမန္နာဂတာ၊ တက္ကု ဖြစ်ကုန်၏။ ဝါ၊ ပြည့်စုံကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။သံကိလိဋ္ဌာ၊ ကုန်၏။

အတ္တာနံ၊ မိမိကိုယ်ကို။ အာရမ္မဏံ၊ အာရုံကို။ ကတွာ၊ ပြု၍။ ပဝတ္တနေန၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ ယေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံကိလေသံ၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာကို။ (လဒ္ဓုံ၊

သံကိလေသေန သမန္နာဂတာတိ **သံကိလိဋ္ဌာ**။

အတ္တာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနေန သံကိလေသံ **အရဟန္တိ**၊ သံကိလေသေ ဝါ နိယုတ္တာ တဿ အာရမ္မဏဘာဝါနတိက္ကမနတောတိ **သံကိလေသိကာ**၊ သံကိလေသဿ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတာနမေတံ အဓိဝစနံ။ သံကိလိဋ္ဌာ စ တေ သံကိလေသိကာ စာတိ **သံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကာ**။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ (၈၅)။

အဘယ်အနက်ကြောင့် သံကိလေသမည်သနည်း စုဒ်ရှိရကား "သံကိလေသေတီတိ သံကိလေသော"ကို မိန့်။

ယော ဓမ္မော၊ အကြင်တရားသည်။ သံကိလေသေတိ၊ နှိပ်စက်တတ် ပူပန်စေတတ်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သော ဓမ္မော၊ သည်။ သံကိလေသော၊ မည်၏။ သံ-ရှေးရှိသော ကိလိသ-ဓာတ်၊ ဏ-ပစ္စည်း၊ အရကား—ကိလေသာ ၁၀-ပါး ရ၏။ ဓာတ်နက်ကို ပြလိုရကား "ဝိဗာဓတိ ဥပတာပေတိ စာတိ အတ္ထော"ကို မိန့်။ သံ-သဒ္ဒါကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကတည်း။

ဆရာ သံကိလိဋ္ဌဟု ဟောတော်မူ၏၊ အဘယ်တရားသည် သံကိလိဋ္ဌမည်သနည်း၊ ကိလေသာနှင့် သဟဇာတ် ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့သည် သံကိလိဋ္ဌမည်လေသလော စုဒ်ရှိရကား "သံကိလေသေန သမန္နာဂတာတိ သံကိလိဋ္ဌာ"ကို မိန့်။အကြင်အကုသိုလ်တရားတို့သည် ကိလေသာနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏၊ သံကိလေသတရားနှင့် ယှဉ်ကုန်၏၊ ထိုအကုသိုလ်တရားတို့သည် သံကိလိဋ္ဌမည်ကုန်၏။

ရခြင်းငှါ။) အရဟန္တိ၊ ထိုက်ကုန်၏။ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံကိလေသိကာ၊ ကုန်၏။

ဝါ၊ ကား။ တဿ သံကိလေသဿ၊ ထိုပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာ၏။ အာရမ္မဏဘာဝါနတိက္ကမနတော၊ အာရုံ၏ အဖြစ်ကို မလွန်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ ယေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံကိလေသေ၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာ၌။နိယုတ္တာ၊မထစ်မကွာ မြဲစွာယှဉ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ထိုကြောင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံကိလေသိကာ၊ ကုန်၏။

ဧတံ၊ ဤသံကိလေသိက ဟူသော အမည်သည်။ သံကိလေသဿ၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာ၏။ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတာနံ၊ အာရမ္မဏ ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။

တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။သံကိလိဋ္ဌာ စ၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာတို့သည် ပူပန်စေအပ် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်လည်း။ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ သံကိလေသိကာ စ၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာကို ရခြင်းငှါ ထိုက်ကုန်သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကာ၊ ကုန်၏။

အကြင် ရုပ်တရားတို့သည် သံကိလေသတရားနှင့် သမ္ပယုတ် မဖြစ်ကုန်၊ သဟဇာတ်မျှသာ ဖြစ်ကုန်၏၊ ထိုရုပ်တရားတို့သည် သံကိလိဋ္ဌ မမည်ကုန်။ ဤ သံကိလေသေန သမန္နာဂတာဖြင့် အဓိပ္ပါယတ္ထကိုပြသည်၊ ဝစနတ္ထကို ဤသို့မှတ်အပ်၏။

၂၉။ သံကိလေသေဟိ သံကိလေသိယန္တီတိ သံကိလိဋ္ဌာ။ (သုဒ္ဓကမ္မသာဓန၊ ဗာဓနေအနက်ဟော)။

၃၀။ သံကိလေသေဟိ သံကိလေသာပီယန္တိ ဥပတာပီယန္တီတိ သံကိလိဋ္ဌာ။ (ဟေတုကမ္မသာဓန၊ ဥပတာပန အနက်ဟော)။

အဘယ်အနက်ကြောင့် သံကိလေသိက မည်သနည်း စုဒ်ရှိရကား "သံ-ကိလေသံ အရဟန္တီတိ သံကိလေသိကာ"ကို မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား—သံကိလေသကို ရခြင်းငှါထိုက်သောကြောင့် သံကိလေသိက မည်ကုန်၏။

တေဘူမကစာရားတို့သည် အာရမ္မဏကဖြစ်သော သံကိလေသကိုရခြင်းငှါ ထိုက်သောဟု ဆရာ ဆို၏၊ သမ္ပယောဂအစွမ်းဖြင့် ရခြင်းငှါ ထိုက်သလော စုဒ်ရှိရကား "အတ္တာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနေန"ကို မိန့်။ မိမိဟုဆိုအပ်သော တေဘူမကတရားကို အာရုံပြု၍ သံကိလေသတရားဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ သံကိလေသတရားကို ဖြစ်စေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အာရမ္မဏ-ကဖြစ်သော ကိလေသာတို့ကို ရခြင်းငှါ ထိုက်ကုန်၏။ ဤ"အတ္တာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနေန" ဟူသောစကားသည် ဝက်ဝုတ္တိစကားတည်း၊ ထိုဝက်ဝုတ္တိ စကားဖြင့် "သံကိလေသဿ အာရမ္မဏဘာဝေန"ဟူသော ဥဇုကတ္ထကို သိအပ်၏။

ထိုကြောင့် ဋီကာ (၄၀) ၌—

၃၁။ **သံကိလေသံ** အရဟန္တီတိ သံကိလေသဿ အာရမ္မဏဘာဝေန တံ လဒ္ဓုံ အရဟန္တီတိ အတ္ထော——ဟု မိန့်၏။

သာဓကနက်

၂၉။ ယေ ဓမ္မာ၊ အကြင်တရားတို့ကို။ သံကိလေသေဟိ၊ ကိလေသာ ၁၀-ပါး တရားတို့သည်။ သံကိလေသိယန္တိ၊ နှိပ်စက်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုကြောင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံကိလိဋ္ဌာ၊ တို့မည်ကုန်၏။

၃၀။ ယေ ဓမ္မာ၊ အကြင်တရားတို့ကို။ သံကိလေသေဟိ၊ ကိလေသာ ၁၀-ပါး တရားတို့သည်။သံကိလေသာပီယန္တိ ဥပတာပီယန္တိ၊ ပူပန်စေအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံကိလိဋ္ဌာ၊ တို့မည်ကုန်၏။

၃၁။ သံကိလေသံ အရဟန္တီတိ ဣတ္ထ၊ ပါဌ်၌။ သံကိလေသဿ၊ ၁၀-ပါးအပြားရှိသော သံကိလေသခမ္မ၏။ အာရမ္မဏဘာဝေန၊ အာရုံ၏အဖြစ်ကြောင့်။ တံ၊ ထို အာရမ္မဏကဖြစ်သော ၁၀-ပါးသော သံကိလေသတရားကို။ လဒ္ဓုံ၊ ရခြင်းငှါ။ အရဟန္တိ၊ ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။

အဓိပ္ပါယ်ကား— အလုံးစုံသော တေဘူမကတရားတို့သည် သံကိလေသ၏ အာရုံ၏ မဖြစ်ကြောင့် သံကိလေသ တရားတို့ကို ရခြင်းငှါ ထိုက်ကုန်၏၊ ဤ ဉဇုကတ္တကို ဋီကာသိစေ၏။

အရပာန္တိတဒ္ဓိတ်ကိုသာ ပြုအပ်သလော စဒ်ရှိရကား "သံကိလေသေ ဝါ နိယုတ္တာ"ကိုမိန့်။ ဤ အနက်ကြောင့်လည်း မည်သေး၏။

ယှဉ်၏ဆိုသော် သမ္ဗယောဂအစွမ်းဖြင့် ယှဉ်သလော စဒ်ရှိရကား "တဿ အာရမ္မဏဘာဝါနတိက္ကမနတော"ကို မိန့်။ ကိလေသာ၏ အာရုံအဖြစ်ကို မလွန် နိုင်သောကြောင့် ယှဉ်၏။ "တဿ အာရမ္မဏဘာဝါနတိက္ကမနတော" ဟူသော စကားသည် နေယျတ္ထတည်း၊ နီတတ္ထ မဟုတ်၊ ဝက်ဝုတ်တည်း။ ထို နေယျတ္ထ ဝက်ဝုတ်ဖြင့် "သံကိလေသာနတိက္ကမနတော" ဟူသော နီတတ္ထ, ဉဇုကတ္တ ကို သိအပ်၏။ ထိုကြောင့် ဋီကာ (၄၀) ၌—

၃၂။ အာရမ္မဏဘာဝါနတိက္ကမနတောတိ ဧတေန သံကိလေသာနတိက္က-မနမေဝ ဒဿေတိ—ကို မိန့်ပြီ။

အဓိပ္ပါယ်ကား— အဋ္ဌကထာဆရာသည် "အာရမ္မဏဘာဝါနတိက္ကမနတော" ဟူသောပါဌ်ဖြင့် အာရုံ၏အဖြစ်ကို မလွန်သည်ကို အကယ်၍ ဆို၏ရှင့်၊ ထိုသို့ ဆိုငြားသော်လည်း ထိုအဋ္ဌကထာဆရာသည် အာရုံ၏အဖြစ်ကို မလွန်သည်ကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော "အာရမ္မဏဘာဝါနတိက္ကမနတော" ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် သံကိလေသ၏ အာရမ္မဏပစ္စည်း ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော အလုံးစုံသော တေဘူမက တရားတို့၏ သံကိလေသတရားကို မလွန်ခြင်းသည်သာလျှင် နိပ္ပရိယာယ အား ဖြင့် ပြ၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း— အာရမ္မဏိက တရား၏ အဝိနာဘာဝ၏ အဖြစ်ဖြင့် အာရုံ၏ အာရမ္မဏိကကို မလွန်ခြင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

အာရုံ၏ အဖြစ်ကို မလွန်ခြင်းကို နိပ္ပရိယာယ အားဖြင့် မပြအပ်၊ အဘယ့် ကြောင့်နည်း—အာရုံ၏ နိပ္ပရိယာယ အားဖြင့် မိမိ၏ အာရုံ၏အဖြစ်ကို မလွန် ခြင်း၏ မသင့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ထိုအာရုံ၏ အဖြစ်ကို မလွန်ခြင်း ကိုကား ပရိယာယအားဖြင့် ပြ၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း— နိပ္ပရိယာယအားဖြင့် အာရမ္မဏိကကို မလွန်ခြင်း ကို ပြအပ်သည်ရှိသော် အာရုံ၏အဖြစ်ကို မလွန်ခြင်းကို ပရိယာယအားဖြင့် ပြအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

သာဓကနက်

၃၂။ အာရမ္မဏဘာဝါနတိက္ကမနတောတိ ဧတေန၊ ဟူသော ဤ အဋ္ဌကထာ ပါဌ်ဖြင့်။ **သံကိလေသာနတိက္ကမနမေဝ၊** သံကိလေသ တို့ကို မလွန်နိုင်ခြင်းကိုသာလျှင်။ **ဒဿေတိ၊ ပြ၏။**

ထိုသို့ နိပ္ပရိယာယ, ပရိယာယ အားဖြင့် ပြအပ်သောကြောင့် "သံကိလေသာ-နုတိက္ကမနုတော" ဟူသော စကားကို ဆိုအပ်လျက် မဆိုမူ၍ "အာရမ္မဏာဘာဝါ-နုတိက္ကမနုတော" ဟူသော စကားကို အဋ္ဌကထာ (၈၅) ဆရာ ဆိုတော်မူသည်။

၆-ဝိတက္ကတိက်

ဝိတက္ကတိက်၌ ဝိတက် ဝိစာရ ၂-ပါးနှင့် ယှဉ်သောတရားကို ပဌမပုဒ်ဝယ် ဟောတော်မူသည်။ ထိုကြောင့် ဝိတက်သည် ဝိစာရနှင့်ကား ယှဉ်၏၊ တခုတည်းသာ ဖြစ်၍ ဝိတက်နှင့် မယှဉ်နိုင်၊ ဝိစာရလည်း ဝိတက်နှင့်ကား ယှဉ်၏၊ တခုတည်းသာဖြစ်၍ ဝိစာရနှင့် မယှဉ်နိုင်၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ် တပါးမူကား ရ၏၊ ၂-ပါး မရလေသောကြောင့် ဝိတက် ဝိစာရ ကြဉ်သော စေတသိက် ပညာသသာ ကောက်ရသည်။

ဒုတိယပုဒ်၌ကား ဝိစာရ တပါးနှင့် ယှဉ်သည်ကိုသာ ဟောတော်မူသည်။ ဝိတက်လည်း ပဌမပုဒ်၏အရ ဝိစာရ ပဥ္စပညာသ နှင့် ယှဉ်သည့်ကာလ ဝိစာရနှင့် သမ္ပယုတ် ဖြစ်ကောင်းသောကြောင့် ပဌမပုဒ်၏ အရနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိတက် ပဥ္စပညာသ ရ၏၊ ကောက်ပြန်ရသည်။

တတိယပုဒ်၌ကား ဝိတက် ဝိစာရ ၂-ပါးနှင့် မယှဉ်သည်ကို ဟောတော်မူသောကြောင့် ဒုတိယပုဒ်၏ အရနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝိစာရလည်း ၂-ပါးနှင့်ပင် မယှဉ်လေရကား ဝိစာရ ကောဒသကို ပြန်၍ ကောက်ရပြန်သည်။ **စိတ္တေန သမမုဒ္ဒိသေ** သင်္ဂြိုဟ်၌ ဆိုသည်နှင့် အညီ ဝိတက် ဝိစာရကို ပဥ္စပညာသ၊ ကောဒသ ဆိုသည်။

၇-ပီတိတိက်

ပီတိတိက်၌ ပဌမပုဒ်သာ ထူးသည်။ ဒုတိယ တတိယပုဒ်ကား ဝေဒနာတိက် အတူ။

ယင်းသို့ တူလျက် အဘယ့်ကြောင့် ပဌမပုဒ်မျှကို ထည့်၍ ဟောတော်မူပြန်သနည်း။

စတုတ္ထဈာန် ကောဒသ၊ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သော သုခသည် ပီတိကင်းသောကြောင့် နိပ္ပီတိကသုခ မည်၏၊ ကြွင်းသော သုခသဟဂုတ်နှင့် ယှဉ်သော သုခသည် သပ္ပီတိကသုခ မည်၏၊ ဤသို့ နိပ္ပီတိက, သပ္ပီတိက သုခ ၂-ပါး ပြားသည်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ဟောတော်မူသည်။

၃၃။ နိပ္ပီတိကဿ သုခဿ သပ္ပီတိကသုခတော ဝိသေသဒဿနဝသေန အယံ တိကော ဝုတ္တော။

ဤသို့ ဆိုသော အဌကထာနည်း။ (၈၅)

တနည်းကား— ပီတိ, သုခတို့၏ သဘောအထူးကို သိနိုင်ခဲသောကြောင့် အထူးကို ပြလိုရကား ဟောတော်မူပြန်သည်။

၃၄။ အထ ဝါ ပီတိသုခါနံ ဒုဗ္ဗိညေယျနာနတ္တာနံ နာနတ္တဒဿနတ္ထံ အယံ တိကော ဝုတ္တော။

ဤသို့ ဆိုသော မူလဋီကာနည်း။ (၄၁)

တနည်းကား— စတုတ္ထဇ္ဈာန် ကောဒသနှင့် ယှဉ်သော သုခသည် အတိပဏီတသုခ ဖြစ်ရကား ရုန့်ရင်းသော သုခမှ ခြားရ၍ သိမ်မွေ့သည်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဟောတော်မူပြန်သည်။

၃၅။ "စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ အတိပဏီတသုခန္တိ ဩဠာရိကင်တော နီဟရိတွာ တဿ ပဏီတဘာဝံ ဒဿေတုံ အယံ တိကော ဝုတ္တော" တိ ကေစိ ဝဒန္တိ။

ဤသို့ဆိုသော အနုဋီကာ (၄၄) ကေစိဝါဒနည်း။ သည်နည်းကိုမူကား အလုံးစုံသော သုခသဟဂုတ်တရားကိုပင် သုခသဟဂတာပုဒ်ဖြင့် ဟောတော်မူရကား ဆင်ခြင်အပ်၏ ဟူ၍ အနုဋီကာဆရာ မိန့်၏။

ပီတိသည် တပါးဖြစ်၍ သမ္ပယုတ် ပီတိ မရကောင်းပြီဖြစ်သောကြောင့် ကြဉ်ရသည်။ သုခသဟဂတာမှ ကြဉ်သည့် သုခ ၆၃-ခုတို့တွင် စတုတ္ထဇ္ဈာန် ၁၁၊ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်၌ရှိသည့် သုခကား ပီတိသဟဂတာ၌ မဝင်၊

သာဓကနက်

၃၃။ နိပ္ပီတိကဿ၊ ပီတိကင်းသော။ သုခဿ၊ သုခ၏။ သပ္ပီတိကသုခတော၊ပီတိနှင့် တကွဖြစ်သော သုခမှ။ ဝိသေသဒဿနဝသေန၊ ထူးသောသဘောကို ပြသည်၏အစွမ်းဖြင့်။ အယံ တိကော၊ ဤပီတိတိက်ကို။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်၏။

၃၄။ အထ ဝါ၊အဌကထာနည်းမှ တပါး ဋီကာနည်းကို ဆိုဦးအံ့။ ဒုဗ္ဗိညေယျနာနတ္တာနံ၊ သိနိုင်ခဲသော အဖြစ် ထူးသောအဖြစ် ရှိကုန်သော။ ပီတိသုခါနံ၊ ပီတိ, သုခတို့၏။ နာနတ္တဒဿနတ္ထံ၊ ထူးခြားသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှါ။ အယံ တိကော၊ ဤပီတိသဟဂတတိက်ကို။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်၏။

၃၅။ စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ၊ စတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော သုခသည်။ အတိပဏီတသုခံ၊ အလွန်မွန်မြတ်သော သုခတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဩဠာရိကင်တော၊ ရုန့်ရင်းသော အင်္ဂါရှိသော သုခမှ။ နီဟရိတွာ၊ ထုတ်၍။ တဿ၊ ထိုစတုတ္ထဈာန်၌ ရှိသော သုခ၏။ ပဏီတဘာဝံ၊ မွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတုံ၊ပြခြင်းငှါ။ အယံ တိကော၊ဤပီတိတိက်ကို။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ **ကေစိ၊ အချို့သောဆရာတို့သည်။ ဝဒန္တိ၊ ဆိုကုန်၏။**

အကြွင်းကား ဝင်လေသည်။ မဝင်သော နိပ္ဖတိကသုခကိုကား တိက်မှတ်သို့ သွင်းရလေသည်။

ဂ-ဒဿနတိက်

ဒဿနတိက်၌ ကေန် အနေကန် ၂-ပါး အထူးကား— မဂ်တပါးတည်းသာ အမျှားနှင့် မဆက်ဆံ၍ ပယ်အပ်သည်ကား ကေန်၊ အမျှားနှင့် ဆက်ဆံလျက် ပယ်အပ်သည်ကား အနေကန်၊ ဤသို့ အထူးမှတ်လေ။

ဒုတိယာပုဒ်၌ အထက်မဂ် ၃-ခုသည် ကေန်ပယ်အပ်သော ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်၊ အနေကန်ပယ်အပ်သော အပါယဂမနီယဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် ၄-ခု၊ ဒေါသမူဒွေကို ကောက်ရာ၌ အထက်မဂ် ၃-ခုသည် ဟူသော ကတ္တားအပေါင်းမှ အရဟတ္တမဂ်သည်ဟု ကတ္တားတစိတ်ကိုသာ နုတ်၍ ကေန်ပယ်အပ်သော ကြိယာ၌ စပ်လေ။ ၃-ခုလုံးကို စပ်၍ အဓိပ္ပါယ် မယူလင့်၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်ကို အရဟတ္တမဂ် တခုကသာ ကေန်ပယ်သည်၊ အနေကန်ပယ်အပ်သော ဟူသော ကြိယာ၌ကား ၃-ခုလုံးကို စပ်လေ။ ဆရာမြတ်တို့ စကားကား ခဲ၏၊ မသိလွယ်။

အရဟတ္တမဂ်သည် ကေန်ပယ်အပ်သော ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်၊ အထက်မဂ် ၃-ခုသည် အနေကန် ပယ်အပ်သော အပါယဂမနီယ မဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိ။ပ။ ၏၊ ဤသို့ ဆိုမူ သိလွယ်၏။

အဘယ့်ကြောင့် ရုပ်ကို တတိယပုဒ်၌ ကောက်ရသနည်း။

၃၆။ ရူပံ ဘိက္ခဝေ န တုမှာကံ၊ တံ ပဇဟထ။ (ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်-၂၈၊ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်-၁၈၄)။

ဟူ၍ သုတ္တန်၌ ပယ်အပ်ကြောင်းကို ဟောတော်မူသည် မဟုတ်လော-ဟူငြားအံ့၊ ရုပ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ဆန္ဒရာဂကို ပယ်ခြင်းကိုသာ အကြောင်း ဖြစ်သော ရုပ်၌ ဖလူပစာရအားဖြင့် တင်စား၍ ဟောတော်မူသည်၊ သက်သက် ရုပ်ကို ပယ်အပ်သောကြောင့် ဟောတော်မမူ ဟူရာ၏။ ထိုကြောင့် ဋီကာကျော် (၁၀၉) ၌—

၃၇။ ကတ္ထ တဗ္ဗိသယစ္ဆန္ဒ-ရာဂပဟာနိ ပကာသိတာ-ဟု မိန့်ပြီ။

သာဓကနက်

၃၆။ ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ရူပံ၊ ရုပ်တရားသည်။န တုမှာကံ၊ သင်တို့၏ ဥစ္စာမဟုတ်။ တံ ရူပံ၊ထိုရုပ်တရားကို(ဥပစာ)။ ဝါ၊ ထိုရုပ်လျှင် အာရုံရှိသော ဆန္ဒရာဂကို(မှချ) ။ပဇဟထ၊ ပယ်စွန့်ကြကုန်ရာ၏။

၃၇။ ကတ္ထ၊ ထို ရူပံ ဘိက္ခဝေ စသော စကားတော်၌။ တဗ္ဗိသယစ္ဆန္ဒရာဂပဟာနိ၊ ထို ရုပ်လျှင် အာရုံရှိသော ဆန္ဒရာဂကို ပယ်ခြင်းကို။ ပကာသိတာ၊ ပြအပ်၏။

၉-ဒဿနဟေတုတိက်

ဒဿနဟေတုတိက်၌ ဉဒ္ဒစ္စသဟဂုတ်, ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်၌ မောဟကို ဟိတ်ရှိသည် မဆိုရ၊ မိမိနှင့် သမ္ပယုတ်ဟိတ် မရသောကြောင့် ကြဉ်ရသည်။ ထိုကြောင့်လည်း တတိယပုဒ်၌ သွင်း၍ ကောက်ရသည်။

၁၁-သေက္ခတိက်

သေခါ အသေခါ, သေက္ခာ အသေက္ခာ ၂-ပါးပင် သေက္ခတိက်၌ ပါဠိရှိသင့်၏။ ဥပေခါ ဥပေက္ခာ, သင်္ခါရာတော သင်္ခါရတော ဆိုသကဲ့သို့တည်း။ အရိယာ ဂ-ယောက်တွင် အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို အသေက္ခ၊ အကြွင်းကို သေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်ဟု မှတ်။

၁၃-ပရိတ္တာရမ္မဏတိက်

ပရိတ္တာရမ္မဏတိက် ပဌမပုဒ်၌ အပ္ပမညာကို အဘယ့်ကြောင့် ကြဉ်သနည်းဟူမူကား -အပ္ပမညာသည် သဓိတ ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုခဲ့၊ ထိုစိတ်တို့သည် ကာမတရားကို အာရုံပြုခဲ့၊ ဤသို့ အာရုံပြုသောကြောင့် ကြဉ်ရသည်။

ဝိရတီကိုကား မဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော ဝိရတီသည် နိဗ္ဗာန်ဟူသော လောကုတ္တရာကို အာရုံပြုကောင်းသောကြောင့် မကြဉ်ရသည်။

ဒုတိယပုဒ်၌ အပ္ပမညာ, ဝိရတီကို အဘယ့်ကြောင့် ကြဉ်ရသနည်း ဟူမူကား— အပ္ပမညာသည် ဆိုပြီးသောနည်းဖြင့် သတ္တဝါပညတ်ကိုသာ အာရုံပြုခဲ့၊ ဝိရတီလည်း ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါး၊ ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါးဟူသော ဝိရမိ-တဗ္ဗကိုသာ အာရုံ ပြုခဲ့သည်၊ ထို တရားတို့သည်လည်း မဟဂ္ဂုတ်ကို အာရုံ ပြုခဲ့သည်၊ ဤသို့ အာရုံပြုသောကြောင့် ကြဉ်ရသည်။

တတိယပုဒ်၌ကား ဆိုပြီးသော နည်းဖြင့် အပ္ပမညာကို အာရုံပြုသောကြောင့် ကြဉ်ရသည်။ အကုသိုလ်, မဟာကုသိုလ် ,မဟာကြိယာ, မနောဒွါရာ-ဝဇ္ဇန်း, အဘိညာဉ်ဒွေတို့ကား တိက်ဝင်, တိက်မုတ် ၂-ပါးပင် ဖြစ်လေသည်။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း ဟူမူကား —တခုသော နွားသည်ပင် အမိနို့ စို့စဉ်ကာလ ဝစ္ဆဟူသော အမည်ဖြင့်, ဆုံးမကျွပ်ညှပ်လောက်သည့်ကာလ ဒမ္မဟူသော အမည်ဖြင့်, ဝန်ကို ရွက်ဆောင်နိုင်သည့်ကာလ ဗလိဗဒ္ဒ ဟူသော အမည်ဖြင့် ဤသို့

အဝတ္ထာ အခိုက်အတန့် ဖြစ်လေသကဲ့သို့ အခိုက်အတန့် အဝတ္ထာကို စွဲ၍ ဖြစ်လေသတည်း။

တခုသော တရားကိုချည်း သက်သက် အာရုံမှုသည်ကား ကေန်၊ တပါးကိုလည်း အာရုံမှုသေးသည်ကား အနေကန်၊ ဤကား အထူးတည်း။

၁၅-မိစ္ဆတ္တတိက်

မိစ္ဆတ္တတိက်၌ ပဌမပုဒ်အရတွင် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ ဟူသည်ကား—အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကြိယဒိဋ္ဌိ၊ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ ဤ ၃-ပါးတည်း။

ထိုကြောင့် နိက္ခေပကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ (၃၉၂) ၌—

၃၈။ **ယာ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိယတာတိ** အဟေတုကဝါဒအကိရိယဝါဒနတ္ထိကဝါဒေသု အညတရာ-ဟု မိန့်ပြီ။

ပဉ္စာနန္တရိယကံ ဟူသည်ကား— မာတုဃာတက၊ ပိတုဃာတက၊ အရဟန္တဃာတက၊ သံဃဘေဒက၊ လောဟိတုပ္ပါဒက ဤ ၅-ပါးတည်း။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၊ ပဉ္စာနန္တရိယကံကို ပြုသောသူသည် မြင်းမိုရ်တောင် ပမာဏစေတီ၊ စကြဝဠာပမာဏ ရတနာတံတိုင်းရှိသော ကျောင်း၊ စကြဝဠာပမာဏ ရဟန်းအများတို့အား ပစ္စည်း ၄-ပါးဖြင့် ထောက်ပံ့ခြင်း၊ ဤသို့စသော ကောင်းမှုကိုပင် ပြုလုပ်ငြားမူလည်း ထိုအကုသိုလ်ကံကို မြစ်ပယ်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ချေ၊ ထိုအကုသိုလ် တရားတို့သည် စုတိအနန္တရ၌ မကောင်းကျိုး ပေးလေသည်သာ၊ ထိုကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ကောက်ရသည်။

သတ္တမဇောကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် ကောက်ရသနည်းဟူမူကား—

ဇော ၇-ချက်တို့တွင် ပဌမဇောသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံဖြစ်၍ အကြောင်းညီလျှင် ဇစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌သာ အကျိုးပေးသည်။

ဒုတိယမှသည် ဆဋ္ဌတိုင်အောင် အလယ်ဇော ၅-ချက်သည် အပရာပရိယဝေဒနီယကံဖြစ်၍ တတိယဘဝမှသည် နိဗ္ဗာန်မရသေးသ၍ အခွင့်သာလျှင် အကျိုးပေးသည်။

သာဓကအနက်

၃၈။ ယာ စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိယတာတိ၊ ဟူသည်ကား။ အဟေတုကဝါဒအကိရိယဝါဒနတ္ထိကဝါဒေသု၊ အဟေတုက အယူ၊ အကိရိယအယူ၊ နတ္ထိကအယူတို့တွင်။ အညတရာ၊ တပါးပါးသော အယူတည်း။

သတ္တမဇောသည်ကား ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံဖြစ်၍ စုတိအနန္တရ၌သာ အကျိုး ပေးသည်။

ထိုသို့ သတ္တမဇောသာ စုတိအနန္တရ၌ အကျိုးပေးတတ်သောကြောင့် ပဌမ ဇော, အလယ်ဇော ၅-ချက်တို့ကို ထား၍ သတ္တမဇောကို ကောက်ရသည်။ ထိုပဌမဇော, အလယ်ဇော ၅-ချက်တို့ကား တတိယပုဒ်၌ ဝင်လေသည်။ ထိုကြောင့် ပဌမပုဒ်၏ အရမှတပါးဟု စကားမ-၍ ကောက်ပြန်ရသည်။

ပဋ္ဌာနန္တရိယကံ ၅-ပါးတို့တွင် အားကြီးသောကံ အကျိုးပေးပြီးသော် တပါး-ကံ အကျိုးမပေးပြီ၊ အဟောသိကံ မြောက်လေတော့သည်။ **သမ္မောဟဝိနောဒနီ** (၄၀၉) ၌ ဆိုသောကြောင့် အဟောသိကံဖြစ်သော အာနန္တရိယကံသည် ပဌမ ပုဒ်၌ ဝင်မည်လော၊ ယင်းသို့မဟုတ် မဝင်မည်လော ဟူငြားအံ့— စင်စစ် အကျိုးပင် မပေးသော်လည်း ပေးသည်ဖြစ်က စုတိအနန္တရ၌သာ ပေးခြင်း သဘော ရှိသောကြောင့် သဘောကိုထောက်သဖြင့် ဝင်သင့်သည် ဟူရာ၏။ ထိုကြောင့် **မူလဋီကာ** (၄၅) ၌—

၃၉။ ဗလဝတာ အာနန္တရိယေန ဝိပါကေ ဒိန္နေ အဝိပစ္စမာနာနမ္ပိ အာနန္တရိယာနံ ဖလဒါနေ နိယတသဘာဝါ အာနန္တရိယသဘာဝါ စ ပဝတ္တိတိ၊ အတ္တနော သဘာဝေန ဖလဒါနနိယမေနေဝ နိယတတာ အာနန္တရိယတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဟု မိန့်သည်။

ဋီကာ၌ အရိပ်အမြွက်ကိုသာ ထောက်သင့်ပေသည်။ ဒုတိယ၌ မိမိအခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးကြောင်းကို မဂ္ဂဝိထိဆိုရိုးကို ထောက်လေ။

သာစကနက်

၃၉။ ဗလဝတာ၊ အားကြီးသော။ အာနန္တရိယေန၊ အာနန္တရိယကံသည်။ ဝိပါကေ၊ ပဋိသန္ဓေ အကျိုးကို။ ဒိန္နေ၊ ပေးအပ်သည်ရှိသော်။ အဝိပစ္စမာနာနမ္ပိ၊ အကျိုးမပေးအပ်သည လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အာနန္တရိယာနံ၊ ဒုဗ္ဗလဖြစ်ကုန်သော တပါးသော အာနန္တရိယကံတို့၏။ ဖလဒါနေ၊ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးသည်ရှိသော်။ ဝါ၊ အကျိုးပေးခြင်း၌။ နိယတ-သဘာဝါ၊ မြဲသောသဘောရှိသော။ ပဝတ္တိ စ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း။ အာနန္တရိယသဘာဝါ၊ အာနန္တရိယသဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ ပဝတ္တိ စ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း။ ဟောတိ၊ ၏။ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အတ္တနော၊ မိမိဟု ဆိုအပ်သော အာနန္တရိယကံ၏။ သဘာဝေန၊ သဘော ဖြစ်သော။ ဖလဒါနနိယမေနေဝ၊ အကျိုးပေးခြင်း မြဲသောအားဖြင့်သာလျှင်။ နိယတတာ စ၊ မြဲသည်၏အဖြစ်ကို၎င်း။ အာနန္တရိယတာ စ၊ အာနန္တရိယ၏အဖြစ်ကို၎င်း။ ဝိညူဟိ၊ တို့သည်။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိအပ်၏။

၁၆-မဂ္ဂါရမ္မဏတိက်

မဂ္ဂါရမ္မဏတိက် ပဌမပုဒ်၌ မဂ်ကိုအာရုံပြုခိုက် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄-ခု၊ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄ ခု၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ်သော စေတသိက် ၃၃-ခု၊ ဤသို့ ယခုကာလ ဆရာမြတ်တို့ ကောက်ရိုး၌ အာရမ္မဏပစ္စည်း သက်သက်၊ အာရမ္မဏာဓိပတိကို ပစ္စည်းနှစ်ချက်ခွဲ၍ ယူလေ။

အာရမ္မဏပစ္စည်းသက်သက်ယူသော် ဆိုရိုးအတိုင်းပင်။

အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းယူသော်ကား —မိမိမဂ်မှ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းကို ရခိုက် မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ၈-ခု၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာ ကြဉ်သော စေတသိက် တေတ္တိံသ၊ ဤသို့ ခွဲ၍ယူလေ။ နန်းကျောင်း ကောက်ရိုး၌ကား ၂-ခုပင် ကောက်သည်။

တတိယပုဒ်၌ အာရမ္မဏာဓိပတိ, သဟဇာတာဓိပတိ ၂-ပါးကို ကောက်ရာတွင် အာရမ္မဏာဓိပတိကို ကောက်သည့်ကာလ မဂ်မှ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းကို ရခိုက်ဟု အဘယ့်ကြောင့် မိမိမဂ်ကို ပစ္စည်းယူလေသနည်း ဟူငြားအံ့၊ တပါးသောသူ၏ မဂ်ကို မဆိုလင့်ဦး၊ ယမိုက်ပြာဋိဟာ ပြတော်မူသော ဘုရားရှင်၏မဂ်ကို ဆင်ခြင်သော်လည်း အဓိပတိပစ္စည်း တပ်စွမ်းနိုင်အောင် အလေးအမြတ် မပြုလေရကား သူတပါးမဂ်သည် အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း မတပ်နိုင်၊ မိမိမဂ်သာ တပ်နိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိမဂ်ကိုသာ ပစ္စည်းယူရလေသည်။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ (၃၉၂) ၌ —

၄၀။ အရိယသာဝကာနဉ္စ အတ္တနော မဂ္ဂံ ဂရုံ ကတွာ ပစ္စဝေက္ခဏကာလေ အာရမ္မဏာဓိပတိ လဗ္ဘတိ-ဟု မိန့်ပြီ။

ရှေးဆိုပြီးသော စေတသိက်၌ပင် ဝင်ကောင်းပြီးလျက် ဝီရိယ, ဝီမံသကို ကောက်တော်မူပြန်သည်ကား —စေတသိက်အရေအတွက်ကို လျှော့၍သော်ကား ကောက်သင့်၏၊ မလျှော့သော် ကောက်သင့်မည် မထင်ပြီ။

ဤတိက်မှတ်တွင် ပဌမပုဒ်၏ အရမှတပါး အပါဒါန် ခံကုန်၏၊ ယင်းသို့ ခံခြင်းသည် တတိယ၌ အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်စသည်လည်း ဝင်သောကြောင့် ခံလေကုန်သည်။ ဤတိက်ကား ခဲစွာ၏။

သာဓကနက်

၄၀။ ဟိ၊ သင့်စွ။အရိယသာဝကာနံ၊ အရိယသာဝကတို့အား။ ဝါ၊တို့သည်။ အတ္တနော၊ **မိမိ၏**။မဂ္ဂံ၊ မဂ်ကို။ ဂရုံ ကတွာ၊ အလေးအမြတ်ပြု၍။ပစ္စဝေက္ခဏကာလေ၊ ဆင်ခြင်သောအခါ၌။ အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်းကို။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။

၄၁။ အဋ္ဌင်္ဂိကောပိ မဂ္ဂေါ ပစ္စယဋ္ဌေန ဧတေသံ ဟေတူတိ **မဂ္ဂဟေ-တုကာ**။

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝါ ဟေတူ မဂ္ဂေ ဝါ ဟေတူတိ မဂ္ဂဟေတူ၊ တေ ဧတေသံ ဟေတူတိပိ **မဂ္ဂဟေတုကာ**။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ သယံ မဂ္ဂေါ စေဝ ဟေတု စ၊ ဣတိ မဂ္ဂေါ ဟေတု ဧတေသန္တိပိ **မဂ္ဂဟေတုကာ**——

ဟူသော မဂ္ဂါရမ္မဏတိက် မဂ္ဂဟေတုကာ ဓမ္မာ-ဟူသော ဓမ္မသင်္ဂဏီ **မာတိ-ကာ** ပါဠိတော်အဖွင့် အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ (၇၇)အားလျော်စွာ **မဂ္ဂဟေ-တုကာ** ဓမ္မာ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်ကို အနက်ယောဇနာသည်ရှိသော်——

မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၈-ပါးဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

တနည်းကား— မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ်နှင့် ယှဉ်သော ဟိတ် ၂-ပါး၊ ၃-ပါးဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန်ထသော။ ဝါ၊ မဂ်၌ဖြစ်သော ဟိတ် ၂-ပါး၊ ၃-ပါးဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန်ထသော။

တနည်းကား— မဂ္ဂဟေတုကာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင် တည်းဟူသော အမောဟ ဟိတ်ဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိကုန်ထသော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

သာဓကေနက်

၄၁။ အဋ္ဌင်္ဂိကောပိ၊ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ မဂ္ဂေါ၊ အရိယမဂ်သည်။ ပစ္စယဋ္ဌေန- မဂ္ဂပစ္စယဋ္ဌေန၊ မဂ္ဂသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဝါ၊ မဂ္ဂသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သဘော ကြောင့်။ ဝါ၊ မဂ္ဂသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဧတေသံ၊ တို့၏။ ဟေတု၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။မဂ္ဂဟေတုကာ၊ ကုန်၏။

ဝါ၊ ကား။ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ၊ မဂ်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော။ ဟေတူ၊ ဟိတ်တို့တည်း။ ဝါ၊ ကား။ မဂ္ဂေ၊ မဂ်၌။(ဘဝါ၊ ဖြစ်ကုန်သော။) ဟေတူ၊ တို့တည်း။ဣတိ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ မဂ္ဂဟေတူ၊ တို့မည်ကုန်၏။ ဧတေသံ၊ တို့အား။ တေ- တာဒိသာ၊ ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော။ ဟေတူ၊ မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဟိတ်, မဂ်၌ဖြစ်သော ဟိတ်တို့သည်။ သန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာပိ၊ ကြောင့်လည်း။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ ကုန်၏။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်သည်။ သယံ၊ မိမိသည်။ မဂ္ဂေါ စေဝ၊ မဂ်မည်သည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ဟေတု စ၊ ဟိတ်မည်သည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ဣတိ တသ္မာ၊ ထိုသို့ မဂ်လည်းမည် ဟိတ်လည်းမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧတေသံ၊ တို့အား။ မဂ္ဂေါ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဟု ဆိုအပ်သော။ ဟေတု၊ ဟိတ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ဣတိ တသ္မာပိ၊ ကြောင့်လည်း။ တေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ ကုန်၏။

ဤသို့ အဋ္ဌကထာ အနက်ပေးနည်းတို့တွင် ဒုတိယနည်း, တတိယနည်းပေါင်း၍ ၃-နည်း ဟူ၍သာ မှတ်။

ပဌမနည်းအလို မဂ္ဂဟေဘုကာ ဓမ္မာ ဟူသော ဒုတိယပုဒ် အရကောက်သော် မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၈-ပါးကြဉ်သော စေတသိက် အဋ္ဌဝီသ ကောက်။

ဒုတိယနည်းအလို ကောက်သော် မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ စေဘသိက် ဆတ္တိံသ ကောက်။

တတိယနည်းအလို ကောက်သော် မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ အမောဟ ကြဉ်သော စေတသိက် ပဉ္စတိံသ ကောက်။

ရင်းအဋ္ဌကထာအလို နည်း ၃-ပါး အစဉ်ထားခြင်းသည် ပဌမနည်းမှာ ဟိတ် ၈-ပါး၊ ဒုတိယနည်းမှာ ဟိတ် ၂-ပါး၊ ၃-ပါး၊ တတိယနည်းမှာ ဟိတ် ၁-ပါး၊ ဤသို့ ဟိတ်အနည်းအများ၏ အစွမ်းဖြင့် အစဉ်ထားသည်။

နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌ နည်း ၃-ပါး အစဉ်ထားခြင်းသည် ယင်း ၃-ပါးသော နည်းတို့တွင် ပဌမနည်းအလို မဂ္ဂင် ၈-ပါးသည် မဂ္ဂဟေတု၊ ကြွင်းသော သမ္ပယုတ် တရားသည် မဂ္ဂဟေတုက။ ရင်း ပဌမနည်းဖြင့် မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၈-ပါးသည် မဂ္ဂဟေတုက မမည်သေး၊ ရင်း မဂ္ဂင် ၈-ပါး မဂ္ဂဟေတုက မည်စေခြင်းငှါ ဒုတိယနည်း တက်ပြန်သည်။

ရင်း **ဒုတိယနည်းအလို** သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟုဆိုအပ်သော အမောဟသည် မဂ္ဂဟေတု၊ ကြွင်းမဂ္ဂင် ၇-ပါးနှင့် တကွသော သမ္ပယုတ်တရားသည် မဂ္ဂဟေတုက၊ ရင်း ဒုတိယနည်းဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်သည် မဂ္ဂဟေတုက မမည်သေး၊ ရင်းမဂ္ဂင် မဂ္ဂဟေတုက မည်စေခြင်းငှါ တတိယနည်း တက်ပြန်သည်။

ရင်း **တတိယနည်းအလို** ပဓာနအားဖြင့် အလောဘ, အဒေါသသည်မဂ္ဂဟေတု၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်နှင့် တကွသော အလောဘ, အဒေါသကြဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားသည် မဂ္ဂဟေတုက။

ရင်းကိုထောက်၍ မဂ္ဂဟေတုကာ ဓမ္မာ-အရ အလောဘ, အဒေါသ ကြဉ်၍ ကောက်ယောင် ထင်တတ်သည်။

အမောဟလည်း ဟိတ်ပင်ဖြစ်လေသောကြောင့် မဂ္ဂဟေတုအရ အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားသည် မဂ္ဂဟေတုက၊ ရင်းကိုထောက်၍ ဒုတိယပဒအရ ဟိတ် ၃-ပါးကြဉ်၍ ကောက်ယောင် ထင်တတ်သည်။

ယင်းသို့ ဖြစ်သော်လည်း ဟိတ် ၃-ပါးတို့တွင်—

အလောဘ မဂ္ဂဟေတုဖြစ်ခိုက် အဒေါသ, အမောဟနှင့် တကွသော သမ္ပယုတ်တရားမဂ္ဂဟေတုက ဖြစ်သည်၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာတွင် အမောဟ မဂ္ဂဟေတုကဖြစ်ခြင်းသည် ပဓာန၊ ကြွင်းသမျှမှာ အပဓာန။

အဒေါသ မဂ္ဂဟေတုဖြစ်ခိုက် အလောဘ, အမောဟနှင့်တကွသော သမ္ပယုတ်တရားသည် မဂ္ဂဟေတုကဖြစ်သည်၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာတွင် အမောဟ မဂ္ဂဟေတုကဖြစ်ခြင်းသည် ပဓာန၊ ကြွင်းသမျှမှာ အပဓာန။

အမောဟ မဂ္ဂဟေတုဖြစ်ခိုက် အလောဘ, အဒေါသနှင့် တကွသော သမ္ပယုတ်တရားသည် မဂ္ဂဟေတုက၊ ပဓာနမရှိ၊ အပဓာနသာ။

အလောဘ, အဒေါသ မဂ္ဂဟေတုဖြစ်ခိုက် အမောဟနှင့်တကွ ကြွင်းသော သမ္ပယုတ်တရားသည် မဂ္ဂဟေတုက ဖြစ်သည်၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာတွင် အမောဟ မဂ္ဂဟေတုကဖြစ်ခြင်းသည် ပဓာန၊ ကြွင်းသမျှမှာ အပဓာန။

အလောဘ, အမောဟ မဂ္ဂဟေတုဖြစ်ခိုက် အဒေါသနှင့်တကွ ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားသည် မဂ္ဂဟေတုက၊ ပဓာန မရှိ၊ အပဓာနသာ။

အဒေါသ, အမောဟ မဂ္ဂဟေတုဖြစ်ခိုက် အလောဘနှင့်တကွ ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားသည် မဂ္ဂဟေတုက၊ ပဓာနမရှိ၊ အပဓာနသာ။

အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ မဂ္ဂဟေတုဖြစ်ခိုက် ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားသည် မဂ္ဂဟေတုက၊ ပဓာနမရှိ၊ အပဓာနသာ။

ဤသို့ ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန် ·စက်လှည့်၍ ဖြစ်ကောင်းလေသောကြောင့် ဟိတ် ၃-ပါး မကြဉ်ပဲပင် ပဓာန အပဓာနအားဖြင့် မဂ္ဂဟေတုက အလုံးစုံကို အကုန်ကောက်သင့်သည်။

ဤသို့ မယူအပ်သေးကို ယူသည်၏ အစွမ်းဖြင့် နည်း ၃-ပါးအစဉ်ထားသည်။ ထိုကြောင့် **မူလဋီကာ(၄၆)**၌—

၄၂။ ပရိပုဏ္ဏာ။ပ။ နိက္ခေပကဏ္ဍေပိ ဟိ ယေ မဂ္ဂပစ္စယံ လဘန္တိ၊ န ပန သယံ မဂ္ဂပစ္စယဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တေ မဂ္ဂဟေတုကာတိ ဒဿေတုံ

သာဓကေနက်

၄၂။ ပရိပုဏ္ဏာ၊ ပ။ ဟိ သစ္စံ၊ ထိုစကားသည် မှန်၏။ ဝါ၊ ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ယေ ဓမ္မာ၊ အကြင်တရားတို့သည်။ မဂ္ဂပစ္စယံ၊ မဂ္ဂပစ္စည်းဟုခေါ်ဝေါ်ခြင်းကို။ ဝါ၊ မဂ္ဂပစ္စည်းအဖြစ်ကို။ လဘန္တိ၊ ရကုန်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ရကုန်သော်လည်း။ သယံ ပန၊ မိမိတို့သည်ကား။ မဂ္ဂပစ္စယဘာဝံ၊ မဂ္ဂပစ္စည်း၏ အဖြစ်သို့။ န ဂစ္ဆန္တိ၊ မရောက်ကုန်။ တေ ဓမ္မာ၊ ထိုတရားတို့သည်သာလျှင်။ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ္ဂဟေတုကတို့မည်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ ဣမံ အတ္ထံ၊ ကို။ ဒဿေတုံ၊ ပြခြင်းငှါ။ နိက္ခေပကဏ္ဍေပိ၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ၌လည်း။ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂီဿ မဂ္ဂင်္ဂါနိ

“အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဌပေတွာ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယော ပန စာတွေ့ဝ “အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ အလောဘော အဒေါသော အမောဟော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတူ”တိအာဒိနယော ဝုတ္တော၊ တံ ဒဿေတုံ “မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝါ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ “အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂေါ စေဝ ဟေတု စာ”တိအာဒိနာ ပန ဝုတ္တနယံ ဒဿေတုံ “သမ္မာဒိဋ္ဌိ သယ”န္တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ ပန အသင်္ဂဟိတသင်္ဂဏှနဝသေန ပဋိပါဋိယာ တယော နယာ ဝုတ္တာ၊ ဟေတုဗဟုတာဝသေန တတိယော နယော ဣမ ဒုတိယော ဝုတ္တော-ဟု မှိန်ကုန်ပြီ။

၄၃။ မဂ္ဂကိစ္စံ ပရိညာဒိ။ အင္ဂင်္ဂိကမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာလောဘာဒေါသသင်္ခါတေဟိ မဂ္ဂဟေတူဟိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တခန္ဓေသုမဂ္ဂင်္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိနံ သဟေတုကဘာဝဒဿနတော တိဏ္ဏံ နယာနံ အသင်္ဂဟိတသင်္ဂဏှနဝသေန ာတိ ဝုတ္တံ။ ဟေတုဗဟုတာဝသေန ာတိ ဗဟုဟေတုကဿ ပဌမနယဿ အနန္တရံ ဗဟုဟေတုကတာ သာမညေန

သာဓကနက်

ဌပေတွာတိအာဒိ၊ စကားကို။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တံ၊ ၏။ တတ္ထေဝ၊ ထိုနိဒ္ဒေသပကဏ္ဍ၌သာလျှင်။ အရိယမဂ္ဂဿ၊ အရိယမဂ်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အလောဘော အဒေါသော အမောဟော ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတူတိအာဒိ၊မဂ္ဂဟေတု ဤသို့ အစရှိသော။ယော ပန နယော၊ အကြင်နည်းကိုကား။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ ၏၊ တံ နယံ၊ ကို၊ ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝါတိအာဒိ၊ စကားကို။ အာစရိယေန၊ သည်။ ဝုတ္တံ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့။ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ၊ ၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်သည်။ မဂ္ဂေါ စေဝ၊ မဂ်လည်းမည်၏။ ဟေတု စ၊ ဟိတ်လည်းမည်၏၊ ဣတိအာဒိနာ၊ ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်။ဝုတ္တနယံ၊ ကို။ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသယန္တိအာဒိ၊ စကားကို။ အာဟ၊ ပြီ။ ပန၊ အထူးကို ဆိုဦးအံ့။ တတ္ထ၊ ထိုနိဒ္ဒေသပကဏ္ဍ၌။ အသင်္ဂဟိတသင်္ဂဏှနဝသေန၊ အသင်္ဂဟိတဖြစ်သောမဂ္ဂင်ကို သင်္ဂြိုဟ်သည်၏အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တာယ၊ ဖြစ်သော၊ ပဋိပါဋိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ တယော၊ ကုန်သော။ နယာ၊ တို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်၏။ ဟေတုဗဟုတာဝသေန၊ ဟိတ်များသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်။ တတိယော၊ နိဒ္ဒေသပကဏ္ဍ တတိယနည်းကို။ ဣမ၊ ဤမဂ္ဂါရမ္မဏတိက်အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌။ ဒုတိယော၊ ဒုတိယနည်းကို။ ကတွာ၊ ပြု၍ အာစရိယေန၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ ၏။

၄၃။ မဂ္ဂကိစ္စံ၊ မဂ်ကိစ္စဟူသည်ကား။ ပရိညာဒိ၊ ပရိညာ အစရှိသောကိစ္စတည်း။ ဝါ၊ ပရိညာဒိ၊ ပရိညာအစရှိသောကိစ္စသည်။ မဂ္ဂကိစ္စံ၊ မဂ်ကိစ္စမည်၏။ အင္ဂင်္ဂိကမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာလောဘာဒေါသသင်္ခါတေဟိ၊ အင္ဂင်္ဂိကမဂ် သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ်နှင့် ယှဉ်သော အလောဘ အဒေါသဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ မဂ္ဂဟေတူဟိ၊ မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဟိတ်တို့ဖြင့်။ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တခန္ဓေသုမဂ္ဂင်္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိနံ၊မဂ်နှင့် ယှဉ်သော နာမက္ခန္ဓာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိမှ ကြွင်းသောမဂ္ဂင် သမ္မာဒိဋ္ဌိတို့၏။ သဟေတုကဘာဝဒဿနတော၊ သဟေတုက၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ဟိတ် ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းကြောင့်။ တိဏ္ဏံ နယာနံ၊ သုံးပါးသောနည်းတို့ကို။ အသင်္ဂဟိတသင်္ဂဏှနဝသေနာတိ၊ အသင်္ဂဟိတသင်္ဂဏှနဝသေန ဟူ၍။ အာစရိ-

နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိယံ တတိယံ ဝုတ္တနယော ဣဓ **အဋ္ဌကထာယံ** ဒုတိယံ ဝုတ္တော ဟူ၍လည်း **အနုဋီကာ** (၄၉) ၌ မိန့်ပြီ။

ယင်း အနုဋီကာပါဠ်၌ "သမ္ပယုတ္တာလောဘာဒေါသသင်္ခါတေဟိ"ဟု သမ္ပယုတ္တသဒ္ဒါဖြင့် မိန့်ဆိုတော်မူလေသောကြောင့် မကြဉ်မူ၍ ကောက်သင့်သည်။

၄၄။ ကတမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုကာ။ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဌပေတွာ တံသမ္ပယုတ္တော ဝေဒနာက္ခန္ဓော ။ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုကာ။ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂေါ စေဝ ဟေတု စ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဌပေတွာ တံသမ္ပယုတ္တော ဝေဒနာက္ခန္ဓော ။ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုကာ။ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ အလောဘော အဒေါသော အမောဟော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတူ။ တံသမ္ပယုတ္တော ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော။ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုကာ။

ဟူသော နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော် (၂၁၂) ၌လည်း ပဌမနည်း, ဒုတိယနည်းမှာ ဌပေတွာ-သဒ္ဒါ ပါသည်၊ တတိယနည်းမှာ မပါ။ ထိုကြောင့် မကြဉ်မူ၍ ကောက်သင့်သည်။

သာဓကေနက်

ယေန၊ သည်။ ဝုတ္တံ၊ ၏။ ဟေတုဗဟုတာဝသေနာတိ၊ ဟူသည်ကား။ ဗဟုဟေတုကဿ၊ များသော ဟိတ်ရှိသော။ ပဌမနယဿ၊ ပဌမနည်း၏။ အနန္တရံ၊ အခြားမဲ့၌။ ဗဟုဟေတုကဘာဝသာမညေန၊ များသော ဟိတ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိယံ၊ နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၌။ တတိယံ၊ သုံးခုမြောက်၌။ ဝုတ္တနယော၊ ဟောတော်မူအပ်သောနည်းကို။ ဣဓ အဋ္ဌကထာယံ၊ဤအဋ္ဌကထာ၌။ ဒုတိယံ၊ နှစ်ခုမြောက်၌။ အဋ္ဌကထာစရိယေန၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ ၏။

၄၄။ ကတမေ ဓမ္မာ၊ အဘယ်တရားတို့သည်။ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ္ဂဟေတုကမည်ကုန်သနည်း။ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ၊ အရိယမဂ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ မဂ္ဂင်္ဂါနိ၊ မဂ္ဂင်တို့ကို။ ဌပေတွာ၊ ထား၍။ တံသမ္ပယုတ္တော၊ ထိုမဂ္ဂင်နှင့်ယှဉ်သော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ရင်း။ပ။ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ဝိညာဏက္ခန္ဓာရင်း။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဤတရားတို့သည်။ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ္ဂဟေတုကမည်ကုန်၏။ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ၊ ၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်။ မဂ္ဂေါ စေဝ၊ မဂ်လည်း မည်၏။ ဟေတု စ၊ ဟိတ်လည်း မည်၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ၊ ကို။ ဌပေတွာ၊ ၍။ တံ သမ္ပယုတ္တော၊ ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်သော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ရင်း။ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ရင်း။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ ကုန်၏။ အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ၊ ၏။ အလောဘော၊ အလောဘရင်း။ အဒေါသော၊ အဒေါသရင်း။ အမောဟော၊ အမောဟရင်း။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ မဂ္ဂဟေတူ၊ မဂ္ဂဟေတု မည်ကုန်၏။ တံသမ္ပယုတ္တော၊ ထို အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟနှင့် ယှဉ်သော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ရင်း။ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ရင်း။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ ကုန်၏။

၄၅။ မဂ္ဂဟေတုကနိဒ္ဒေသေ ပဠမနယေန ပစ္စယဋ္ဌေန မဂ္ဂဟေတုနာ သမ္ပယုတ္တာနံ ခန္ဓာနံ သဟေတုကဘာဝေါ ဒဿိတော။ ဒုတိယနယေန မဂ္ဂဘူတေန သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတေန ဟေတုနာ သေသမဂ္ဂင်္ဂါနံ သဟေတုကဘာဝေါ ဒဿိတော။ တတိယနယေန မဂ္ဂေ ဥပ္ပန္နဟေတူဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ သဟေတုကဘာဝေါ ဒဿိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဟူသော နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ (၃၉၂) ၌ မဂ္ဂေ ဥပ္ပန္နဟေတု-သဒ္ဒါဖြင့် မိန့်ဆိုတော်မူလေသောကြောင့် မကြည့်မူ၍ ကောက်သင့်သည်။

ထိုကြောင့် မဏိဒီပ၌—

၄၆။ တတ္ထ စ ပဠမနယေ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဌပေတွာ တံသမ္ပယုတ္တာဝ စတ္တာရော ခန္ဓာ မဂ္ဂဟေတုကာ ဟောန္တိ၊ န တာနိ။ ကသ္မာ၊ ပါဠိယံ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဌပေတွာတိ ဝုတ္တတ္တာ။ တာနိ ပန မဂ္ဂဟေတူ ဧဝ ဟောန္တိ၊

သာဓကနက်

၄၅။ မဂ္ဂဟေတုကနိဒ္ဒေသေ၊ မဂ္ဂဟေတုကနိဒ္ဒေသ၌။ အတ္ထော၊ ကို။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ အပ်၏။ ပဠမနယေန၊ ပဠမနည်းဖြင့်။ ပစ္စယဋ္ဌေန၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အနက် သဘောကြောင့်။ မဂ္ဂဟေတုနာ၊ မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဟိတ်နှင့်။ သမ္ပယုတ္တာနံ၊ ယှဉ်ကုန်သော။ ခန္ဓာနံ၊ ခန္ဓာတို့၏၊ သဟေတုကဘာဝေါ၊ သဟေတုကအဖြစ်ကို။ ဒဿိတော၊ ပြအပ်၏။ ဒုတိယနယေန၊ ဖြင့်။ မဂ္ဂဘူတေန၊ မဂ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတေန၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟု ဆိုအပ်သော။ဟေတုနာ၊ ဟိတ်ဖြင့်။ သေသမဂ္ဂင်္ဂါနံ၊ ကြွင်းသော မဂ္ဂင်တို့၏။ သဟေတုကဘာဝေါ၊ကို။ ဒဿိတော၊ ၏။ တတိယနယေန၊ဖြင့်။ မဂ္ဂေ၊မဂ်၌။ ဥပ္ပန္နဟေတူဟိ၊ ဖြစ်သော ဟိတ်တို့ဖြင့်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ၊ ၏။ သဟေတုကဘာဝေါ၊ ကို။ ဒဿိတော၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။

၄၆။ စ၊ ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့။ တတ္ထ၊ ဤမဂ္ဂါရမ္မဏတိက်၌။ ပဠမနယေ၊ ပဠမနည်း၌။ မဂ္ဂင်္ဂါနိ၊ မဂ္ဂင်တို့ကို။ ဌပေတွာ၊ ထား၍။ တံသမ္ပယုတ္တာ၊ထိုမဂ္ဂင်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော။ စတ္တာရော၊ လေးပါးကုန်သော။ ခန္ဓာဝ၊ ခန္ဓာတို့သည်သာလျှင်။ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ မဂ္ဂဟေတုက မည်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ကုန်၏။ တာနိ၊ ထိုမဂ္ဂင်တို့သည်။ မဂ္ဂဟေတုကာ၊ကုန်သည်။ န ဟောန္တိ မဖြစ်ကုန်။ ကသ္မာ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း။ ပါဠိယံ၊ ပါဠိတော်၌။ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဌပေတွာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန၊ အနွယကို ဆိုဦးအံ့။ တာနိ၊ထိုမဂ္ဂင်တို့သည်။မဂ္ဂဟေတူ ဧဝ၊ မဂ္ဂဟေတုတို့ မည်ကုန်သည်သာလျှင်။ဟောန္တိ၊ကုန်၏။ ကသ္မာ၊ နည်း။ အတ္တနာ၊ မိမိနှင့်။ သမ္ပယုတ္တာနံ၊ ယှဉ်ကုန်သော။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ မဂ္ဂပစ္စယဘာဝေန၊ မဂ္ဂပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဟေတုဘာဝတော၊ ဟိတ်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

တတိယနယေ၊ ၌။ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကို။ ဌပေတွာ၊ ထား၍။ တံသမ္ပယုတ္တာ၊ထို သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာဝ၊ တို့သည်သာလျှင်။ မဂ္ဂဟေတုကာ နာမ၊ မည်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ ၊ကုန်၏။ သာ၊ ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်။ မဂ္ဂဟေတုကာ နာမ၊ မည်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ကသ္မာ၊ နည်း။ ပါဠိယံ၊ ၌။ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဌပေတွာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တတ္တာ၊ ကြောင့်တည်း။

ကသ္မာ၊ အတ္တနာ သမ္ပယုတ္တာနံ ခန္ဓာနံ မဂ္ဂပစ္စယဘာဝေန ဟေတု-ဘာဝတော။

တတိယနယေ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဌပေတွာ တံသမ္ပယုတ္တာ စတ္တာရော ခန္ဓာ မဂ္ဂဟေတုကာ နာမ ဟောန္တိ၊ န သာ။ ကသ္မာ၊ ပါဠိယံ သမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဌပေတွာတိ ဝုတ္တတ္တာ။

တာနိ ပန မဂ္ဂဟေတုယေဝ ဟောန္တိ။ ကသ္မာ၊ အတ္တနာ သမ္ပယုတ္တာနံ ခန္ဓာနံ မဂ္ဂပစ္စယဟေတုပစ္စယဘာဝတော။

သာ ဟိ နိယျာနိကကိစ္စတ္တာ၊ ပရိညာဒိစတုကိစ္စတ္တာ ဝါ တေသံ မဂ္ဂပစ္စယော ဟောတိ၊ တေသံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာ-ဓနတ္တာ၊ မူလဘာဝတော ဟေတုပစ္စယော စာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဒုတိယနယေ မဂ္ဂါ, မဂ္ဂဿ ဝါ သဗ္ဗလောကုတ္တရကုသလ-စိတ္တုပ္ပါဒသင်္ခါတာ စတ္တာရော ခန္ဓာ မဂ္ဂဟေတုကာယေဝ ဟောန္တိ။

ဟူ၍ အရိယဝံသ ဆရာတော် မိန့်တော်မူပြီ။

ဤသို့ ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ, အနု, မဓု, မဏိဒီပ တို့၌ မုချဆတ်ဆတ် မကြည့်အပ်, မကြည့်ထိုက်, မကြည့်သင့်သည် ကေန်အမှန် ဟူလို။

၁၇-ဥပ္ပန္နတိက်

ဥပ္ပန္နတိက်၏ ပဋ္ဌမပုဒ်၌——

၁။ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်၊

သာဓကနက်

ပန၊ အနွယကို ဆိုဦးအံ့။ တာနိ၊ ထိုမဂ္ဂင်တို့သည်။ မဂ္ဂဟေတူယေဝ၊ တို့သည်သာလျှင်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ကသ္မာ၊ နည်း။အတ္တနာ၊ မိမိနှင့်။သမ္ပယုတ္တာနံ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ မဂ္ဂပစ္စယဟေတုပစ္စယဘာဝတော၊ မဂ္ဂပစ္စည်း, ဟေတုပစ္စည်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။

ဟိ သစ္စံ၊ မှန်၏။ သာ၊ ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိသည်။ နိယျာနိကကိစ္စတ္တာ ဝါ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ခြင်းကိစ္စ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ ပရိညာဒိစတုကိစ္စတ္တာ ဝါ၊ ပရိညာအစရှိသော လေးပါးသော ကိစ္စ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ တေသံ၊ ထို မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ခန္ဓာတို့၏။ မဂ္ဂပစ္စယော၊ မဂ္ဂပစ္စည်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ကသ္မာ၊ နည်း။ တေသံ၊ ထို မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ခန္ဓာတို့၏။ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနတ္တာ စ၊ ကောင်းစွာတည်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ မူလဘာဝတော စ၊ အမြစ်အရင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ ဟေတု-ပစ္စယော၊ ဟေတုပစ္စည်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်အပ်၏။

ဒုတိယနယေ၊ ၌။ မဂ္ဂါ၊ မဂ်တို့သည်။ မဂ္ဂဿ ဝါ၊ မဂ်၏လည်း။ သဗ္ဗလောကုတ္တရကုသလ-စိတ္တုပ္ပါဒသင်္ခါတာ၊ အလုံးစုံသော လောကုတ္တရာကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ မဂ္ဂဟေတုကာယေဝ၊ မဂ္ဂဟေတုကတို့သည်သာလျှင်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။

၂။ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်၊
၃။ သမယပစ္စုပ္ပန်၊
၄။ ခဏပစ္စုပ္ပန်၊

ဟူ၍ ပစ္စုပ္ပန် ၄-ပါးတွင် ဥပ္ပန္နသဒ္ဒါသည် ဤ၌ ခဏပစ္စုပ္ပန်ကို ဟောသင့်၏ဟု သိစေခြင်းငှါ ခဏပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော စိတ် ၈၉-ခု၊ စေတသိက် ၅၂-ခု၊ ရုပ် ၂၈-ခုကို ကောက်ရသည်။

ခဏပစ္စုပ္ပန် ဟူသည်ကား—ဥပါဒ်, ဌီ, ဘင် ဟူသော ခဏတ္တယသို့ ရောက်ဆဲ ဟူလိုသည်။

ပစ္စုပ္ပန် ၄-ပါး အကျယ်ကို သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ (၇), ဣတိဝုတ် အဋ္ဌကထာ (၂၀၀) တို့၌ မိန့်၏။ ဤတိက်၌ ရှေးပုဒ် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ, နောက် ၂-ပုဒ်ဖြင့် အနာဂတ်ကာလ၊ ဤသို့ ကာလ ၂-ပါးကို ဟောသည်။

ဒုတိယပုဒ်၌ ဝိပါက် ကမ္မဇရုပ်ကို အခြားအထူးမူ၍ ဟောတော်မူရကား ထိုကိုချန်၍ အနာဂတ်တရားကို ကောက်ရသည်။

တတိယပုဒ်၌ကား အကြောင်းဖြစ်၍ ကမ္မာတသိန်း အလွန်မှပင် ဖြစ်လတ္တံ့ သည် ဖြစ်စေကာမူ မချွတ် ဖြစ်ရသောကြောင့် အနာဂတ်တရားအဖြစ်ဖြင့် ထိုဝိပါက် ကမ္မဇရုပ်တို့ကို ကောက်ရလေတော့သည်။

၁၉-အတီတာရမ္မဏတိက်

အတီတာရမ္မဏတိက် ပဌမပုဒ်၌ ဝိရတီကို မကြည့်ပဲ ကောက်သည်လည်း ရှိကြ၏၊ အတိက်ကို ဝိရမိတဗ္ဗဝတ္ထု မယူကောင်းသောကြောင့် ကြည့်မှသာ သင့်ချိမ့်မည်။ ဒုတိယ တတိယမှာ မကြည့်လင့်။ အပ္ပမညာကို သုံးပုဒ်လုံး၌ ကြည့် ရာကား အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန် မဆိုကောင်းသော ပညတ်လျှင် အာရုံ ရှိသောကြောင့်တည်း။ အချို့ ဆိုရိုးများ၌ တိက်မုတ်တွင် လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ခု လွတ်၏။ နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သာ အာရုံရှိချေရကား မလွတ် သင့်ချေ။

၂၁-အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက်

အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏတိက် ပဌမပုဒ်၌ ဣဿာလည်း သူတပါးစည်းစိမ်ကိုသာ အာရုံ ပြု၍ ငြူစူခြင်းလက္ခဏာ ရှိချေသည်၊ အပ္ပမညာလည်း တပါးသော သတ္တဝါ ပညတ်သာ အာရုံရှိချေသည်၊ ထိုကြောင့် ဣဿာ, အပ္ပမညာ ဒွေ တို့ကို ကြည့်ရ လေသည်။

ဒုတိယပုဒ်၌ မစ္ဆရိယသည် မိမိစည်းစိမ်ကိုသာ အာရုံပြု၍ လျှို့ဝှက်ခြင်း လက္ခဏာ ရှုချေရကား ကြဉ်ရလေသည်။

တတိယပုဒ်၌ ၂-ပါးစုံကို အာရုံပြုသည်ကို ဟောရကား ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, အပ္ပမညာတို့တွင် ဣဿာ, အပ္ပမညာသည် ဗဟိဒ္ဓ တရားကိုသာ, မစ္ဆရိယလည်း အဇ္ဈတ္တတရားကိုသာ အာရုံပြုချေသောကြောင့် ထိုတရား ၄-ပါးတို့ကို ကြဉ်ရ လေသည်။

၂၂-သနိဒဿနတိက်

သနိဒဿနတိက် ပဌမပုဒ်၌ သနိဒဿနသဒ္ဒါဖြင့် အထူးမှုအပ်သောကြောင့် သပ္ပဋိဃရုပ် ကောဒသ စင်လေသည်။ မြင်အပ်သောသဘောနှင့်တကွကို သနိ-ဒဿနသဒ္ဒါ ဟောသောကြောင့် ရူပါရုံ မရသင့်တန် ဟူငြားအံ့၊ သိလာ-ပုတ္တကဿ သရီရံ ဆိုသကဲ့သို့ ရူပါရုံမှ တပါး မြင်အပ်သော သဘောမရှိသည် ဖြစ်၍ မပြားသည် ဖြစ်စေကာမူ ပြားသကဲ့သို့ အဘေဒဘေဒူပစာရ အားဖြင့် ဆိုပါသတည်း။ ထိုကြောင့် **အနုဋီကာ (၅၂) ၌—**

၄၇။ အည ံ ဝိယ ကတွာ ယထာ "သိလာပုတ္တကဿ သရီရ"န္တိ ဟု မိန့်ပြီ။

အဘေဒဘေဒူပစာရလည်း မပြားပဲလျက် ပြားသကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ် စကောင်းသည်၊ ပြားလျက်လည်း မပြားသကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ် စကောင်းသည် ဟူ၍ မခု-**သာရတ္ထဒီပနီ**၌ ဆို၏။

ထိုတွင်ကား မပြားတုံလျက် ပြားသကဲ့သို့ ခေါ်ဝေါ်သည်ကို ဤ၌ လိုအပ်၏၊ ပရမတ္ထအဘေဒဘေဒူပစာရ, ပညတ္တိအဘေဒဘေဒူပစာရ ဟူ၍ ၆-ပါး၊ ၃၆-ပါး ဥပစာရ နည်း၌လာသော ၂-ပါးတွင်သော်ကား ပရမတ္ထအဘေဒဘေဒူပစာရ တည်း။

သရုပ်ကောက်ရိုး၌ အမြွက်မျှသာ ရေးသားအပ်သော

တိကမာတိကာဂဏ္ဌိကား

ဤတွင်ရွေ ပြီးပြီ။

သာစကေနက်

၄၇။ အည ံ ဝိယ၊ တပါးတခြားကဲ့သို့။ ကတွာ၊ ပြု၍။ (ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။) ယထာ နည်း။ သိလာပုတ္တကဿ သရီရန္တိ၊ အစရှိသည်တည်း။ သိလာပုတ္တကဿ၊ ကျောက်သားငယ်၏။ သရီရံ၊ ကိုယ်။

၆-မာတိကာနိဒါနဝဏ္ဏနာ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ကပ္ပေ စ သတသဟဿေ၊ စတုရော စ အသင်္ခိယေ။
ဒီပင်္ကရော မဟာဝီရော၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ လောကနာယကော။

အစရှိသော ၃-ကုဏ္ဍလကေသိဝဂ် ၂၈၊ ၂၉။ ယသောဓရာထေရီ အပဒါန် ပါဠိတော် ၅၅၃၊ ၅၅၆၊ ၃၂၃၊၃၂၅၊၃၉၃၊၃၉၆။ သိ ၄၆၀၊၄၆၂။ ဗုဒ္ဓဝံသ ပါဠိတော် ၂-သုမေဓပတ္ထနာကထာ ၅၈၅၊ ၃၄၂၊ ၄၁၇။ သိ ၂၀။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ဒူရေနိဒါန်း ၃၊ ၄။ ထေရအပဒါန်အဋ္ဌကထာ နိဒါန်း သိ ၂။ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌ-ကထာ နိဒါန်း ၃၁၊၃၃- စသည် များစွာတို့၌ အဓိပ္ပါယ်တူ လာကြကုန်သည်နှင့် လျော်စွာ တဆယ့်ခြောက်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာ့တသိန်း ပါရမီတော်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူ၍ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်းထက် သာရမဏ္ဍ-ကမ္ဘာ၌ လူတို့သည် သက်တမ်း အနှစ်တသိန်းတွင် ပုပ္ဖဝတီမြို့တော် သုနန္ဒမင်း, သုနန္ဒာမိဖုရားတို့၏ သားတော် နံ့တော် တနင်းလာသား မင်းသားအဖြစ်နှင့် အနှစ်တသောင်းရှိက နိမိတ်ကြီး လေးပါး ထင်မြင်၍ တောထွက်တော်မူပြီးလျှင် ခုနစ်ရက် ဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်တော်မူသောအဆုံးတွင် စရည်းပင်ခေါ် တောင်မရိုးပင် ဗောဓိ၌ ပွင့်တော်မူသော တဏှင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား, ထိုနောက် မေဓင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား, ထိုနောက် သရဏင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား, ထိုနောက် ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား ပေါင်းလေးဆူတို့ တကမ္ဘာတည်း ပွင့်တော်မူကြရာတွင် ငါတို့မြတ်စွာဘုရား၏ အလောင်းတော် သုမေဓာရသေ့သည် သဒ္ဓါမိက ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏ ရှေ့လက်ထက်တော်အခါ၌ နိယတဗျာဒိတ်ကို ရတော်မူ၏။

ကမ္ဘာတသိန်းအလွန်ရှိသော လေးသင်္ချေထက်၌—ဟူရာဝယ် လေးသင်္ချေမှာ ငါတို့ ဘဒ္ဒကမ္ဘာကို မရိယာဒအဝဓိ ပြု၍ မချန်ခဲ့၊ အဘိဝိဓိအဝဓိ ပြု၍ ဘဒ္ဒ-ကမ္ဘာနှင့်တကွ ယူ၊ "ဣတော ကပ္ပသတသဟဿမတ္ထကေ" စသည်တို့ကိုလည်း ၎င်းအတိုင်း ယူလေ။ "ဣမိနာ စ ဘဒ္ဒကပ္ပေန သဒ္ဓိံ သတသဟဿမဟာကပ္ပေ" စရိယာပိဋက အဋ္ဌကထာ ပဌမဂါထာဝဏ္ဏနာ မျက်နှာ ၁၃-စာကြောင်းရေ-၁၆။ ပဌမမောင်းထောင် သာသနာပိုင်ဆရာတော် စီရင်ခဲ့သော ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ ဂဏ္ဌိသစ်"ယော ကပ္ပကောဋီဟိ"အဘွင့် ၁၁-ကြောင်းပေ, ဏိဝမ်း ၄-ကြောင်း၊ ရှေ့ပိန်းချတို့ကို ထောက်လေ။

ဝေနေယျ သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို—ဟူရာ၌ ယခု ဘုရား ဆုံးမ ဟောချက်၍ ယခုဘဝ၌ဖြစ်စေ, နောင်ဘဝ အဆက်ဆက်၌ဖြစ်စေ မဂ်ဖိုလ်ကို ရထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝေနေယျမည်၏၊ မရထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် သတ္တဝါမည်၏။ "ဒုဝိဓာ ဟိ ပုဂ္ဂလာ ဗုဒ္ဓဝေနေယျာ စ သာဝကဝေနေယျာ စ။ပ။ "မူလပဏ္ဏာသ-အဋ္ဌကထာ ၃၅။ စူဠသစ္စကသုတ် ၁၆၁-၁၆၆။ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် အဋ္ဌကထာ ၁၄၉။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ် အဋ္ဌကထာ ၃၄။နာလန္ဒဝဂ် တတိယသုတ် ၂၄၅။ သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာ ၃။ ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ် ၁၁-၁၃-၁၅။ ဧကနိပါတ် ၂၅။ တိတ္ထဇာတ် အဋ္ဌကထာ ၉၀၊ ၂၁၀-စသည်တို့။ တဆူတဆူသော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ၍ မဂ်,ဖိုလ်ရသော ဝေနေယျပုဂ္ဂိုလ်ပေါင်း ၂၄-သင်္ချေကျော်။ သုတ်သီလက္ခန် ဋီကာဟောင်း ၂၉၄။ဋီကာသစ် ဒု ၂၇၃။အနာဂတဝံသ အဋ္ဌကထာ ၁၁-ကြောင်းပေ, ပိန်း, ဃားဝမ်း, ၇-ကြောင်း။ ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ သု၂၇၈။သောတတ္ထကီပါဠ် ၄၊နိဿယ ၁၀၂။သဒ္ဒသာရတ္ထဇာလိနီ ဋီကာ သု ၁၇၅၊ ကဝိ ၁၀၃။မိလိန္ဒပဉ္ဟာပါဠိတော် ဟံ ၂၈၃၊ဇ ၂၄၄၊သု ၃၀၂-ဒေဝဒတ် ပုရာဏ-ကဿပ စသည်တို့မှာ သတ္တဝါတို့သာတည်း။ ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့် ရဟန္တာကိုပင် သတ္တဝါဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ကြကုန်၏။

လက်တော်သို့ရောက်ပြီးသော။ပ။ ကို—ကရေပယာတံ၊ လက်တော်သို့ရောက်ပြီးသော။ အဘိဓာန်နိဿယ ကျော်အောင်စံထားမူ၌ ဟတ္ထဂတံ၊ လက်တော်သို့ရောက်လုဆဲသော။ ၁၁၈၂-ခုနှစ် တပို့တွဲလပြည့် ၄-နေ့ ဆရာတော် ဦးဗုဓ်စီရင်ပြီး ဂါထာ ၁၁၀-ရှိ ပဒစေတိယဝန္ဒနာ ပဌမဂါထာ ဒုတိယပါဒအနက်။ ကရေပယာတံ-ကရဥပယာတံ၊ လက်တော်၏ အနီးသို့ ရောက်နေသော။ အဘိ-ဓာန်နိဿယ၊ အဘယာရာမမူ။ ကရေပယာတံ အတ္တနောဟတ္ထဂတံ၊ အဘိဓာန် ဋီကာ။ ဟတ္ထဂတံ စက္ကဝတ္တိရဇ္ဇံ၊ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ နိဒါန်း ၇၇၊ ၇၉။ ကီ ၇၅။ အပဒါန် အဋ္ဌကထာ သီ ၆၈။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ ၅၃၁။

ပါရမီ သုံးဆယ်တို့ကိုရင်း— ပါရမီတော် ၃၀-၏ သရုပ် အကျဉ်း၊ ဂါထာ-ပုဒ်ရေ ၇၆-၇၇။ ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော် ရတနစင်္ကမကဏ္ဍ သု ၅၈၄။ ဆယ်ပါး၏ အကျယ် အမိပ္ပါယ်၊ ၎င်းပါဠိတော် သုမေဓပတ္ထနာကထာ သု ၅၉၃-စသည်။ ပါရမီ လက္ခဏာ, ရသ, ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ပဒဋ္ဌာန် စရိယာပိဋကတ် အဋ္ဌကထာ သီ ၂၁၆။ သီလက္ခန်ဋီကာဟောင်း ၆၃။ဋီကာသစ် ၂၃၉။ ဇိနာလင်္ကာရ ဋီကာ သု ၄။ ပရိတ်ကြီးဋီကာ ၇၆၊ ၁၀၆။

စွန့်ခြင်းကြီး ငါးပါးတို့ကိုရင်း— ၎င်းသရုပ် သုတ်သီလက္ခန် အဋ္ဌကထာ ၁-ဗြဟ္မဇာလသုတ် ၅၃၊ ၄၆။ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ ၁-သုတ်။ ပြ ၄၁၊ ၄၃။ သီ ၄၃။ ဣတိဝုတ် အဋ္ဌကထာ ဒုကနိပါတ် ၁၂၂၊ ၁၂၀။ သီ ၉၃။ ပဋိသမ္ဘိဒါ-

မဂ် အဋ္ဌကထာ သီလမယဉာဏနိဒ္ဒေသ သီ ၁၄၄။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ ရတနစင်္ကမကဏ္ဍ ၁၈၊ ၁၉၊ ၁၃-စသည်များစွာတို့၌ လာကုန်၏။

သေတကေတု အမည်ရှိသော နတ်သားဖြစ်၍—"သေတကေတု နာမ ဒေဝပုတ္တော အဟောသိ" မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၄-ဘယဘေရဝသုတ် ၁၁၃၊ ၁၁၈။ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍ ပုဗ္ဗေနိဝါသကထာ ၁၂၁၊ ၁၂၈။ သီ ၁၀၅၊ ၆၆။ "ယဒါဟံ တုသိတေ ကာယေ၊ သန္တုသိတော နာမ တဒါ" ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော် ၁-ရတနစင်္ကမကဏ္ဍ သု ၅၈၄၊ ဂ်း။ ယတောဟံ။ပ။ ဟံတဒါ။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ ၆၈၊ ၇၃။ ၎င်းပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့ကိုထောက်၍ ဝေဿန္တရာမင်းကြီး စုတိတော်မူ၍ ဖြစ်သော နတ်သားကို သေတကေတုနတ်သား ဟူ၍၎င်း, သန္တုသိတနတ်သား ဟူ၍၎င်း အမည် ၂-မျိုးခေါ်ဝေါ်ကြပုံကို သိအပ်၏၊ အကွဲအပြား မရှိ။

နတ် ဗြဟ္မာ အပေါင်းတို့သည် တောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍—

ကပ္ပ စကြာ၊ မင်္ဂလာ၊ ဗုဒ္ဓါ မောနေယျ။
အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်၊ ဆူညံကျွက်၊ ငါးချက်ကောလာဟလ

ဟူသော ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ ၅-မင်္ဂလသုတ် ၁၀၅၊ ၇၈၊ ၁၂၁။ သုတ္တနိပါတ်အဋ္ဌကထာ ၁၆-မင်္ဂလသုတ် ၃၊ သီ ၂၄၃။ စတုဘာဏဝါရအဋ္ဌကထာ ၇-မင်္ဂလသုတ္တ သီ ၇၁-တို့၌ လာကုန်သော ကောလာဟလ ငါးပါး။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ ၁၃။ နိဒ္ဒေသ သီ ၃၁၀။ သု ၄၁၊ ၃၆၇။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာနိဒါန်း, အပဒါန် အဋ္ဌကထာ နိဒါန်း စသည်တို့၌ လာကုန်သော ကပ္ပ, ဗုဒ္ဓ, စက္ကဝတ္တိ-ကောလာဟလ တို့တွင် ဗုဒ္ဓကောလာဟလဖြစ်ခြင်း၊

ဆင်နားပန်ညှိုး၊ ပုဆိုးနွမ်းပါး၊ ချွေးကြားချွေးထွက်၊ ကိုယ်ရောင်ပျက်သား၊ နန်းထက်မမွေ့၊ စုတေ့ကြောင်းဟိတ်၊ ငါးနိမိတ်ထင်၊ နတ်တို့သွင်သို့—

စသော ရှေးဆရာမြတ်တို့၏ ဥပမာလင်္ကာ၊ ဣတိဝုတ္တကပါဠိတော် တိက-နိပါတ် စတုတ္ထဝဂ် စတုတ္ထသုတ် ၁၈၃၊ ၁၄၁၊ ၁၆၄။ သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာ ၁၉။ ဥပရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၁၀၈၊ ၁၀၅။ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ ၆၈။ ကုသဇာတ်အဋ္ဌကထာ ၂၉၀၊ ၂၆၆။ ယ ၁၃၀။ သမ္မောဟဝိနောဒနီ မူလဋီကာ ၁၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ ၁၇။ နိဒ္ဒေသ ပြ ၇၃၁၊ ၂၈၀။ ဟံဒု ၃၂၄-စသည်တို့ အလာ စုတေ့ပြောင်းကြွေ နတ်သေရန် နိမိတ်ငါးပါးထင်ခြင်း၊ ၎င်းအခါ နတ် ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့ ဘုရားလောင်းကို တောင်းပန်ကြကုန်၏။

ကြည့်ခြင်းကြီး ငါးပါးတို့ကို—ကြည့်ခြင်းကြီး ငါးပါးတို့၏ သရုပ်တို့သည် **သုတ်မဟာဝါ** အဋ္ဌကထာ ၂၀။ **မမ္မပဒအဋ္ဌကထာ** ၁-ဝဂ် ၆၂၊ ၉၈-သီ။ ၄၂ မ။

ဇာတ်အဋ္ဌကထာ နိဒါန်း ၆၀၊ ၆၁၊ ၅၈။ **အပဒါန်အဋ္ဌကထာ** နိဒါန်း သီ ၄၄။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ ၃၃၆၊ ၃၂၀၊ ၂၂၅။ **အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ** ၆၈။ **ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ** သု ၁၅၇။ မဟာထူပဝံသ သီ ၁၄။ အနာဂတဝံသအဋ္ဌကထာ ကော်ပီ ၃၃။ ပိန်း၊ ၁၁ ကြောင်းပေ။ ခေ ကျော၊ ၁၀-ကြောင်း ဇသည်တို့၌ လာကြကုန်၏။ ကာလ, ဒီပ, ဒေသ, ကုလ, ဇနေတ္တိ, အာယု, မာသ, နေက္ခမ္မ ရှစ်ပါး။ "အဋ္ဌ မဟာဝိလောကနာနိ ဝိလောကေတိ" စသည်ဖြင့် **မိလိန္ဒပဉ္ဟာ ပါဠိတော်** ဗောဓိသတ္တသာ ဓမ္မတာ ပဉ္ဟာ ၁၇၂၊ ၁၃၉၊ ၁၆၀၁၊ ၆၇၊ ၃၂၉-တို့၌ လာသည်။

ဘုရင်သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီး— ဘုရားဘိုးတော် သီဟနုမင်းသားနှင့် ဘွားတော် ယသောဓရာမင်းသမီးကို ထိမ်းမြားရာတွင် သုဒ္ဓေါဒနမင်းသား, သုက္ကောဒန, သက္ကောဒန, ဓောတောဒန, အမိတောဒနမင်းသား။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၁၄-စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ် ၃၂၄၊ ၃၃၅-တို့၌ လာပုံ၊ သားတော်ငါးပါး ပေါက်ပွါးသော အစဉ်။ အမိတာမင်းသမီး, ပမိတာမင်းသမီး အားဖြင့် သမီးတော် ၂-ပါး။ ထို ၇-ပါးတို့တွင် သားတော်ငါးပါးတို့ကို "သဗ္ဗေ ဩဒနနာမကာ"ဟူ၍ ဒီပဝံသပါဠိ တတိယ ပရိစ္ဆေဒ မဟာရာဇဝံသ သု ၂၁။ သီ ၁၈။ "ဩဒနောဂ္ဂတိ နာမေ။ပ။ နာမကာတိ" ဒီပဝံသဋီကာ ၁၀-ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ ဃိ-စ-ဏ-ဆုံးတို့တွင် ဆူဝမ်း၊ ၃-ကြောင်း၌ ဆိုသောကြောင့် သုဒ္ဓေါဒန-ဟု ရေး။ သုဒ္ဓေါဓနဟု ဓ အောက်ခြိုက်နှင့် မရေးလေနှင့်၊ အများရေးသည်တို့ကို တွေ့ရ၏။ မဟာဝံသ သီ ၉-၌ **ပမိတာ**၊ မြန်မာမှု၌ **ပါလိတာ** ရှိသည်။ ပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၃၂၄-၌ ပါလိတာ မပါ။

မယ်တော်မာယာ–ထိုအကြောင်းကို ငါတို့ ၁၂၉၀-ပြည့်နှစ် သီတင်းကျွတ် လပြည့်ကျော် ၁၀-ရက် ၂-နေ့တွင်စီရင်ပြီးသော ဂါထာခြောက်ဆယ်ပျို့ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ **စာတမ်း**၌ ကြည့်လေ။

ကဆုန်လပြည့်နေ့— မဟာသက္ကရာဇ် ၆၈-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့ နံနက် လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်တော်၌ သိရီမဟာမာယာဒေဝီသည် လကျာ်လက်တော်ဖြင့် အလိုလိုညွတ်လာသော အင်ကြင်းကိုင်းကို ကိုင်တော်မူ၍ လက်ဝဲလက်တော်ဖြင့် ညီမတော် မဟာပဇာပတိဂေါတမီဒေဝီ၏ လည်ပင်းကို ဖက်တော်မူ၍ သားတော် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားကို မျက်နှာသန့်စင် ဖွားမြင်တော်မူသည်။ သိရီမဟာမာယာဝတ္ထုနိဿယသစ် ၁၁၈-၁၁၉-တို့ အဆို။ အဋ္ဌကထာတို့၌ကား "သာလသာခံ အဂ္ဂဟေသိ"ဟု လာကုန်၏။ "သကျာနဂါမေ ဇနပဒေ လုမ္ဗိနေယျေ" သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော် ၃၇-နာလကသုတ် ၂၈၅၊ ၂၄၃။ "ဘဂဝါ ဟိ ပဌမံ လုမ္ဗိနီ ဝနေ ဒုတိယံ ဗောဓိမဏ္ဍေ" မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ ၁-သုတ် ၁၂၊ ၁၃။ ကင်္ခါဝိတရဏီ ... (see below)

ပဋ္ဌိသမ္ဘိဒါမဂ် အဋ္ဌကထာ ဉာဏ်ဝိယကထာ သီ ၃၆၉။ "လုမ္ဗိနီဝနေတိ ဝေဠုဝနေ ဿာလဝနေ ဝါ" ၎င်းဂဏ္ဌိပဒပါဌ်၊ ၁၁-ကြောင်း ပေ၊ ကြံဆစ်၊ ၁၂၀၃-ခုနှစ် ကူးပြီး၊ စျ ဝမ်း၊ ၄-ကြောင်း၊ က ဌ်၊ ၁၁-အင်္ဂါ၊ ၄-ချပ်ရှိသည်၊ ၎င်းဂဏ္ဌိ ပုဒ်ဖွင့်ပုံကို ထောက်။ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်တော်မှာ ဝါးပင် ဝန်းရံလျက်ရှိသော အင်ကြင်း ဥယျာဉ်တော်ဟု ယူဖွယ်ရာ ရှိ၏။ ရှေးက တည်ပုံတည်း။ "ဗေသမိ-သတ္တော ကေမာသိကော ။ပ။ ဇမ္ဗုဒ္ဒီပဉ္စာယာယ"စသည်ဖြင့် မိလိန္ဒပဉှာ သု ၂၅၂-၌ လာသောကြောင့် မဟာသက္ကရာဇ် ၆၈-ခုနှစ်၊ နယုန်လပြည့် ၁-နေ့က သုဒ္ဓေါ-ဒနမင်းကြီး လယ်ထွန်မင်္ဂလာ ပြုသည်ဖြစ်ရာ၏။

ရမ္မ သုဘ သုရမ္မ တည်းဟူသော ရွှေနန်းသုံးဆောင်— "ရမ္မော သုရမ္မော သုဘကော တယော ပါသာဒမုတ္တမာ" ဂေါတမဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော် သု ၆၅၂၊ ၃၇၃၊ ၄၆၅၊ ၂၅၆-အလာ ရွှေနန်းသုံးဆောင် နာမည်စဉ်။ "ရမ္မ သုရမ္မ သုဘ-နာမကေ တယော ပါသာဒေ ကာရေသိ ဧကံ နဝဘူမိကံ၊ ဧကံ သတ္တဘူမိကံ၊ ဧကံ ပဉ္စဘူမိကံ။ တယောပိ ပါသာဒါ ဥဗ္ဗေဓေန သမပ္ပမာဏာ အဟေသုံ" ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ ယခင်အဘွင့် ၃၄၄၊ သု ၃၂၇။ သီ ၂၃၀-တို့ အဆို။ ၎င်းတို့ကို ပြာသာဒ်နာမည်နှင့် ဘုံဆင့် အစဉ်ဟပ်၍ ယထာက္ကမ မယူရ၊ ယူခဲ့သော် ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ, ဒါဌာဓာတုဝံသဋီကာ တို့နှင့် ဥဇုပဋိပက္ခဖြစ်မည်။ "ဟေ-မန္တိကော ပါသာဒေါ နဝဘူ့ာကော အဟောသိ ။ပ။ ဂိမှိကော ပန ပဉ္စဘူမ-ကော အဟောသိ ။ပ။ ဝဿိကော သတ္တဘူမကော အဟောသိ" တိကင်္ဂုတ္တရ-အဋ္ဌကထာ ၄ ဒေဝဒူတဝဂ် နဝမ။ သုခုမာလသုတ် ၁၂၄၊ ၁၁၁၊ သီ ၃၇၀။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၂၅။ မာဂဏ္ဍိယသုတ် ၁၃၃၊ ၁၃၇။ ဇာတ်အဋ္ဌ-ကထာ အဝိဒူရေနိဒါနကထာ၊ ကဝိ ၇၁။ သု ၇၃၊ ပြ ၆၆။ သီ ၅၆။ ယိုးဒယား စာအုပ် ၉၂။ ဇာတတ္ထကီ ၆၉၊ ၁၈း။ ထေရအပဒါနကထာ အဝိဒူရေနိဒါန်း သီ ၅၂-တို့၌ ပြာသာဒ် နာမည်အစဉ်ကို ဘုံဆင့် အရေအတွက် အစဉ်နှင့် ဟပ် လျက် မပါချေ။

ခမောင်းထောင်ကြီးရွာ၌ ၁၁၇၇-ခုနှစ် ဝါဆိုလဆန်း ၈-ရက် ၅-နေ့ ဖွား မန္တလေးမြို့ အရှေ့ပြင် မောင်းထောင်တိုက်၌ ၁၂၃၀-ပြည့်နှစ် တပို့တွဲလ စုတိ တော်မူသော တတိယ မောင်းထောင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး တံဆိပ်တော်ရ ဦးပညာသာမ် ခေါ် ဦးသော်၊ ၁၂၃၀-ပြည့်နှစ် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၆-ရက် ၃-နေ့ စီရင်ပြီး ပေစာအင်္ဂါ ၆၀-ကျော်ရှိ သမ္မောဟဝိလာသိနီခေါ် ပါဠိဇာတ် ဋီကာသစ် နိဒါန်း ၁၂-ကြောင်း ပေ၊ ကြံ၊ ဃီ ကျော ၆-ကြောင်း၌ ဇိနာလင်္ကာရ စသည်တို့နှင့်မညီ။ "ရမ္မပါသာဒေါ သတ္တဘူမိကော ။ပ။ သုရမော ပန နဝဘူမိ-ကော ။ပ။ သုဘာ နာမ ပဉ္စဘူမိကော" ၁၂၁၁-ခုနှစ်က ဦးသောဘိတအရှင် စီရင်အပ်သော စန္ဒောသာရလင်္ကာရအမည်ရှိသော ဗုဒ္ဓဝံသ ဋီကာ၊ တတိယ

ထုပ် ၁၂-ကြောင်းပေ၊ ကြုံ၊ က အစ ထ အဆုံးတို့တွင် ဏ္ဍ ကျော ၁-ကြောင်း စ သည့်၌ ဆိုသည်။ ၁၁၀၄-ခုနှစ် ၃၀-ဝါရ ဒိပဲရင်းမြို့ သိရိသဒ္ဓမ္မာဘိလင်္ကာရ ဆရာတော်ကြီး စီရင်အပ်သော တထာဂတဥဒါနဒီပနီကျမ်း ပဌမအုပ် ဟံ ၁၄၃-၌ ပြာသာဒ် အစဉ်နှင့် ဘုံဆင့် ဟပ်လျက် မပါ။ သုရမ္မ ပြာသာဒ် ဘုံ ၅-ဆင့်၊ သုဘ ၇-ဆင့်၊ ရမ္မ ၉-ဆင့်။ ဝံသမေဒပကာသနီကျမ်း ၁၉၁ အဆုံး၊ ရမ္မ ၅-ဆင့်၊ သုရမ္မ ၇-ဆင့်၊ သုဘ ၉-ဆင့်၊ ဇိနတ္ထပကာသနီကျမ်း ပဌမတွဲ သု၊ ၁၉၃၀-ခုနှစ်၊ ၂၃-၌ လာသော အဓိပ္ပါယ်တည်း။ ဤလို အထွေထွေ လာသော်လည်း "တဲတ္ထ နဝဘူမိကံ ရမ္မံ နာမ၊ ပဥ္စဘူမိကံ သုရမ္မံ နာမ၊ သတ္တဘူမိကံ သုဘံ နာမ" ဟူသော ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ အင်္ဂုတ္တိုရ်ယသမ္ဘူတ္တိဝဏ္ဏနာ သု ၁၀၁။ သီ ၁၅၆။ ဒါဌာဓာတုဝံသဋီကာ ၂၉-ဂါထာအဘွင့် ၁၀-ကြောင်းပေ၊ပိန်း၊ဂါ ဝမ်း၊ဂ် း တို့ အဆို အလာသည်သာလျှင် သေချာကုန်၏။

ပွင့်တော်မူလတ္တံ့ဖြစ်သော အဇိတတွင်သော အရိမေတ္တေယျ ဘုရားလောင်းမှာ သိရိဝဍ္ဎပြာသာဒ်, ဝဍ္ဎမာနပြာသာဒ်, သိဒ္ဓတ္ထပြာသာဒ်, စန္ဒကပြာသာဒ်ဟု အနာဂတဝံသ ပါဠိတော် ဂါထာ ၄၇၊ ၄၆-၌ လာ၏။

မောင်းမအပေါင်း လေးသောင်း— နာရီ, နာဋကိတ္ထိ, ဩရောဓ တို့ကို မောင်းမ[၁]ဟု ရှေးဆရာတို့ မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုကြကုန်၏။မောင်းမခေါ် ဝေါ်ခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဤနေရာ၌ မပြကုန်၊ နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်ကို ဆီးတားကန့်ကွက်၍ အပါယ် ၄-ပါးသို့ မောင်းနှင် ချတတ်သောကြောင့် မောင်းမဟု အဓိပ္ပါယ် ကြံဘွယ်ရှိ၏၊ ဆွေးနွေးစီစစ်ကြလေ။ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားမှာ မောင်းမ ကိုးသန်း ခြောက်သိန်းဟု ယသောဓရာထေရီ အပဒါန်ပါဠိတော် ၃၉၂၊ ၃၂၂၊ ၅၅၁၊ ၄၅၀-၌ ဆိုသည်။ လေးသောင်းဟု ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော် ၄၆၅၊ ၃၀၃၊ ၆၅၂၊ ၂၅၆-၌ ဆိုသည်။ ထိုမျှလောက် မယားတွေများပြီး ၃၀၁၇၊ "မာယာ စေသာ မရိစိ" အစရှိသော ၅၁၄-မဟာဟံသဇာတ်ပါဠိတော် ၂၉၇၊ ၁၀၀၊ ၂၂၉။ အဋ္ဌကထာ ၃၇၇၊ ၄၄၉-တို့အရ အလွန်ရှမ်းကား မ, လိုက်စားနေသော ဇွတ္တိဓုတ္တသမားဟု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းကား နားမလည်၍ ဖြစ်သည်၊ စင်စစ်မှာမူ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား၏ အဆောင်အယောင် အစေအခိုင်း အတင့်အတယ်မျှသာ ဖြစ်၍ ဤမျှလောက် များလေသည်။

သူအို သူနာ သူသေ ရဟန်း နိမိတ်ကြီး ၄-ပါး—ပါဠိတော်လာ အစဉ်၊ ဝှင်းသုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ ၁-မဟာပဒါနသုတ် ၄၄။ သီ ၃၀၀-၌ ငါတို့

၁။ မောင်းမဆိုသည်ကား ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက်မပါသော မောင်မပင်ဖြစ်သည်၊ မောင်မယ် မောင်နှံ့ စသည်တို့ကဲ့သို့တည်း။ ကာလရွေ့လျော၍ ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက် ပါနေလေသည်။

ဘုရားလောင်း လေးပါးလုံးလည်း တနေ့တည်း မြင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ ၃၃၀၊ ၂၃၂၊ ၃၄၇။ ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ ၁၇၅၊ ၁၆၀-စသည်တို့၌ အသက်ရှည်ကုန်သော ဘုရားလောင်းတို့ အနှစ်တရာတခါ အနှစ်တရာတခါ ငါတို့ ဘုရားလောင်းမှာ လေးလတခါ လေးလတခါ မြင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းနိမိတ် ကြီးလေးပါးအကြောင်း ဇာတ်အဋ္ဌကထာ အဝိဒူရေနိဒါန်း၇၂၊ ၆၇၊၅၇၊၉၃၊ ၇၄၊ ၇၀။ထေရအပဒါန်အဋ္ဌကထာ အဝိဒူရေနိဒါန်း သီ ၅၃။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ပဌမ ၆၂၊၉၉။အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ ၆၈။ မဟာထူပဝံသ သီ ၁၅။ မဟာဝံသဋီကာ သီ ၄၀။ဒါဌာဓာတုဝံသဋီကာ ပဌမပိုင်းဂါထာ ၃၀-အဘွင့်၊ ၁၀-ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ ဂိ ဝမ်း၊ ၇-ကြောင်း။ သမန္တကူဋဝဏ္ဏနာ ၄၅-ဂါထာ။ သီ ၁၅-စသည်များစွာတို့၌ လာကုန်၏။

ခြောက်နှစ်ပတ်လုံး ဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်တော်မူပြီး၍— ပစ္ဆိမဘဝိက မဟာ-ဗောဓိသတ္တ ဖြစ်ကြကုန်သော သဗ္ဗညုဘုရားလောင်းတို့သည် ထိုဒုက္ကရစရိယ ပဓာနကမ္မဋ္ဌာန်းအကျင့်ကို အနည်းဆုံး ခုနစ်ရက်မကျင့်က ဘုရားမဖြစ်နိုင်လေ သလော။ ကျင့်သော်လည်းကောင်း မကျင့်သော်လည်းကောင်း ဘုရားဖြစ် နိုင်၏။ "ကိံ ပန ဘဂဝါ ဒုက္ကရံ အကတွာ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိတုံ န သမတ္ထောတိ။ ကတွာပိ အကတွာပိ သမတ္ထောဝ၊ အထ ကသ္မာ အကာသီတိ။ သဒေဝကဿ လောကဿ အတ္တနော ပရက္ကမံ ဒဿေဿာမိ သော စ မံ ဝီရိယနိမ္မထနံ ဂုဏော ဟာသေဿတီတိ။ပ။ အနုကမ္ပမာနော အကာသိယေဝ" မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ ၃၆-မဟာသစ္စကသုတ် ပြ ၁၇၁၊ ၂၂-ကြောင်း၊ ဇ ၁၇၇၊ ၁၅ ကြောင်း။ "ကတွာပိ အကတွာပိ သမတ္ထောဝ ကာရဏဿ နိပ္ဖန္နတ္တာ။ပ။ န ပန တာယ ဗုဒ္ဓေါ ဇာတော။ အထ ခေါ မဇ္ဈိမာယ ဧဝ ပဋိပတ္တိယာ" ၁၀ ကြောင်းပေ၊ ကြံ၊ "ဝီရိယံ" မူလပဏ္ဏာသဋီကာ ယခင်သုတ်အဖွင့် ၎င်း။ပ။ ပုဗ္ဗဘာဂ၊ ဆစ်။ ဖာ ချပ် ကျော ၅-ကြောင်း၊ ၉-ကြောင်းပေ၊ ကြံ၊ လောချပ်၊ ဝမ်း ၃-ကြောင်းတို့အဆို။

လေးဆယ့်ကိုးလုပ် မယုတ်လွှေးလွှေး ဘုဉ်းပေးတော်မူ၍— အချို့ထန်းသီး၌ ၄-စေ့ ၃-စေ့ ၂-စေ့ ၁-စေ့ ရှိတတ်ကြရာတို့တွင် ၁-စေ့ရှိသော ထန်းသီးမှည့် ပမာဏရှိကုန်သော ၄၉-လုပ်တို့ပြု၍ ဘုဉ်းပေးတော်မူသည်ဟု ဇာတ်အဋ္ဌကထာ အဝိဒူရေနိဒါန်း ဂ၇။ အပဒါန် အဋ္ဌကထာနိဒါန်း ၆၂-စသည်တို့၌ ဆိုကြကုန်၏။ ရှေးဘုရားသုံးဆူတို့၏ ရွှေခွက်တို့ပင် ထင်ရှား ရှိနေသေးသောကြောင့် ငါတို့ မြတ်စွာဘုရား၏ ရွှေခွက်လည်း အရိယမေတ္တေယျ, အရိမေတ္တေယျ, မေတ္တေယျ သုံးမည်ရ ဘုရားပွင့်တော်မူသည် တိုင်အောင် ထင်ရှားရှိလတ္တံ့ ဟု ကြံဖွယ်ရှိ၏။

မဟာဗောမဏ္ဍိုင်သို့ ကြွတော်မူ၍— အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ် တို့၏ ကြည်လင်ရာဖြစ်၍ ဗောဓိမဏ္ဍ အမည်ရသော ဗောဓိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်သို့

ငါတို့ဘုရားလောင်း ကြွတော်မူရာတွင် သမန်းမြက် ရှစ်ဆုပ်ကို ကြဲဖြန့်၍ **တဆယ့်**လေးတောင်ကျယ်သော ပလ္လင်တော်ဖြစ်မည်, တဆယ့်လေးတောင် မြင့်သော ပလ္လင်တော် ပေါက်မည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့်—

မာရ်လှည်းဖျက်ရာ၊ မြေမျက်နှာမှ၊ အပရာဇိတ၊ ပလ္လင်မသည်၊
ဘယ်မျှ စွင့်စွင့် မြင့်လေသနည်း။

ဟူ၍ ၁၁၅၂-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၁၄-ရက် ၄-ဟူးနေ့ မုံရွေးဇေတဝန်ဆရာတော် ၄-ဝါရ အရိယဝံသအာဒိစ္စရံသီပုဂ္ဂိုလ်က မေးအပ်သော ရတုပိုဒ်စုံ သုံးပုဒ်။ ၅၅-ပုစ္ဆာတို့တွင် ပဌမရတုပိုဒ်ပါ ၁၂-ပုစ္ဆာအတွင်း ပဉ္စမပုစ္ဆာဖြစ်သည်၊ ၎င်းပုစ္ဆာ ပုံနှိပ်သော စာမူ ဟူသမျှတို့၌ ယနေ့တိုင် ကျ နေကြကုန်၏။ ဗားနှဒ် ဦးယံ ပေမူ၌ ပါရှိသည်။

သမန်းရှစ်ဆုပ်၊ဖြန့်ကြဲလှူပ်၊အဟုပ်ပလ္လင်မြင့် မမြင့်။ ။၁၂၇၅-ခုနှစ် ဝါခေါင်လဆန်း ၁၁-ရက် ၄-ဟူးနေ့က ငါတို့ သံပေါက်စပ်ထားသည်။ မုံရွေး ဇေတဝန် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ၁၁၂၀-ခုနှစ်ဖွား၊ ၁၁၉၆-ခုနှစ် စုတိသော ဦးနိုးခေါ် အရိယဝံသ အာဒိစ္စရံသီ မဟာထေရ်က ၁၄-တောင်အမြင့်ဟု သမန္တစက္ခုဒီပနီကျမ်း နဝမတွဲဒု ဟံ ၃၀၀၊ ၃၂၉-၌ ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။ ၁၁၁၉-ခုနှစ်ဖွား ၁၁၇၁-ခုနှစ် ခန့် စုတိသော ကြည့်ကန် ကိုရှင်ကြီး ဦးနုခေါ် ရှင်နန္ဒမေဓာက ၁၄-တောင် အကျယ် ဖြေဆို၏။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ တစောင်လုံး၌ "ဝိတ္ထတေ"ဟု အကျယ် ပါသည်ကို သဘောကျတော်မူလှသော စစ်ကိုင်း အရှင်မဟာအရိယဝံသ ဓမ္မသေနာပတိက မဏိဒီပဋီကာ မဇ္ဈမအုပ် ၁၄၉-၌ ၁၄-တောင် အကျယ် ဆုံးဖြတ်တော်မူ၏။

သည်းစွာပြင်းပြ၊ ဒုက္ကရစရိယာ၊ ကျင့်သောခါလျှင်၊ ဗောဓိပင်ကို၊
မမြင်လေလော၊ မြင်၏လောရှင်။ ။ယခင် ဆဋ္ဌမပုစ္ဆာ။

ဒုက္ကရစရိယာ၊ စောထွတ်ချာ၊ ကျင့်ခါဗောဓိ မြင် မမြင်။ ။၁၂၇၅-ခုနှစ်ရေး ကြည့်ကန် ကိုရှင်ကြီးက ဦးရေ ၄၇၉၊ ကာလိင်္ဂဗောဓိဇာတ်အဋ္ဌကထာ ၂၄၉-ကို ဆောင်၍ ဖြေ၏။ "အညဒါပိ စ တသ္မိံ ဌာနေ ဝိစရန္တေ ဗောဓိမဏ္ဍံ ပဿတိ။ပ။ စုဒ္ဒသဟတ္ထံ ပလ္လင်္ကံ ပညပေတွာ ။ပ။ နိသီဒိ" သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ ၁။ မဟာပဒါနသုတ် ၈, သု ၄၅။ သီ ၃၁၀-ကိုထောက်၍ သိမြင်သည်သာတည်း။

နေမဝင်မီ ဒေဝပုတ္တမာရ်ကို အောင်တော်မူလျက်— ဒေဝပုတ္တမာရ်, ကိလေသမာရ်, အဘိသင်္ခါရမာရ်, ခန္ဓမာရ်, မစ္စုမာရ်ဟူသော မာရ် ငါးပါးတို့တွင် လောကပညတ္တိပါဠ်၌ ဘုရားလောင်း သိရိမဟာမာယာဝတ္ထုပါဠ်၌ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါလောင်း ဟု ဆိုအပ်သော မာရ်နတ်သားသည် မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၁-သုတ်

မြ ၃၀၊ ဧ ၃၂၊ ၃၁-အရ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်ပြည်၌ ဝသဝတ္တိနတ်မင်း ဘုရင် ပြုတော်မူ၏၊ မာရ်နတ်သားသည် တခုသော တိုင်းစွန်ပြည်နား၌ မင်းအဖြစ်ကို တောင့်တလျက် ဓားပြ သူပုန် ထလိုသော မင်းသားကဲ့သို့ နတ်ဆိုးနတ်သွမ်း နတ်ကြမ်း နတ်ယုတ်မာများစွာတို့ကို စုရုံးစိုးအုပ်ခါ နေလေ၏ဟု ဗွဲဝိပ္ပါယ်လာ သည်။ တကမ္ဘာ အသက်ရှည်သော မာရ်နတ်မင်းသည် သားတယောက်ကို အစောင့်ထားသည် စသည်ဖြင့် လောကပညတ္တိပါဠ် ၁၈-ဒေဝလောကဝိဘာဂ ကဏ္ဍ ၉-ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ က၊ ဇော့ တို့တွင်၊ စုဝမ်း ၂-ကြောင်း၌ ဆိုသည်။ ကိုယ်တိုင် ၇-နှစ် ဘုရားနောက်သို့ လိုက်သည်ဟု သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော် ၂၈ ပဓာနသုတ် သု ၂၅၂၊ ထာ ၁၁၃၊ ၃၃၂-၌ ဆိုသည်။ ထိုမာရ်နတ်သည် ဘုရား လောင်း၏ သမာဓိ အဓိဋ္ဌာန်ကို ဖျက်ဆီးလို၍ လက်နက် ၁၀-မျိုးတို့ဖြင့် ပစ် ခတ် စစ်ပြုခြင်း, စကား စစ်ထိုးခြင်း ၎င်း ၂-ကိစ္စကိုပြု၍ နေမဝင်မီ ရှုံးလေ၏။

လက်နက် ဆယ်မျိုးကား— လေလက်နက်, မိုးရေလက်နက်, ကျောက်ခဲမိုး လက်နက်, လက်နက် လက်နက်,မီးကျီးခဲလက်နက်,ပြာပူလက်နက်,သဲပူလက်နက်, ရွံ့ညွန်ပျောင်းလက်နက်,အမိုက်တိုက်မိုးလက်နက်, စက်လက်နက်တို့တည်း။

ဤနေရာ၌ အလောင်းတော် သိဒ္ဓတ္ထရဟန်းသည် မဟာဗောဓိပလ္လင်တော်ကို နှမြောစုံမက်၍ မဟုတ်၊ အဓိဋ္ဌာန် မဖျက်လို၍ သာတည်း။ ၎င်းအကြောင်းကို ငါတို့စီရင်ပြီး အင်္ဂုဝိဝါဒ ဝိနိစ္ဆယ်ကျမ်း မျက်နှာ ၃၄-စသည်တို့၌ ရှုလေကုန်။

ထိုနောင် ဘုရားအလောင်းတော်သည် ပါဠိတော်, အဋ္ဌကထာ,ဋီကာ များ စွာတို့၌ ဆိုသောအတိုင်း မဂ်,ဖိုလ်အစဉ်ရ၍ အရုဏ်တက်ခါနီးအချိန် သဗ္ဗညု ဘုရား ဖြစ်တော်မူ၏။ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓ, စတုသစ္စဗုဒ္ဓ, သုတဗုဒ္ဓဟု ဗုဒ္ဓ လေးပါး သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်အဋ္ဌကထာ ၂၂၊ ၂၁၊ ၂၀။ ကင်္ခါဝိတရဏီအဋ္ဌကထာ ဂ၃၊ ၉၂၊ ၆၅။ ကမသဗ္ဗညု, သကိံ သဗ္ဗညု, သတတသဗ္ဗညု, သတ္တိသဗ္ဗညု, ဉာဏသဗ္ဗညု ပေါင်း သဗ္ဗညု ငါးပါး။ အရကောက်ကား မလွယ်လှ။ မဟာနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ ၁၄-တုဝဋ္ဋကသုတ္တ သီ ၂၇၄၊ ယ ဒု ၉၇။ ၎င်းနိဿယ ဒုတိယထုပ် ၁၁-ကြောင်း ပေ၊ ကြံ၊ က ဖဲ တို့တွင် တဲ ကျော ၁-ကြောင်း။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် အဋ္ဌကထာ မာတိကုဒ္ဒေသ သီ ၄၁။ သံပြင်ဋီကာပါဌ် ၁၃။ သဒ္ဒနီတိပဒမာလာဋီကာ ပဏ္ဏာမ- ဝဏ္ဏနာ ၁၁ ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ ကီ၊ ကျော ၇-ကြောင်းတို့အဆို။ သဗ္ဗညုတ- ဉာဏ်တော်၏ ယှဉ်ရာစိတ်ကို သုတ်သီလက္ခန် အဋ္ဌကထာ ၁-သုတ် ဂ၂။ ၎င်း ဋီကာဟောင်း ၁၂၇၊ ၁၂၈။ ဋီကာသစ် ၃၆၈။ ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ ၄၁၊ ၃၀၀။ ဋီကာကျော် ပကိဏ်းပိုင်း ပြ ပုဒ်မ ၁၆၂၊ မျက်နှာ ၁၄၆-စသည်တို့၌ ရှုအပ်၏။ ထိုဉာဏ်၏ အာရုံပြုရာ ဧဉ္ဇ ယျဓမ်ငါးပါးတို့ သရုပ်အရကောက်ပုံကို ဇိနာလင်္ကာရ- ဋီကာ သီ ၉၈၊ သု ၁၁၄။ ဒါဌာဓာတုဝံသဋီကာ ဂန္ထာရမ္ဘ ပဋ္ဌမဂါထာ တတိယ-

ပါဒဝဏ္ဏနာ ၁၀-ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ ခေါ ဝမ်း ၁-ကြောင်း။ မဏိဒီပဋီကာ ပဌမအုပ် သု ၁၁၃၊ ၄-ကြောင်း။ နေတ္တိမဟာဋီကာ ၁၂-ကြောင်းပေ၊ ကြ၊ ကို ကျော ဂ်း စသည်တို့၌ ရှုအပ်၏။

ငါတို့ မြတ်စွာဘုရား၏ အခါတော် ခုနစ်ပါးကို ဤသို့ သိအပ်၏—

မ သိ ကြ လတ်၊ တွေး ဆ အပ်၊ နေ့မြတ် ခုနစ်ထွေ။
သန် ဖွား တော ပွင့်၊ စက် စု သင့်၊ ရှင်ပင့် သာကီနေ။

မ—မဟာသက္ကရာဇ် ၆၇-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့် ၅-တေးနေ့ သန်းခေါင်ယာမ် အချိန် ကပိလဝတ္ထုနေပြည်တော် နန်းထက်၌ ပဋိသန္ဓေ နေတော်မူ၏။

သိ—ယခင် သက္ကရာဇ် ၆၈-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့ နံနက်အချိန် လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်တော်၌ ဖွားတော်မူ၏။

ကြ—မဟာသက္ကရာဇ် ၉၇-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့် တနင်းလာနေ့ ညဉ့်သန်းခေါင် ယာမ် အချိန် တောထွက်တော်မူ၏။

လတ်—မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ ညကုန်လုနီး အရုဏ်တက်ခါနီးအချိန် ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ ဘုရားဖြစ်တော်မူ၏။

တွေး—ယခင်သက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့် စနေနေ့ညနေတခြမ်းမြုပ် လတခြမ်းပေါ်အချိန် ဗာရာဏသီပြည် မိဂဒါယတော၌ ဓမ္မစကြာတရား ဟောတော်မူ၏။

ဆ—ယခင်သက္ကရာဇ် ၁၄၈-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့် အင်္ဂါနေ့ည ယခင် ဘုရားဖြစ် တော်မူသော အချိန်မျိုး ကုသိနာရုံပြည် အင်ကြင်းဥယျာဉ်တော်၌ စုတိကမ္မဇ-ရုပ် ချုပ်တော်မူ၏။

အပ်—ယခင် သက္ကရာဇ် ၁၄၈-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂-ရက် တနင်္ဂနွေနေ့ ယခင်ဥယျာဉ်တော်၌ တေဇောဓာတ်မီး လောင်သင့်တော်မူ၏။

ကဏ္ဍ အမည်ရှိသော ဥယျာဉ်စောင့်သည် စိုက်အပ်သော—ကဏ္ဍ မြန်မာမှု၊ ဂဏ္ဍ သီဟိုဠ်မှု၊ ဝါဆိုလပြည့် ကောသလမင်း၏ ဥယျာဉ်တော် သရက်ဖြူပင်ကြီး ခါချဉ်ထုပ်အတွင်းက ရသော သရက်သီးကြီးဖြစ်သည်၊ တန်ခိုးပြာဋိဟာခန်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ဒု ၁၂၇-စသည်။

သုံးဘဝါးသာ နင်းသဖြင့်—မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၉-ခုနှစ် ဝါဆိုလပြည့်နေ့ တိတ္ထိယမဒ္ဒနယမကပါဋိဟာရိယကိစ္စ အဆုံး၌ ဝါကပ်တော်မူကြကုန်သော ရှေး နောင်တော် သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားတို့၏ ယုံးကိုနှလုံးသွင်းတော်မူ၍ "အတ္တနော

မာတရံ ဥတ္တရံ ပမုခံ ကတွာ” အစရှိသော ကောနာဂမနဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ ၃၂၀၊ ၃၀၅၊ ၂၁၄-ထောက်လေ။ တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူရန် ရည်သန်၍ လကျာ်ခြေဘဝါးတော်ကို အနည်းငယ် ကြွကာမျှကာလပင် ယူဇနာ လေးသောင်း နှစ်ထောင်မြင့်သော ယုဂန္ဓိုရ်တောင်မင်းသည် ညွတ်၍ ခြေဘဝါး တော်အောက်သို့ တောင်ထိပ် ခံလာရ၏၊ ထိုတောင်ထိပ်၌ လကျာ်ခြေတော် နင်းမိလျှင် မာတ်လှေကား စီးသောသူသည် မြင့်တက်၍ အလိုရှိရာ၌ ရပ်သကဲ့သို့ ရပ်လေ၏၊ လက်ဝဲခြေတော် ယခင်နည်း ကြွတော်မူကာမျှကာလပင် ယူဇနာ ရှစ်သောင်း လေးထောင်မြင့်သော မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်သည် ခြေဘဝါးတော် အောက်သို့ ရောက်လာရလေ၏၊ နင်းတော်မူသောအခါ ယခင်အတိုင်း မြင့်၍ တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ နှစ်လှမ်း သုံးဘဝါးဖြင့် မပင်မပန်း ဆန်းကြယ်အံ့ဩ စရာ ရောက်တော်မူလေ၏၊ မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်က မြကျောက်ဖျာသို့ ထို ကျောက်ဖျာက မြောက်ကျွန်းသို့ ဆွမ်းခံ အခါ ၉၀-မျှ ကြွတော်မူသောကာလ တဖန် တက်တော်မူသောကာလ ယခင်နှစ် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့ သိကြား မင်းနှင့် ဝိသုကြုံနတ်သားတို့ ဖန်ဆင်းအပ်သော အနောက်ဘက်က ရွှေစောင်း တန်း, အလယ်က ပတ္တမြားစောင်းတန်း, (မြစောင်းတန်းလည်း ဆို၏)။ အရှေ့ဘက်က ငွေစောင်းတန်း တောင်ဘက်ကို မျက်နှာပြု၍ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ အဆို၊ လကျာ် ရွှေစောင်းတန်း, လက်ဝဲ ငွေစောင်းတန်း၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ အဆို၊ သက်ဿမြို့သူ မြို့သား စသည့်တို့ တောင်ဘက်က မြောက်အရပ် မြင်းမိုရ် တောင်ထိပ်သို့ မျက်နှာမူ၍ အရှေ့ဘက်ဖြစ်သော လကျာ် ငွေစောင်းတန်း အနောက်ဘက်ဖြစ်သော လက်ဝဲရွှေစောင်းတန်းတို့ဖြင့် ခြံရံအပ်သော ပတ္တမြား စောင်းတန်းဖြင့် ကြွတော်မူသော ကာလတို့၌ အကြိမ်မည်မျှ လှမ်းကြွတော်မူရ သည်ဟု စာဆိုမတွေ့ရချေ။

မယ်တော်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော သန္တုသိတနတ်သားကို။ ပ။ ပြု၍— “မာတရံ ပမုခံ ကတွာ” အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ မျက်နှာ ၁။ “မာတရံ ကာယသက္ခိံ ကတွာ” ၎င်း ထာ ၁၅။ ဥပရိပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ ၃၄၊ လောမသကင်္ဂိယ ဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ် ၃၅၄၊ ၂၄-ကြောင်း၊ ၁၅၁၊ ၁-ဂ်း။ “မာတု ပမုခါနံ အနေက- ဒေဝတာနံ” ထေရအပဒါန်အဋ္ဌကထာ ဗုဒ္ဓအပဒါန ဒုတိယဝိပါက သီ ၉၇၊ ၂၆-ကြောင်း။ “မာတု အဘိဓမ္မပိဋ္ဋကံ ဒေသေန္တိတိ ဒိဿွာ” ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ ၁၄-ဝဂ်။ ၁၄၉-ဒေဝေါရောဟနခေါ် ယမကပါဋိဟာရိယဝတ္ထု ၆၂၀ ။ ပ ။ ၆၂၄—ခြောက်ချက် ၂၇၁ ။ ပ ။ ၂၇၆၊ ၁၃၈ ။ ပ ။ ၁၄၂။ သီ ၄၅၂ ။ ပ ။ ၄၅၆။ ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ သု ၂၉၁၊ ၂၉၂၊ ၂၉၃။ သီ ၂၅၄၊ ၂၅၅။ “မာတုသက္ခိကံ ကတွာ”ဝံသတ္ထပ္ပကာသိနီခေါ် မဟာဝံသဋီကာ တိံသတိမပရိစ္ဆေဒ ဒွါသီတိမ- ဂါထာဝဏ္ဏနာ၊ သီ ၃၉၆။ ကင်္ခါဝိတရဏီ ၈၀။ ဂေါတမ ပုရာဏ်ပါဠိ၌ၡ

မနောဟာရဓမ္မသင်္ဂီ အမည်ရှိသော သိရိလလိတဝိတ္ထာရ ဘာသာပြန်ကျမ်း ပဌမ-ဘာဂ ၁-အစ၊ ၆၀၅-အဆုံးတို့တွင် ၄၁၀-မျက်နှာအလာ ဂါထာ စသည်တို့လည်း ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနယ ဝေါဟာရမျိုးဟု ဆရာကောင်း ဆရာမြတ် ကျမ်းတတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။

ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းဖြင့် အတွင်ရှုဋ္ဌီ ယူသည်တို့ကား အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ ဂဏ္ဌိဟောင်းကျမ်း၊ ပဌမ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်ဘုရားကြီး အရှင်ဉာဏဝရ (၁၀၉၄) ခု စီရင်ပြီး ၁၁-ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ ကူ၊ ကျော ၆-ကြောင်း၊ ၁၃-ကြောင်းပေ၊ ကြံ၊ ကူ၊ ကျော၊ ၇-ကြောင်း။ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ နိဿယ နေရင်းရွာ အရိယာလင်္ကာရ ဆရာတော်ဘုရားကြီး (၁၀ဂ၉)ခု ပြုပြီး ၉-ကြောင်း ပေ၊ မျဉ်းနီ၊ ကား ဝမ်း၊ ၅-ကြောင်း။ ပဌမ တောင်ဘီလာဆရာတော်ဘုရားကြီး ပြု ဝိသတိဝဏ္ဏနာကျမ်းရိုး ပဥ္စမဂါထာအဘွင့် ၁၁-ကြောင်းပေ၊ ကြံ၊ စား၊ ကျော ၁၀-ကြောင်း။ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ၏ ပိုင်တောင်းဂဏ္ဌိကျမ်း ၁၂-ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ ဏိ၊ ကျော၊ ၇-ကြောင်း။ အဋ္ဌသာလိနီကျမ်းရိုး ပဌမ ဆံတား သာသနာပိုင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ၁၀ဂ၀-ပြည့်နှစ်ဖွား ၁၁၄၆-ခုနှစ် စုတိ၊ ဦးစံဘလူးခေါ် ဦးနန္ဒမာလာရေး င်းပေ၊ နီ၊ ကော ကျော၊ ၆-ကြောင်း၊ င်း စသည် များစွာတို့ ရှိကြကုန်၏။

ဘူတပုဗ္ဗဂတိ(က)နည်းခေါ် ရင်း ဂတိ(ယ)နည်းကို ဥဒါဟရုဏ်ပြယုဂ်နှင့် တကွ သုတ်သီလက္ခန်ပါဠိတော် ၁၀-သုဘသုတ် ၁၅၉။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိတော် ၅၉-သုဘသုတ်၊ သု ၃၇ဂ။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော် ၃၅- စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂ ခေါ် သုဘသုတ်၊ သု ၂၁ဂ။ ဥပရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၃၅-သုတ် ၁၅၂၊ ၄-ကြောင်း၊ ၁၅၅၊ ၁၀-ကြောင်း။ ရင်းဋီကာ ၁၀-ကြောင်းပေ၊ ကြံ၊ စါ ကျော၊၁၀-ကြောင်း။ သုတ်ပါထေယျပါဠိတော် ၆-ပါသာဒိကသုတ် ဂ၃။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော် ၄-သာမဂါမသုတ် ၃၀-င်း။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် ၂-နာလန္ဒဝဂ်၊တတိယသုတ် ၁၁၉၊ ၄-ကြောင်း။ ပါထေယျအဋ္ဌကထာ ၇၉၊ ၆၀။ ရင်းဋီကာ ၇၇။ ဥပရိ-ပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ ၂၁။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်အဋ္ဌကထာ ၂၄၄၊ ၁၇၂။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ မေတ္တာကထာဝဏ္ဏနာ၊ သိ ၄၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ ၉၊နိဒ္ဒေသ ၂၆၇၊ ၂၅၇၊ ၂၇၄၊ ၂၂၉။ ရင်းမဟာဋီကာ ၃၃၂၊ ၃၀၇၊ ၃၅၀၊ ၂၉ဂ။ နည်းလေးဆယ်။ ၅၀-နိတတ္ထပဥ္စက ကဝိ ၁၆၀။ သု ၁၅၅၊ ရင်း၏ နယလက္ခဏဝိဘာ-ဝိနီဋီကာ ပါဌ် နယလိနတ္ထဒီပနီဋီကာပါဌ်နှင့် ဂဏ္ဌိ စသည် များစွာတို့ကို တ န သေချာ သီဟိုဠ်စာသို့ တစိမ့်စိမ့်ရှု စဉ်းစားအပ်ကုန်၏။ သာသနာတော် ၂၀၁၀၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ဂ၂ဂ-ခုနှစ်က စစ်ကိုင်းတောင်ရိုး အရှင်မဟာအရိယဝံသ ဓမ္မ-သေနာပတိ မဟာထေရ်သည် မဏိသာရမဉ္ဇူသာဋီကာပါဌ်ကို စီရင်တော်မူ၍ ပြီးလေသည်၊ ထိုဆရာတော် စီရင်ခဲ့သော မဏိဒီပဋီကာ ပဌမအုပ် ၂၀၅-၌

နှတ်သားဟု ဘွင့်လေသည်။ မြတ်စွာဘုရား ရှေ့လက်ထက်တော် **အခါက** စ၍ **မဏိဗိမ္ဗဋီကာ**ဆရာတို့ လက်ထက်အထိ နှုတ်သီး နှုတ်မ အယူကွဲလွဲခြင်း မရှိ။ ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းကို သဘောကျကြကုန်၏၊ ဉာဏ်ကြီးတော်မူကြပါပေစွ **တကား**။

ဟံသာဝတီ ရာဇဂုရုတို့၏ အာဘောဂ-သက္ကရာဇ် ၉၁၂-ခု၊ **ဟံသာဝတီ ပဲခူးမြို့**၌ နန်းတက်၍ ၉၄၃-ခု နတ်ရွာစံတော်မူသော ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင် မင်းတရားကြီး ဘုရင့်နောင် ကျော်ထင်နော်ရထာဘွဲ့ရ ရှင်ရဲထွတ် လက်ထက် ၉၂၄-ခု၊ **ပြာသိုလ** စ၍ ၉၃၃-ခု တပို့တွဲလ စီရင်ပြီးသော **မဓုသာရတ္ထဒီပနီဋီကာ**ပါဠိ၌ **ပဌမ**အုပ် မျက်နှာ ၃၅-၌ မဟာနန္ဒဘွဲ့တော်ရ မွန့်တလိုင်း ဇောင်းတူ ဆရာတော်**ကြီး**က အဋ္ဌကထာဆရာ ကုလား၊ ဋီကာဆရာ ကုလား၊ ဋီကာဆရာ **အညာ** မြန်မာများတို့ကို ကော်လှန်ထားသည်ကို အမှီပြု၍ ကွဲပြားခြင်း ဖြစ်ရလေသည်။ "ဟံသာဝတီပုရိန္ဒသ၊ ပဋ္ဌသေတိဘာသာမိနော" စသော **ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာ** နိဂမနဂါထာလာသည်နှင့် အညီ ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူငါးစီးရှင် ဦးမဲ့ထွတ် **တောင်း**ပန်တော်မူ၍ ထိုမင်းတရားကြီး၏ ကောင်းမှုတော်ဖြစ်သော ပဲခူး **မဟာစေတီ တော်**၏ သေန် အရှေ့မြောက် တန်ဂံ့နွေထောင့် ရတနဝေဠုကျောင်းတော်ကြီးနေ **အရှင်သဒ္ဓမ္မာလင်္ကာရ** မဟာထေရ်မြတ်သည် ငါးပိုင်းတို့ဖြင့် **တန်းဆာဆင်၍ စီရင်တော်မူ**အပ်သော သာရတ္ထနုပကာသနီပါဠိခေါ် ပဏ္ဏာမဝဏ္ဏနာ ၁၁၄၇-ခု ကဆုန်လဆန်း ၁၄-ရက် ၂-နေ့ နေဝန်းပေါ် ချိန် ရေးကူးပြီး ၁၀-ကြောင်းပေ၊ ရွှေပိန်းချ၊ က-အစ ဂါ-အဆုံး၊ ၃-အင်္ဂါရှိ ၎င်းကျမ်း ဗားနာဒ် စာကြည့်တိုက်ရှိ စသည်တို့ကို စ လယ် ဆုံး သေချာစွာ စေ့စေ့စပ်စပ် ကြည့်ရှု၍ ကော်လှန် **သည်** မကော်လှန်သည်ကို သိလေဟု ဆရာတို့ဆိုကြကုန်၏။ ထို သဒ္ဓမ္မာလင်္ကာရ **သူ**မြတ်ကား သက္ကရာဇ် ၉၄၁-ခု သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၅-ရက် ၅-နေ့ စ၍ရေး ၉၄၂-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့် ဘရဂုခေါ် သောကြာနေ့ ရေးပြီးသော ၁၂-ကြောင်းပေ၊ ကြံဆစ်၊ ၎ူ-အစ ယော်-အဆုံး ၁-အင်္ဂါ ၁-ချပ်ရှိ **ပဋ္ဌာန သာရဒီပနီဋီကာ**ပါဠိ အကျဉ်းအကျယ်ကိုလည်း စီရင်တော်မူခဲ့လေသည်။ ယခင် **မဓုဋီကာ** ၃၅-၌ ကာင္ခါဝိတရဏီယိထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာကို ၄-ချက်ပင် လက်သီးပုန်း **ထိုး၍** အမျိုးမျိုး ကော်လှန်ပယ်ချပါသော်လည်း ပြရအံ့လတ္တံ့ဖြစ်ကုန်သော အဋ္ဌကထာ၊ဋီကာ၊ဂဏ္ဌိနှရတို့ကား များလှကုန်၏။ စာအုပ်မျက်နှာနံပါတ် များ **မည်စိုး၍** ချန်လှပ်ခဲ့သော်လည်း မပြက စာသင်သားတို့ ရှာဖွေ စုဆောင်း၍ **ကြည့်ရန်** မလွယ်ရကား ပဓာနမျှတို့ကို ရေးပေအံ့။ ၎င်းတို့ကို မရောက်မီ ပါဠိ **ပါဠိ** အမျိုးမျိုး အထွေထွေတို့ကို သတိပြုရန်။ "**သန္တုသိတဒေဝပုတ္တာ**" ဟု **ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ**၌ လာသည်ဟူ၍ **မာတိကာ**ဂဏ္ဌိ၌ ဆိုရာ ထိုမာတိကာဂဏ္ဌိကျမ်း **ကို ၁၀၈၆-ခု** ကဆုန်လပြည့် **အင်္ဂါ**နေ့ ဖွား ၁၁၂၄-ခု ပြန်လွှန်တော်မူသော

တောင်တွင်းကြီး သာသနာပိုင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ခင်ကြီးပျော် စီရင်တော်မူခဲ့သည်ဟု ၁၁၇၉-ခု ဖွား ၁၂၆၃-ခု စုတိသော ဒုတိယ မြို့ပြင်ကြီး ဆရာတော်**ကြီး အရှင်စန္ဒဝံသာလင်္ကာရ၏** အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ နိဒါန်းဂဏ္ဌိသစ် ၃၀ **စသည်တို့၌ ဆိုကြကုန်၏။ ၎င်းမာတိကာဂဏ္ဌိ၌** ကိုးတော်မူတိုင်း ခင်ကြီးပျော် **လက်တော်ကိုင် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာပါဌ်** ပေမူ၌ ရှိတော်မူတိုင်းပင် ကိုးပြသည် ဖြစ်**ရာ၏။** ထို ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာဟူသော စကားအရ ကိုးပါဌ်ကို မကျေနပ်၍ ၁၃၇၈-ခု ခန့် ဖွား၊ ၁၂၅၀-ပြည့် ပြန်လွှန်တော်မူသော တံဆိပ်တော် ၂-ထပ်ရ စံကျောင်း ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးသုဒဿန ခေါ် ဦးရွှေသာ သည် ဓမ္မပဒ-အဋ္ဌကထာပါဌ် **ပေစာကို ၉-ခေါက်ပေါက်အောင်၊** ဝိနည်း ငါးကျမ်း အဋ္ဌ-ကထာ ဂဏ္ဌိသစ် စသည် များစွာကျမ်းပြု ၎င်းတပည့်ကြီး စကုမြို့ ကန်ဦးဆရာတော် ဦးပဏ္ဍိစ္စသည် ယခင် **အဋ္ဌကထာကို ၅-ခေါက်ပေါက်အောင်** ကြည့်ဘူးသည် မတွေ့ဟု ကြားရဘူးသည်၊ သို့ရာတွင် ပေစာမူ စက္ကူမူ တို့၏ သဘောကို အနည်းငယ်မျှ ဘော်ပြဦးအံ့။

စတုရာသင်္ချေယျ, အဋ္ဌာရသ အသင်္ချေယျ စသော ၁၁၇၃-ခု သမန္တစက္ခု-ဒီပနီကျမ်း ဒုတိယအုပ်၊ ဟံ မျက်နှာ ၁၀၃-၏ ကိုးကားရာ ၄၉-ပံသုကူလဝဂ်၊ ၄၇၄၊ ၄၇၂-တတိယ ဗုဒ္ဓသညကထေရအပဒါန် အဋ္ဌကထာပါဌ်သည် စတုရာသံ-ခေယျ,အဋ္ဌာရသသံခေယျ,သောဠသသံခေယျ စသော ဟံသာတမြို့ မြစ်ကွေး တိုက်ရှိ ၁၂၁၇-ခု ကူးပြီး၊ ပိန်း၊ ၁၁-ကြောင်းပေ၊ က-အစ မု-အဆုံးတို့တွင် တေ ချပ်၊ ဝမ်းဘက်၊ ၆-ကြောင်းနှင့် ဆန့်ကျင်သည့် အပြင် အားလုံးသော ထေရအပဒါန်အဋ္ဌကသာ ပစ္စေကဗုဒ္ဓအပဒါန် ခဂ္ဂဝိသာဏ ပဌမဝဂ် ပဌမသုတ် "စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ ။ ပ ။ အဋ္ဌ အသင်္ချေယျာနိ ။ ပ ။ သောဠသ အသင်္ချေယျာနိ" စသော ဝိ ကျော ဂ်း၊ သီ ၁၁၅။ သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာ ယခင်သုတ် ၃၈၊ ၄၅၊ ၃၂။ ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ ပဌမ ၁၁၊ ၉။ စရိယာ-ပိဋကအဋ္ဌကထာ သီ ၂၅၈။ သီလက္ခန်ဋီကာဟောင်း ၉၄။ သစ် ၂၈၈။ အနာဂတဝံသဋ္ဌကထာ ၁၁-ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ ဃိ ဝမ်း၊ ၁၀-ကြောင်း စသည် များစွာတို့နှင့် ဥဇုပဋိပက္ခ ဖြစ်ကြကုန်၏။

၁၄-ဗုဒ္ဓဝဂ် အဆုံး၌ ကဿပဒသဗလဿ သုဝဏ္ဏစေတိယဝဏ္ဏသည် မြန်မာမူ ဓမ္မပဒပါဠိတော်,အဋ္ဌကထာ,ဋီကာ၊ပေစာမူ,ပုံနှိပ်စာမူ ဟူသမျှတို့၌ မရှိကြလေ။ သီဟိုဠ်စာအုပ်မူတို့၌ကား ရှိကြလေကုန်၏။ "မနုဿတ္တံ လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ" စသော ၁-ဂါထာခဲ့ကို မြန်မာစာပေမူ, စက္ကူမူ ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော် သုမေဓ-ကထာတို့၌ မတွေ့ရ၊ သီဟိုဠ်မူ ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိတော်စာအုပ် ဂါထာ ၅၈၊ မျက်နှာ ၃၃၊ ၅-ကြောင်း၌ ရှိချေ၏၊ ရှေးက အဋ္ဌကထာလာ ဂါထာမျှ ထင်ဘူး၏။

"ပရိစ္ဆိန္ဒိတုံ န သက္ကာ။" " "နာနာနယ ဝိစိတ္တံ[၁] " "ဤကော်မာ အတွင်း၌ "အာဝါသဒါနာနုဘာဝေန ဟိ ဘဝေ ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တဿာပိ[၂] သမ္မာဓိ-တဂဗ္ဘဝါသော န[၃] ဟောတိ၊ ဒွါဒသဟတ္ထော ဩဝရကော ဝိယ[၄] မာတုကုစ္ဆိ အသမ္ဗာဓော ဝ ဟောတီတိ ဇဝံ" ဟူသော ပါဠ်ြစကားဝါကျများသည် ဟသ်ာတမြို့ မြစ်ကွေးတိုက်ရှိ ၁၂၃၉-ခု တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၁၁-ရက် ၃-နေ့ ရေးကူးပြီး ၁၀-ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ က-အစ ဠိ-အဆုံးရှိ **မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌ-ကထာ** ၃-သေခသုတ် အဘွင့်၊ ကဲ ကျော၊ ၄-ကြောင်း၌ရင်း, ၁၂၈၂-ခုနှစ် ပြ နိုပ် မျက်နှာ ၁၇၊ ၂၃-ကြောင်း, ၁၉၂၄-ခု ဇ နိုပ် ၁၈၊ ၁၀-ကြောင်း၌ရင်း ကျပျောက်နေကြကုန်၏။

သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ် အဋ္ဌကထာ ၁၉၊ အာသီဝိသဝဂ်ဂ် ဆဋ္ဌမသုတ် ဇ ၉၅၊ ၂၃-ကြောင်း, အသင်း ၉၄၊ ၁၁-ကြောင်း, သီ ၆၇၊ ၂၂-ကြောင်း, ၎င်းဋီကာ ၁၀-ကြောင်းပေ ပိန်း၊ ဗော ဝမ်း၊ ၇-ကြောင်း, ၎င်း ငေ ကျော၊ ၃-ကြောင်း, ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ ဂ-ပါဋလိဂါမိယဝဂ်၊ ဆဋ္ဌမသုတ်၊ သီ ၂၉၂၊ ၁၅-ကြောင်း, သု ၃၉၉၊ ၁-ကြောင်း, ဇ ၄၀၆၊ ၂၁-ကြောင်း, **တေရသက ကဏ္ဍ-ဋီကာ**၊ မဟာဝါ၊ ၆-ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက၊ ၁၂၇၀-ပြည့် ပြ ဒု ၄၀၆၊ ၃-ကြောင်း, ဇ သု ၁၆၃၊ ၁၁-ကြောင်း၌ ပြည့်စုံစွာ ပါရှိကြကုန်၏။

"ကာဠာရာမသုတ္တေန" ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ နိဒါန်း ဇ သု ၄၆။ ဒီပဝံသ သု ၅၂၊ သီ ၄၄။ မဟာဝံသ သီ ၆၇-တို့အရ ကာဠကာရာမသုတ်ကို ရှာဖွေရာ သာရသင်္ဂဟပါဠ် သု ၂၂၊ သီ ၁၇-အဆိုဖြင့် စတုက္ကင်္ဂုတ္တရဟု သိရ သော်လည်း စတုက္ကင်္ဂုတ္တရပါဠိတော် ဟံ ၂၇၇၊ ကဝိ ၃၁၉၊ ဇ ၂၃၉၊ သု ၂၈၅၊ နိသျ သု ၄၀၂-တို့၌ "ကာဠကာရာမေ"ချည်း ရှိနေ၍ ၎င်းသုတ်ကို ရှာမတွေ့၊ သီဟိုဠ်မူ ၂၁၂-၌ ကာလကာရာမေ ရှိ၍သာ ၎င်းသုတ်ကို တွေ့ရပေတော့သည်။

ပဋ္ဌာန်းမူလဋီကာ တိကပဋ္ဌာနဝဏ္ဏနာ ပြ ၁၃၈၊ ၂၃-ကြောင်း၊ ဇ သု ၁၃၈၊ ၁၉-ကြောင်း၌ "တန္နိဝါရဏတ္ထံ ဝုတ္တံ ( ) ကိဥ္စိကာလေတိ" ၎င်းတို့၏ ကွင်းတွင်း၌ (ကိဥ္စိ ကာလေတိ ကိဿိဥ္စိ ကာလေတိ ဝါ အတ္ထော၊ တေန ရူပိနော မမ္မာ ကေစိ ဝတ္တုဘူတာ ကိဿိဥ္စိ ပဋိသန္ဓိကာလေတိ ရူပန္တရာနံ ဝတ္ထုဿ စ

၁- နာနာ နယေဟိ ဝိစိတ္တံ (ဥဒါန်-ဋ္ဌ ၃၇၇၊ နာနာနယ ဝိစိတ္တံ၊ သံ-ဋ္ဌ ၃-၉၃၊ သာရတ္ထ-ဋီ ၃-၃၁၅)။

၂- ဟိ ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တမာနဿပိ (ဥဒါန်-ဋ္ဌ ၃၇၇၊ သာရတ္ထ-ဋီ ၃-၃၁၅)။

၃- သမ္ပိဋ္ဌိတဂဗ္ဘဝါသော နာမ န (ဥဒါန်-ဋ္ဌ ၃၇၇၊ သာရတ္ထ-ဋီ ၃-၃၁၅)။

၄- ဝိယဿ (ဥဒါန်-ဋ္ဌ ၃၇၇၊ သာရတ္ထ-ဋီ ၃-၃၁၅)။

ကာလန္တရေ အရူပိနံ့ သဟဇာတပစ္စယတံ ပုဗ္ဗေ အနိဝါရိတံ နိဝါရေတိ၊ ဝေဠုကတ္ထာ) ဝါကျစကားရပ်ပါဌ်တို့သည် ကျပျောက် စုတိကြကုန်၏။

ဘိုးတော်မင်းတရားကြီး လက်ထက် ဂူကြီးဆရာတော် ဦးပညာသီဟခေါ် ၉-ဝါရ ပဌမကျော် ဦးယာ သုတ်သင်အပ်သောမူ ဟသ်ာတမြို့ မြစ်ကွေးတိုက်ရှိ ၁၁-ကြောင်းပေ၊ ပိန်း၊ အဘိဓမ္မာ ခုနစ်ကျမ်း မူလဋီကာပါဌ် ၁၂၂၅-ခု ကူးပြီး၊ က-အစ ဖား-အဆုံးတို့တွင် နား ကျော၊ ၂-ကြောင်း စသည်တို့၌ရင်း, ယိုးဒယား ကျောက်ဖွား ကောဒသ် ဘုရင်၏ အဂ္ဂမဟေသီ မိဖုရားကြီးသည် ရှိ၏၊ ထို မိဖုရားကြီး၏ ဦးရီးတော်အရင်း ယိုးဒယားအမတ်ကြီး၊ ထိုအမတ်ကြီးသား ၁၁၂၀-ခုဖွား၊ ၁၁၇၆-ခု စုတိသော ထိုဦးယာပင် စီရင်၍ သာသနာတော် ၃၂၆၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၄၄-ခု ပြီးသော ပဌာန်းမူလဋီကာနိဿျ ကြည့်မြင်တိုင် လေးကျွန်းသီရိန် ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်၌ ၁၂၇၂-ခု တော်သလင်းလဆုတ် ၃-ရက် ၃-နေ့ ပိဋကတ် ဆရာခန့်ပိ ဆင့်တွဲ စာမျက်နှာ ၆၁၊ ၁၇-စသည်တို့၌ရင်း ထင်ရှားစွာ ရှိလေသည်၊ အပြည့်အစုံ ပါကြကုန်၏။

"သင်္ခိမတ္တာဟိ ဂါထာဟိ" စသည်ဖြင့် ကေင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ ၂၄၂၊၂၁၆၊ ၁၆၇, ဝိနည်းမဟာဝါ အဋ္ဌကထာ ၂၇၅, ဇာတ်အဋ္ဌကထာနိဒါန်း ၁၀၅၊၁၀၇၊ ၇၃,ထေရအပဒါန်အဋ္ဌကထာ သန္တိကေနိဒါန်း၊ သီ ၇၆-စသည်တို့၌ လာရှိငြား သော်လည်း ဒသကနိပါတ် ၂၃၃, ကာဠူဒါယိတ္ထေရဂါထာပါဠိတော် ဟံ ၁၄၆, ဇ ၁၂၂၊ သု ၁၇၄၊ သီ ၂၆၇-တို့၌ ၁၀-ဂါထာသာလျှင် ရှိ၏။ အချို့ အဋ္ဌကထာ တို့၌ တဂါထာမျှ မပါ၊ အချို့ ၂-ဂါထာမျှ ပါကြကုန်၏။ သီဟိုဠ်ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ ၂၁-၌လည်း ၂-ဂါထာ ပါ၏၊ မြန်မာဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ သု ၂၉၊ ဇ ၃၀ စသည်တို့၌ ၆၄-ဂါထာ ပါ၏။ (၅၄၇) ကာဠူဒါယိတ္ထေရ အပဒါန အဋ္ဌကထာ ၁၁-ကြောင်းရေး၊ ရွှေပိန်းချ၊ ထား ဝမ်း၊ ၁၁-ကြောင်းစသည်တို့၌ ၄၇-ဂါထာ အခွဲနှင့်တကွ ၆၁-ဂါထာမျှ ရှိကြ၏။ ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ နိဒါနဝဏ္ဏနာ၌လာ သော ၆၄-ဂါထာတို့နှင့် ကာဠူဒါယိတ္ထေရအပဒါနအဋ္ဌကထာ၌ လာသော ၆၁-ဂါထာတို့မှာ များစွာ ကွဲလွဲကြကုန်၏။ ဂါထာ ၆၀-ပျို့မှာ အပဒါန် အဋ္ဌကထာ ၌လာ ဂါထာတိကို အမှီပြု၍ စီရင်သည်။ ၎င်းအကြောင်းကို ၁၂၉၀-ပြည့်နှစ် သီတင်းကျွတ်ယပြည့်ကျော် ၁၀-ရက် ၂-နေ့က ငါတို့စီရင်ခဲ့သော ဂါထာ ၆၀-ပျို့ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာတမ်း ဆ-ဇ-တို့၌ မှာဘူးလေပြီ၊ မကျေနပ်က ညွန်သည်ထက် ပိုမိုပြီး သံသန္ဒန အထပ်ထပ်ပြု၍ ကြည့်တော်မူကြပါကုန်။ ဤသို့ စသည်များစွာကုန် သော အရာဌာနတို့ကို ထောက်၍ မိမိတွေ့ဘူးသော စာမူတို့နှင့် မတူကာမျှကို စွဲပြီး အလွဲကြီးဟု ပြောဆိုရန် မလွယ်ကြောင်းကို ပညာရှိမှန်က ရိပ်မိသင့်ပါပြီ။

မာတုဒေဝပုတ္တာ နိတတ္ထ သာဓက ကျမ်းစုအမြွက်—"အထ ဘဂဝါ မာတုဒေဝပုတ္တပ္ပမုခါနံ ॥ပ॥ ဒေသေတွာ" ၂၂၊ **ဘဒ္ဒိတ္ထိဝိမာနဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ၊**

သီ ၉၀၊ သု ၁၀၄၊ ဇ ၁၀၈၊ "ဒေဝူပပတ္တိ ပန ပုရိသဘာဝေနေဝ ဇာတာ" ၂၃၃ ကာင္ဍဒါယိထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ၊ ၁၁-ကြောင်းပေါ၊ ကြံဆစ်၊ တဲ ကျော၊ ၂-ကြောင်း က အစ ယေ အဆုံး၊ ၁၂၂၈-ခု ကူးပြီးစာ။ သိဟိုဠ်စာအုပ် ပဌမတွဲ ၅၀၂၊ ၂၅-ကြောင်း။ ထေရသကနိပါတ် ၄၈၃၊ သရဘမိဂဇာတ်ဋီကာဟောင်း ၁၀-ကြောင်းပေါ၊ကြံ၊ ဒေါ် ကျော၊ ၆-ကြောင်း။ ဇိနာလင်္ကာရ စာကိုယ်ပါဠိ (ဋီ-ကာနှင့် တွဲ)သု ၁၆၄။ ၎င်းဋီကာ ၁၆၇၊ ၇။ သီ ၁၄၅။ ၎င်းဋီကာ နိဿယဟောင်း ဂုဏာဘိလင်္ကာရ ဆရာတော် စီရင်သောမူ ပဌမထုပ် ၉ ကြောင်းပေါ၊ ကြံ၊ မူ ကျော၊ ၂-ကြောင်း။ အနာဂတဝံသ အဋ္ဌကထာ နိဒါနဝဏ္ဏနာ ၁၁-ကြောင်းပေါ၊ ပိန်း၊ ရေကြည်မြို့ ကျောင်းကြီးမူ၊ ခံ ကျော၊ ၁-ကြောင်း။ကူ ဆော၊ ၁၀-ကြောင်း ပေါ၊ မျဉ်းဖြူ၊ ဂု ကျော၊ ၇-ကြောင်း။ ကဲ ဇား၊ ကော်ပီမူ ၄၃၊ ၁၄-ကြောင်း။ ၀ အစ ၁၈၇ အဆုံး။ မဟာဗောဓိဝံသစာကိုယ်၊ ၂-အာနန္ဒာဗောဓိကထာ၊ ၁-ကြောင်းပေါ၊ ပိန်း၊ ဂိ ကျော၊ ၁-ကြောင်း၊ သိဟိုဠ်စာအုပ်ပုံနှိပ်မူ ၎င်းဋီကာ ၁၀-ကြောင်းပေါ၊ ပိန်း၊ ရေကြည်မြို့ ကျောင်းကြီး ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးအောင်မွေးမူ၊ ဌိ ဝမ်း၊ ၃-ကြောင်း၊ ဆိ ဏု၊ နလာဋဓာတုဝံသ စာကိုယ်ပါဠိ ပဌမပရိစ္ဆေဒ ၉-ကြောင်းပေါ၊ ကြံ၊ ဂါဝမ်း၊ ၄-ကြောင်း၊ က ဂါး။ သီရိမဟာ-မာယာ ဝတ္ထုပါဠိ နိသျှဟောင်း၊ ဖျသီးရွာ အဘိုးစီရင်သော ပေမူ။ ၎င်းနိသျှ သစ် ဝိသုဒ္ဓါရုံမူ။ ၁၉၀၃-ခု ရေဝတီပုံနှိပ်တိုက်ထွက် ၁၃၄၊ ၂၁-ကြောင်း၊ ၁၊ ၁၉၂။ အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာသစ် တတိယဂါထာ အဖွင့် ဘောဂဝေ ၁၁။ မဏိဒီပဋီ-ကာ ဝီသတိဝဏ္ဏနာ၏ ပဌမဂါထာ အဘွင့် သု ၂၀၅။

ရက်လည်ညောင်းက၊ ရှစ်သောင်းရွှေ့မျှာ့မှန်။ မာယာသိဝိ၊ မိဘုန်း ရှိသည်၊ စုတိနတ်ပြည်စံ၍ ။ပ။ သန္တုသိသည် ။ပ။ နတ်သားကေန် ဖြစ်၏ရှင့်။

မန်လည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးရေး မြတ်စွာဘုရားပဋိသန္ဓေယူခန်း ဖွားတော်မူခန်းရတု ၁၃၄-စသည်များစွာတို့နှင့် မညီ၊ မယ်တော် ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော နတ်သမီးဟု အယူဖောက်ပြန်သူ ဖြစ်ကြကုန်သော ဆရာတို့နှင့် ၁၃၀၂ ခု သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၉-ရက် ၄-ဟူးနေ့ မြင်းခြံဒိစတြိတ် တောင်သာမြို့ ကျွန်းရွာဆရာတော် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဦးအဂ္ဂဝံသ ခေါ် ဦးအောင်ပန်း စီရင်ပြီး မန္တလေးမြို့ ဂ၄-လမ်း ကျောက်သွေးတန်း သီရိရာဇာစာပုံနှိပ်တိုက် နှိပ် အလျား ခြောက်လက်မ သာသာ အနံ ငါးလက်မ သာသာ စာမျက်နှာ ၃၄-မှ ၅၅-အဆုံးရှိ ဗုဒ္ဓမာတု ဒေဝိတ္ထိ-ဝိနိစ္ဆယကျမ်းငယ်လာ စကားတို့ကို သုတ်သင်ပယ်ချ၍ ယူရိုးယူစဉ်အတိုင်း မယ်တော် ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော သန္တုသိတမယ်တော်မိနတ်သားဟု သန္နိဋ္ဌာန်ကျ ကေန္တပင် စာသင်သားတို့ မှတ်ကြကုန်။ ဤအကြောင်းကို ၁၃၀၂-ခု နတ်တော်လဆန်း

၁၂-ရက် ၃-နေ့စီရင်ပြီးသော အင်္ဂုတ္တရဝဋ္ဋဝါဒဝိနိစ္ဆယကျမ်းမျက်နှာ ၃၆-စသည်တို့၌ ငါတို့ မှာခဲ့လေပြီ။

ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး ဟောတော်မူ၏—ဝါတွင်း သုံးလပတ်လုံး မည်မျှမြန်သော နှုတ်တော်ဖြင့် ဟောတော်မူလေသနည်း ပကတိဘုရားနှင့် နိမ္မိတဘုရားတို့နှုတ်တော်မြန်ပုံ တူကြပါသလော၊ တူကြကုန်၏၊ ပကတိ မြတ်စွာဘုရားတို့သည် ဝါစာအစိန္တေယျဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကုန်၏၊ ပကတိလူများ တခွန်းရွတ်လျှင် အရှင်အာနန္ဒာ ရှစ်ခွန်းရွတ်၍ပြီး၏၊ အရှင်အာနန္ဒာ တခွန်းရွတ်လျှင် မြတ်စွာဘုရား တဆယ့်ခြောက်ခွန်းရွတ်၍ ပြီး၏၊ ပကတိလူ တခွန်း တပုဒ်ရွတ်၍ပြီးက မြတ်စွာဘုရား ၁၂၈-ခွန်း ရွတ်၍ပြီး၏။

မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ ၁၂-မဟာသီဟနာဒသုတ်အဖွင့် ပြ ၃၁၇၊ ဇ ၃၂၇ အလာတို့ကို ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးကျီးညို ၁၂၂၅-ခုနှစ် တော်သလင်းလဆန်း ၁-ရက် ၅-တေးနေ့ စီရင်ပြီးသော အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ နိဿယသစ် နိဒါနကထာ “ဝစနံ လဟုပရိဝတ္တံ၊ ဘဿာ တံ” စသည်တို့ကို အနက်ယောဇနာရာ လေးကျွန်း ၅၆၊ သု ၆၀-တို့၌ တွက်စစ်၍ မိန့်တော်မူလေပြီ၊ သာရသင်္ဂဟပါဠိ၌ သု ၁၆-၌လည်း မိန့်ပြီ။

လူကား တခွန်း၊ ကျည်း လေးခွန်း၊ ရှစ်ခွန်း အာနန္ဒာ။

ဟုဒိပ်ယင်းမြို့ မြောက်လက် မုံတိုင်ပင်ရွာနေ ဦးတက်ဖြိုး ဒေါ်လွန်းပြည်တို့၏ သား ထိုရွာ၌ ၁၁၄၀-ပြည့်နှစ်ဝါဆိုလဆန်း၅-ရက်၄-နေ့ နေတက်တချက်တီးကျော် အချိန် ဖွား အသက် ၂၂-နှစ်ရဟန်းဖြစ် ၁၂၂၂-ခုနှစ် ပြန်လွန်တော်မူသော ငယ်မည်တော် ဦးပေါ်အေး ဘွဲ့တော် ဦးဝံသပါလ တံဆိပ်တော် “ဝံသာလင်္ကာရမဟာဓမ္မရာဇဂုရု၊ ဝံသာဘိလင်္ကာရမဇ မဟာဓမ္မ ရာဇာဓိ ရာဇဂုရု”နှစ်ထပ်ရ မုံတိုင်ပင်ဂိုဏ်းအုပ် ဆရာတော်ဘုရားကြီး စီရင်တော်မူ၍ ၁၁၉၁-ခုနှစ် တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁၁-ရက် ၅-နေ့ ၃-ချက်တီးကျော် ၂-မောင်းပြီး သုံးပုံအိပ်ထောင့် ကျမ်း နိဂုမ်း ၁၁၇,သဒ္ဒပဟာက်ကျမ်းနိဂုမ်း ၂၁၄-တို့၌လည်း တနည်းလာသည်၊ ကျည်းလေးခွန်းအရကို ကျည်းကုလား လူမျိုးဟု အစိန္တေယျ ၄၇-ပါးဘုရား ရှိခိုး မျက်နှာ ၁၇-အတိုင်း ယူလေ။

နောက်သားတို့ မှတ်ရန် ဆောင်ပုဒ် ရှစ်လုံးဘွဲ့ မြန်မာဂါထာ—

လူများတခွန်း၊ ရှစ်ခွန်းအာနန်၊
အာနန်တခွန်း၊ ခြောက်ခွန်းဆယ်တန်။
တရာ့နှစ်ဆယ်၊ ရှစ်သွယ်ပေါင်းရန်၊
တို့ဘုရား၊ တရားဟောပုံမြန်။

နိဂမနကထာ

ဟင်္သာတမြို့ မြစ်ကွေးကျောင်းတိုက် စတုတ္ထမြောက် ၃၂-ဝါရပြီး မြစ်ကွေးဆရာတော်ဦးပညာဝံသ မဟာထေရ် စီရင်အပ်သော မာတိကာနိဒါနဝဏ္ဏနာခေါ် ဂဏ္ဌိသစ်ကျမ်းသည် အတိတ်ကလိယုဂ် ၅၀၄၂၊ အနာဂတ် ကလိယုဂ် ၄၂၆၉၅၈၊ အတိတ်သာသနာတော် ၂၄၇၅၊ အနာဂတ် သာသနာတော် ၂၅၂၅၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၀၃-ခုနှစ် သုမေဓာရှင်ရသေ့ ဗျာဒိတ်ရသောရက်, ငါတို့ဘုရားဖွားတော်မူသောရက်, ဘုရားဖြစ်တော်မူသောရက်, ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာကို ဟောတော်မူသောရက်, ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသောရက်, နောင်အခါ ဓာတုပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလတ္တံ့ဖြစ်သောရက်အားဖြင့် အခါတော်ကြီး၆-ပါးဟု သမုတ်ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့ ညနေ စက်နာရီ ၆-နာရီ အချိန် ပြီးသည်။

မာတိကာနိဒါနဝဏ္ဏနာခေါ်

မာတိကာဂဏ္ဌိသစ်ကျမ်း

ပြီး၏။

၇–ဘုံပုဂ္ဂိုလ်ရသံပေါက်

၁။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား၊ ဝါကရား၊ ခြားနားသိစိမ့်ငှါ။
(၎င်း၌ ဝါကရားကို ပိဋကတ်သင်္ချာယူ။ (၂၁၄) နှစ်ရာ့တဆယ်လေးယောက်ဖြစ်၏။)

၂။ ဒု, သု, ဒွိ, တိ၊ ယာအရိ၊ ပေါင်းဘိ ဒွါဒသာ၊

၃။ အပါယ်ဘုမ္မိ၊ ဒုဂ္ဂတိ၊ ရဘိတယောက်သာ။

၄။ လူမဟာရာဇ်၊ ဘုံနှစ်ဆစ်၊ ကြဉ်ပစ် ဒုဂ္ဂတာ။

၅။ ဒု, သု မဝင်၊ တကျိပ်လျှင်၊ ထက်ခွင် နတ်ဘုံမှာ။

၆။ တိဟိတ်ရိယံ၊ ကိုးယောက်စံ၊ ဆယ်တန် ဗြဟ္မာ့ရွာ။

၇။ သုဂတိတစ်၊ ရတုံလစ်၊ ရပ်ပြစ် အသညာ။

၈။ သုဒ္ဓါဘုံငါး၊ သုံးယောက်ထား၊ ထက်ဖျား အရိယာ။

၉။ မဂ်သောတာဖျောက်၊ တိဟိတ်လျှောက်၊ ရှစ်ယောက် အရှုပါ။
၁၀။ ပေါင်း၍မနှေး၊ ဘုံလိုက်မေး၊ တွက်ရေး ဝါကရာ။
၁၁။ နှစ်ရာ့တဆယ်၊ လေးယောက်ကယ်၊ ဉာဏ်ကျယ် ခွဲစိတ်ဖြာ။

ဘုံပုဂ္ဂိုလ်ရ သံပေါက် ပြီး၏။

---

၈ -သတ္တဝါသဘုံကိုးဝ သံပေါက်

၁။ ဝိနိပါတိကာ, အသုရာ, လူ့ရွာ, နတ်ဟာဝ။ ။(နာနတ္တကာယ နာနတ္တသညီ။)
၂။ ရူပ ပဌမစျာန်, ပါယ်လေးတန်, အမှန်တဌာန။ ။(နာနတ္တကာယ ဧကတ္တသညီ။)
၃။ ဒုတိယ စျာန်ဘုံ၊ အလုံးစုံ၊ ယူတုံတဝ နိယတ။ ။(ဧကတ္တကာယ နာနတ္တသညီ။)
၄။ တတိယ, ဝေဟပ္ဖလာ, သုဒ္ဓါဝါ၊ ပြဟ္မာ့ဌာန ဘုံဘဝ။ ။(ဧကတ္တကာယ ဧကတ္တသညီ။)
၅။ အသညသတ်မှာ၊ ပြဟ္မာ့ရွာ၊ ယူရာတဝ မြဲမှုချ။ ။(ဧကတ္တကာယ။)
၆။ အရူပဘုံ၊ အလုံးစုံ၊ ယူတုံပစ္စေက။ ။(ဧကတ္တသညီ။)

သတ္တဝါသ ဘုံကိုးဝ သံပေါက် ပြီး၏။

---

၉ -ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ သံပေါက်

၁။ မဟာကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ဟိတ်ကို ဟသိကြဉ်။
၂။ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်၊ ကိလိဌ် အမြဲယှဉ်။
၃။ သုံးဆယ့်ခုနစ်၊ ဤမျှဖြစ်၊ လေးရစ်အပါယ်ခွင်။
၄။ ဝိပ္ပယုတ်လေး၊ သွင်းပြန်သေး၊ လေးဆယ့်တခုပင်။
၅။ ဒွိ, သု, တို့မှာ၊ ဤမျှသာ၊ ရရာအမြဲယှဉ်။
၆။ သမ္ပယုတ္တ၊ သွင်းပြန်က၊ ကာမတိဟိတ်ပင်။
၇။ စျာန်မရငြား၊ လေးဆဲ့ငါး၊ မှတ်သား သတိထင်။
၈။ စျာန်ရတုံသေး၊ ငါးဆဲ့လေး၊ မှတ်ရေး ကြံဆင်ခြင်။

၉။ လေးဆဲ့ငါးတွင်၊ ငါးခုပင်၊ နုတ်ငင် ပယ်လိုက်ရှား။

၁၀။ ဖိုလ်သွင်းပြန်လစ်၊ လေးဆဲ့တစ်၊ တရစ်ကာမသား။

၁၁။ သကဒါဂါမ်တွင်၊ ၎င်းပင်၊ ဖိုလ်လျှင်လှယ်၍ထား။

၁၂။ သုံးဆဲ့ကိုးတန်၊ အနာဂါမ်၊ တရံသိစိမ့်ကြား။

၁၃။ လေးဆဲ့တစ်တွင်၊ ဒေါသပင်၊ နုတ်ငင် သတိထား။

၁၄။ ဖိုလ်ချင်းဖလှယ်၊ နာဂါမ်ဝယ်၊ သုံးဆယ်ကိုးခုပွါး။

၁၅။ သုံးဆဲ့ငါးမှာ၊ ရဟန္တာ၊ သေချာကြံစိတ်ထား။

၁၆။ ဟိတ်ဌာရသာ၊ ကိရိယာ၊ မဟာဝိပါက်ခြား။

၁၇။ အရဟတ္တဖိုလ်လျှင်၊ တခုပင်၊ သွင်းလျှင် သုံးဆဲ့ငါး။

၁၈။ ဈာန်မရလျှင်၊ ဤမျှပင်၊ ဆင်ခြင်နှလုံးထား။

၁၉။ ဈာန်ရပြန်က၊ အရူပ၊ ရူပကိရိယာ။

၂၀။ ကုသိုလ်လည်းကောင်း၊ ကိုးခုလောင်း၊ အပေါင်းဈာန်ရမှာ။

၂၁။ ရဟန္တာမှ၊ ကိရိယ၊ သေက္ခကုသိုလ်သာ။

၂၂။ ကာမာဝစရဘုံ၊ အလုံးစုံ၊ ဥသုံမကြွင်းရာ။

ကာမာဝစရပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ သံပေါက် ပြီး၏။

၂၃။ အကုသိုလ်ဝယ်၊ ဒေါသပယ်၊ ဟိတ်ဝယ် ဆဲ့တစ်သာ။

၂၄။ စက္ခုသောတ၊ အာဝဇ္ဇ၊ ဋ္ဌိစ္ဆတိရဏာ။

၂၅။ မဟာဂ္ဂုတ်ကု၊ မဟာကု၊ တခုဝိပါက်သာ။

၂၆။ သုံးဆဲ့ကိုးပါး၊ ရူပသား၊ ဖြစ်ခြား တိဟိတ်မှာ။

၂၇။ သုံးဆဲ့ကိုးတွင်၊ ဒိဋ္ဌိကြဉ်၊ မယှဉ်စိကိစ္ဆာ။

၂၈။ ဤမျှတွင်သာ၊ ဖိုလ်ထည့်ပါ၊ ရရာသေက္ခမှာ။

၂၉။ သန္တီရဏ၊ ဋ္ဌိစ္ဆန၊ သောတ စက္ခုမှာ။

၃၀။ အရဟတ္တဖိုလ်မှ၊ ဝိပါက၊ ဝိသကြိယာ။

၃၁။ သုံးဆယ်တဝ၊ ရေတွက်ရ၊ ရူပရဟန္တာ။

ရူပါဝစရပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ သံပေါက် ပြီး၏။

၃၂။ ဒသအကု၊ မဟာကု၊ တခုမနောဒွါ။
၃၃။ အရူပကု၊ ပေါင်းလေးခု၊ တခုဝိပါကာ။
၃၄။ နှစ်ဆဲ့လေးပါး၊ တိဟိတ်သား၊ ဖြစ်ငြား အရူပါ။
၃၅။ ၎င်း၌တွင်၊ ငါးခုပင်၊ နုတ်ငင် အကုသိုလ်။
၃၆။ နှစ်ဆယ်တိတိ၊ သုံးသေက္ခ၊ သွင်းဘိ မိမိဖိုလ်။
၃၇။ မဟာကြိယာ၊ မနောဒွါ၊ အရူပကြိယာလေး။
၃၈။ မိမိဖိုလ်ပါ၊ ဝိပါက်သာ၊ ထည့်ပါ ဉာဏ်ဖြင့်တွေး။

အရူပပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရ သံပေါက် ပြီး၏။

၁၀-ဘုံအပိုင်းအခြား သံပေါက်

၁။ ဗဟုဿုတ၊ ရှိလိုက၊ မှတ်ကြ မျိုးလေးထွေ။
၂။ အစသာထင်၊ ဆုံးမမြင်၊ အောက်ခွင် အာကာဗွေ။
၃။ ကိုးသိန်းခြောက်သောင်း၊ အထုပေါင်း၊ တည်ရှောင်း ယင်းထက်လေ။
၄။ လေးသိန်းရှစ်သောင်း၊ အထုပေါင်း၊ တည်ရှောင်း ထို့ထက်ရေ။
၅။ နှစ်သိန်းလေးသောင်း၊ အထုပေါင်း၊ တည်ရှောင်း ဤသည့်မြေ။
၆။ သိလာ ပံ်သု၊ မြေနှစ်ခု၊ အထု ထက်ဝက်ဝေ။
၇။ သိန်းနှစ်သောင်းစီ၊ သချ်ာညီ၊ နှစ်လီ ယှင်းမသွေ။
၈။ သိလာ ပထဝီ၊ အထက်စီ၊ အဝီစိ တည်ငြား။
၉။ သောင်းငါးထောင်စီ၊ သချ်ာညီ၊ ရှစ်လီ ငရဲခြား။
၁၀။ ပံသုပထဝီ၊ မြေဝယ်မှီ၊ ဤသည့် ကျွန်းအောက်နား။
၁၁။ ရပ်တမျက်နှာ၊ လေးလုံးသာ၊ ပေါင်းခါ ဆဲ့ခြောက်ပါး။
၁၂။ တရာ့နှစ်ဆယ်၊ ရှစ်ခုကယ်၊ အငယ် ငရဲများ။
၁၃။ တြိန်း သုည၊ ဒွေ ဇယ၊ သတ္တ ဘုံအခြား။
၁၄။ လေးသောင်းနှစ်ထောင်၊သချ်ာဆောင်၊လူ့ဘောင်ခြောက်ထပ်ခြား။

ကာမသုဂတိ ခုနစ်ဘုံ ယူဇနာ (၄၂,၀၀၀) လေးသောင်း နှစ်ထောင်စီ ခြား၏။

၁၅။ တြိန်း သုညာ၊ ဒွေ ပဉ္စာ၊ သချ်ာ ဒွေတရပ်။
၁၆။ ပရနိမ္မာ၊ ထက်နုတ်မှာ၊ လူ့ရွာ အခြားမှတ်။
၁၇။ နှစ်သိန်း ငါးသောင်း၊ နှစ် ထောင်ပေါင်း၊ မှတ်ကြောင်း မြဲသေသပ်၊

ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိဘုံနှင့် လူ့ဘုံ ယူဇနာ (၂၅၂,၀၀၀)နှစ်သိန်းငါးသောင်း-နှစ်ထောင် ခြား၏။

၁၈။ စတု သုည၊ သော သတ္တ၊ ပဉ္စ သချ်ာထား။

၁၉။ ပဉ္စမစျာန်၊ ဖြဟ္မာ့ဌာန်၊ အမှန် လူ့ရွာခြား။

၂၀။ ငါးသန်း ခုနစ်သိန်း၊ ခြောက်သောင်းကိန်း၊ အပြိန်း မြဲမှတ်ထား။

ပဉ္စမစျာန် သုံးဘုံနှင့်လူ့ ဘုံ ယူဇနာ (၅,၇၆၀,၀၀၀) ငါးသန်း ခုနစ်သိန်း-ခြောက်သောင်း ခြား၏။

၂၁။ တိခံ အဌ်ခါ၊ ဗျည်း ဒွယ၊ ဖြဟ္မာ့ ဘုံချင်းခြား။

၂၂။ ငါးသန်း ငါးသိန်း၊ တွက်ကိန်း သချ်ာ၊ ရှစ်ထောင်သာ၊ ဖြဟ္မာ-ဘုံချင်းခြား။

ဖြဟ္မာဘုံချင်းချင်းကား ယူဇနာ (၅,၅၀၈,၀၀၀) ငါးသန်း ငါးသိန်း-ရှစ်ထောင်စီ ခြား၏၊ ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တိဘုံနှင့် ပဉ္စမစျာန်ဘုံလည်း ယူဇနာ (၅,၅၀၈,၀၀၀) ငါးသန်း ငါးသိန်း ရှစ်ထောင် ခြား၏။

၂၃။ တြိ သုည၊ အဌ်နှင့်ဆ၊ ဒွယ ကေကာ။

၂၄။ ဒုတိယစျာန်၊ လူတို့ဌာန်၊ အမှန် ခြားမှတ်ပါ။

၂၅။ တကုဋေမှန်း၊ တသန်း နှစ်သိန်း၊ သောင်းကိန်း ခြောက်ပြန်၊ ရှစ်ထောင်လွန်၊ ခြားဟန် ဒုတိယာ။

ဒုတိယစျာန် သုံးဘုံနှင့် လူ့ဘုံ ယူဇနာ(၁၁,၂၆၀,၀၀၀) တကုဋေ တသန်း နှစ်သိန်း ခြောက်သောင်း ရှစ်ထောင် ခြား၏။

၂၆။ သုံးလုံး သုည၊ သော သတ္တ၊ သတ္တ ဆကော။

၂၇။ တတိယစျာန်၊ ဘုံသုံးတန်၊ အမှန် ခြားလူ့ရွာ။

တတိယစျာန် သုံးဘုံနှင့် လူ့ဘုံယူဇနာ (၁၆,၇၇၆,၀၀၀) တကုဋေ ခြောက်သန်း ခုနစ်သိန်း ခုနစ်သောင်း ခြောက်ထောင် ခြား၏။

၂၈။ တြိ သုည၊ ဇော အဌ၊ ဒွယ ဒွေး ဒွေး ရေး။

၂၉။ ဝေဟပ္ဖလာ၊ အသညာ၊ လူ့ရွာ မြေအဝေး။

၃၀။ ကုဋေနှစ်စု၊ နှစ်ခုသန်းကိန်း၊ နှစ်သိန်း ရှစ်သောင်း၊ လေးထောင်ပေါင်း၊ ထပ်လောင်း မှတ်ဘိလေး။

ဝေဟပ္ဖိုလ်ဘုံ အသညသတ်ဘုံနှင့် လူ့ဘုံယူဇနာ (၂၂,၂၈၄,၀၀၀) နှစ်ကုဋေ နှစ်သန်း နှစ်သိန်း ရှစ်သောင်း လေးထောင် ခြား၏။

၃၁။ တြို သုည၊ ဒွေ နဝ၊ သတ္တ သတ္တ ဒွေး။
၃၂။ သုဒ္ဓါဝါသာ၊ အဝိဟာ၊ လူ့ရွာ ရပ်ခြားဝေး။

သုဒ္ဓါဝါသဘုံ အဝိဟာဘုံနှင့် လူ့ဘုံယူဇနာ (၂၇,၇၉၂,၀၀၀) နှစ်ကုဋေ ခုနစ်သန်း ခုနစ်သိန်း ကိုးသောင်း နှစ်ထောင် ခြား၏။

၃၃။ တြိန်း တိတယ၊ ငါးသုည၊ ဤမှ အတပ္ပါ။
၃၄။ သုံးကုဋေမှန်း၊ သုံးသန်း သုံးသိန်း၊ ခန့်တာချိန်း၊ ရေကိန်းများသချာ။

အတပ္ပါဘုံနှင့် လူ့ဘုံ ယူဇနာ (၃၃,၃၀၀,၀၀၀) သုံးကုဋေ သုံးသန်း သုံးသိန်း ခြား၏။

၃၅။ တြို သုည၊ အဋ္ဌနှင့်ခါ၊ အဋ္ဌ အဋ္ဌ တြို။
၃၆။ သုဒ္ဓါဝါသာ၊ သုဒဿာ၊ လူ့ရွာ ဝေးလှဘိ။

သုဒ္ဓါဝါသဘုံ သုဒဿာဘုံနှင့် လူ့ဘုံယူဇနာ (၃၈,၈၀၈,၀၀၀) သုံးကုဋေ ရှစ်သန်း ရှစ်သိန်း ရှစ်ထောင် ခြား၏။

၃၇။ လေးကုဋေမှန်း၊ လေးသန်း သုံးသိန်း၊ တွက်ကိန်း များမြောင်၊ သောင်း ခြောက်ထောင်၊ ဝေးခေါင် သုဒဿီ။
၃၈။ တိ ခံ ဆေကာ၊ တေ ဇယ၊ ဇယ ရေးအညီ။

သုဒဿီဘုံနှင့် လူ့ဘုံ ယူဇနာ (၄၄,၃၁၆,၀၀၀) လေးကုဋေ လေးသန်း သုံးသိန်း တသောင်း ခြောက်ထောင် ခြား၏။

၃၉။ တြိန်း သုည၊ ဇော ဒွယ၊ အဋ္ဌ နေဝဇယာ။
၄၀။ သုဒ္ဓါဝါသ၊ ကနိဋ္ဌ၊ ဌာန လူ့ရပ်ရွာ။

သုဒ္ဓါဝါသဘုံ အကနိဋ္ဌဘုံနှင့် လူ့ဘုံ ယူဇနာ (၄၉,၈၂၄,၀၀၀) လေးကုဋေ ကိုးသန်း ရှစ်သိန်း နှစ်သောင်း လေးထောင် ခြား၏။

၄၁။ သုည တြို၊ ဒွေ နှင့် တိ၊ တြို ဗျည်းပဋ္ဌ။
၄၂။ ပဉ္စမာရုပ္ပါ၊ အာကာသာ၊ လူ့ရွာ ဝေးလွန်းလှ။

ပဉ္စမ အာရုပ္ပ အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံနှင့် လူ့ဘုံယူဇနာ (၅၅,၃၃၂,၀၀၀) ငါးကုဋေ ငါးသန်း သုံးသိန်း သုံးသောင်း နှစ်ထောင် ခြား၏။

၄၃။ ခြောက်ကုဋေကိန်း၊ ရှစ်သိန်းလေးသောင်း၊ သချာပေါင်း၊ခြားကောင်း ဒုတိယ။

ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံ နှင့် လူ့ဘုံ ယူဇနာ (၆၀,၈၄၀,၀၀၀) ခြောက်ကုဋေ ရှစ်သိန်း လေးသောင်း ခြား၏။

၄၄။ ကုဋေ ခြောက်ခန်း၊ ခြောက်သန်း သုံးသိန်း၊ တွက်ကိန်းများပေါင်း၊ လေးသောင်း ရှစ်ထောင်၊ ထက်မိုးခေါင်၊ ဘုံဆောင် အာကိဉ္စာ။

အာကိဉ္စညာယတနဘုံနှင့် လူ့ဘုံ ယူဇနာ (၆၆,၃၄၈,၀၀၀) ခြောက်ကုဋေ ခြောက်သန်း သုံးသိန်း လေးသောင်း ရှစ်ထောင် ခြား၏။

၄၅။ ဩ့ သညာ၊ သော ပဉ္စာ၊ အဋ္ဌာ ဇေ သတ်။
၄၆။ နေဝသညာ၊ နာသညာ၊ လူ့ရွာ အခြားမှတ်။

နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံနှင့် လူ့ဘုံ ယူဇနာ (၇၁,၈၅၆,၀၀၀) ခုနစ်ကုဋေ တသန်း ရှစ်သိန်း ငါးသောင်း ခြောက်ထောင် ခြား၏။

ယူဇနာ (၅,၇၆၀,၀၀၀) ငါးသန်း ခုနစ်သိန်း ခြောက်သောင်း မြင့်သော ပဉ္စဗျာန်ဘုံမှ အလျား အနံ အထု တယူဇနာရှိသော ကျောက်ဖျာကြီးကို ချလိုက်သည်ရှိသော် တနေ့ တညဉ့်လျှင် ယူဇနာ (၄၈,၀၀၀) လေးသောင်း ရှစ်ထောင် ကျ၍ လေးလကြာမှ မြေသို့ရောက်ရာသည် ဟူ၏။

ဘုံအပိုင်းအခြား သံပေါက် ပြီး၏။

၁၁—မြင်းမိုရ် စကြဝဠာ အပိုင်းအခြား သံပေါက်

၁။ အရှေ့ ငွေရောင်၊ ဝင်းဝင်းပြောင်၊ တောင်ကား မြပမာ။

၂။ ဖလ်ရောင် အနောက်၊ ဝင်းဝင်းတောက်၊ မြောက်ကား ရွှေတိသာ။

၃။ ရှစ်သောင်း လေးထောင်၊ မြင်းမိုရ်တောင်၊ စောက်ဆောင် ပြော ကျယ်စွာ။

၄။ လေးသောင်းနှစ်ထောင်၊ ယုဂန်တောင်၊ ဝန်းမြောင် ပတ်ရစ်ကာ။

၅။ ဤသဓရ၊ ဩ့ခ၊ ဇေ ဒွေသချာ။ (၂၁,၀၀၀)

၆။ ကရဝီက၊ တွင်နာမ၊ မြင့်လှ သောင်းငါးရာ။ (၁၀,၅၀၀)

၇။ သုဒဿန၊ အမည်ရ၊ ခဗျည်း ဒွေးပဉ္စာ။ (၅,၂၅၀)

၈။ နေမိန္ဓရ၊ မြင့်လွန်းလှ၊ ပဉ္စ ဒွေ သော ဒွါ။ (၂,၆၂၅)

၉။ ဝိနတက၊ ထောင့်သုံးရာဝယ်၊ ဆဲ့နှစ်ကယ်၊ နှစ်သွယ်ဂါဝုတာ။ (၁,၃၁၂ ယူဇနာနှင့် နှစ်ဂါဝုတ်)။

၁၀။ **အဿကဏ္ဏ**၊ ခြောက်ရာငါးဆယ်၊ ခြောက်ခုကယ်၊ တသွယ်ဂါဝုတာ။ (၆၅၆-ယူဇနာ တဂါဝုတ်)။

၁၁။ မြင်းမိုရ်တောင်မှ၊ စဉ်ကာပြ၊ နိမ့်ကြ ထက်ဝက်သာ။

၁၂။ သီဒါခုနစ်တန်၊ တောင်ကိုရံ၊ တောင်ဟန် မှတ်ယူပါ။

သီဒါခုနစ်တန် အနက်အကျယ်ကိုလည်း မိမိရံအပ်သော တောင်၏ အမြင့်ပမာဏအတိုင်းမှတ် ဟူလို၊ တောင်အထုမှာ ဝါဒမညီကြ။

၁၃။ အင်ကြင်း နေဝဇာ၊ ယင်းမာတော၊ အပြောစက္ကဝါ။ (၁,၂၀၃,၄၅၀)

၁၄။ သန်း နှစ်သိန်းနောင်၊ သုံးထောင် လေးရာ၊ ငါးဆယ်သာ၊ စက္ကဝါ-အချင်း။ (အတွင်း အချင်း)။

၁၅။ အင်ကြင်းရှော်ပါ၊ ယင်းမာတော အပြော အပမှာ။ (၁,၂၇၅,၄၅၀)

၁၆။ သန်း နှစ်သိန်းနောင်၊ ရှစ်သောင်းငါးထောင် လေးရာ ငါးဆယ်သာ၊ စက္ကဝါ အပ။ (အပ အချင်း)။

၁၇။ ဆပ်သွား အနန်း၊ စပါယ် ဒန်း၊ တွင်းဝန်း စက္ကဝါ။ (၃,၆၁၀,၃၅၀) (အထွင်းအဝန်း)။

၁၈။ စို့ရွဲ မသန်း၊ စပါယ်ဒန်း၊ အဝန်း အပမှာ။ (၃,၇၅၆,၃၅၀—အပ-အဝန်း)။

၁၉။ ငါးသိန်း ငါးသောင်း၊ ထောင်ပေါင်း ကိုးခါ၊ ခုနစ်ရာ၊ မှန်စွာ နှစ်ဆဲ့ငါး။ (၅၅၉,၇၂၅)။

၂၀။ မြင်းမိုရ် စက္ကဝါ၊ ခြားသင်္ချာ၊ ကျမ်းလာ မြဲမှတ်သား။

၂၁။ နှစ်သိန်း ခုနစ်သောင်း၊ ထောင်ပေါင်း ကိုးခါ၊ ရှစ်ရာ ခြောက်ဆယ်၊ နှစ်ခုကယ်၊ နှစ်သွယ် ဂါဝုတ်ထား။ (၂၇၉,၈၆၂–ယူဇနာ နှစ်ဂါဝုတ်)။

၂၂။ မြင်းမိုရ် စက္ကဝါ၊ ခြားသင်္ချာ၊ နှစ်ဖြာ ခွဲဝေခြား။

၂၃။ တသိန်း သုံးသောင်း၊ ထောင်ပေါင်း ကိုးဖြာ၊ ကိုးရာ သုံးဆယ်၊ တခုကယ်၊ တသွယ် ဂါဝုတ်ထား။ (၁၃၉,၉၃၁–ယူဇနာ တဂါဝုတ်)။

၂၄။ မြင်းမိုရ် စက္ကဝါ၊ ခြားသင်္ချာ၊ လေးဖြာ ခွဲဝေခြား။

မြင်းမိုရ်စကြဝဠာ အပိုင်းအခြား သံပေါက် ပြီး၏။

၁၂ -နတ်သက်လင်္ကာ

၁။ **စတုမဟာ၊** သက်ငါးရာကို၊ လူ့ရွာ ကိုးသန်းစင်၊။ **တာဝတိံသာ၊** နတ်မှာ ထောင်စု၊ လူ့နှစ်ပြုမူ၊ သုံးကုဋေ ခြောက်သန်းလျှင်တည့်။ **ယာမာတွင်** နှစ်ထောင်သက်၊ ဆဲ့လေးကုဋေ၊ လေးသန်းနေဟု၊ လူ့ပြေခန့် ရေတွက်လေ့။ လေးထောင်သက်၊ **တုသိတာ၊** ငါးဆဲ့ခုနှစ်ကုဋေ၊ ခြောက်သန်း ပေဟု၊ မှတ်လေ လူ့ပြေမှာတည့်။ ရှစ်ထောင်သာ **နိမ္မာနေ၊** ကုဋေသချာ၊ နှစ်ရာသုံးဆယ်၊ လေးသန်းကယ်နှင့်ဟု၊ လူဝယ်မှတ်သားရလိမ့်။ **ဝသဝတ္တိ** သောင်းခြောက်ထောင်၊ ကုဋေဖြင့်သာ၊ ကိုးရာနှစ်ဆယ်၊ တခုကယ်၍၊ တသွယ် ခြောက်သန်း **ဆောင်သည့်။** ။ထောင်နှစ်ရာ့ နှစ်ဆဲ့ရှစ်နှင့် နှစ်ငါးသန်းပေါင်း [၁]။

၂။ **မဟာရာဇ်မှာ၊** တရက်တာကို၊ လူ့ရွာနှစ်ငါးဆယ်။ တရာလူ့ သက်၊ **စတိန်ရက်ဟု၊** ရေတွက် သိစလွယ်၏။ **ယာမာဝယ်** နှစ်ရာမျှ။ အနှစ်လေးရာ၊ **တုသိတာသည်။** ရှစ်ရာ **နိမ္မာနတည့်။** **ဝသဝတ္တိ** ထောင့်ခြောက်ရာ၊ ခြောက်ဘုံနတ်မှာ၊ တရက်မျှကို၊ လူက နှစ်ဖြင့်စာသည်၊ ရက်ဖြင့်သာ လ နှင့်မြောက်၍ သိသင့်ပါကောင်း။

လူ့ပြည်၌ အနှစ် ငါးဆယ်သည် စာတုမဟာရာဇ်နတ်ပြည်၌ တနေ့နှင့် တညဥ့်ဖြစ်၏။ ထိုနေ့ညဥ့်ဖြင့် အရက် သုံးဆယ်သည် တလမည်၏။ တဆဲ့နှစ်လသည် တနှစ်မည်၏။ ထိုနှစ်ငါးရာသည် စာတုမဟာရာဇ် နတ်သက်မည်၏။ တာဝတိံသာစသော အသက်ကိုလည်း ဤနည်းချည်း။

နိဂုမ်း

ဒွေ အင်္ဂ ကော်ကော်၊ သက္ကရာဇ်၊ ပြီးလစ် ဤသည့်စာ။
ပြည့်ကျော် အဌ၊ တပေါင်းလ၊ နေ့မှာ ပူးသောကြာ။
ဝိရာဂမည်၊ ရှင်မထေရ်၊ ရှင်ကြည် တောင်းပန်ထွာ။

နတ်သက်လင်္ကာ ပြီး၏။

၁။ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ် နတ်သက်၊ လူအရေအတွက် အပေါင်းကား တထောင့်နှစ်ရာ့ နှစ်ဆဲ့ရှစ်ကုဋေ အနှစ်ငါးသန်း ရှိ၏ ဟူလို။

၁၃-နတ်သက် လေးဆတက်ပုံ သံပေါက်

၁။ စတုဂ္ဂုဏ်၊ တက်သည်ဟန်၊ နာခံမှတ်ကုန်ကြ။
၂။ နှစ်က တပိုး၊ ရက်တပိုး၊ တက်တိုး ပေါင်းလေးဆ။
၃။ နှစ်ပြန် ငါးရာ၊ တပိုးသာ၊ ယူပါ နှစ် ၂-ဆ။
၄။ နှစ်ရက်ရောက်ခါ၊ တရက်သာ၊ ရှည်စွာ ရက် ၂-ဆ။
၅။ လေးဆတက်ရာ၊ မိပွါယ်မှာ၊ ဤခါ နိဋ္ဌိတာ။

နတ်သက် လေးဆတက်ပုံ သံပေါက် ပြီး၏။

၁၄-ရေသက်လက်ာ

စည်းစိမ်မရှည်၊ ခဏတည်၍၊ လူ့ပြည်နေခိုက်၊ စိတ်လိုလိုက်လျက်၊ ပျော်ပိုက်သမှု၊ လောဘစုနှင့်၊ ဒုစရိုက်မှဲ့၊ မကြည်ဖဲ့၍၊ ငရဲကျမှု၊ ကျိုက်ကျိုက်ဆူသား၊ သံပူရည်ဖျန်း၊ ခေါင်းကသွန်းလျက်၊ နစ်မွန်းဖန်ဖန်၊ အတန်တန်နှင့်၊ သေပြန်ရှင်ပြန်၊ ဖြစ်ဟန် မတည်၊ ဆင်းရဲရှည်၍၊ သံရည်ပူထက်၊ လောင်ခြစ်ကျက်သား၊ နရက်ငယ်စွ၊ သဉ္စီဝဋ္ဌ၊ လူက လ,နှစ်၊ ကိုးသန်းဖြစ်မှ၊ တရက်ရ၏၊ လ,နှစ်ဖွဲ့ကာ၊ နှစ်ငါးရာကို၊ သချ်ာခွဲဝေ၊ လူနှင့်ရေသော်၊ ကုဋေစုဆောင်း၊ သိန်းခြောက်သောင်းနှင့်၊ ယောင်ပေါင်းနှစ်ဝ၊ ဆင်းရဲရ၏၊ ထိုမှအောက်တွင်၊ သံမြေပြင်ထဏ်၊ မမြင်ရက်အောင်၊ လက်နက်ထားလှံ၊ ဝန်းရစ်ခံ၍၊ မီးလျှံမောက်မောက်၊ ပြောင်ပြောင်တောက်နှင့်၊ နောက်က ပြေးခိုက်၊ ခွေးရှူးလိုက်သို၊ ရိုက်ခတ်ထိုးကာ၊ ဟစ်ကြော်ငြာလျက်၊ ကယ်ပါယူပါ၊ တောင်းပန်ရှာလည်း၊ မေတ္တာမဲ့ငြား၊ မသနား၍၊ သံပြားထက်လှည်း၊ တုံးလုံးလည်းကု၊ တစည်းသမား၊ တမျဉ်းသားလျက်၊ အလွှားလေးထောင့်၊ ရှစ်မြှောင့်ဆဲ့ခြောက်၊ ရောက်အောင်လွှာခုတ်၊ ကာလသုတ်မှ၊ သင်္ဃာတနှင့်၊ ရောရုဝမှာ၊ မဟာရောရုဝ၊ တာပနတိုင်၊ လေးဆ လေးဆ၊ ကာလရှည်စွာ၊ ဆင်းရဲကြာ၏၊ မဟာတာပန၊ နှစ်ကိုဆလည်း၊ မရနိုင်ဘိ၊ အဝီစိမူ၊ တိုင်တိရှည်လျက်၊ သည်နှစ်သက်ကား၊ ကပ်ဝက်ကပ်ဆုံး၊ ခံ၍ပြုန်းလည်း၊ နပုန်းမိန်းမ၊ မလှယုတ်မာ၊ လူ့ပြည်မှာ၌၊ ဖျားနာညှဉ်းဆဲ၊ လွန်ဆင်းရဲလျက်၊ မွဲမွဲတေတေ၊ လက်ခြေချို့တဲ့၊ မျက်နှာမဲ့၍၊ ကရွဲ့ကစောင်း၊ ဖြစ်ပြန်ရှောင်း၍၊ မကောင်းယုတ်မာ၊ ဆင်းရဲကြာလိမ့်၊ ခံရာပြစ်ကြောင့်သာ တကား ဆွေးအောင်တည်း။

မင်းလှမင်းခေါင်ဘွဲ့ရ ပုဂံမြို့ဝန် ဆီမီးခုံရွာစားမင်း
ဦးရွှန်းဆိုသော ဥမ္မာဒန္တီပျို့ သစ် ပုဒ်မ ၆၅။

ရေသက်လက်ာ ပြီး၏။

၁၅-၅၂၈-သွယ်မေတ္တာလင်္ကာ

ငါးရာ့နှစ်ဆယ်၊ ရှစ်သွယ် မေတ္တာ၊ ယှုနည်းမှာမူ၊ ကျမ်းလာသို့ မှတ်လေ။ အနောဓိသ၊ ပုဂ္ဂလသည်၊ ပဉ္စ ငါးယောက်နေရှင့်။ ထူးတထွေရည် မှတ်သား၊ ဩဓိသမှာ၊ ပုဂ္ဂလာသည်၊ မှန်စွာ ခုနှစ်ပါးတည့်။ ပေါင်းညားက ယှဉ်းမသွေ၊ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား၊ ဆဲ့နှစ်ပါးကို၊ မမှားရဘို့လေသော်။ အဝေရာ, ဗျာပဇ္ဇ, အနီဃ, ဟု၊ သုခိအတ္တာ, လေးဖြာမြွက်လစ်၊ လေးဆဲ့ရှစ်သည်၊ စင်စစ်ရလေပါလိမ့်။ ဌကထာ အလိုမူ၊ ပိယ, သဟာ,၊ မဇ္ဈာ, ဝေရီ,၊ လေးလီမြွက်လေ ဟူ၏။ ရပ်ဆယ်ဆူ မြွက်ပြန်လျှင်၊ လေးရာ့ရှစ်ဆယ်၊ အကယ်ရသည် ပင်တည်း။ ယင်းသည်တွင် ရပ်ဒေသ၊ မရည်မှတ်လစ်၊ လေးဆဲ့ရှစ်ကို၊ တလစ်နှော်လိုက်က လျှင်။ မှန်မုချမယှဉ်းပါ၊ ငါးရာနှစ်ဆယ်၊ ရှစ်သွယ်မေတ္တာ၊ ပြည့်သည်သာဟု၊ သိပြီးခါပွါးစေက၊ အိပ်နိုးချမ်းသာ, ယုတ်မာမမက်,၊ နှစ်သက်နတ်လူ,၊ ဒေဝါကူမ,၊ ဆိပ်မှုမနှံ့,၊ စိတ်မပျံ့တည်ကြည်,၊ လှသည့်မျက်နှာ,၊ သေခါမတွေ,၊ ဖြစ်လေဗြဟ္မာ,၊ ဆဲ့တခါစင်၊ အာနိသင်ကို၊ လျှင်လျှင် အမြဲရ၏။ ကေန္တမှတ်ဘို့ပါ၊ ယုံမှားမဲ့အောင်၊ ကျမ်းစောင်စောင်မှ၊ ဆောင်၍ မိန့်လိုက်မှာသည်....သည့်တိုင်းသာမှတ်က ကဝိရောင်ပြေး။

သုတေသန၊ မျိုးသိဿတို့၊ မှတ်ကြစိမ့်ငှါ၊ စက္ကိန္ဒာဘိဓဇ၊ မဟာဓမ္မရာဇဂုရု၊ ရေးပြုလိုက်ပါ၊ ဤကျမ်းစာကို၊ ပညာလိုလား၊ တပည့်သားတို့၊ မှတ်သားလေ့ကျက် ဆောင်ရွက်ကြစေသောဝ်။

၅၂၈-သွယ်မေတ္တာလင်္ကာ ပြီး၏။

အမှတ် ၂၉၁၁၃၄
ရက်စွဲ ၁၃.၃.၁၇

ပ.ဖ.သ.စ၆ ၆၅/၂၇.၁၀-၂၀၁၁ (၁၅၀၀) လင်းသို